

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

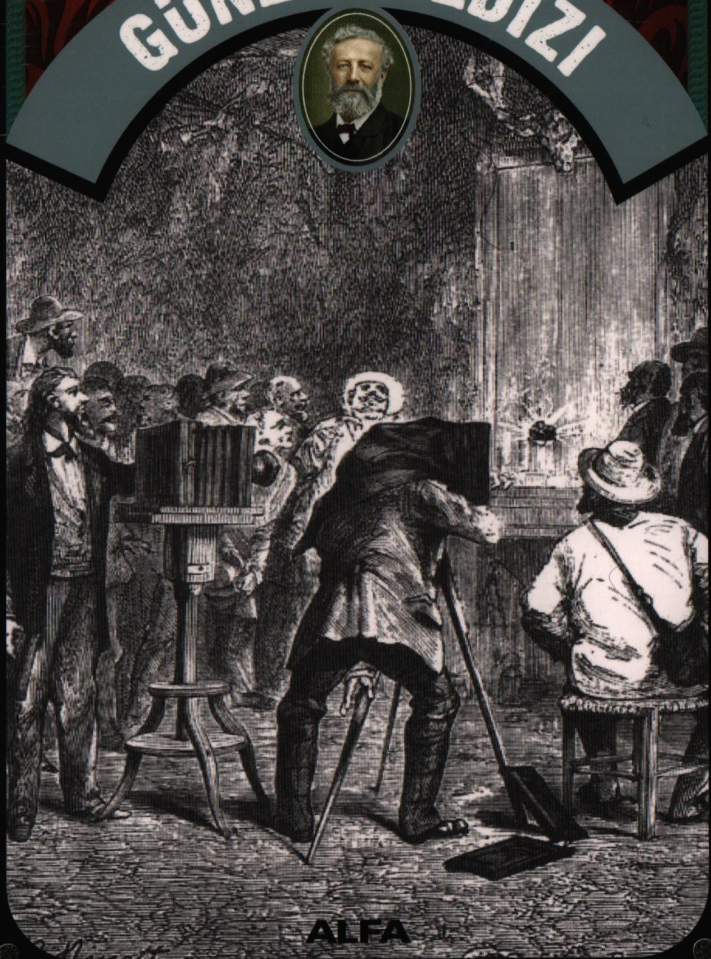
Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

OLAĞANÜSTÜ YOLCULUKLAR 24

JULES VERNE

GÜNEY YILDIZI

JV 24 GÜNEY YILDIZI

JULES VERNE

1828 yılında Fransa'nın Nantes kentinde doğdu. Ailesinin isteğine uyarak hukuk diploması aldı. Şahsen tanıştığı Victor Hugo, Alexandre Dumas (Fils) gibi yazarların etkisinde tiyatro eserleri, şiirler yazdı. Yaşadığı bohem hayata kızan babasının maddi desteğini çekmesi üzerine geçimini yazarak karşılamaya karar verdi. 1863'te kaleme aldığı *XX. Yüzyılda Paris*'i yayıncısı Hetzel fazla uçuk bulup yayımlamadı. Bir tarafa atılan bu müsveddeler ancak 1994'te bulunup yayımlanabildi. Bir tek bu kitaba bakarak bile günün bilimsel ve teknolojik gelişmelerinden hareketle yüz yıl sonraki gelişmelere ilişkin kestirimlerde bulunmakta Jules Verne'nin dünyada bir eşinin daha olmadığı görülür. Verne, "Olağanüstü Yolculuklar" üst başlığıyla yayımlanan romanlarında okurunu Fransa'dan başlayıp diğer Avrupa ülkelerinde, sonra Türkiye dahil Asya, Afrika, Amerika, Avustralya'da, kutuplarda, okyanuslardaki takımadalarda, derken gezegenimizin içinde yolculuğa çıkardıktan sonra Ay'a, daha sonra da Güneş Sistemine götürür. Fantastik sayılabilecek roman ve öykülerinin yanı sıra bilimkurgu sınırlarında dolaşanları da bulunmakla birlikte eserlerinin çoğunun yarı-bilimsel romanlar olduğunu söylemek pek yanlış olmaz. 1905'te Amiens'de öldüğünde aralarında *Seksen Günde Devri Âlem*, *İki Yıl Okul Tatili*, *Denizler Altında Yirmi Bin Fersah* gibi dünyanın en çok okunmuş kitaplarının da bulunduğu, bir kısmı ölümünden sonra basılacak olan çok sayıda eser bırakmıştı. Eserlerinin sayısını tam olarak vermek zordur. Bilinen 54 romandan başka 22 öykü kitabı, inceleme kitapları bulunmaktadır.

SERVET UGAN

1961 yılında Adana'da doğdu. Ege Üniversitesi Gazetecilik Bölümünü bitirdi. Uzun yıllar Paris'te yaşadı ve orada basın alanında çeşitli mecralarda çalıştı. Türkiye'ye döndükten sonra Antalya'ya yerleşti. Edebi ve akademik çeviriler yapıyor.

Güney Yıldızı
L'Étoile du sud

© 2019, ALFA Basım Yayım Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.

Kitabın tüm yayın hakları Alfa Basım Yayım Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.'ne aittir. Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir elektronik veya mekanik araçla çoğaltılamaz.

Yayıncı ve Genel Yayın Yönetmeni M. Faruk Bayrak
Genel Müdür Vedat Bayrak
Yayın Yönetmeni Mustafa Küpüşoğlu
Fransızcadan Çeviren Servet Ugan
İllüstrasyonlar Léon Benett
Editör Esra Kökkılıç
Kapak Tasarımı Elif Çepikkurt
Sayfa Tasarımı Yavuz Karakaş

ISBN 978-605-038-133-7

1. Basım: Aralık 2019

Baskı ve Cilt

Melisa Matbaacılık

Çiftelhavuzlar Yolu, Acar Sanayi Sitesi, No: 8, Bayrampaşa-İstanbul

Tel: (0212) 674 97 23 Faks: (0212) 674 97 29

Sertifika no: 45099

Alfa Basım Yayım Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.

Alemdar Mahallesi, Ticarethane Sokak No: 15 34110 Cağaloğlu İstanbul

Tel: (0212) 511 53 03 Faks: (0212) 519 33 00

www.alfakitap.com - info@alfakitap.com

Sertifika no: 43949

OLAĞANÜSTÜ YOLCULUKLAR 24

Çeviren

SERVET UGAN

ALFA

ŞU TUHAF FRANSIZLAR

“Evet bayım, sizi dinliyorum.”

“Efendim, kızınız Bayan Watkins’le evlenmeme izin vermenizi istiyorum.”

“Alice’le evlenmek mi?”

“Evet, efendim. Bu dileğim sizi şaşırtmış gibi. Ancak affınıza sığınarak, bunu niçin garipsediğinizi anlamakta güçlük çekiyorum. Yaşım yirmi altı. Adım Cyprien Méré. Politeknik Okulunu ikincilikle bitirmiş bir maden mühendisiyim. Varlıklı olmasalar da saygı duyulan bir ailedenim. Dilerseniz Kap’ın Fransız konsolosuna sorabilirsiniz, ayrıca Griqualand’daki herkes gibi sizin de çok iyi tanıdığınız, cesur bir avcı olan dostum Pharamond Barthès de buna şahitlik edebilir. Fransız hükümeti ve Bilimler akademisi adına burada bulunuyorum. Geçen yıl, Auvergne’in volkanik taşlarının kimyasal yapıları hakkındaki çalışmalarımı Enstitü tarafından verilen Houdart Ödülüne layık görüldüm. Bilim dünyası tarafından büyük ilgi göreceğine inandığım Vaal elmas havzası

hakkındaki tezim de neredeyse bitmek üzere. Buradaki görevimden döndüğümde, Paris Maden Fakültesine yardımcı profesör olarak atanacağım için Üniversite Sokağı 104 numara üçüncü kattaki daireyi zaten tutmuş bulunuyorum. Önümüzdeki ocak ayının birinden itibaren maaşım dört bin sekiz yüz franka yükselecek. Çok fazla olmadığını biliyorum, ancak bunun haricinde, eksperlik, akademik ödüller ve bilimsel dergilere yapacağım katkılar sayesinde gelirim neredeyse ikiye katlanacaktır. Ayrıca şunu da eklemeliyim ki, sahip olduğum mütevazı hayat tarzı mutlu olmak için bundan fazlasını gerektirmiyor. Efendim, kızınız Bayan Watkins'le evlenmeme izin vermenizi rica ediyorum.”

Cyprien Méré'nin konuya doğrudan giren açık sözlü bir kişi olduğu, sadece bu kısa konuşmanın keskin ve kararlı tonundan bile kolayca sezilebiliyordu.

Dış görünüşü de konuşmasının uyandırdığı izlenimle uyumluydu. Zamanını boş uğraşlarla harcamayan, kafası sürekli bilimsel düşüncelerle meşgul genç bir adam.

Kısa kumral saçları, özenle tıraş edilmiş sarı sakalı, seyahat ederken giydiği sade gri takım elbisesi, içeri girerken kibarca sandalyenin üzerine bıraktığı pahalı olmayan hasır şapkasıyla, her şey Cyprien Méré'nin ciddi karakterini gösteriyordu, tıpkı berrak bakışlarının temiz bir kalbi ve dürüst bir vicdanı gösterdiği gibi. Oysa muhatabı Anglo-saksonlara has bir umursamazlıkla başında şapkası istifini bozmadan bekliyordu.

Bu genç Fransız'ın uzun yıllar Birleşik Krallık'ta yaşamışçasına mükemmel bir İngilizce konuştuğunu da eklemek gerekir.

Bay Watkins ahşap bir koltukta oturmuş, sol bacağını hasırdan bir tabure üzerine uzatmış, dirseğini üzerinde bir testi cin ve yanya kadar dolu bir bardak bulunan kaba bir masaya dayamış, uzun piposunu tütürerek onu dinliyordu.

Beyaz bir pantolon, yeleksiz ve kravatsız sarımsı keten bir gömlek ve üzerine mavi ham kumaştan bir ceket giymişti. Kırışmış kafasına yapışmış hissi veren devasa fötr şapkasının altında, sanki Frenk üzümü jölesiyle doldurulmuş gibi duran kırmızı ve yuvarlak yüzü bulunuyordu. Bu ayrıntı otu renginde, seyrek ve kuru sakallarla bezeli pek de çekici olmayan surata, hiç de sabır ve iyilik çağrıştırmayan gri renkli iki küçük göz yerleştirilmişti.

Ancak Bay Watkins'in, sol ayağını bezlerle sarmak zorunda bırakan ve ister Güney Afrika'da olsun ister başka ülkelerde, eklemlerine musallat olduğu kişileri pek de yumuşak huylu yapmayan gut hastalığı yüzünden çok acılar çektiğini belirtmek de yerinde olacaktır.

Bu sahne, 29. güney enlemi, 22. doğu boylamı, Oranj Bağımsız Devleti'nin batı sınırında, Cape Town'daki Britanya kolonisinin kuzeyinde, İngiliz-Hollanda ortak kolonisi diye de bilinen Güney Afrika'nın ortasında bulunan Bay Watkins'in çiftliğinin zemin katında cereyan ediyordu. Bu bölge Orange Nehrinin doğusunda, Büyük Kalahari Çölünün güneyinde bulunur, eski haritalarda Griquas ülkesi olarak anılsa da yaklaşık on yıldan bu yana çok haklı olarak *Diamonds-Field* yani elmas tarlası olarak adlandırılmaktaydı.

Bu diyalogların yaşandığı çiftlikte mobilyaların aşırı şatafatı ile iç detayların fakirliğinin oluşturu-

duğu tezatlık dikkat çekiyordu. Örneğın zemin toprakta ancak yer yer kalın halılar ve değerli postlar serilmişti. Duvar kâğıdıyla hiç kaplanmamış çıplak duvarlara bakır işlemeli enfes bir duvar saati, çeşitli markalarda pahalı silahlar, göz kamaştırıcı çerçevelerinde İngiliz tezhip sanatının ürünleri asılmıştı. Mutfakta pek de yer tutmayan beyaz ahşap masanın yanına kadife kaplı bir sedir yerleştirilmişti. Avrupa'dan getirtilen rahat ve davetkâr koltuklara rağmen, Bay Watkins bir zamanlar kendi eliyle yonttuğu eski sandalyesini tercih ediyordu. Velhasıl, etrafa dağılmış değerli eşyalar, özellikle de panter, leopar, zürafa ve yaban kedisi postları bu salona görgüsüz bir hava katıyordu.

Tavana bakmak bile evin sadece zemin kattan ibaret olduğunu anlamaya yetiyordu. Bu ülkedeki bütün evler gibi tahta ve killi topraktan yapılmış, çatısı ise hafif bir iskeletin desteklediğı oluklu çinkoyla kaplanmıştı.

Henüz yeni tamamlandığı belliydi. Zira pencelerden birinden bakıldığında sağda solda, benzer ama farklı dönemlerde yapılmış ve yıkılmaya yüz tutmuş, terk edilmiş beş altı yapı görülebiliyordu. Bunlar Bay Watkins'in artan servetine tanıklık eden, bir zamanlar oturduğu ve sonra terk ettiğı evlerdi.

En uzaktaki ev yalnızca çim ve toprak karışımı bir malzemedен yapılmıştı ve kulübe tanımını bile hak etmiyordu. Bir sonraki ev killi topraktan, üçüncüsü toprak ve tahtadan, dördüncüyse kil ve çinkodan inşa edilmişti. Sadece bu görüntü bile Bay Watkins'in iş hayatındaki yükselişini göstermeye yetiyordu.

Tüm bu metruk binalar, Orange Nehrine dökülen Vaal ve Modder ırmaklarının birleştiği bölgenin yakınında küçük bir tepede yer almaktaydı. Bu tepenin kuzeyinde, göz alabildiğine çıplak ve hüzünlü bir düzlük uzanıyordu. Birkaç dikenli çalı ve nadiren rastlanan bitkiden başka bir şey yetişmeyen bu kıvılcık, kuru, çorak ve tozlu bölge Veld diye adlandırılıyordu. Buranın en belirgin özelliği, ağaçtan tamamen yoksun olmasıydı. Dolayısıyla taş kömürünün bulunmadığı, denize ulaşabilmenin hem zor olduğu hem zaman aldığı göz önüne alındığında, bu civarda gündelik yakacak gereksinimlerinin karşılanması için tezek kullanılmasına şaşmamak gerekiyordu.

Neredeyse içler acısı görünümlü, bu tekdüze arazi üzerinde akan iki nehrin suyu öylesine sığ öylesine yayvandı ki nasıl olup da bütün düzlüğü kaplayamadığı anlaşılır değildi.

Platberg ve Paardeberg adlı iki dağın silueti ufuk çizgisini keserdi, bu dağların eteklerinde, uzaktan ancak keskin bir gözün görebileceği toz ve dumanların arasında küçük beyaz noktalar halinde görünen ve içinde hummalı bir hayatın aktığı çadırlar ve kulübeler vardı.

İşte burada, Veld'de Du Toit's Pan, New-Rush ve aralarında belki de en zenginleri olan Vandergaart-Kopje adlı elmas yatağı işletmeleri bulunuyordu. Neredeyse toprağın hemen üzerinde bulunan ve İngilizce *dry-digging* yani kuru maden olarak adlandırılan bu açık hava madenleri, 1870 yılından bu yana yaklaşık dört yüz milyon değerinde elmas ve kıymetli taş sevk etmişti. Bütün bu madenler en fazla iki veya üç kilometre çapında bir dairenin

içinde toplu halde bulunuyorlardı. Burası dört İngiliz mili' uzaklıkta bulunan Bay Watkins'in çiftliğinden küçük bir dürbünle rahatlıkla görülebilirdi.

Çiftlik terimi, çevresinde hiçbir tarımsal faaliyet görülmeyen bu işletme için fazla iddialıydı. Güney Afrika'nın bu yöresinde, kendilerini çiftçi olarak tanımlayan herkes gibi, Bay Watkins de tarım üretimi yapan bir işletmeciden ziyade, sığır, keçi ve koyunları olan bir sürü sahibiydi.

Bu arada Bay Watkins, Cyprien Méré'nin kibar ve açıkça dile getirdiği ricasına henüz yanıt vermemişti. Üç dakika kadar düşündükten sonra piposunu ağzından çıkardı ve soruyla uzaktan yakından ilgisi olmayan bir tespitte bulundu.

"Sanırım hava bozacak sevgili bayım, çünkü sabahdan beri bu ağrılar beni mahvediyor."

Genç mühendis hayal kırıklığını gizlemek için gösterdiği çaba fark edilmesin diye hemen başını çevirdi, kaşları çatılmıştı.

Hızla boşalan cin testisini işaret ederek soğuk bir tonla, "Belki de içkiyi bırakmak sizin için daha hayırlı olacaktır Bay Watkins!" dedi.

"Cini bırakmak mı? Tanrı aşkına yapmayın!" diye çıkıştı çiftçi. "Cinin bir adama zarar verdiği nerede görülmüş? Evet, ne diyeceğinizi biliyorum, bana belediye başkanının gut hastalığını tedavi eden şu doktordan bahsedeceksiniz, adı neydi, sanırım Abernethy'ydi. Hastalarına ne diyormuş, 'Sağlıklı bir hayat sürmek için bizzat çalışarak kazanılacak günde bir şilin yeter.' Harika! Ya, Tanrı aşkına, sağlıklı yaşamak için günde bir şilinden fazlasına ge-

* Bir İngiliz mili 1609 metre yapar.

rek yoksa, zengin olmak neye yarar? Bu saçmalıklar sizin gibi akıllı bir adama yakışmıyor Bay Méré! Lütfen, bana bu konudan bir daha bahsetmeyin! Hemen öleyim daha iyi! Bu hayatta iyi bir yemek, güzel bir içki ve istediğim zaman pipo içmekten başka zevkim yok ve siz de bunlardan vazgeçmemi istiyorsunuz, öyle mi?”

“Hayır, hiç öyle bir niyetim yok!” diye yanıtladı Cyprien samimiyetle. “Sadece doğruluğuna inandığım tıbbi bir görüşü hatırlattım. Ama isterseniz bu konuyu bir tarafa bırakıp ziyaretimin asıl nedenine dönelim Bay Watkins.”

Bir süredir laf kalabalığı yapan Bay Watkins, yeniden suskunluğuna gömülüp piposundan sessiz dumanlar tüttürmeye başladı.

Bu sırada kapı açıldı. İçeriye elinde tepsiyle bir genç kız girdi.

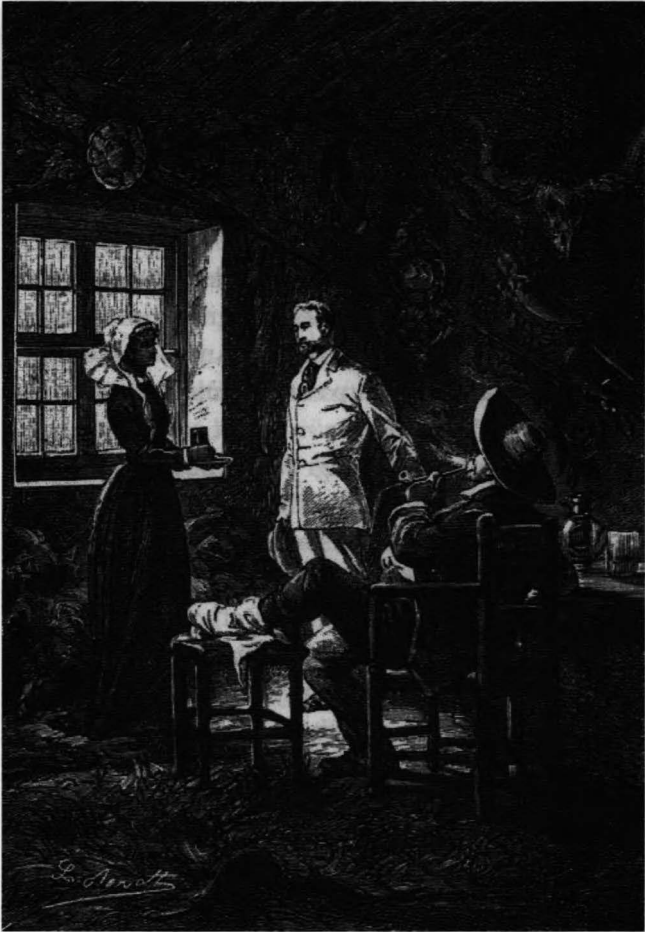
Kafasında Veld çiftçileri arasında moda olan bir başlık vardı, ince kumaştan yapılmış çiçek desenli sade elbisesiyle çok çekiciydi. On dokuz, yirmi yaşlarında, ince telli sarı saçları, büyük mavi gözleri, bembeyaz teni, yumuşak hatlarıyla sağlık, zarafet ve neşenin vücut bulmuş hali gibiydi.

“Merhaba Bay Méré,” dedi, hafif İngiliz aksanlı Fransızcasıyla.

Genç kızın içeri girmesiyle ayağa kalkan Cyprien Méré eğilerek, “Merhaba Bayan Alice,” diye karşılık verdi.

“Geldiğinizi gördüm Bay Méré, babamın kötü cinlerini sevmediğinizi bildiğim için size portakal suyu getirdim, umarım yeterince soğuktur.” Tatlı gülüşü, güzel dişlerini açığa çıkarmıştı.

“Çok nazıksınız bayan.”

İçeriye elinde tepsiyle bir genç kız girdi.

“Ha bu arada, devekuşum *Dada*’nın bu sabah ne yuttuğunu asla tahmin edemezsiniz!” diye sürdürdü konuşmasını. “Çoraplarımın tamirinde kullandığım fildişi topumu!.. Evet, fildişi topumu!.. Siz de biliyorsunuz bayağı büyüktü ve New-Rush Bilardo salonundan almıştım. Ama şu obur *Dada* onu sanki

bir hapmış gibi yutuverdi. Bu yaramaz hayvan bir gün beni üzüntüden öldürecek.”

Bayan Watkins’in, hikâyesini anlatırken mavi gözlerine yerleşen neşeli parlaltı, bu kaçınılmaz sonun gerçekleşeceğine kısa vadede pek ihtimal vermediğini gösteriyordu. Ama sonra kadınlara özgü o sezgiyle, babasının ve genç mühendisin, kendisinin odadaki varlığından huzursuz olduklarını fark etti.

“Beyler, sanırım sizleri rahatsız ediyorum. Eğer duymamı istemediğiniz sırlarınız varsa, ben gidiyorum... Zaten kaybedecek zamanım da yok! Yemekle ilgilenmeden önce piyano çalışmalarına devam etmem gerekiyor. Sanırım bugün pek konuşkan değilsiniz, o zaman ben de sizi komplolarınızla baş başa bırakırım.”

Tam çıkarken zarif bir şekilde geri döndü ve ortamın ağırlığıyla ilgisi olmayan bir şekilde:

“İsteddiğiniz zaman oksijen konusunda beni imtihan edebilirsiniz Bay Méré,” dedi. “Bu renksiz, kokusuz gaz halindeki madde hakkında, bana verdiğiniz yazıyı tam üç kez okudum ve artık her şeyi biliyorum!”

Hemen ardından Bayan Watkins güzel bir reve-rans yaparak kayan bir yıldız gibi odadan çıktı.

Kısa bir süre sonra, odayı dolduran ve kalitesi çıkan her tınısından belli olan piyanonun yükselen sesi genç kızın kendini müzik çalışmalarına verdiğini gösteriyordu.

“Evet Bay Watkins,” diyerek konuşmaya başladı Cyprien, genç kızı tekrar görmek, ona zaten unutmamasının asla mümkün olmadığı ziyaretinin sebebi-ni hatırlatmış gibi. “Bana kızınızla evlenme onuru-nu bahşedecek misiniz?”

Bay Watkins piposunu ağzından çıkarıp yere okkalı bir tükürük fırlattıktan sonra başını hızla kaldırdı ve sorgulayan gözlerle genç adama bakarak:

“Onunla acaba bu konuyu konuşmuş olabilir misiniz Bay Méré?” diye sordu.

“Ne konuşması!.. Kiminle?”

“Bu dediklerinizi?.. Kızımla?”

“Beni ne sanıyorsunuz Bay Watkins!” diye cevap veren genç mühendisin harareti, samimiyeti konusunda kuşkuya yer bırakmıyordu. “Şunu unutmayın bayım... Ben bir Fransız'ım!.. Bu demektir ki sizin izniniz olmadan kızınız hanımefendiyle evlilik konularını asla konuşmam.”

Bay Watkins'in yüzü yumuşamış ve aniden dili çözülmüştü.

“Böylesi daha iyi!.. Dürüst genç!.. Sizden de zaten Alice'e karşı bu saygıyı beklerdim,” dedi, neredeyse tören havası veren bir tonda. “Madem size güvenebilirim, gelecekte de onunla bu konuları konuşmayacağınıza dair bana söz vermenizi istiyorum.”

“Ama bayım, neden?”

“Çünkü bu evlilik mümkün değil ve en iyisi siz bu düşünceyi hemen kafanızdan silin! Bay Méré, siz dürüst bir genç adamsınız, gerçek bir beyefendi, çok iyi bir kimyager, başarılı bir profesörsünüz, geleceğinizin çok parlak olacağından kuşku yok ama kızım evlenemezsiniz, çünkü onun için başka planlarım var!

“Ama Bay Watkins...”

“Israr etmeniz gereksiz,” diye devam etti çiftçi. “Dük de olsanız, İngiltere hanedanından da olsanız, benim için uygun değilsiniz. İngiliz tebaası bile değilken, bana, hiçbir servetinizin olmadığını açık-

ça beyan ediyorsunuz! Ben Alice'e en mükemmel eğitimi vermek için Victoria ve Bloemfontein'in en iyi hocalarını tutmuşken, onu henüz yirmi yaşına gelmeden, dilini bile bilmediğim bir adamla Paris'e, Üniversite sokağında üçüncü kattaki bir dairede yaşamaya göndereceğimi nasıl hayal edebilirsiniz? İyi düşünün bay Méré ve kendinizi benim yerine koyun... Farz edin ki siz, Vandergaart-Kopje madeninin sahibi, çiftçi John Watkins'siniz, ben de Kap'da görevli genç Fransız bilim adamı Cyprien Méré. Yine farz edin ki bu salonda bu koltuğun üzerinde oturmuş cininizi yudumlayarak Hamburg tütününden piponuzu içiyorsunuz: bir dakika... yalnızca bir dakika için bile, kızınızı bana vermek aklınıza gelir mi?"

"Kesinlikle, Bay Watkins," diye yanıtladı Cyprien, tereddüt etmeden. "Eğer sizde onu mutlu edebilecek kapasite olduğuna inanırsam."

"O zaman hata ederdiniz sevgili bayım, hem de çok büyük bir hata," diyerek söz aldı Bay Watkins. "Vandeergaart-Kopje madenine sahip olmaya layık biri gibi davranmış olmazdınız ve onu elde edemezsiniz. Bunların ellerime gökten düştüğünü mü sanıyorsunuz? Bu madeni bulmak ve daha da önemlisi onun sahibi olmak için çalışmadığımı, aklımı kullanmadığımı mı düşünüyorsunuz? Bay Méré, hayatımın her alanında takındığım bu akılcı tavrı, şu önemli karar anında ve özellikle kızım ile ilgili her konuda sürdürüyorum. Bu yüzden size tekrar söylüyorum: Bu fikri aklınızdan çıkarın. Alice size göre değil!"

Bu muzaffer konuşmanın ardından Bay Watkins içki bardağını alıp bir dikişte bitirdi.

Allak bullak olan genç mühendis söyleyecek söz bulamıyordu. Bunu fark eden Bay Watkins daha da ileri gitti.

“Siz Fransızlar tuhaf insanlarsınız!” diye devam etti. “Hiçbir şeyden tereddüt etmiyorsunuz arkadaş. Sanki Ay’dan gelmiş gibi, Griqualand’ın bu en ücra köşesinde yaşayan, üç ay öncesine kadar da sizi hiç tanımayan ve şu son doksan gün içinde en fazla on kez görüştüğünüz dürüst bir adamın evine dahiyorsunuz. Ona dediğiniz laf da şu: John Stapleton Watkins, sizin çok çekici, iyi eğitilmiş ve herkes tarafından bu ülkenin incisi olarak kabul edilen bir kızınız var, üstelik dünyanın en zengin elmas yataklarının sahibinin tek mirasçısı! Ben dört bin sekiz yüz frank maaşı olan Parisli mühendis Cyprien Méré. Lütfen kızıınızı bana verin, onu ülkeme götüreyim, arada sırada bir mektup ya da telgrafın dışında ondan bir haber almayın... Ve bu size çok doğal geliyor? Ama ben çok tuhaf buluyorum.”

Cyprien, bembeyaz bir yüzle kalktı. Şapkasını alarak çıkmaya hazırlandı.

“Evet!.. Çok tuhaf,” diye tekrarladı çiftçi. “Acı konuşurum... Ben sapına kadar İngiliz'im bayım. Şu gördüğünüz kişi, sizden daha fakirdi, çok daha fakir! Hemen her işi yaptım... Ticaret gemisinde miçoluk, Dakota'da bizon avcılığı, Arizona'da madencilik, Transvaal'da çobanlık... Ben sıcağı, soğuğu, yorgunluğu ve açlığı bilirim. Yirmi yıl boyunca akşam yiyeceğim kuru ekmeği alnımın teriyle kazandım. Bir Boer' olan Alice'in annesi Bayan Wat-

* Afrika'nın güneyinde yaşayan Hollandalı çiftçilerin birçoğu Fransız asıllıydı, Nantes fermanının iptali üzerine önce Hollanda'ya, daha sonra Kap Kolonisine bağlandılar.

kins sizin gibi Fransız asıllıydı ve onunla evlendiğimizde bir keçiyi bile zar zor doyurabiliyorduk. Ama ben çalıştım. Cesaretimi yitirmedim. Şimdi zenginim ve emeklerimin karşılığını almak istiyorum. Hastalığımda bana bakacak, akşamları müziğiyle beni neşelendirecek olan kızımı yanımdan ayırmayacağım. Eğer evlenecek olursa da buralardan biriyle, bizim kadar zengin bir çiftçinin veya madencinin oğluyla evlenir ve bana, asla ayağımı basmak istemediğim bir ülkenin üçüncü katındaki bir dairede açlıktan ölmekten bahsetmez: Mesela James Hilton veya onun ayanında başka bir gençle evlenebilir. Emin olun talipleri çok. Yani bir bardak cinden korkmayan ve ben pipo içerken eşlik eden iyi bir İngiliz'le!"

Cyprien bu boğucu odadan kaçmak için elini kapının koluna attı.

"Danılmaca yok," diye seslendi Bay Watkins. "Size kesinlikle kızmadım Bay Méré, sizinle bir kiracı ve bir dost olarak görüşmekten her zaman memnun olurum. Zaten akşam yemeğine birkaç kişi davet etmiştik. Bize katılmak ister miydiniz?"

"Hayır, teşekkür ederim bayım," diye yanıtladı Cyprien soğukça. "Posta saatine yetiştirmem gereken mektuplar var."

Ve gitti.

Bay Watkins, her zaman elinin altında olan fitiliyle piposunu yakarken, "Tuhaf, şu Fransızlar çok tuhaf," diye söyleniyordu.

Ardından koca bir bardak cin doldurdu.

ELMAS TARLASINDA

Aldığı bu ret cevabında genç mühendise küçük düşürülmüş hissini veren şey, Bay Watkins'in kabalığından ziyade, sözlerinin mantıklı bir temelini olduğunu kabul etmesiydi. Hatta düşündükçe, çiftçinin reddetme gerekçelerini nasıl olup da öngöremediğine ve kendini bu hakarete maruz bıraktığına hayret ediyordu.

Genç kız ile kendisi arasındaki servet, ırk, eğitim ve çevre farklılıklarını bu ana kadar hiç düşünmemişti. Beş veya altı yıldır, minerallere sadece bilimsel bir gözle bakmaya alıştığından, onun nazarında elmaslar, maden fakültesi müzesinde duran basit karbon örneklerinden başka bir şey değildi. Öte yandan, Fransa'daki sosyal statüsü Watkinslerden daha yüksek olduğu için, çiftçinin elindeki zengin mineral kaynağının ticari değerini göz önüne almamıştı. Vandergaart-Kopje'nin sahibinin kızı ile bir Fransız mühendisinin arasında böylesine bir orantısızlık olabileceği hiç aklına gelmemişti. Eğer bu düşünce bir an için zihninde belirmişse bile muhtemelen bir Parislinin düşünce yapısına sahip ve Politeknik Okulunun eski bir öğrencisi olarak bu "denk olmama" diye adlandırılan durumun aşılabilir olduğuna inanmıştı.

Bay Watkins'in azarları onu bu tatlı rüyadan uyandırdı. Cyprien, sağlam gerekçelere saygı duya-

cak kadar sağduyulu ve doğruluğuna inandığı bir hükme kızmayacak kadar da dürüsttü.

Ama bu onun acısını hafifletmiyordu ve Alice'ten vazgeçmek zorunda olduğunu anladığında, üç ay zarfında ona ne kadar çok bağlandığının farkına vardı.

Gerçekten de onunla tanışalı üç ay olmuştu, yani Griqualand'a geldiğinden beri.

Her şey ne kadar da uzak geliyordu şimdi! Bir yarım küreden öbürüne yaptığı uzun yolculuğun bittiği, o müthiş sıcak ve tozlu günü hatırlıyordu.

Avlanmak için, Afrika'nın güneyine üçüncü kez gelen, eski okul arkadaşı Pharamond Barthès'le birlikte yolculuk yapmış ve Kap'ta ondan ayrılmıştı. Pharamond Barthès av seferinde kendisine eşlik edecek zenci savaşılar bulmak için Basuto ülkesine gitti. Cyprien ise, Kap ile Veld arasında posta arabası hizmeti gören, on dört atın çektiği ağır vagonda yerini alarak Elmas Tarlasına doğru yola koyuldu.

Genç bilim adamının bagajı, gerçek bir kimya ve mineraloji laboratuvarı işlevi gören ve yanından ayırmayı hiç istemediği beş altı sandık dolusu malzemenin oluşuyordu. Ancak arabacı yolcu başına elli kilodan fazla bagaj kabul etmediğinden, Cyprien bu değerli sandıklarını Griqualand'a göndermek için öküzlerin çektiği ve milim milim ilerleyen başka bir arabaya yükletti.

On iki kişinin sığabileceği bankları olan bu kocaman arabanın üstü bir tenteyle kapatılmış ve altındaki dört büyük teker, geçtikleri derelerin suları yüzünden hemen ıslanmıştı. İkişer ikişer bağlanmış ve güçlendirmek için bazen katırlarla desteklenmiş atlar, yan yana oturan iki arabacı tarafından ustalıklı yönetiliyordu. Biri dizginleri tutarken diğeri, devasa bir olta kamışını andıran bambudan yapılmış kırbacını atları gayretlendirmek, daha çok da yönlendirmek için kullanıyordu.

Yol, Nieuweveld dağlarının eteğinde kurulmuş, Beaufort adlı küçük, güzel bir şehirden geçiyor, bu dağ silsilesini aşarak Victoria'ya varıyor, Orange Nehri kıyısındaki Hopetown'u yani Umut Şehrini de arkasında bıraktıktan sonra, sadece birkaç mil uzaklıktaki Kimberley'ye ve en önemli elmas madeni yataklarına ulaşıyordu.

Çıplak Veld arazisinde sekiz dokuz gün süren, zorlu ve monoton bir yolculuktu. Kızıl düzlükler, moren tohumları gibi ara sıra görünen taşlar, toprak seviyesinde gri kayalar, seyrekçe rastlanan sarı bir bitki ve cılız çalılardan ibaret olan manzara oldukça hüzünlüydü. Ne tanım ne de doğal bir güzellik vardı. Ara sıra, sömürge valiliği tarafından, yolcuları ağırlamak şartıyla toprak verilmiş

sefil bir çiftliğe rastlanıyordu. Ama bu konukseverlik en asgari düzeydeydi. Bu nevi şahsına münhasır hanlarda ne insanlar için yatak ne de atlar için ahır mevcuttu. Bulunabilecek en iyi yiyecek, birkaç kez dünya turu yapmış ve ateş pahasına satılan konservelerdi.

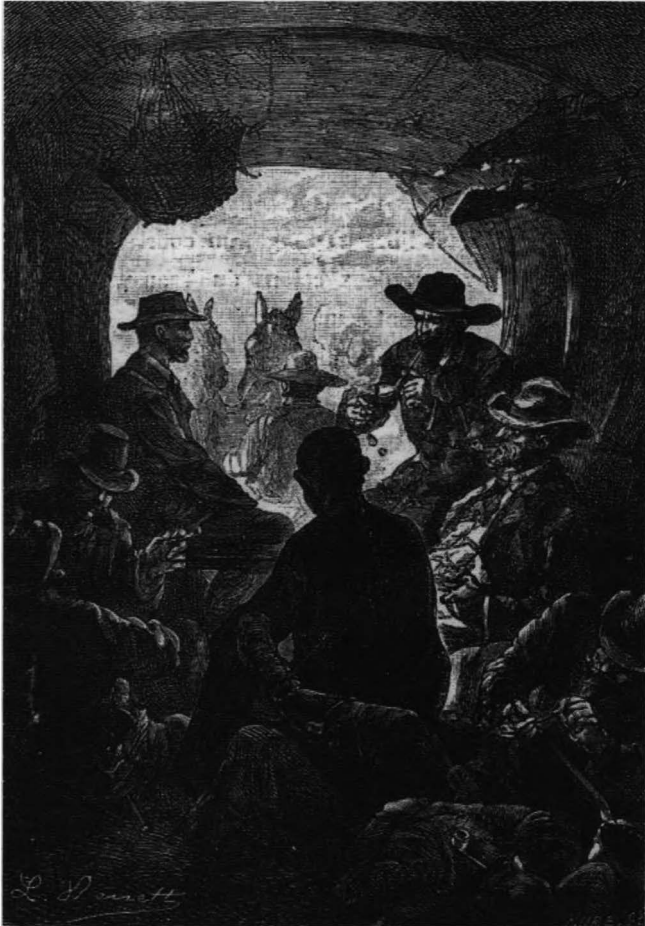
Yol, dağ silsilesini aşarak...

Bu yüzden, karınlarını doyursunlar diye düzlüğe salınan atlar, taşların arasında ot aramak zorunda kalıyordu. Sonrasında, yola çıkma vakti geldiğinde, onları toplamak için büyük bir çaba ve vakit harcamak gerekiyordu.

Bu ilkel arabada ve ondan daha ilkel bu yollarda yolculuk yapmak çok sıkıntılıydı. Oturaklar, içine yolcuların bagajlarının konduğu sandıkların tahta kapaklarından oluşuyordu ve bitmek bilmeyen bir hafta boyunca oturan zavallılara örs hizmeti sunuyordu. Okumak, uyumak ve hatta konuşmak bile mümkün değildi. Üstüne üstlük yolcuların çoğu gece gündüz fabrika bacası gibi tütün tüttürüyor, ağızları leş gibi kokana kadar içki içiyor ve bir o kadar da tükürüyorlardı.

Cyprien Méré, yeryüzünün herhangi bir noktasında, altın ya da elmas damarı bulunduğu haberi duyulduğunda, oralara üşüşen insan topluluğunun tipik temsilcileriyle beraber yolculuk yapıyordu. Adının Annibal Pantalacci olduğunu beyan eden, uzun siyah saçı, kınış kınış yüzü ve pek güven vermeyen gözleriyle, uzun boylu topal bir Napolili; kendi köşesinde sakince oturup insanlığı filozofça gözlerle inceleyen Nathan adlı elmas eksperisi bir Portekiz Yahudi'si; kızıl sakallı, hayatın her türlü güçlüğüyle başa çıkabilecek, kömür madenlerinden kaçıp servet sahibi olmak için Griqualand'a gelen Lancashireli iriyanı madenci Thomas Steel; hayatında hiç ham elmas görmemesine rağmen, bu konudaki her şeyi bir kâhin gibi bilen Herr Friedel adında bir Alman. Madencilerin kazandıklarının çoğunu harcadıkları kantinlerin birinden aldığı deri kaplı içki şişesinden başka kimseyle konuşmayan

ince dudaklı bir Yankee. Hart civarından bir çiftçi, Oranj Bağımsız Devleti'nden bir Boer, Namak ülkesine giden bir fildişi komisyoncusu, Transvaalli iki göçmen ve her Çinli gibi adı Li olan bir Çinli, doğru düzgün bir adamın asla içlerinde bulunmayacağı bu en tekinsiz, en gürültücü, en freni patlamış, en heterojen grubun üyelerini oluşturuyordu.

En heterojen grubun üyeleri.

İlk başlarda onların yüz ve davranışlarını eğlenerek inceleyen Cyprien, bir süre sonra bundan sıkılmıştı. İlgisini hâlâ canlı tutan iki kişi, güçlü fiziği ve içten gülüşüyle Thomas Steel ve görünümü bir kedinin zarafetini andıran Çinli Li'ydi. Napolili'ye gelince, canı suratı ve yaptığı sıkıcı eşek şakalarıyla insanda engel olunamaz bir tiksinti uyandırıyordu.

En sevilen şakası, Çinli'nin gelenekleri uyarınca sırtına kadar uzanan saç örgüsüne, bir tutam ot, lahana kökü, bir ineğin kuyruğu, düzlüklerden bulduğu bir atın kürek kemiği gibi en beklenmedik nesneleri bağlamasıydı.

Li bu şakaların haddini aştığını belirten en ufak bir tepki göstermeden, laf etmeden, hatta bir bakış bile atmadan sakince saçına takılan bu nesneleri çözüyordu. Sarı suratı, küçük çekik gözleri, sanki etrafında olup biten her şeye yabancıymış gibi, sakinliğini asla bozmuyordu. Griqualand'a doğru yol alan bu Nuh'un gemisi içinde konuşulanların tek kelimesini bile anlamıyor gibiydi.

Bu arada, Annibal Pantalacci en berbat şakaları yapmaya, kendi yorumlarını da katarak o kötü İngilizcesiyle laf atmaya devam ediyordu.

Yanındakilere yüksek sesle, "Sizce sarılgı bulaşıcı mıdır?" diye soruyordu.

Ya da:

"Şunun saç örgülerini kesecek bir makasım olsaydı, suratının halini görürdünüz!"

Ve yolcular gülüyordu. Neşelerini artıran şey ise Boerlerin Napolili'nin sözlerini biraz geç algılamasıydı: Diğer yolculardan iki üç dakika sonra aniden yüksek perdeden kahkahaları duyuluyordu.

Zavallı Li'nin böylesine hedef alınmasına dayanamayan Cyprien, sonunda Pantalacci'ye dav-

ranışlarının hoş olmadığını söyledi. Muhtemelen Pantalacci, Cyprien'e kaba bir cevap vermeye hazırlandığından, ancak araya Thomas Steel girdi.

"Hayır! Ne söylediğinizi bile anlamayan bu zavalıya karşı bu şekilde davranmak, hiç de adil değil," dedi, daha önceleri diğerleriyle birlikte güldüğüne utanarak.

Olay böylece kapanmıştı. Ama bir süre sonra Cyprien, Çinli'nin hafifçe ironik, ama pek tabii içinde minnettarlık da barındıran nazik bakışlarını hissetti. Bir an, Li'nin belki de İngilizce bildiği ama bunu belli etmediği düşüncesine kapıldı.

Bir sonraki molada Cyprien onunla konuşmak için başarısız bir girişimde bulundu. Çinli onun çabaları karşısında dilsiz ve tepkisiz tutumunu sürdürmüştü. O andan sonra da bu tuhaf kişi genç mühendisi cevabını aradığı bir bilmece gibi meraklandırmaya devam etti. Sonrasında Cyprien sıklıkla ve dikkatle onun sarı ve tüysüz yüzünü, bembeyaz dişlerini kapatan ince dudaklarını, küçük ve açık burnunu, geniş alnını, sanki içindeki muzip parıltıyı saklamak için neredeyse daima eğik olan çekik gözlerini incelemeye koyuldu.

Li kaç yaşında olabilirdi? On beş mi altmış mı? Tahmin etmek mümkün değildi. Dişleri, bakışları ve kömür karası saçları, genç olduğunu düşündürse de alın, yüz ve dudaklarındaki kırışıklıklar, daha ileri bir yaşa işaret ediyordu. Ufak tefek, ince ve çevik görünüşlüydü, ama vücudunun yan tarafları neredeyse yaşlı bir kadın izlenimi veriyordu.

Zengin mi fakir mi? Bir diğer zor soru. Gri kumaştan pantolonu, sarı boyunluklu üstlüğü, örgü bonesi, bembeyaz çoraplarının üzerine giydiği keçe tabanlı ayakkabılarıyla yüksek sınıftan bir

mandarin de olabilirdi, halktan biri de. Kırmızı ahşap bir sandıktan ibaret olan tek bagajının üzerinde siyah mürekkeple şunlar yazıyordu.

H. Li.

from Canton to the Kap

yani: H.Li, Kanton'dan gelip Kap'a gidiyor.

Bu Çinli, her şeyden önce çok temiz biriydi, tütün kullanmaz, sudan başka içki içmez, verilen her molada kafasını özenle tıraş etme fırsatını kaçırmazdı.

Cyprien, bundan daha fazla bilgi edinemediğinden, bir süre sonra onunla ilgilenmekten vazgeçti.

Bu arada da günler geçiyor, kilometreler peşi sıra katediliyordu. Atlar kimi zaman hızla ilerliyordu. Kimi zaman da onlara adım attırmak bile güç oluyordu. Ama, yavaş yavaş yol bitiyordu, nihayet Hope-Town'a varılmış, sonraki etapta Kimberley geçilmiş, ufukta ahşap kulübeler belirmişti.

Burası New-Rush'tı.

Madencilerin kampı, burası uygarlıkla yeni tanışan ülkelerin yerden mantar gibi bitiveren geçici şehirlerinden farklı değildi.

Avrupa'daki yol yapımında çalışan işçilerin şantiyelerine benzeyen, tahtadan küçük kulübeler, birkaç çadır, bir düzine kadar kafe ve kantin, bir bilardo salonu, bir Alhambra veya dans salonu, stores yani ihtiyaç duyulan her şeyin satıldığı dükkânlar, göze çarpan ilk şeylerdi.

Bu dükkânlarda her şey vardı giyim eşyaları ve mobilyalar, ayakkabılar ve pencere camları, kitap-

lar ve eğerler, silahlar ve süs eşyaları, süpürgeler ve av fişekleri, battaniyeler ve purolar, taze sebzeler ve ilaçlar, sabanlar ve banyo sabunları, tırmak fırçaları ve konsantre sütler, tavalar ve taşbaskılar-müşteriler dışında her şey.

Çünkü kamp sakinleri hâlâ, New-Rush'tan üç dört yüz metre ilerdeki madenlerde çalışıyorlardı.

Görkemli bir adı olan Hotel Continental'de akşam yemeği hazırlanırken, Cyprien Méré de buraya yeni gelen herkes gibi, madenlere göz atmak için adımlarını sıklaştırdı.

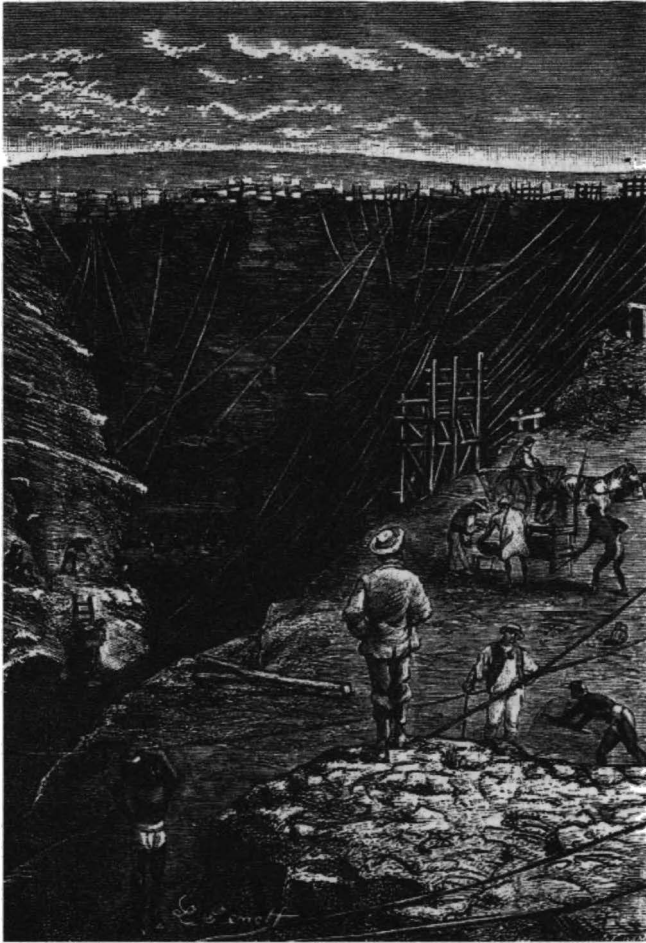
Saat öğleden sonra altı gibiydi. Güneş ufku, altın rengi hafif bir buğuyla sarmalamıştı. Güneş'in ve Ay'ın, güney enlemlerinde bu kadar büyük görünmesinin bilimsel açıklamaları henüz yeterince yapılamamıştı. Çapı Avrupa'da görüldüğünden en az iki kat daha büyüktü.

Ama Cyprien Méré'yi kopjede*, yani elmas yatağında daha ilginç bir manzara bekliyordu.

Çalışmaların başında maden, sakin bir deniz gibi dümdüz olan arazinin bu bölgesini kamburlaştıran alçak bir tümsek şeklindeydi. Ama şimdi, elips şeklinde bir buz yalağı gibi kırk metre karelik bir alanı kaplayan, geniş çeperli devasa bir çukur burayı oymuştu. Bu alanda üç dört yüz parçadan az olmayan imtiyaz alanı** vardı ve hak sahiplerinin istedikleri gibi işletebileceği, madenin çepe-rinden itibaren dokuz buçuk metrelik bölgeleri bulunuyordu.

* Güney Afrika'ya özgü tümseklere Afrika dilinde verilen isimdir ve madenler genellikle bunların altında bulunur -çn.

** Devletin, bulunan madeni parsellere ayırarak işletme hakkını devrettiği bölüm -çn.

Devasa bir çukur burayı oymuştu.

Yapılan işin içeriği de kırmızıya çalan kum ve çakıllardan oluşan bu toprağı, kazma kürek yardımıyla çıkarmaktan ibaretti. Madenden çıkarılan bu toprak, yıkanmak, istiflenmek ve elenmek için ayıklama masasına getiriliyor ve en sonunda da özenle içindeki değerli taşlar aranıyordu.

Bütün bu imtiyaz alanları birbirlerinden bağımsız olarak kazıldıkları için doğal olarak farklı derinlikteydi; bazılarının derinliği yüz metreyi bulurken, diğerleri on beş yirmi ya da otuz olabiliyordu.

Her imtiyaz sahibi resmi kurallar uyarınca çukurunun kenarında iki metre genişliğinde bir alanı çalışmayı ve gidiş gelişleri kolaylaştırmak için işlenmeden bırakmak zorundaydı. Bu alan, komşusunun da aynı genişlikte bıraktığı alanla birleşince, yüzeyin ilk seviyesinde yüksek bir yol oluşturuyordu. Bu yolun üzerine yanlamasına sıra sıra dizilen ve her iki taraftan da birer metre dışarı çıkan kirişler, iki yük arabasının çarpışmadan geçebileceği bir genişlik sağlıyordu.

Çalışmalar ilerleyip çukur derinleştikçe bazı yerlerde çeperlerin yüksekliği Notre-Dame'ın kulelerinin iki katı yüksekliğine erişmişti ve imtiyaz sahipleri, çeperlerin diplerini de yavaş yavaş oydukları için tersine dönmüş bir piramit şeklini alan bu duvarlar ne yazık ki üstündeki yolu ve madencilerin güvenliğini tehdit ediyordu. Bunun sonuçlarını öngörmek çok kolaydı. Yağmur mevsimlerinin ya da ani hava sıcaklığı değişikliklerin oluşturduğu çatlaklar yüzünden sık sık göçükler meydana gelirdi. Ama düzenli olarak tekrarlanan bu felaketlere rağmen, tedbirsiz madenciler, imtiyaz alanlarının duvarlarını son sınırına kadar kazmaya devam ediyorlardı.

Cyprien Méré madene yaklaştığında, ilk olarak bu asma yollarda gidip gelen boş ya da dolu arabaları fark etti. Ama taş ocağını andıran madenin kıyısına geldiğinde, imtiyaz alanlarının dibinde hummalı bir faaliyet gösteren, her ırktan, her renkten ve

her kıyafetten bir insan kalabalığı gördü. Aralarında zenciler ve beyazlar, Avrupalılar ve Afrikalılar, Moğollar ve Keltlerin olduğu bu insanların çoğu neredeyse tamamen çıplak bir şekilde çalışıyor, bazıları da sadece bez pantolon, fanila gömlek, pamuklu kumaştan peştamal giyiyor ve genellikle devekuşu tüyüyle süslenmiş hasır şapka takıyordu.

Kafes şeklinde bir kasnağın üzerine sarılmış deri kovalar çalışanlar tarafından toprakla doldurularak madenin kıyısına kadar çıkan büyük demir kabloların yanından, inek derisinden yapılmış kayış halatlarla yukarı çekiliyordu. Burada arabalara çabucak boşaltıldıktan sonra yeniden doldurulmak üzere hemen aşağıya gönderiliyordu.

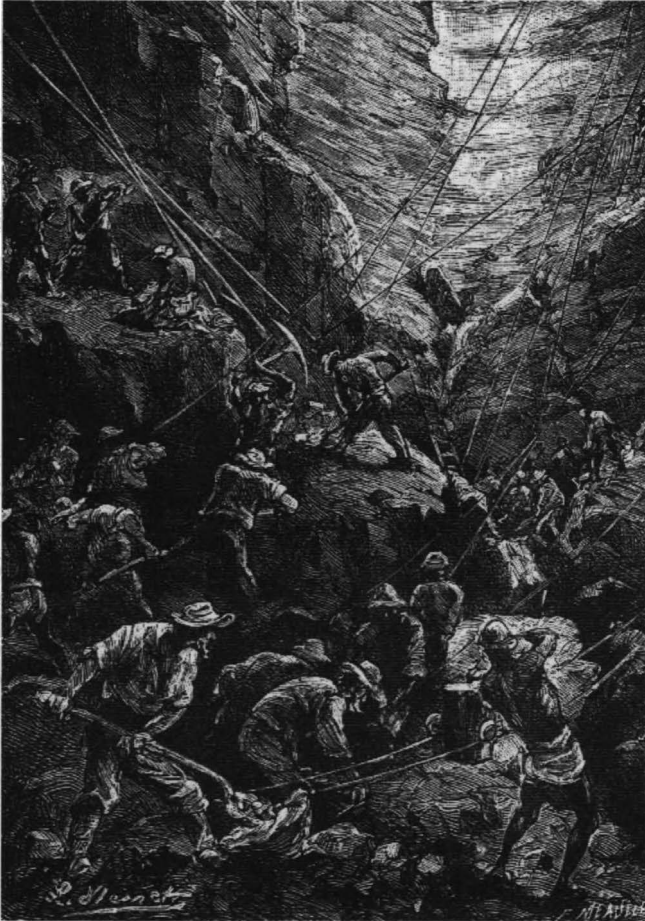
İmtiyaz sahipleri tarafından oluşturulan paralelyüzlerin derinliklerine çaprazlama gerilen bu uzun demir kablolar, *dry-diggings*'e yani kuru elmas madenine çok özel bir görünüm katıyordu. Sanki işlerini bırakıp giden örümceklerin, arkalarında kalan sıra sıra dizilmiş devasa ağlarını andırıyordu.

Cyprien, karınca sürüsü gibi çalışan insanları bir süre keyifle izledi. New-Rush'a döndüğünde otelin yemek zili çalmıştı. Bütün akşam boyunca etrafındaki konuşmaları zevkle dinledi, kimisi, tıpkı zavallı madenci Job gibi, bulduğu tek bir elmasla birdenbire zengin olanların mucizevî hikâyelerinden bahsederken, kimileri tam tersine "talihsizliklerden", komisyoncuların açgözlülüğünden, madende istihdam edilen Kaffirlerin' en güzel taşları çalmalarından ve diğer teknik konulardan söz ediyor-

* Günümüzde ırkçı bir ifade olarak kullanılsa da yazarın döneminde Güney Afrika'da yaşayan yerli halkları tanımlar -çn.

lardı. Konuşmalar sadece elmas, karat ve yüzlerce İngiliz lirası üzerineydi.

Sonuçta buradaki insanlar genelde sefalet içindeydiler, şansını kutlamak için mutlu bir şekilde bağırarak şampanya sipariş eden bir madenciye karşılık, kederli bir yüzle küçük biralarnı yudumlayan yirmi imtiyaz sahibi vardı.

Toprakla doldurulan kovalar yukan çekiliyordu.

Zaman zaman bir taş, masanın etrafında elden ele dolaşıyor, tartılıyor, inceleniyor, değer biçiliyor ve sonra tekrardan sahibinin kemerindeki yerini alıyordu. Bu, akarsularda yuvarlanmış herhangi bir çakmak taşından daha fazla ısıltısı olmayan kül rengi ve donuk taş, kendi kabuğunun içinde olan elması.

Gece olunca kafeler dolmaya başlıyor, akşam yemeğini neşelendiren aynı konular, bu kez de cin ve brandy eşliğinde devam ediyordu.

Cyprien otelin yanındaki çadırda kendisi için ayrılan yatağa erkenden yattı. Kafir gençlerinin civarda düzenledikleri açık hava eğlencesinin gürültüsü ile beyaz beyefendilerin salondaki danslarına eşlik eden bandonun trompetinden çıkan neşeli sesler arasında biraz sonra uykuya daldı.

BİRAZ BİLİM ÇOKÇA DOSTLUK

Şunu hemen belirtmek gerekir ki, genç mühendisin Griqualand'a geliş sebebi, bu tütün, sarhoşluk ve açgözlülük ortamında vakit geçirmek değildi. Onun görevi, ülkenin bazı bölgelerine ait topografik ve jeolojik veriler elde etmek, elmas havzalarından kaya örnekleri toplamak ve bazı hassas analizler yapmaktı. Bu yüzden yapması gereken ilk şey laboratuvarını yerleştirip rahatça çalışabileceği, ayrıca maden bölgelerinde yapacağı araştırma gezileri için merkez işlevi görebilecek sakin bir yer bulmaktı.

Alçak bir tepenin üzerinde bulunan Watkins çiftliği, ihtiyaçlarını karşılayabilecek en uygun yer olarak dikkatini çekmişti. Çiftlik, madenci kampının gürültüsünden uzaktı, zaten elmas bölgesinin çevresi on on iki kilometreden fazla olmadığı için, en uzak kopjeye de bir saatlik yürüme mesafesindeydi. John Watkins'le konuşup onun terk ettiği evlerinden birini kiralayarak yerleşmesi, genç mühendisin yarım gününü almıştı. Zaten çiftçi de buna oldukça sıcak bakmıştı. Yalnız yaşadığı hayattan epey sıkılıyordu ve genç bir adamın yakınına yerleşmesinin, onun için bir değişiklik olacağı fikri hoşuna gitmişti.

Ama Bay Watkins kiracısını masasını şenlendirecek bir arkadaş veya cin testisini birlikte devireceği bir yoldaş olarak görüyorsa çok yanılıyordu.

Cyprien kendisine ayrılan eve, daha laboratuvarının asıl parçaları bile gelmeden, ayraç, karni ve fırın gibi bütün alet edevatını yerleştirir yerleştirmez bölgedeki jeolojik gezilerine başlamıştı. Akşamları, çinko kutusu, avcı çantası, cepleri ve hatta şapkası bile kaya örnekleriyle dolu ve yorgunluktan bitap düşmüş bir halde eve döndüğünde istediği tek şey, Bay Watkins'in eski hikâyelerini dinlemekten ziyade, kendini yatağa atıp uyumaktı.

Bununla birlikte Cyprien o kadar bilgili, o kadar dürüst, o kadar iyi kalpli, o kadar alçakgönüllü, duygu ve davranışlarında o kadar sadeydi ki, tanıyıp da ona bağlanmamak mümkün değildi. Bay Watkins belki de kendisi bile farkında olmadan, genç mühendise hiç kimseye duymadığı kadar saygı duyuyordu. Şu çocuk bir de içki içmeyi bilseydi? Gırtlğından bir damla bile cin geçmemiş bir adamı ben ne yapayım? Çiftçinin kiracısı hakkındaki düşünceleri genellikle böyleydi.

Bayan Watkins ise, genç bilim adamıyla güzel ve samimi bir arkadaşlık kurmuştu. Onun ayrıcalıklı bir tarzı, çevresinde pek rastlamadığı entelektüel bir üstünlüğü olduğunu düşünüyor, zaten kendisi de bilimsel eserleri okuyarak sağlam bir temelle sahip olduğundan, deneysel kimya hakkındaki bilgisini genişletmek için bu beklenmedik fırsattan yararlanmak istiyordu.

Genç mühendisin laboratuvarı ve oradaki garip aletler çok ilgisini çekiyordu. Özellikle ülke ticaretinde büyük rol oynayan ve sohbetlerin ana konusu olan elmasın yapısıyla ilgili her şey onu çok meraklandırıyordu. Ancak Alice elması sadece basit ve çirkin bir taş olarak görüyordu, Cyprien'in de kendisi

gibi düşündüğünün farkındaydı. Bakış açılarının bu benzerliği de aralarında çabucak kurulan dostluğun gelişmesindeki etkenlerdendi. Şunu çekinmeden söyleyebiliriz ki, bütün Griqualand'da hayatın tek amacının dünyanın her yerinde çok rağbet gören bu küçük taşları bulmak, biçimlendirmek ve satmak olduğuna inanmayanlar sadece onlardı.

"Elmas," demişti bir gün ona genç mühendis, "sadece saf bir karbondur. Kristalize olmuş karbon parçalarından başka bir şey değildir. Herhangi bir karbon gibi yanabilir ve zaten onun bu yanabilme özelliği sayesinde gerçek yapısı hakkında şüpheler oluşmuştur. Her şeyi gözlemleyen Newton, yontulmuş elmasın, ışığı diğer bütün saydam maddelerden daha fazla kırdığını fark etmiştir. Bu özelliğin yanıcı maddelerin çoğunda bulunduğunu bildiği için de her zamanki cüretkârlığıyla elmasın yanıcı olması gerektiği çıkarımında bulunmuştur. Deneyler onu haklı çıkarmıştır."

Genç kız, "Ama Bay Méré, elmas sadece karbon da niçin bu kadar pahalı satılıyor?" diye sordu.

"Çünkü çok enderdir Bayan Alice," diye cevapladı Cypriene, "ve doğada şimdiye kadar çok az bir miktarda bulundu. Uzun bir süre sadece, Hindistan, Brezilya ve Borneo adasında bulunuyordu. Mutlaka hatırlarsınız, ilk defa Güney Afrika'nın bu bölgesinde ortaya çıktığında siz sekiz dokuz yaşındaydınız."

"Elbette hatırlıyorum!" dedi Bayan Watkins. "Griqualand'da herkes deliye dönmüştü. Eline kazma kürek almamış kimse kalmamıştı, elmas hayalleri görüp elmas konuşuyor, her yeri kazıyor, yatağını incelemek için derelerin yolunu bile değiştiriyorlardı. İnanın Bay Méré, çok küçük olma rağmen bazı zamanlar bu çılgınlık beni bile çok

bezdirmişti. Ama siz elmas çok pahalı çünkü nadir bulunuyor diyorsunuz, tek özelliği bu mu?”

“Hayır, yalnızca bu değil Bayan Watkins. Saydamlığı, ışığı kıracak kadar iyi yontulduğunda ortaya çıkan parlaklığı, bu yontma işinin zorluğu ve yapısının sertliği, onu bir bilim adamı için çok ilgi çekici kılıyor ve pek tabii endüstri için de çok kullanışlı olduğunu eklemem gerek. Sizin de bildiğiniz gibi onu sadece kendi tozunu kullanarak parlatabiliriz ve bu setliği yüzünden birkaç yıldır kayaları delmek için kullanılıyor. Bu kıymetli taşın yardımı olmadan camlar ve ona benzer diğer sert cisimler üzerinde çalışmak çok zor olduğu gibi, tüneller, madenlerde galeriler ve artezyen kuyuları açmak da zahmetli olurdu.”

“Şimdi anlıyorum,” dedi Alice, bu ana kadar hor gördüğü zavallı elmas onun gözünde aniden değer kazanmıştı. “Ama Bay Méré, eğer doğru anladıysam siz elmasın kristalize olmuş karbon olduğunu söylüyorsunuz, peki bu karbon dediğiniz şey nedir?”

“O doğada en yaygın olarak bulunan ve metal olmayan bir maddedir,” diye yanıt verdi Cyprien. “İstisnasız bütün organik yapılar ağaç, et, ekmek, ot, çok büyük oranda karbon içerir. Hatta birbirleriyle akrabalık derecelerini bile elementleri arasındaki carbone yani karbon mevcudiyeti sayesinde gözlemleyebiliyoruz.”

“Ne tuhaf şey!” dedi Bayan Watkins. “Şu gördüğümüz çalı, şu otlaktaki çimenler, altında oturduğumuz ağaç, devekuşum Dada’nın bedeni, ben ve siz Bay Méré, hepimiz bir ölçüde karbondan yapıldık... elmaslar gibi? Demek bu dünyada her şey karbon?”

“Yani uzun zamandan beri bu düşünülmüyordu Bayan Alice, ama modern bilim her geçen gün bunu

daha da netleştiriyor. Ya da daha açık söylemek gerekirse, çok uzun zamandan beri kutsal kabul edilen basit elementlerin sayıları azalıyor. Spektroskopik gözlemler kimya alanında büyük yenilikler getirdi. Ve bugüne kadar sayılan altmış iki temel element, farklı elektrik, dinamik ve ısı etkilerinden dolayı tek bir atomun içeriği olabilir, bu belki de hidrojendir.”

“Bu sözlerinizle beni korkutuyorsunuz Bay Méré!” dedi Bayan Watkins. “Bana daha ziyade karbondan bahsedin. Siz kimyacılar kristalleştiremez misiniz? Hani kükürtle yaptığınız ve geçen gün bana gösterdiğiniz o güzel iğne gibi, böylece elmas aramak için toprak kazmak zahmetine gerek kalmazdı.”

“Sizin dediğinizi yapmaya çalışan çok oldu,” diye yanıtladı Cyprien. “Suni elmas üretmek için saf karbonu kristalleştirmek denendi. Bir ölçüde başarılı da olundu. 1853 yılında Despretz, yakınlarda da İngiltere’de başka bir bilim adamı, kaya şekeriyle hazırlanmış ve her türlü mineral içerikten arındırılmış karbon silindirlerine, boşlukta çok güçlü elektrik akımı uygulayarak elmas tozu elde ettiler. Ama şimdiye kadar bu soruna endüstriyel bir çözüm üretilemedi. Ama muhtemelen bu bir zaman meselesi. Bir gün, belki ben şu an sizinle konuşurken Bayan Watkins, elmasın fabrikalarda üretimini başarlacaktır.”

Çiftliğin önündeki kumla kaplı terasta dolaşarak bu şekilde sohbet ediyorlar ya da akşamları verandada oturup güney yarım küredeki yıldızların parıltılarını seyrediyorlardı.

Sonra Alice genç mühendisten ayrılarak çiftliğe dönüyordu, ama bazen de onu Bay Watkins’in çiftliğinin eteğindeki çitlerle çevrili ağla götürüp de-

vekuşu sürüsünü gösteriyordu. Siyah gövdelerinin üstündeki beyaz kafaları, kaskatı kocaman bacakları, kanatları ve kuyruğundaki sarımsı tüyleri genç kızın çok ilgisini çekiyor, bir iki yıldır bu uzun bacaklı devasa kuşlardan oluşan sürüyü beslemekten büyük keyif alıyordu.

Genç kız devasa kuşlardan oluşan sürüyü beslemekten büyük keyif alıyordu.

Genelde Kap'taki çiftçiler bu hayvanları evcilleştirmekle uğraşmayıp doğada yarı vahşi bir halde yaşamaya bırakırlar. Birçok ülkede demir yollarının kenarlarına da döşenen pirinç tellerle, çok geniş bir araziyi çevirip hayvanları bunun içine koyuyorlardı. Uçma kabiliyetleri olmayan deve kuşlarının bu çitleri aşmaları mümkün değildi. Yıl boyu esaretlerinin farkına varmadan burada yaşıyor, bulabildikleri yiyeceklerle besleniyor ve hırsızlığa karşı sert yasalarla koruma altına alınmış yumurtalarını yumurtluyorlardı. Sadece tüy dökme mevsimi geldiğinde, kışkışçılar tarafından çitler kademeli olarak küçültülerek, gittikçe daralan bir alana sürülen hayvanlar burada kolayca yakalanıp Avrupalı hanımların süs eşyası olarak çok rağbet ettiği değerli tüyleri yolunuyordu.

Bu endüstri Kap bölgesinde birkaç yıldan bu yana müthiş bir gelişme göstermiştir ve aynı verimi almaya çok müsait olan Cezayir'de niçin yapılmadığı ise şaşırtıcıdır. Bir devekuşu, sahibine herhangi bir masrafı olmadan yılda iki yüz, üç yüz frank kazanç getirir. Büyük bir tüyün, eğer kalitesi iyi ise altmış ile seksen frank arasında piyasa değeri olduğunu, orta ve küçük boydakilerin değerinin de epey yüksek olduğunu bilmek, durumu anlamamızı kolaylaştıracaktır.

Ama Bayan Watkins, bu bir düzine kadar koca kuşu, sadece kendi zevki için besliyordu. Onların kocaman yumurtalarının üstünde kuluçkaya yatmalarından, tıpkı tavuklar ya da hindiler gibi civcivleriyle beraber yemlerini yemeye gelişlerinden mutlu oluyordu. Cyprien bazen ona eşlik ediyor, kara kafalı, sarı gözlü, sürünün en güzeli olan ve de

Alice'in, çorap tamirinde kullandığı fildişi topunu yutan *Dada'yı* okşamaktan zevk alıyordu.

Bu arada Cyprien genç kıza karşı daha derin, daha sıcak duygular hissetmeye başlamıştı. Kendi kendine, hayatını ve düşüncelerini paylaşmak için, ondan daha zeki, daha sevimli, daha temiz kalpli, her konuda daha yetkin birini bulamayacağını söylüyordu. Gerçekten de Bayan Watkins annesini erken kaybettiği için baba ocağını tek başına çekip çevirmekte ustalaşmış, ama aynı zamanda sosyal ve kültürel yönlerden çok iyi yetişmiş bir kadındı. Hatta onun cazibesinin kaynağı da bu mükemmel seçkinlik ile çekici sadeliğin tuhaf bir karışımıydı. Şehirde yaşayan seçkinlerin aptalca kendini beğenmişliklerinin aksine, yeri geldiğinde bembeyaz ellerini hamura daldırıp kek yapmaktan, yemek yapmaya nezaret etmekten, evin çamaşırlarıyla uğraşmaktan kaçınmazdı. Ama bu onun Beethoven'in eserlerini çalmasını, hem de birçok kişiden daha iyi çalmasını, iki üç lisanı çok temiz bir şekilde konuşmasını, okumayı sevmesini, bütün edebi başyapıtların tadına varmasını ve bölgedeki zengin çiftçilerin arada sırada düzenledikleri gecelerde bu yetenekleriyle göz doldurmasını engellemiyordu.

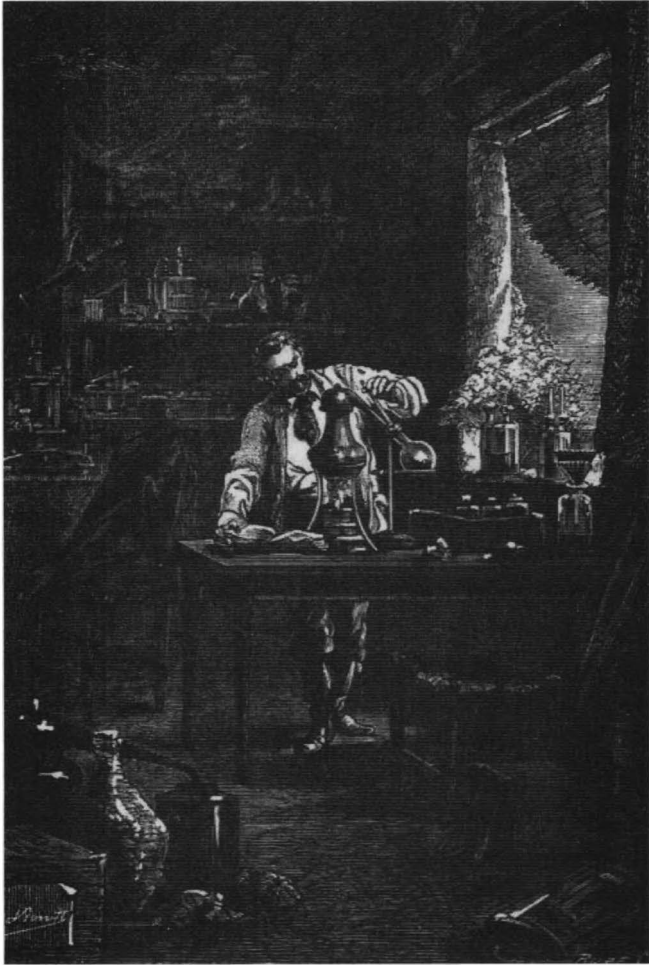
Bu durum toplantılarda seçkin kadınların nadi-ren görüldüğü anlamına gelmiyordu. Amerika ve Avustralya gibi yeni ülkelerde, aynı Transvaal'da olduğu gibi, uygarlığın inşası için gerekli maddi çalışmalar, erkeklerin bütün aktivitelerini emdiğinden, entelektüel kültür, Avrupa'da olduğundan daha fazla kadınların tekelindedir. Bu yüzden de genel eğitim ve sanata yatkınlık seviyeleri kocaları

ve oğullarından daha yüksekti. Avustralyalı bir madenci veya vahşi batıya yerleşmiş bir göçmenin karısının büyük müzik yeteneklerinin yanı sıra bilim ve edebiyat alanında da ciddi bir donanıma sahip olması, buralarda seyahat edenlerin sıklıkla ve hayretle rastladıkları şeylerdi. Omahalı bir çaputçunun veya Melbournlü bir kasabın kızı, eğitimde tavır ve davranışlarında ve her türlü “olgunlaşma” alanında, yaşlı Avrupa’nın herhangi bir prensesinden daha aşağı seviyede olduğunu düşünse yüzü kızarırdı. Kız ve erkek çocukların eğitiminin uzun zamandır eşit olduğu Oranj Bağımsız Devleti’nde, erkekler okulu daha önce terk ettikleri için, iki cins arasındaki bu tezat başka yerlere nazaran daha belirgindi. Erkek evde *breadwinner* yani ekmek parası kazanan kişiydi; doğuştan gelen sertliğini kullandığı, açık havada yapılan tehlikeli ve yorucu işlerle uğraşırdı. Kadın ise onun aksine, ev işlerinin yanı sıra kocasının ihmal ettiği kültür, sanat ve edebiyatla ilgilenirdi.

Ve bu yüzden de bazen, çölün kıyısında açmış bir zarafet, cazibe ve güzellik çiçeğine rastlanırdı; tıpkı çiftçi John Watkins’ın kızı gibi.

Bütün bunları kendine söyleyen Cyprien, hedefe doğrudan yönelen bir kişi olarak, ne isteğini söylemekte tereddüt etmedi.

Ne yazık ki rüyası sona ermiş, ilk kez Alice ile kendisi arasındaki neredeyse aşılabilir uçurumun farkına varmıştı. Bu görüşmenin ardından kalbinde büyük bir kederle evine döndü. Ama kendisini gereksiz umutsuzluğa kaptıracak bir adam değildi o; bu alanda mücadele etmeye kararlıydı ve beklerken de kendini işine vermek acısını hafifletmenin en iyi yoluydu.

Cyprien kendini işine verdi.

Küçük masasının başına oturduktan sonra, bilimler akademisi üyesi ve maden fakültesi profesörü saygıdeğer hocası M. J...’ye bu sabah yazmaya başladığı uzun ve özel mektubu hızlı ve kararlı bir el yazısıyla tamamladı.

“... Benim için henüz bir hipotez olduğundan, resmi raporumda belirtme gereği duymadığım, elmasın gerçek oluşum sürecine dair fikirlerim için jeolojik gözlemler yapmak niyetindeyim. Sevgili hocam, elmasın orijini hakkındaki hipotezlerden ne volkanlarla alakalandırılan ne de bugünkü yataklarına gelişini sert rüzgârlara bağlayan açıklamalar, aynı sizin gibi beni de tatmin etmektedir, üstelik bizleri bu hipotezlere itiraz ettiren nedenleri size burada tekrar etmeme gerek yok sanırım. Elmasların ateşin etkisiyle bulunduğu yerde oluştuğu tezi de benim için çok belirsiz ve yetersiz. Bu ateşin doğası nedir ve elmas yataklarında düzenli olarak bulunan kalkerlerin yapısını nasıl değiştirememiştir? Bunlar bana çocukça geliyor, girdap teorisi veya *atomes crochus* teorisi gibi.

Beni tamamen olmasa bile bir ölçüde tatmin edebilecek tek açıklama, bu değerli taş unsurlarının sularla taşınarak biriktiği yerlerde, kristallerin daha sonra oluşmasıdır. Gözlemlediğim ve büyük bir titizlikle ölçümler yaptığım çeşitli maden damarlarının özel ve neredeyse tek tip bir profilinin olması benim için çok çarpıcıydı. Hepsinin genel biçimi aşağı yukarı bir fincan, bir kapsül ya da onları kaplayan kabuğu da göz önünde bulundursak, yan yatmış bir avcı matarası gibiydi. Kırk veya elli bin metre küplük bir haznenin içindeki ilkel kayaların üstüne kum, çamur ve alüvyonlu toprak karışımının akmasından oluşmuştu. Bu özellik yakınlarda keşfedilen, ki şu anda bu mektubu da onun sahibinin kulübesinden yazıyorum, Vandergaart-Kopje'de çok belirgindir.

Bir kapsüle, içinde asılı halde yabancı madde barındıran bir sıvıyı boşaltırsak ne olur? Bu yabancı maddeler özellikle kapsülün kenarların-

da ve dibinde toplanır. Kopjede tam da aynı şey gerçekleşti. Elmasa daha ziyade havzanın kenarlarının son sınırında, aynı zamanda da ortası ve dibinde rastlanıyor. Bu durum, maden yatağının biçimi iyice ortaya çıktığında, ara bölgelerdeki imtiyazların değerinin düşmesi, buna karşılık merkezdeki veya çeperlerdeki imtiyazların değerlerinin olağanüstü artmasıyla da gözlemlenebilir. Bu benzerlik elması oluşturan maddelerin su tarafından taşındığı görüşünü desteklemektedir.

Bununla beraber, elmasın mükemmel durumda olmasının, taşınma yoluyla değil de bulunduğu yerde oluştuğunu gösteren ayrıntıların birçoğunu tezimde bulabilirsiniz. Bunlardan iki ya da üçünü tekrarlayacak olursak, elmaslar hep aynı yapıda ve renkte gruplaşmış halde bir arada bulunur, eğer bir akıntı tarafından önceden oluşmuş halde taşınırsalardı, şüphesiz ki bu mümkün olamazdı. Sıklıkla iki tanesi birbirine yapışmış halde bulunur ve hafif bir darbeye kolayca ayrılırlar. Bir akıntının sürtünmelerine ve darbelerine karşı nasıl direnebilirlerdi? Dahası, büyük elmaslar daima bir kayanın altına sığınmış olarak bulunur, bu da bize kayanın etkisinin ısı yayarak veya diğer nedenlerle kristalleşme sürecini kolaylaştırdığını gösterir. Son olarak da büyük ve küçük elmaslara nadiren, hem de çok nadiren bir arada rastlanır. Bulunan her büyük elmas, izole bir halde bulunmuştur. Bütün elmas parçacıkları özel bir nedenle sanki tek bir kristalde yoğunlaşmış gibidir.

Bu sebepler, başka birçok sebep gibi bana, temel elemanları sular tarafından taşındıktan sonra elmasların bulundukları yerde oluştuğunu düşündürdü.

Ama daha sonra elmasa dönüşecek bu organik kırıntıları taşıyan sular nereden geldi? Çeşitli arazilerde dikkatli çalışmalar yapmama rağmen bunu tespit edebilmem mümkün olmadı.

Bu keşif çok önemli olacaktır. Suyun geldiği yolu bulabilirsek, onu izleyerek elmasların ilk çıktığı noktaya niçin ulaşmayalım? Orada muhtemelen şu an işletilen küçük rezervlerden çok daha fazla miktarda elmas vardır. Böyle bir yerin bulunması halinde, teorim tamamen ispatlanacak ve beni çok mutlu edecektir. Ama bunu yapan kişi ben olmayacağım, çünkü buradaki görevim neredeyse bitmek üzere ve bu konuda ciddi bulgular öne sürebilmem de mümkün değil.

Kaya analizlerim daha verimli oldu..."

Genç mühendis yazmasına devam ederek, çalışmalarını hakkında kendisi ve muhatabı için muhtemelen çok ilginç olan teknik detayları anlatıyordu, ancak bunlar konuyla ilgisi olmayan okurlar için aynı değeri taşımayabilir. Bu yüzden onlara merhamet etmek daha uygun olacaktır.

Cyprien gece yarısı uzun mektubunu tamamladıktan sonra lambasını söndürüp hamağına uzandı ve iyi insanların o huzurlu uykusuna daldı.

Çalışmak, en azından birkaç saat için de olsa kederini bastırmıştı, ama zarif bir görüntü rüyalarına defalarca girip sanki genç bilim adamına, henüz umudunu kaybetme der gibiydi.

VANDERGAART-KOPJE

Ertesi sabah, “Kesinlikle gitmem gerekli,” diyordu kendi kendine Cyprien, sabah temizliğini yaparken. “Griqualand’ı terk etmem gerek. Bu adamın bana söylediklerinden sonra burada fazladan bir gün bile kalmak zayıflık olur. Kızını bana vermek istemiyor? Belki de haklıdır. Her ne olursa olsun birtakım gerekçeler öne sürerek kendimi savunmam bana yakışmaz. Bu kararı ne kadar acı olursa olsun erkekçe kabul edip geleceğe umutla bakmalıyım.”

Fazla tereddüt etmeden eşyalarını dolap ve büfe olarak kullanmak için sakladığı kasalara yerleştirmeye girişti. Bir veya iki saat hummalı bir şekilde çalıştıktan sonra, açık penceresinden içeri sabahın getirdiği serin ve pürüzsüz bir ses, tıpkı bir çayır kuşunun şarkısı gibi, şair Moore’un en tatlı melodisini taşıyarak girdi.

*It is the last rose of summer,
Left blooming alone,
All her lovely companions
Are faded and gone, etc.*

“İşte yazın son gülü – tek çiçekli kalan – bütün sevgili yoldaşları – soldular ya da öldüler.”

Cyprien pencereye koştu ve devekuşlarının ağılina giden Alice'i gördü, genç kızın önlüğü onların sevdiği yiyeceklerle doluydu. Gün doğumunda şarkı söyleyen oydu.

*I will not leave thee, thou lone one!
To pine on the stem,
Since the lovely are sleeping,
Go sleep with them...*

“Seni bırakmam – tek başına-sapında solmaya – madem ki diğer güzeller uyumaya gitti – git uyu onlarla.”

Genç mühendis şiire karşı bu kadar duyarlı olabileceğini hiç düşünmemişti, ama bu şiir içine işledi. Nefesini tutarak pencerenin yanında durmuş, bu tatlı sözleri dinliyor, hatta içiyordu.

Şarkı kesildi. Bayan Watkins devekuşlarına yemeklerini dağıtıyordu, hayvanların uzun boyunlarını ve sakar gagalarını genç kızın muzip eline uzatmalarını izlemek bir zevkti. Yemek dağıtımını bitirdikten sonra şarkı söyleyerek eve çıkan yokuşu tırmanmaya başladı:

*It is the last rose of summer,
Left blooming alone...
Oh! Who would inhabit
This black world alone?..*

“İşte yazın son gülü – tek çiçekli kalan – Ah! Kim bu karanlık dünyada – yalnız kalmak ister?”

Cyprien'in gözleri nemlenmişti ve büyülenmiş gibi aynı yerde duruyordu.

Ses uzaklaşıyordu, Alice çiftliğe girmek üzereydi, Cyprien'in aceleci ayak seslerini duyarak arkasını dönüp ansızın durduğunda aralarındaki mesafe yirmi metreydi.

Cyprien karşı koyamadığı bir dürtüyle, hiç düşünmeden kulübesinden çıkmış, şapkasını bile giymeden kızın peşinden koşuyordu.

"Bayan Alice..."

"Bay Méré!"

Şimdi, çiftliği çevreleyen yolda, gün doğumunun ortasında yüz yüzediler. Çıplak manzarada zarif gölgeleri beyaz tahta perdenin üzerine düşüyordu. Cyprien genç kızın yanına geldiğinde, yaptığı harekete kendisi de şaşırılmış gibi kararsızca susuyordu.

"Bana söyleyecek bir şeyiniz mi var Bay Méré?" diye merakla sordu.

"Size veda etmek istemiştim Bayan Alice. Bugün gidiyorum," diye cevap verdi tereddütlü bir sesle.

"Gitmek? Ne gitmesi... Nereye?.." diye sordu şaşkınlıkla.

"Ülkeme... Fransa'ya. Buradaki çalışmalarım sona erdi. Görevim tamamlandı. Griqualand'da yapacak hiçbir işim kalmadı, artık Paris'e dönmek zorundayım..."

Böyle kesik kesik konuşurken sesi, özür dileyen bir suçlunun tonunu almıştı.

"Ah... Evet... Doğru... Öyle olmalı..." Alice ne dediğini pek bilmeden mırıldanıyordu.

Genç kız afallamıştı. Bu haber, kaygısız bir mutluluk içindeyken üzerine balyoz gibi düşmüştü. Gözlerinde bir anda oluşan kocaman yaşlar, kirpiklerinde asılı kaldı. Sanki bu üzüntü patlaması gerçekleri ona hatırlatmış gibi, biraz gülümseyebilecek gücü buldu:

Bugün gidiyorum.

Yeniden söz alarak, "Gitmek mi? Ya sadık öğrenciniz, onu kimya eğitimini tamamlamadan bırakıp gidecek misiniz? Benim sadece oksijende kalıp azot konusunda tamamen cahil olmamı mı istiyorsunuz? Çok fenasınız bayım!" dedi.

Kendini tutarak şaka yapmaya çalışıyordu ancak sesinin tonu, sözlerini yalanlıyordu. Bu şakacılığın altında genç adamın içine işleyen derin bir sitem vardı. Aslında basit bir dille şöyle diyordu:

"Ya ben? Beni hiç önemsemiyorsunuz? Beni tekrardan hiçliğin içine atıyorsunuz. Buraya gelip bu açgözlü Boerlerin arasında çıkarıcı olmayan, üstün, seçkin, bilgin ve sıra dışı biri olarak karşıma çıkacaksınız. Beni çalışmalarınıza ortak edeceksiniz. Bana kalbinizi açarak yüksek ideallerinizi anlatacak, edebi tercihlerinizden ve sanatsal zevklerinizden bahsedeceksiniz. Bana sizin gibi bir düşünce adamıyla çevremdeki insanımsılar arasındaki mesafeyi göstereceksiniz. Kendinizi beğendirmek ve sevdirmek için her şeyi yapacaksınız. Ve de başaracaksınız. Sonra gelip damdan düşer gibi her şeyin bittiğini, Paris'e dönüp beni çabucak unutacağınızı söyleyeceksiniz. Benim bu sonucu olgunlukla kabul edeceğime inanıyor musunuz?"

Evet, Alice'in sözlerinin altında bütün bunlar vardı ve nemli gözleri o kadar açık ifade ediyordu ki, Cyprien bu dile getirilmemiş sitemlere cevap vermek üzereydi. Şunları haykırmasına ramak kalmıştı:

"Mecburum. Dün babanızdan karım olmanıza izin vermesini istedim. En ufak bir umut bile vermeden beni reddetti. Şimdi niçin gittiğimi anlıyor musunuz?"

Ama verdiği sözü tam zamanında hatırladı. John Watkins'e, kurduğu hayallerden kızına asla söz etmeyeceğine dair söz vermişti ve sözünü tutmamak onun için kendini küçültmek demekti.

Bir anda burayı terk etme planından vazgeçti, çünkü yarattığı hayal kırıklığı, bunun sert, hatta neredeyse acımasızca olduğunun farkına varmasını sağladı. Onun da kendisini içtenlikle ve derinden sevdiği açıkça belli olan bu güzel kıızı, zaman tanımadan, hazırlıksız bırakıp gitmesi mümkün değildi.

İki saat önce mutlaka alması gerektiğini düşündüğü karar, şimdi ona korkunç geliyordu.

İtiraf etmeye bile çekiniyordu.

Hemen inkâr etti.

"Gitmekten bahsederken bu sabahı kastetmemiştim Bayan Alice, hatta bugünü bile, sanırım. hâlâ alacağım notlar var... Tamamlanması gereken hazırlıklar. Her halükârda sizi görmekten, sizinle konuşmaktan... Yani eğitim planlarınız hakkında... Onur duyanım"

Bunun üzerine hışımla arkasına dönen Cyprien, deli gibi kulübesine kaçıp kendini ahşap koltuğun üzerine bırakarak derin düşüncelere daldı.

Düşünce akışı değişmişti.

"Biraz para yüzünden böyle bir zarafetten vazgeçmek," diyordu kendine. "İlk engelde mücadeleyi terk etmek. Bu cesurca bir şey mi? Ona layık olabilmek için bazı önyargıları feda etmek daha iyi olmaz mı? Elmas arayarak birkaç ayda zengin olan o kadar insan var! Niçin ben de aynısını yapmayayım? Diğerleri gibi, benim de yüz kıratlık bir taş bulmamı ya da bundan daha iyisi, yeni bir damar bulmamı kim engelleyebilir? Buradaki adamların

hemen hepsinden daha fazla teorik ve pratik bilgim var. Çalışma ve biraz da şansın bu insanlara yaptığı yardımın aynısını, bilim bana yapamaz mı? Sonuçta, denemek bana bir şey kaybettirmez. Hem görevim açısından da elime kazmayı alıp madencilik mesleğini denemek faydalı olacaktır. Eğer başarırısam ve böyle ilkel bir yoldan zengin olursam, kim bilir, belki de Bay Watkins kararını değiştirir. Sonundaki ödöl, bu macerayı denemeye değer!”

Cyprien laboratuvarı yürümeye başladı ama bu kez kolları değil, sadece düşünceleri çalışıyordu.

Birden durdu, şapkasını giyip çıktı.

Düzlüğe inen patikayı geçtikten sonra hızla Vandergaart-Kopje’ye yöneldi.

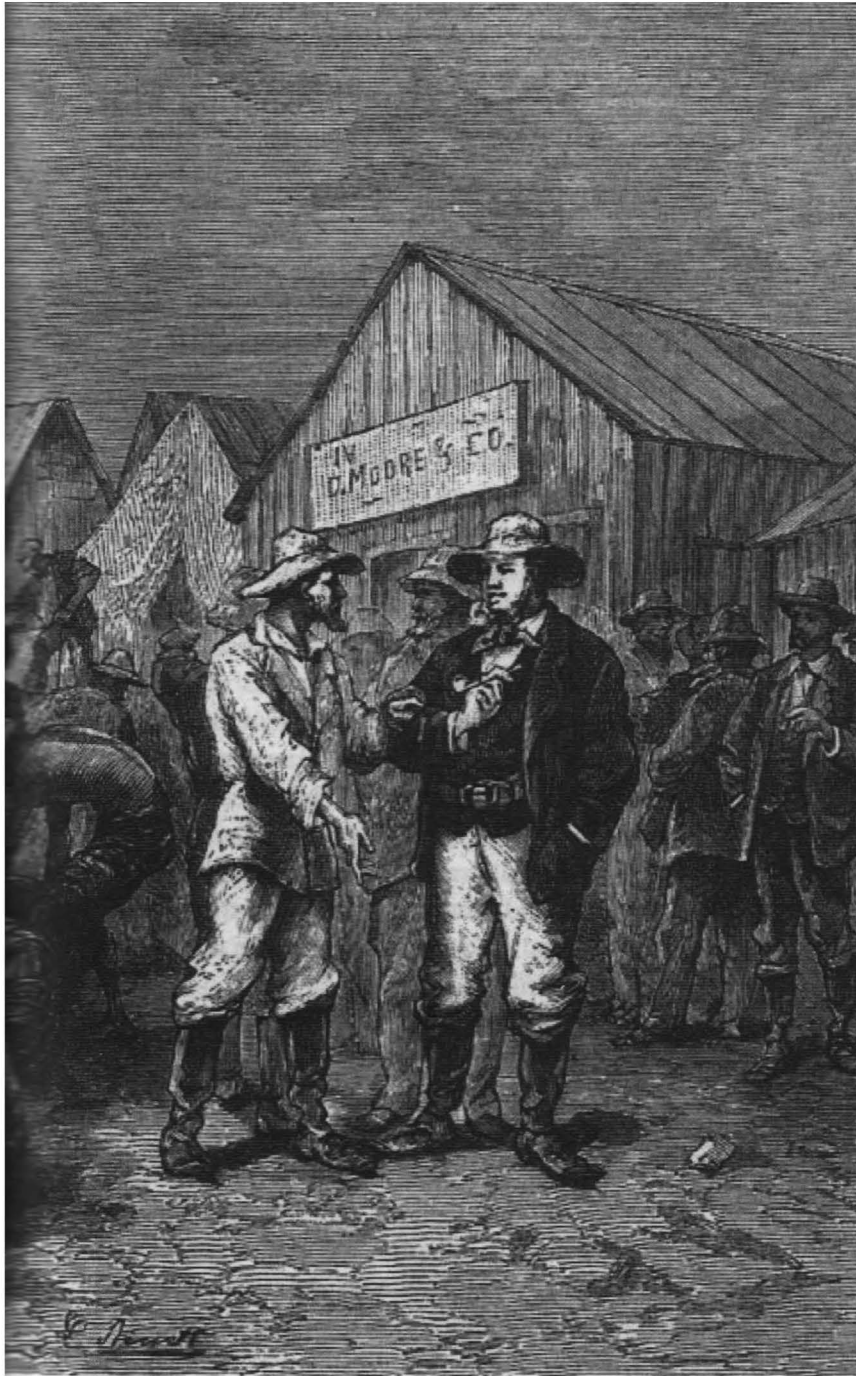
Bir saate kalmadan hedefine ulaşmıştı.

İşçilerin ikinci yemekleri için topluca kampa döndükleri andı. Cyprien güneşte yanmış bu yüzleri tek tek inceleyip kendisine gerekli bilgileri verecek birilerini ararken, bir grubun içinde, eski madenci Lancashirelı Thomas Steel’in dürüst çehresini gördü. Griqualand’a beraber geldikleri günden bu yana birkaç kez karşılaşmışlardı; Cyprien bu yürekli gencin güller açmış yüzünden, yenilenmiş elbiselerinden ve özellikle de göğsündeki geniş deri kemerinden, işlerinin iyiye gittiğini görebiliyordu.

Cyprien ona yanaşıp birkaç kelimeyle projelerini anlattı.

“Maden imtiyazı kiralamak mı? Paranız varsa bundan daha kolay bir şey yok. Hatta benimkinin yakınında bir tane var. Dört yüz İngiliz sterlini*, çok ucuz. Çalıştıracak beş altı tane zenci bulun, haftada yedi sekiz yüz franklık elmas yaparsınız.”

* 10000 frank.

Thomas Steel'i gördü.

“Ama benim ne on bin frankım ne de tek bir zencim var,” dedi Cyprien.

“O zaman imtiyazın bir kısmını satın alın, mesela sekizde birini hatta on altıda birini ve kendiniz bizzat çalışın. Bunun için bin frank yeter.”

“Buna gücüm yeter,” diye cevap verdi genç mühendis. “Merakımı bağışlayın Bay Steel ama siz nasıl yaptınız? Buraya geldiğinizde sermayeniz var mıydı?”

“Ben buraya sadece kollarım ve cebimdeki üç küçük altın parçacığıyla geldim. Ama şansım yaver gitti. Kafelerde oturmayı çalışmaya tercih eden sekizde birlik bir imtiyaz sahibinin haklarının yarısına ortak oldum. Bulduklarımı paylaşacağımıza dair anlaşma yaptık ve aralarında iki yüz İngiliz sterlinine sattığımız beş kıratlık taşın da olduğu çok güzel taşlar buldum. Sonra bu tembel için çalışmaktan bıkip kendi başıma işlettiğim on altıda birlik bir imtiyaz satın aldım. Ama sadece çok küçük taşlar bulabildiğim için, on gün önce elden çıkardım onu. Şimdi Avustralyalı bir adamının yarı ortağı olarak çalışıyorum, ama bir haftadan beri beş İngiliz sterlini zor kazandık.”

“Eğer çok pahalı olmayan iyi bir imtiyaz hissesi satın alırsam, onu işletmek için ortağım olur musunuz?” diye sordu genç mühendis.

“Elbette,” diye yanıtladı Thomas Steel. “Ama bir şartla: herkesin bulduğu kendine ait olacak. Size güvenmediğimden değil Bay Méré. Ama buraya geldiğimden beri paylaşma konusunda hep ben kaybediyorum, çünkü kazma kürek işini çok iyi bilirim ve herkesten iki kat daha çok iş çıkarırım.”

“Benim açımdan uygun görünüyor,” diye yanıtladı Cyprien.

“Ah!” dedi aniden Lancashirelı adam. “Aklıma bir fikir geldi, iyi bir fikir olabilir. İkimizin birlikte John Watkins’ın imtiyazlarından birini satın almamıza ne dersiniz?”

“Ne demek imtiyazlarından biri? Kopjenin bütün arazisi ona ait değil mi?”

“Şüphesiz Bay Méré, ama biliyorsunuz elmas bulunur bulunmaz koloni hükümeti topraklara el koyar. Kadastro ve imtiyazların parçalara ayrılmasını hükümet yönetir, devretme fiyatının büyük bir bölümünü kendine ayırıp arazi sahiplerine sabit bir imtiyaz ücreti öder. Eğer söz konusu kopje bunun kadar genişse imtiyaz ücreti çok büyük bir gelir getirir, öte yandan, arazi sahibi imtiyaz satın almakta önceliklidir ve istediği kadar imtiyaz alıp işletebilir. John Watkins’ın yaptığı şey de budur. Tüm maden arazinin sahibi olduğu gibi, birçok da işletmesi bulunmaktadır. Ama istediği gibi işletemiyor, çünkü gut hastalığı yüzünden buralara gelemiyor ve ondan bir imtiyaz satın almak isterseniz sanırım size kolaylık gösterecektir.”

“Bu pazarlığı onunla, sizin yapmanızı tercih ederim,” diye yanıtladı Cyprien.

“Oldu bilin,” dedi Thomas Steel. “Yakında sonucu öğreniriz.”

Üç saat sonra, 942 numaralı yarım imtiyaz, sınırları usulünce işaretlenmiş, planlarda belirtilmiş, bütün formaliteleri tamamlanmış olarak MM. Méré ve Thomas Steel’e doksan İngiliz sterlinine^{*} kiralanıp patent hakkı teslim edilmişti. Bunların haricinde, sözleşmede özellikle belirtildiği üzere imtiyaz

* 2250 frank

sahipleri, işletmelerinin ürünlerini John Watkins'le paylaşacak ve hava parası olarak da on kırat üzerinde buldukları ilk üç elması ona vereceklerdi. Bunun olasılığı çok düşüktü ama sonuçta her şey mümkündü.

Genel olarak bu anlaşmanın Cyprien için olağanüstü güzel olduğu söylenebilirdi ve sözleşmenin imzalanması sırasında kadeh kaldırılırken Bay Watkins her zamanki açık sözlülüğüyle bunu dile getirdi.

Omzuna dokunarak, "İyi bir iş yaptınız evlat, sizde yetenek var. Griqualand'daki en iyi madencimiz olursanız buna şaşırmam," dedi.

Cyprien bu sözleri, ileride olacak iyi şeylerin bir işareti olarak algılamaktan kendini alamadı.

Görüşmelerde hazır bulunan Bayan Watkins'in mavi gözlerinde öylesine berrak bir güneş ışığı vardı ki, bütün sabahı ağlayarak geçirdiğine kimse inanmazdı.

Sanki aralarında zımni bir anlaşma varmış gibi ikisi de bu sabahki üzücü sahne hakkında konuşmaktan kaçınıyordu. Cyprien kalıyordu, bu belli olmuştu ve önemli olan da buydu.

Genç mühendis yüreği hafiflemiş olarak, taşınma hazırlıklarını tamamlamak üzere çıktı, sadece küçük bir valize birkaç giysi koydu, Vandergaart-Kopje'deki çadırda kalmayı, yalnızca boş vakitlerinde çiftliğe gelmeyi düşünüyordu.

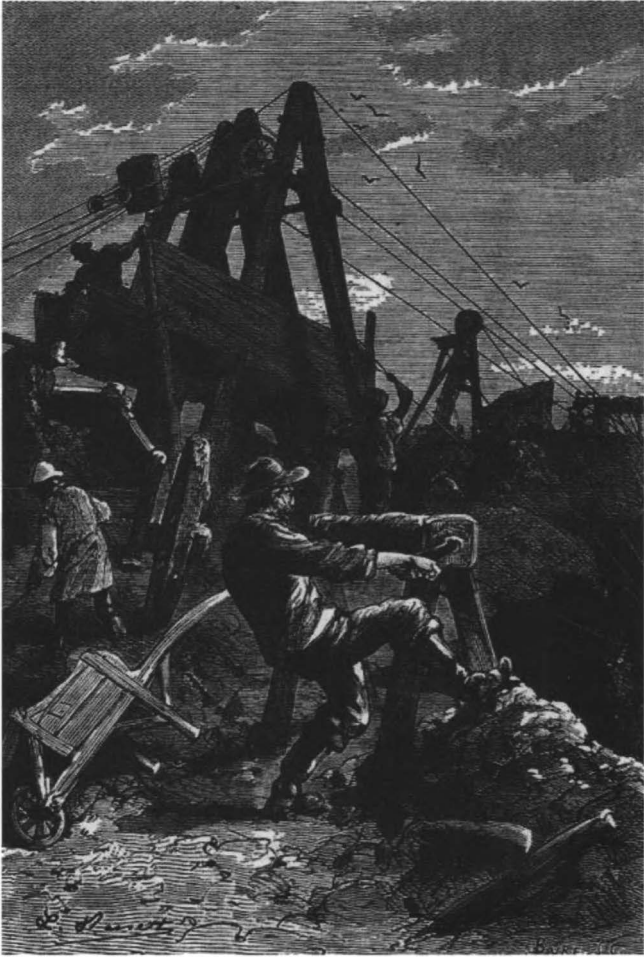
5 İLK KAZANÇ

İki ortak ertesi sabah işe koyuldular. İmtiyazları kopjenin kıyısında bulunuyordu ve eğer Cyprien Méré'nin teorisi doğruysa burasının zengin bir bölge olma ihtimali çok yüksekti. Ne yazık ki bu alan daha önce kullanılıp yerin altında elli küsur metre derinliğe kadar inilerek neredeyse imtiyazın posası çıkarılmıştı.

Komşu imtiyazlardan daha derin bir seviyede bulunuyordu ve bu bazı yönlerden bir avantaj olabildi, çünkü buradaki kanunlara göre diğer imtiyazlardan düşen elmaslara da sahip olma hakları vardı.

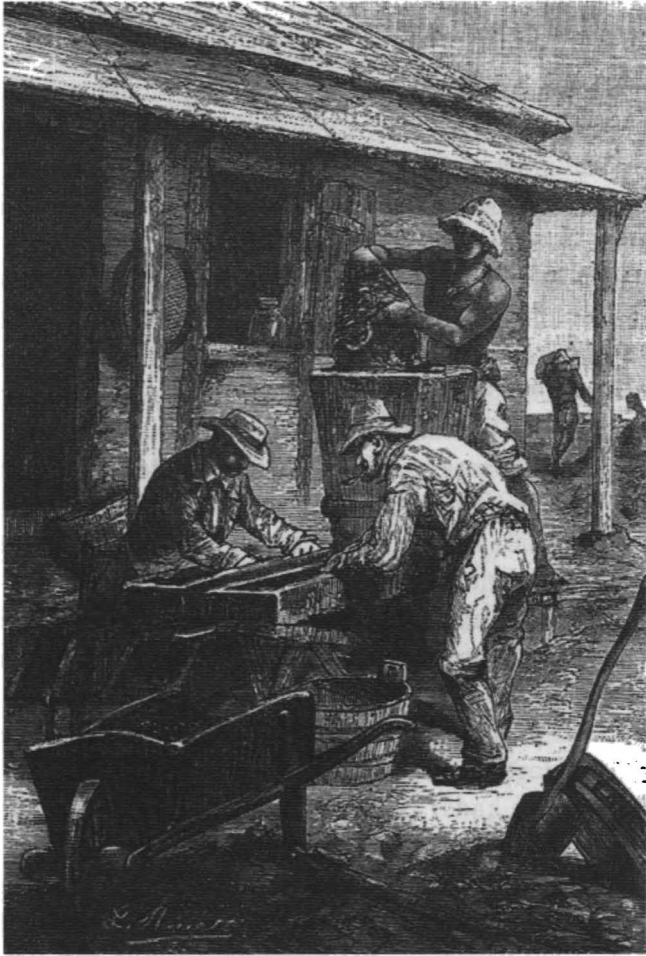
Yapılan iş çok basitti. İki ortak önce kazma ve külünk yardımıyla toprağı belli bir düzen içinde bir miktar kazıyorlardı. Bu yapıldıktan sonra içlerinden biri yukarı çıkıp aşağıdan gönderilen toprak dolu seleyi demir kablonun yanından yukarı çekiyordu.

Bu toprak daha sonra iki tekerlekli bir yük arabasına yüklenerek Thomas Steel'in kulübesine taşınıyordu. Burada büyük bir odunla kınılıp değersiz taşlar ayıklandıktan sonra, on beş milimetrelilik bir elekten geçirilerek daha küçük taşlara ayrılıyor, kalanlar da titizlikle incelenip ıskartaya atılıyordu. Elenen bu toprak, bu sefer daha ince bir elekten geçirilerek tozlar ayıklanıyor ve incelenmeye hazır hale geliyordu.

İçlerinden biri toprak dolu seleyi yukarı çekiyordu.

İki madenci, başına oturdukları bir masaya yayılmış bu toprağı, ellerindeki raspaya benzeyen tenekeden bir alet yardımıyla avuç avuç titizlikle inceledikten sonra masanın altına atıyor, işleri tamamen bittikten sonra da dışarı taşıyorlardı.

İki madenci toprağı titizlikle incelerken.

Bütün bu işlemlerin amacı, bazen yarım bir mercimeğin boyuna zar zor ulaşabilen elmasları bulabilmektir. Elmasa rastlamak o kadar zordu ki, küçük bir parça buldukları gün kendilerini mutlu hissediyorlardı. Çok sıkı çalışıyorlar, toprağı çok dikkatli-

ce inceliyorlardı, ancak ilk birkaç günkü sonuçlar olumsuzdu.

Özellikle de Cyprien'in şansı pek yaver gitmiyordu. Önündeki toprak yığnında küçük bir elmas bulsa dahi genelde onu ilk fark eden Thomas Steel oluyordu. İlk bulduğu elmas ise değersiz madde-siyle birlikte bir kıratın altında biri kadardı.

Bir kıratın ağırlığı dört çekirdeğe yani yaklaşık olarak bir gramın beşte birine tekabül ediyordu'. Kesildikten sonra bir kıratlık birinci kalite saf, ber-rak ve renksiz bir elmasın değeri yaklaşık olarak iki yüz elli frank civarındaydı. Ama daha küçük elmas-ların değeri orantılı olarak düşerken, daha büyük-lerinin çok hızlı yükseliyordu. Bir elmasın piyasa değeri, kırat olarak hesaplanan ağırlığının karesi-nin, bir kıratın piyasa değeriyle çarpılması sonucu bulunuyordu. Örneğin bir kıratlık bir elmas iki yüz elli frank tutarındayken, on kıratlık bir elmas onun yüz katı, yani yirmi beş bin frank ediyordu.

Ama on kıratlık, hatta bir kıratlık taşlar bile çok nadir olarak bulunmaktaydı. İşte tam olarak bu yüzden bu kadar pahalıydılar. Öte yandan Griqu-aland'daki elmasların çoğu sarı renkte olduğu için mücevher değerleri epey düşüktü.

Yedi sekiz gün sonra bulunan altında bir kıratlık elmas, bu yorucu ve zahmetli çalışmanın karşılığı olarak çok cılız bir ödüldü. Hayvan beslemek, top-rağı işlemek ya da yollarda taş kırmak bundan daha kârlıydı. Cyprien kendi kendine bunları söylüyordu.

Bununla beraber, en kötümserleri de dahil ol-mak üzere, buradaki her madenciyi besleyen, haf-

* Tam olarak 0,2052gr.

talar hatta aylar boyu süren çabalara değecek o elması bir gün bulma umudu ona destek oluyordu. Thomas Steel ise, alışık olduğu bir ritimle düşünmeden çalışıyormuş gibi görünüyordu.

İki ortak genelde öğlen yemeklerini açık hava büfesinden aldıkları sandviç ve biralar eşliğinde beraberce yerken, akşam yemeklerini kampın müdavimleriyle birlikte tabldottan yerlerdi. Akşam olunca birbirlerinden ayrılırlar, Thomas Steel bilardo salonlarının yolunu tutarken, Cyprien birkaç saat için olsa da çiftliğe giderdi.

Genç mühendis sık sık, James Hilton adlı uzun boylu, kızıl saçlı, beyaz tenli, yüzü lekelerle kaplı olan rakibine rastlamak talihsizliğine uğradı. Bay Watkins'ten daha çok cin içen, daha çok Hamburg tütününü tüketen bu türden bir rakibin değerinin, onun gözünde hızla artması şaşırtıcı değildi.

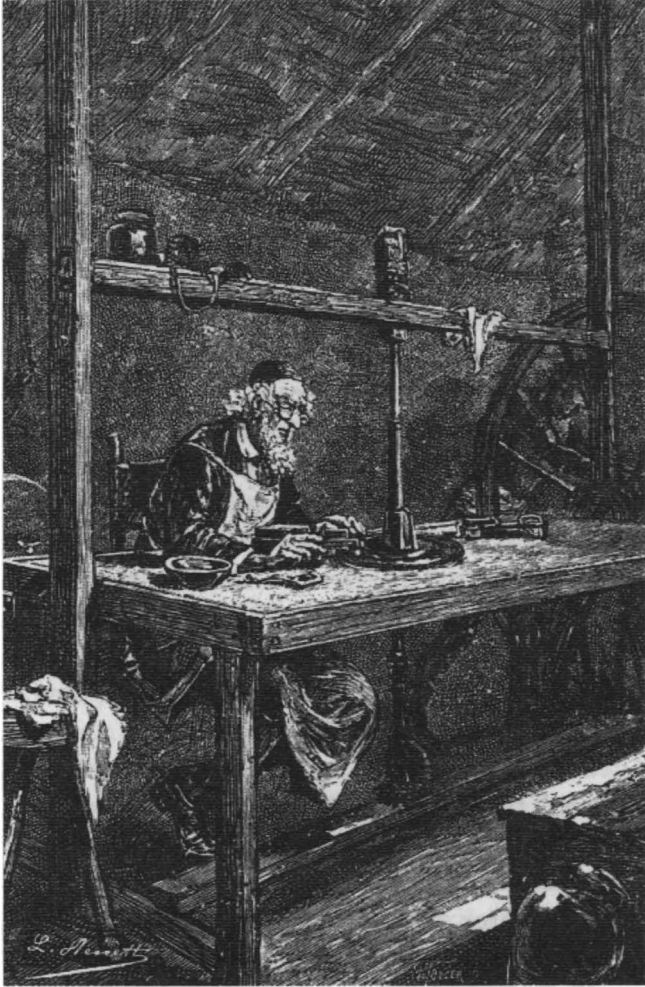
Sohbet konuları çok gelişmemiş, hal ve davranışları daha köylüce olan genç Hilton'a nazaran Alice çok daha zarıftı. Buna rağmen onun varlığı Cyprien'i rahatsız ediyordu.

Bazı zamanlar çektiği acıyı kontrol edemeyeceğini hissettiğinde, orada bulunanlara sadece iyi akşamlar diyerek ayrılıyordu.

Bay Watkins, Hilton'a göz kırparak şöyle diyordu: "Fransız dostumuz pek mutlu değil, görünüşe göre elmaslar kazmasına tıpış tıpış gelmiyor."

Ve James Hilton dünyanın en aptal gülüşüyle gülüyordu.

Böyle akşamlarda Cyprien geceyi, kampın yakınına yerleşmiş bir Boer'in, çok iyi bir insan olan Jacobus Vandergaart'ın yanında tamamlıyordu.

Jacobus Vandergaart

İmtiyazın ilk yıllarında bu toprakların sahibi olduğu için, kopjenin adı onun isminden geliyordu. Hatta söylediklerine inanmak gerekirse, buralar adaletsizce elinden alınıp John Watkins'e verilmişti.

Şimdiyse artık tamamen iflas etmiş bir halde, toprak kulübesinde, doğduğu şehir Amsterdam'da eskiden yaptığı işle, elmas yontuculuğuyla uğraşıyordu.

Gerçekten de buradaki madenciler, gerek ellerindeki elmasın kesildikten sonra ne ağırlıkta olacağını öğrenmek, gerekse yontturmak veya daha ince işlemler için sıkça ona başvuruyorlardı. Ancak sağlam eller ve keskin gözler gerektiren bu işlerde eskiden çok usta olan yaşlı Jacobus Vandergaart artık epey zorlanıyordu.

Cyprien, ilk bulduğu elması bir yüzüğe monte ettirmek için kulübesine geldiğinden beri, ona karşı bir sıcaklık hissetmişti. İhtiyar adam mütevazı atölyesinde taş yontma tezgâhında çalışırken, Cyprien oturup onunla sohbet etmeyi seviyordu. Jacobus Vandergaart, beyaz sakalı, siyah kadife takkesinin örttüğü kel alnı, uzun burnunun üzerindeki kocaman yuvarlak gözlükleriyle, etrafı tuhaf aletler ve asit tüpleriyle çevrili bir on beşinci yüzyıl simyacısını andırıyordu.

Pencerenin önündeki bir tezgâhın üzerinde bulunan çanakta, madencilerin Jacobus Vandergaart'a emanet ettikleri, bazen çok yüksek tutarlara ulaşabilen ham elmaslar bulunuyordu. Kristalleşmesinin mükemmel olmadığını düşündüğü bir taşı kesmek istediğinde, ilk önce kristalleri ayıran birbirine paralel çatlakların yönünü mercek altında tespit ediyordu; sonra daha önce kesilmiş bir elmasın keskin yüzünü kullanarak arzu ettiği yönde bir çizik atıyor, bu sayede açılan yarığa küçük bir çelik levha sokup sert bir darbe indiriyordu.

Elmasın bir yüzü böylece kesilmiş oluyor, diğerleri için de aynı işlem tekrarlanıyordu.

Jacobus Vandergaart, bunları yapmak yerine taşı “yontmak” ya da daha açık bir ifadeyle, belirlenen bir biçime göre aşındırmak istiyordu ve bunun için ilk önce kabuğun üzerine tebeşirle tasarladığı façetanın şeklini çiziyordu. Daha sonra bu yüzeyin yanına başka bir elmas koyarak birbirine sürtüyordu. Böylece taşların her ikisi de aşınıyor, façeta yavaş yavaş şekilleniyordu.

Jacobus Vandergaart’ın taşa verdiği şekil, şimdilerde artık genel olarak kullanılan şu üç büyük biçimlendirmeden biriydi: çift yuvarlak kesim, basit yuvarlak kesim ve gül kesim.

Çift yuvarlak kesim altmış dört façeta, bir kemer ve bir taçtan oluşmaktaydı.

Basit yuvarlak kesim, çift yuvarlak kesimin yarısı kadardır.

Gül kesimse, altı düz, üstündeki façetaları külâh şeklinde bombeliydi.

Jacobus Vandergaart çok nadir olarak damla, yani altı ve üstü olmayan küçük bir armut şeklinde elmas da keserdi. Hindistan’da bu damlalara ip geçirebilmek için ince kısmına delik açarlardı.

Bu yaşlı taş ustasının en sık kestiği biçim salkım küpe ise iç kısmı, façetalarla kaplı taç ve kemerden oluşan yarım armut şeklindeydi.

Elmas biçimlendikten sonra işin tamamlanması için parlatma aşamasına geliniyordu. Bu işlem bir milin üzerine monte edilmiş, çelikten, yaklaşık yirmi sekiz santimetre çapında daire şeklinde bir tür bileme taşıyla yapılıyor ve bileme taşı, masa üzerine düz olarak yerleştirilen bu milin üzerinde, bir manivela ve büyük bir çark yardımıyla dakikada iki üç bin kez döndürülüyordu. Jacobus Vandergaart,

bu yağlanmış ve elmas tozlarıyla tozlanmış çarka elmasının bütün yüzeylerini, kusursuz parlaklığı elde edene kadar birbiri arkasına bastırıyordu. Bu manivela bazen ihtiyaç olduğunda gündelik tutulan Hotantolu bir çocuk, bazen de nezaketen onu hiç reddetmeyen Cyprien gibi dostları tarafından döndürülüyordu.

Çalışırken sohbet ediyorlardı. Hatta Jacobus Vandergaart sıklıkla işini bırakıp gözlüklerini alnına kadar kaldırarak eski günlere ait hikâyeler anlatıyordu. Gerçekten de kırk yılını geçirdiği Güney Afrika'ya dair her şeyi biliyordu. Sohbetini cazip kılan şey de bu halen çok taze ve yaşayan geleneği sürdürmesiydi.

Her şeyden önce yaşlı taş ustasının yurtseverlik ve kişisel konulardaki yakınmaları bitmek bilmiyordu. Ona göre İngilizler, yeryüzünün gördüğü en iğrenç soygunculardı. Biraz abartılı olan bu görüşlerin sorumluluğunu ona bırakmak ve belki de hoş görmek gerekir.

“Amerika Birleşik Devletleri'nin bağımsızlığını ilan etmesine şaşmamak gerek,” diye tekrarlıyordu büyük bir memnunlukla. “Hindistan ve Avusturalya da yakında aynısını yapar! Hangi halk bu tiranlığa tahammül edebilir ki? Ah! Bay Méré, deniz gücü ve gineleriyle kibirlenen bu İngilizlerin bütün dünyada yaptıkları haksızlıkları herkes bilseydi, onlara edilecek insan dilindeki bütün küfürler yetersiz kalırdı.”

Cyprien ne onaylıyor ne de karşı çıkıyordu, cevap vermeden sadece dinliyordu.

* 21 şiling değerindeki eski bir İngiliz para birimi –çn.

“Bana ne yaptıklarını size anlatmamı ister misiniz?” diye hararetle başladı Jacobus Vandergaart. “Önce beni bir dinleyin ve eğer bunun başka bir açıklaması varsa, sonra bana söylersiniz.”

Cyprien’in büyük bir memnunlukla dinleyeceğini belirtmesinin ardından yaşlı adam hikâyesine şöyle devam etti:

“1806 yılında ailemin Amsterdam’a yaptığı bir yolculuk sırasında bu ülkede doğdum. Bütün gençliğimi ailemin elli yıl önce göçmen olarak yerleştiği Kap’ta geçirdikten sonra, mesleği öğrenmek için Amsterdam’a geri döndüm. Büyük Britanya güya geçici olarak koloniyi eline geçirdiğinde, biz Hollandalıydık ve bundan gurur duyuyorduk. Ancak John Bull’ tuttuğunu bir daha bırakmaz ve 1815 yılındaki Avrupa kongresinde resmen Birleşik Krallık tebaası olduğumuz ilan edildi.

“Soruyorum size, Afrika’nın bir bölgesindeki meselelere Avrupa ne karışır.

“İngiliz tebaası; ama biz öyle olmak istemiyorduk ki Bay Méré! Ondan sonra da Afrika’nın, sadece bize ait bir yurt verecek kadar büyük olduğunu düşünerek Kap’taki koloniyi terk edip kuzeydeki, hâlâ bakir kalmış bölgelerin içlerine kadar girdik. Bizlere Boer diyorlardı yani köylü, ya da Voortrekkers, yani ileri öncüler.

“Kendimize yeni bir bölge açar açmaz, çabalarımız sayesinde kendimize bağımsız bir hayat kurar kurmaz Britanya hükümeti bizim İngiliz tebaası olduğumuz bahanesiyle bunlara el koyuyordu.

* Sam Amca Amerika için neyse John Bull da İngiltere için aynı şeyi ifade eder –çn.

Transvaal' a gidiş

“Sonrasında bizim büyük göçümüz oldu. 1833’de. Yeniden kitleler halinde göç ettik. Öküzlerin çektiği vagonlara, mobilyalarımızı, aletlerimizi ve tohumlarımızı doldurup daha uzaklara, çöle doğru ilerledik.

“O zamanlar Natal toprakları neredeyse tamamen boştu. Zulu ırkının zenci Attila’sı olan Tchaka isimli kana susamış fatih, 1812 ile 1828 yılları arasında bir milyondan fazla insanı yok etti. Halefi Dingaan da korku salarak yönetimini sürdürdü. Durban ve Port-Natal gibi şehirlerin yükseldiği bu topraklara yerleşmemize izin veren kişi, bu vahşi kral oldu.

“Ama kalles Dingaan’ın bu izni verirkenki niyeti, biz yerleşip zenginleştikten sonra bize saldırıydı. Bu yüzden herkes direnmek için silahlandı, yüzden fazla çatışmanın ardından terimiz ve kanımızla sulanan bu toprakları elimizde tutabildiysek, bu kadın ve çocuklarımızla birlikte verdiğimiz savaşın, gösterdiğimiz olağanüstü çabaların ve şunu

da söyleyebilirim, değerlerimizin mucizevî etkileri sayesinde oldu.

“Siyahi despotun gücünü yok edip ondan tamamen kurtulur kurtulmaz, Kap valisi, Natal bölgesini majesteleri İngiltere kraliçesi adına işgal etmekle görevli bir Britanya kolonisi gönderdi. Gördüğünüz gibi hâlâ İngiliz tebaasıydık. Bunlar 1842’de oldu.

“Vatandaşlarımız olan başka bir göçmen grubu da Tiran Moselekatze’nin Orange Nehri üzerindeki hâkimiyetini yok edip Transvaal’ı ele geçirmişti. Onlar da bunca acının ardından kazandıkları yeni yurtlarının, basit bir emirle ellerinden alındığını gördüler.

“Detayları geçeyim. Bu kavga yirmi yıl sürdü. Biz ne kadar uzağa gittiysek Büyük Britanya doymak bilmez elini bize o kadar uzattı, o toprağı terk ettiğinde bile sahibinin toprağına ait olan serfler gibi.

“Nihayet onca acı ve kanlı mücadelelerden sonra Oranj Bağımsız Devleti olarak bağımsızlığımızı kabul ettirebildik. Kraliçe Victoria tarafından 8 Nisan 1854 tarihinde imzalanan bir kraliyet bildirgesiyle topraklarımıza sahip olma ve dilediğimiz gibi yönetilme hakkımız garantilendi. Biz kesinlikle cumhuriyet içinde yapılanıyoruz ve şunu söyleyebiliriz ki bireysel enerjilerin özgürce gelişmesi, eğitimin bütün sınıflara yayılması, kanunlara titizlikle saygı duyulması temelleri üzerine kurulan devletimiz, kendini Güney Afrika’daki bu küçük devletten daha uygar sanan birçok ulusa model olabilir!

“Griqualand da Oranj Bağımsız Devleti’nin bir parçası olduğu için, ben de çiftçilikle uğraşmak üzere zavallı karım ve iki çocuğumla bu gördüğün eve yerleştim. Böylece çiftliğimi şimdilerde sizin de

çalıştığınız maden olan araziye kurdum. On yıl sonra John Watkins ülkeye gelip ilk kulübesini inşa etti. O zamanlar bu arazide elmas olduğunu bilmiyorduk ve kendi payıma otuz yıldır eski mesleğimi icra etme fırsatı bulamadığımdan, değerli taşların varlığını bile zar zor hatırlıyordum.

Biz ne kadar uzağa gittiysek...

“Sonra birden, 1867 civarı topraklarımızda elmas olduğu haberleri yayıldı. Hart kıyılarından bir Boer, devekuşu dışkılarından, çiftliğinin duvarlarındaki killi toprağın içine kadar her yerde elmas buldu.”

“Ve hemen akabinde İngiliz hükümeti, kendi el koyma sistemine sadık kalarak bütün anlaşmaları ve kanunları yok sayıp Griqualand’ın kendi toprakları olduğunu ilan etti.

“Cumhuriyetimizin protestoları boşunaydı... Avrupalı bir devlet başkanının hakemliğine başvurulması talebi boşunaydı. İngiltere hakem talebini reddetti ve topraklarımızı işgal etti.

“Bizim adaletsiz efendilerimizin en azından kişisel haklara saygı duymasını umardık. Kendi hesabıma 1870’deki korkunç salgın hastalık nedeniyle dul ve çocuksuz kalmış bir kişi olarak, uzun hayatım boyunca altıncı veya yedinci olacak, yeni bir yurt arayışına çıkmayı göze alamadım. Böylece Griqualand’da kaldım. Bu ülkedeki herkesi saran elmas ateşine tutulmayan neredeyse tek kişi benim ve sanki Toit’s Pan elmas yatağı evimin bir

Bu Boer’in adı Jacops’du. Niekirk soyundan Hollandalı bir komisyoncu, O’Reilly adında bir devekuşu avcısı eşliğinde buralarda yolculuk ederken, bir Boer çocuğunun elinde oynadığı şeyin elmas olduğunu fark edip onu birkaç kuruşa satın alır ve onu Kap valisi Sir Philip Woodehouse’a on iki bin beş yüz franka satar. Bu taş derhal kesilip Paris’e gönderilir ve sonra 1867 yılında Champ de Mars’da düzenlenen evrensel fuarda sergilenir. Bu tarihten beri Griqualand topraklarından her yıl kırk milyon değerinde elmas çıkarılır. Daha ilginç olanı ise bu topraklarda elmas olduğu eski zamanlarda biliniyordu ama sonra unutuldu. XV. yüzyıldaki eski haritalarda şu ibare bulunur: *Here Diamonds*. Yani “Burada elmas var.”

tüfek menzili ötesinde bulunmamış gibi sebze bahçemle uğraşıyorum.

“Ağılımın taş duvarlarının bir gece önce sökülüp ovanın ortasında üç yüz metre daha uzağa taşındığını fark ettiğim günkü şaşkınlığımı anlatamam. O güne kadar mülkiyet hakkıma kimsenin itiraz etmediği kıvılcıklı kumlu bombeleri olan arazimi çevreleyen duvarın yerine John Watkins, yüz kadar Kaffirin yardımıyla başka bir duvar yapıp kendi arazisini çevreleyen duvarla birleştirmişti.

“Bu soyguncuya yakardım... Sadece güldü! Dava açmakla tehdit ettim. Bana durma aç dedi.

“Üç gün sonra olayın nedeni belli olmuştu. Bana ait olan bu bombeli toprak, bir elmas madeniymiş. John Watkins bunu öğrenince, alelacele çitimin yerini değiştirmiş, sonra da Kimberley’ye koşarak madeni resmi olarak kendi adına kaydettirmişti.

“Dava açtım... İngiliz ülkesinde dava açmanın maliyetini umarım asla öğrenmezsiniz Bay Méré! Birbiri ardına sığırlarımı, atlarımı, koyunlarımı kaybettim. Avukat, mübaşir, dava vekili sheriff adı verilen bu insan sülüklerini beslemek için mobilyalarımı, pılımı pırtımı sattım. Kısacası bir yıl süren bir ileri bir geri gidişler, beklemeler, sürekli hayal kırıklıkları, endişeler ve isyanlardan sonra mülkiyet sorunu, herhangi bir itiraz hakkı bırakmadan üst mahkeme tarafından nihai olarak sonuca bağlandı...

“Mahkemeyi kaybetmekle kalmamış, üstüne üstlük tamamen iflas etmiştim. Prosedüre uygun olarak açıklanan kararda benim iddialarımın temelsiz olduğu gerekçesiyle davamın reddine karar veriliyor ve deniyordu ki her iki tarafın da hakları-

nın mahkeme tarafından açıkça tespit edilebilmesi mümkün değildir, ancak gelecekteki anlaşmazlıkları önlemek için sabit bir sınırın belirlenmesi önemlidir. Böylece Greenwich meridyeninin yirmi beş derece doğusundan geçen boylamın iki mülkü birbirinden ayıran sınır olmasına karar verildi. Bu meridyenin batısında kalan arazi John Watkins'e, doğusunda kalan arazi ise Jacobus Vandergaart'a verildi.

"Yargıçlara bu tuhaf karar aldırان etken de herhalde, kasabanın planında bu yirmi beşinci derecedeki boylamın benim ağılımın olduğu araziden geçiyor olmasıydı.

"Maden ise ne yazık ki batıdaydı! Doğal olarak da John Watkins'e kalıyordu.

"Ama yine de bu kararın haksız olduğu kanaatinin bu ülkede ne kadar kabul gördüğünün silinmez bir belirtisi olarak bu maden hâlâ Vandergaart-Kopje adıyla anılır.

"Ne dersiniz Bay Méré, İngilizlerin namussuz olduklarını söylemeye biraz hakkım var mı?" diye sordu yaşlı Boer, fazlasıyla gerçekçi hikâyesini bitirirken.

KAMP HAYATI

Bu tür konuşmaların genç mühendisin hoşuna gitmediğini kabul etmek gerek. İleride kayınbabası olmasını istediği adamın saygınlığına gölge düşüren bu bilgiler ona çok tatsız geliyordu. Sonraları Jacobus Vandergaart'ın kopje hakkındaki görüşlerinin, şikâyet eden bir adamın sabit fikirleri olduğunu ve onun fazla abarttığını düşünmeye başladı.

Bir ara John Watkins'e bu konu hakkında bir iki kelime çıtlattığında, adam cevap olarak kahkahalarla gülmüş, işaret parmağıyla alnına vurarak aklın, yaşlı Vandergaart'ı yavaş yavaş terk ettiğini ima etmişti.

Belki gerçekten de bu yaşlı adam, buralarda elmas bulunmasının yarattığı etkiyle sebepsiz yere madenin sahibi olduğu fikrine kendini inandırmıştı. Sonuçta mahkeme adamı kesinlikle haksız bulmuştu ve yargıçların en sağlam kanıtları getiren kişi lehine karar vermemeleri çok gerçekçi görünmüyordu. Jacobus Vandergaart'tan öğrendiklerinden sonra hâlâ John Watkins'le ilişkiyi sürdürüyor olmasını kendine bu şekilde mazur gösteriyordu genç mühendis.

Cyprien'in fırsat buldukça evine gitmekten hoşlandığı, Griqualand'da herkes tarafından çok iyi

tanınan ve hayatında Boer yaşantısının bütün orijinal renklerini bulabileceğimiz Mathis Pretorius adındaki çiftçi bir komşusu vardı.

Henüz kırk yaşlarında olmasına rağmen, bu ülkeye gelip yerleşmeden önce, Orange Nehrinin geniş havzasında uzun yıllar dolaşmıştı. Ama bu göçebe hayatı onu, Jacobus Vandergaart gibi öfkeliendirmemiş ve zayıflatmamıştı. Daha ziyade sersemletmiş ve de öylesine yağlandırmıştı ki zar zor yürüyebiliyordu. Bir fille mukayese edilebilirdi.

Haşmetli vücudunu sığdırabilmek için özel olarak yapılmış ahşap koltuğundan neredeyse hiç kalkmıyor, dışarı çıkması gerektiğinde de oturağı sorgun ağacından yapılmış devasa bir devekuşu tarafından çekilen arabasına biniyordu. Bu uzun bacaklı kuşun arkasındaki o koca kütleyi nasıl büyük bir rahatlıkla çektiğini görmek, bacak kaslarının gücü hakkında bilgi veriyordu.

Mathis Pretorius kampa genellikle kantin sahipleriyle sebze alışverişi yapmak için gelirdi. Evet çok popülerdi ancak bu popülerlik onun aşırı ödlekliği yüzünden elde edildiği için pek cazip değildi. Madenciler de onun ödünü patlatmak için çılgınca şeyler anlatıyorlardı.

Bazen ona Basutoların ya da Zuluların saldırmak üzere olduğunu söylüyor, bazen de İngiliz topraklarında yüz elli kilodan ağır olan her bireyin idam edilmesine dair bir kanun teklifini gazeteden okuyormuş gibi yapıyorlardı. Ya da kuduz bir köpeğin, Mathis Pretorius'un eve dönmek için kullandığı Driesfontein yolunda görüldüğünden bahsediyor ve bunun üzerine zavallı adam kampta kalabilmek için binlerce bahane uyduruyordu.

Ama bir gün arazisinde elmas bulunmasından duyduğu samimi korkuyla kıyaslandığında, bu hayali korkular bir hiçti. Eğer böyle bir şey olursa, daha sonraki gelişmeleri kafasında canlandırıyor, açgözlü adamların sebze bahçesini işgal edeceğini, çiçekliklerini dağıtacağını, üstüne üstlük mülkünü elinden alacaklarını hayal ediyordu. Jacobus Vandergaart'ın başına gelenler pekâlâ kendi başına da gelebilirdi. İngilizler, bu toprakların kendilerine ait olduğunu göstermenin bir yolunu bulurlardı.

Bu kötü düşünceler aklına geldikçe içi kararıyordu. Kazara evinin yakınlarında dolaşan bir "maden arayıcısı" gördüğünde, yemeden içmeden kesiliyordu. Ama yine de şişmanlamaya devam ediyordu.

Şu aralar ona işkence edenlerin en azılılarından biri Annibal Pantalacci'ydi. Bu kötü Napolili -laf aramızda, görünüşe bakılırsa epey zenginleşmişti çünkü imtiyazında üç Kaffir çalıştırıyor ve koca bir elması gömleğinin üzerinde göstere göstere taşıyordu- zavallı Boer'in zayıf tarafını bulmuştu. Pek de komik olmayan eğlencesi, en az haftada bir kez Pretorius'un çiftliğinin civarında sondaj yapmak ya da toprağı kazmaktı.

Bu arazi Vaal'in sol kıyısında, kampın yaklaşık iki mil üstündeydi, toprağı alüvyonluydu ve elmas yatağı olma ihtimali yüksekti, ancak bugüne kadar elmas belirtileri görünmemişti.

Annibal Pantalacci bu aptalca komedisini oynamak için, Mathis Pretorius'un onu penceresinden görebileceğı bir yer seçiyor, dalga geçmenin tadına daha çok varabilmek için de yanına genellikle birkaç yoldaşını alıyordu.

Zavallı adam pamuklu kumaştan perdesinin arkasında yarı yarıya gizlenmiş halde, onların bütün hareketlerini endişeyle izliyor, jestlerini gözlemliyor, eğer evinin işgal edileceğine dair bir tehdit sezerse, ahırına koşarak devekuşuna koşumlarını takıp kaçmaya hazır bir şekilde bekliyordu.

Neden boş boğazlık edip de bir arkadaşına, ilk tehlike sinyalleri geldiğinde hemen kaçabilmek amacıyla, içini erzakla doldurduğu arabasını çeken devekuşunu gece gündüz koşumları takılı olarak beklettiğini anlatmak gafletinde bulunmuştu ki?

“Limpopo’nun kuzeyine, Buşmanlara gideyim,” diyordu. “On yıl önce onlarla fildişi ticareti yapıyordum ve sizi temin ederim ki bu vahşilerin, aslanların ve çakalların arasında olmak, bu açgözlü İngilizlerin aralarında olmaktan yüz kat daha iyidir.”

Zavallı çiftçinin sırdaşı, her sırdaşın adet olarak yaptığı gibi bu projeleri derhal kamuoyuyla paylaştı. Annibal Pantalacci’nin kopjedeki bütün madencileri eğlendirmek için bunu kullandığını söylemek bile gereksiz.

Napolilinin kötü şakalarının bir başka daimi kurbanı da geçmişte olduğu gibi Çinli Li’ydi.

O da Vandergaart-Kopje’ye yerleşmiş, doğal olarak bir çamaşırhane açmıştı ve herkes göklerin imparatorluğunun çocuklarının, bu temizleyicilik mesleğinde ne kadar becerikli olduklarını bilir.

Kap’tan Griqualand’a yaptığı yolculuğun ilk günlerinde, Cyprie’nin o kadar merak ettiği ünlü kırmızı sandığın içinde, fırçalardan, çamaşır sodasından, sabun kalıplarından ve çamaşır yıkama

ürünlerinden başka bir şey yoktu. Zaten bu ülkede zengin olmak için akıllı bir Çinlinin bundan fazlasına da ihtiyacı yoktu!

Her zamanki gibi sessiz, içine kapanık olan Li'yi çamaşır sepetiyle işini yaparken gördüğünde, Cyprien gülmekten kendini alamıyordu.

Li çamaşır sepetiyle işini yaparken.

Ama Annibal Pantalacci'nin bu zavallıya karşı yaptığı zalimce davranışlar canını çok sıkıyordu. Çamaşır sepetine mürekkep şişesi atıyor, düşürmek için kapısının önüne ip geriyor, önlüğüne bıçak saplayarak onu oturduğu sıraya çiviliyordu. Özellikle de fırsat buldukça bacaklarına tekme atıp, "Kâfir köpek," diyordu ve çamaşırlarını ona yikatmasının tek nedeni, bu zalimlikleri haftada bir kez yapmaya fırsat bulmasıydı. Li'nin çamaşır- larını titizlikle yıkayıp ütölemesine rağmen, o hep yeterince temiz olmadığını iddia ediyordu. En ufak bir kırıksıklıkta korkunç bir öfkeye kapılıp zavallı Çinli'yi kölesiymiş gibi dövüyordu.

Kampın kaba saba zevkleri bunlardı; ama bazen durum trajik bir hal alabiliyordu. Örneğin maden- de çalışan bir zenci hırsızlıkla suçlanırsa, herkes onu yumruklaya yumruklaya yargıcın karşısına gö- türmeyi bir görev biliyordu. Kazara yargıç onu be- raat ettirirse, yediği bütün o yumruklar yanına kâr kalıyordu. Hemen belirtelim ki bu gibi durumlarda beraat kararı çok enderdi. Yargıçlar mahkûmiyet kararı vermeyi, ülkenin en sevilen yemeklerinden biri olan tuzlu portakal yemeye tercih ederler- di. Verilen ceza da genellikle on beş gün zorunlu çalışma ve *cat of nine tails* ya da "dokuz kuyruklu kedi" adı verilen, Büyük Britanya ve kolonilerinde mahkûmları kırbaçlamak için hâlâ kullanılan bir çeşit düğümlü kırbaçla vurulacak yirmi darbeydi.

Ama bu madenciler için hırsızlıktan daha büyük bir suç varsa o da yataklık etmektir.

Griqualand'a genç mühendisle aynı anda gelen Ward adlı Yankee, bir Kaffirden elmas satın alma gafletinde bulunarak bunu çok kötü bir şekilde tec-

rübe etti. Çünkü bir Kaffirin elmas sahibi olması yasal değildi, imtiyaz satın alması veya kendi adına işletmesi kanunen yasaktı.

Olay akşam yemeğinden sonra bütün kampın kaydandığı sırada ortaya çıkmış, kızgın bir güruh, suçlunun sandığını kırıp dökmüş sonra da ateşe vermişti, eğer birkaç iyi adam onların önünde durmasa ve atlı polisler zamanında gelip onu hapishaneye götürmeseler, büyük bir ihtimalle Yankee'yi darağacında asacaklardı.

Ayrıca bu ateşli, karışık ve yarı vahşi toplulukta şiddet yaygındı. Bütün ırklar uyumsuz bir kalabalıkta birbirine karışmıştı. Burada altın hırsı, sarhoşluk, yakıcı bir iklimin etkisi, acılar ve düş kırıklıkları, insanların beyinlerini yakmak, bilinçlerini bulandırmak için birbirleriyle yarışlıyordu. Belki de bütün bu adamların kazıları mutlu sonla bitseydi daha sakin ve sabırlı olurlardı. Değerli bir taş bulma şansına kavuşan kişi sayısı günden güne azalırken, yüzlercesi çok büyük zahmetlerle hayatlarını sürdürecektik zancı ancak elde edebiliyorlar, birçoğu da sefaletin en koyusunu yaşıyordu. Maden, üstüne yalnızca paralarını değil, zamanlarını, emeklerini ve sağlıklarını koydukları kumar masası gibiydi. Talihin her şeyi yönlendirdiği Vandergaart- Kopje işletmelerinin imtiyazlarında, mutlu oyuncuların sayısı çok azdı.

Meslek tarzını değiştirdiğinden bu yana geçen her gün yavaş yavaş bunun farkına varmaya başlayan Cyprien, çok az kazanç getiren bu işe devam edip etmeme konusunda kendine sorular soruyordu.

Bir sabah iş bulma umuduyla kampa gelen bir düzine kadar Kaffirle burun buruna geldi.

Bu zavallı insanlar Kaffraria (Kaffir ülkesi) ile Basuto ülkesini ayıran uzak dağlardan geliyorlardı. Orange Nehri boyunca yaklaşık yüz elli fersah yolu tek sıra halinde yürüyerek, yolda buldukları kökleri, çekirgeleri ve yaban üzümelerini yiyerek hayatta kalmaya çalışmışlardı. Dehşet verici zayıflıkları, yaşayan bir organizmadan ziyade iskelet olduklarını düşündürüyordu. Uzun çıplak gövdelerini kaplayan kınışmış derileri, içi boş bir iskeleti sarıyormuş izlenimini veriyor, cılız bacakları, çıkık kaburgaları, çökük çehreleriyle çalışmaktan ziyade insan etinden yapılmış bir biftek yemeye daha çok hazırmış gibi görünüyorlardı. Yolun kenarında donuk, kararsız ve sefaletten sersemlemiş bir halde çömelmiş bekleyen bu insanları işe almaya kimsenin niyeti yoktu.

Cyprien onların bu görüntüsünden çok etkilenmişti. Adamlara bekleyin işareti yaptıktan sonra, her zaman yemek yediği otele giderek koca bir kazan mısır ununu kaynar suyla bulamaç yapıp yanına birkaç et konservesi ve iki şişe romla beraber zavallılara gönderdi.

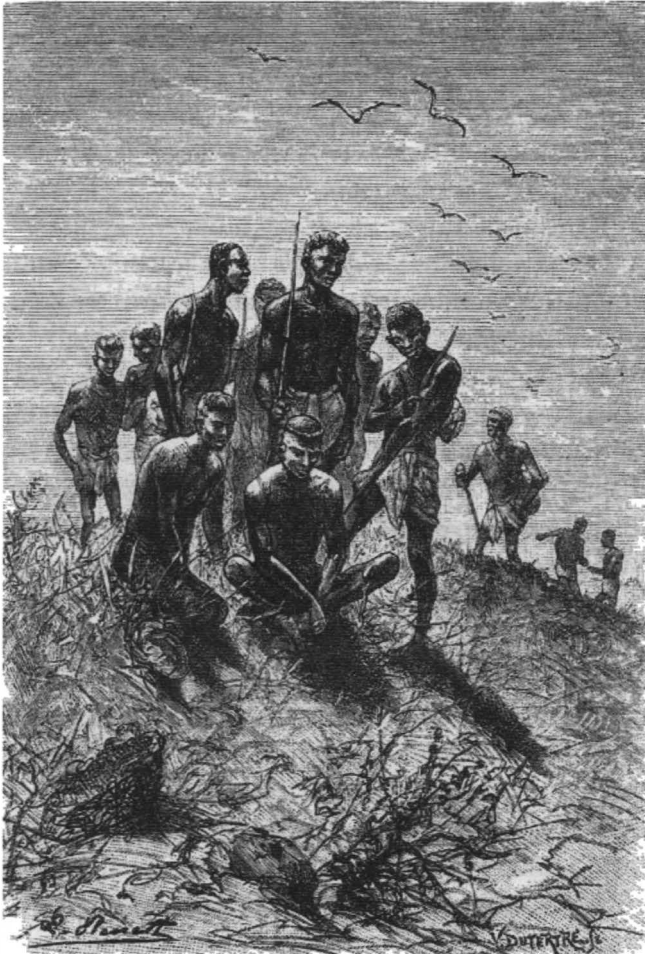
Sonra da onlar için gerçek bir ziyafet olan bu yemekleri yemelerini keyifle izledi.

On beş gün endişe ve açlık içinde bir salda kaldıktan sonra kurtarılan deniz kazazedelerine benziyorlardı. Öylesine yiyorlardı ki, on beş dakikanın sonunda top gibi patlayabilirlerdi. Sağlıkları açısından bu şölene bir son vermeleri gerekiyordu yoksa bütün davetliler boğulup ölebilirlerdi.

Bu siyahilerin içinden en genci olduğu tahmin edilebilen, ince ve zeki bir görünüme sahip olanı açlığını giderirken daha ölçülü davranıyordu. Çok nadir rastlanan ve diğerlerinin aklına bile gelme-

yen bir şeyi, kendilerine bu iyiliği yapan kişiye teşekkür etmeyi düşündü. Cyprien'e yaklaşıp zarif ve naif bir hareketle elini tutarak kıvrıkcık başının üstünde gezdirdi.

Bu minnettarlık gösterisinden etkilenen Cyprien hiç düşünmeden, "Adın ne?" diye sordu.

Bu zavallı insanlar uzak dağlardan geliyorlardı.

Şans eseri birkaç kelime İngilizce bilen Kaffir hemen cevapladı:

“Matakit.”

Temiz ve güvenli bakışları Cyprien’in hoşuna gitti. Birden aklına, bu boylu boslu genci imtiyazında çalıştırma fikri geldi ve bu fikir çok hoşuna gitmişti.

“Zaten kasabada herkesin yaptığı bir şey,” dedi kendi kendine. “Benim bu zavallı Kaffirin patronu olmam, Pantalacci gibilerinin eline düşmesinden iyidir.”

“Söyle bakalım Matakit, iş aramaya geldin, değil mi?”

Kaffir evet anlamına gelen bir işaret yaptı.

“Benim yanımda çalışmak ister misin? Karnını doyururum, malzemelerini temin ederim ve sana ayda yirmi şilin öderim!”

Oradaki tarife buydu ve Cyprien’in daha yüksek bir ücret teklif etmesi, kamptakilerin öfkelelerini üzerine çekmesi demektir. Ama kafasında, bu düşük ücreti telafi edebilmek için ona giysiler, ev için öteberiler ve bir Kaffir için değerli olabileceğini düşündüğü şeyleri vermeyi planlıyordu.

Matakit cevap niyetine iki sıra beyaz dişlerini göstererek gülümseyip yeniden koruyucusunun elini tutarak başının üstüne koydu. Anlaşma imzalanmıştı.

Cyprien yeni hizmetkârını hemen kaldığı yere götürdü. Valizinden bir pantolon, keten bir gömlek ve eski bir şapka çıkararak gözlerine inanamayan Matakit’e verdi. Kampa gelir gelmez kendisini böylesine güzel giysiler içinde görmek, bu zavallının en cüretkâr rüyalarının bile ötesindeydi. Minnettarlığını ve mutluluğunu nasıl göstereceğini bilemiyordu. Yerinde zıplıyor hem gülüp hem ağlıyordu.

“Matakit, sen iyi bir gence benziyorsun,” dedi Cyprien. “İngilizceyi biraz anladığını görüyorum. Ama hiç mi konuşmıyorsun?”

Kaffir olumsuz anlamda bir işaret yaptı.

“Madem öyle ben de sana Fransızca öğretirim,” dedi Cyprien.

Vakit kaybetmeden gündelik hayatta kullanılan eşyaların isimlerini söyleyerek ona tekrar ettirdi.

Böylelikle Matakit’in, yalnızca dürüst bir genç olmakla kalmayıp olağanüstü hafızaya sahip, çok zeki biri olduğu da anlaşılmıştı. İki saatten kısa bir sürede yüzden fazla kelimeyi öğrenip doğru bir şekilde telaffuz etmeyi başarmıştı.

Genç mühendis, bu yeteneğe hayranlık duyup bundan faydalanmaya karar vermişti.

Genç Kaffir’in yorgunluğunu atıp çalışabilir hale gelebilmesi için, yedi sekiz günlük bir beslenme ve dinlenme süresi gerekmişti. Ancak bu süre öğretmen ve öğrencisi tarafından öylesine verimli kullanılmıştı ki, haftanın sonunda Matakit kendi fikirlerini çok düzgün olmasa da anlaşılır bir Fransızcayla ifade ediyordu. Cyprien bundan faydalanarak ona bütün hikâyesini anlattırmıştı. Çok basit bir hikâyeydi.

Matakit dağlarda, güneşin doğduğu taraftaki ülkesinin adını bile bilmiyordu. Söyleyebileceği tek şey, yaşadıkları yoğun sefaletti. Kabilesinden birkaç savaşçıyla birlikte, zengin olabilmek için ülkelerini terk edip elmas tarlasına gelmişlerdi.

Ne kazanmayı umuyordu? Sadece kırmızı bir kadın şapkası ve on kere on gümüş para.

Gerçekten de Kaffirler altın paraya itibar etmiyorlardı. Bunun nedeni de onlarla ticaret yapan ilk Avrupalıların buralarda yarattığı kökleşmiş bir önyargıydı.

Peki, böylesine büyük hırsları olan Matakıt, bu gümüş paralarla ne yapacaktı?

Ne mi yapacak? Kırmızı bir kadın şapkası, bir tüfek ve barut satın alıp köyüne dönecekti. Orada bir kadın satın alacak, kendi işinde çalışacak, ineğini güdecek ve tarlasında mısır yetiştirecekti. Bunları elde ettiğinde çok önemli bir adam, büyük bir şef olmuş olacaktı. Herkes onun tüfeğini ve büyük servetini kıskanacak, yaşı ve itibarı artmış olarak ölecekti. Hayat bundan daha karmaşık değildi.

Cyprien bu son derece basit planı dinlerken düşüncelere dalmıştı. Bu zavallı vahşinin düşüncelerini değiştirip ufkunu genişleterek, ona hayatta kırmızı bir kadın şapkası ve tüfekten daha önemli hedefler olduğunu göstermek gerekmez miydi? Ya de onu naif cahilliğiyle baş başa bırakıp köyüne dönerek istediği hayatı huzur içinde tamamlamasına izin mi vermeliydi? Genç mühendisin cevap vermeye teşebbüs dahi edemeyeceği kadar ciddi bir soruydu bu, ama bir süre sonra Matakıt noktayı koyacaktı.

Gerçekten de Fransızcanın temel nosyonlarını kavrar kavramaz, genç Kaffir öğrenmek konusunda doymak bilmez bir iştahı olduğunu gösterdi. Sürekli sorular soruyor, her nesnenin ismini, ne işe yaradığını, nereden geldiğini, her şeyi öğrenmek istiyordu. Sonrasında da okuma yazma ve hesap yapmaya büyük merak saldı. Gerçekten doymak bilmiyordu.

Kısa bir süre sonra Cyprien kararını vermişti. Böylesine bir yetenek karşısında tereddüt etmek gereksizdi. Ondan sonra her akşam bir saat Matakıt'e ders vermeye başladı, o da madendeki işlerinden arta kalan bütün zamanını kendi eğitimine adadı.

Bayan Watkins de bu pek sık rastlanmayan öğrenme hevesinden etkilenerек genç Kaffir'e, derslerini tekrar ettirme işini üstlenmişti. O da zaten gün boyunca, imtiyazın dibinde kazma sallarken, toprak dolu sepeti yukarı çekerken ya da taşları ayıklarken derslerini kendi kendine tekrar ediyordu. İş yaparkenki azmi öylesine etkileyiciydi ki, bunu diğerlerine de bulaştırıyor, madendeki işler daha özenli yapılıyordu.

Ayrıca Cyprien, Matakit'in önermesiyle aynı kabilede Bardik adlı başka bir Kaffiri daha işe almıştı ve onun da çalışkanlığı ve zekâsı takdire şayandı.

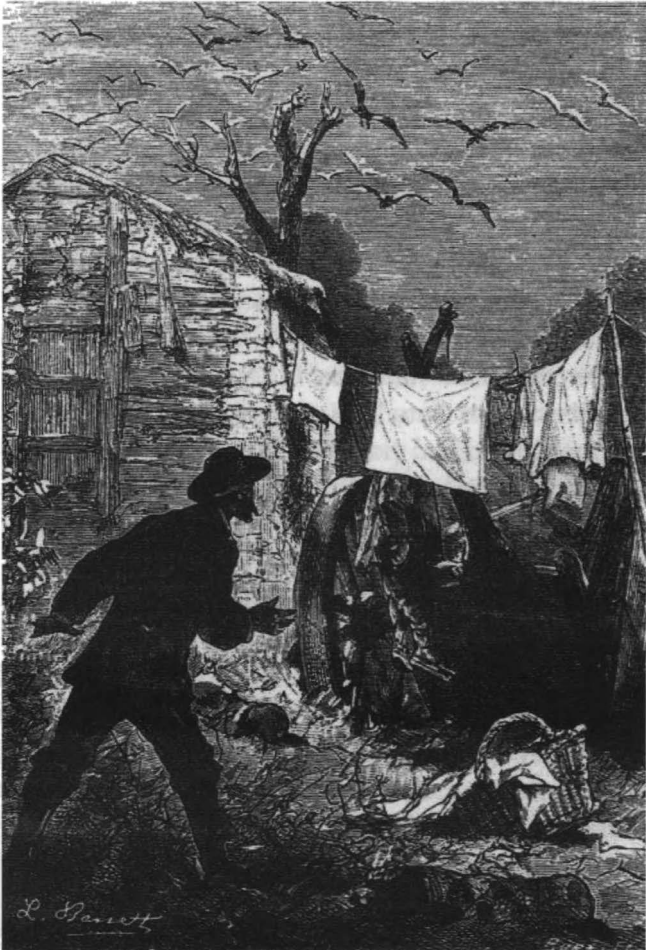
İşte bu sırada, genç mühendisin şansı ilk kez yaver gitti: Yaklaşık yedi karatlık bir taş bulup yontulmamış bir şekilde komisyoncu Nathan'a beş bin franka hemen sattı.

Gerçekten de çok güzel bir işti. Bir madencinin emeğinin tam karşılığını almaktan memnuniyet duyması en doğal hakkıydı. Evet. Şüphesiz ama, Cyprien için öyle değildi.

"Böyle bir şansın her iki üç ayda bir karşıma çıkması beni nereye kadar götürebilir?" diyordu kendi kendine. "Bana lazım olan yedi karatlık bir elmas değil, bunun gibi bin, bin beş yüz taşa ihtiyacım var... Bu olmazsa Bayan Watkins'i James Hilton ya da onun ayanında başka bir rakibe kaptıracağım."

Bir gün öğlen yemeğinden sonra, sürekli atmosferde asılı kalan, elmas madenlerinin kör edici kızıl tozlarıyla kaplı ve bunaltıcı derecede sıcak havada, kafasındaki bu kederli düşüncelerle kopjeye dönmekte olan Cyprien, ücra bir barakanın köşesine geldiğinde dehşetle geriye sıçradı. Karşısındaki görüntü yürekler acısıydı.

Kulübenin duvarına, arka tarafı yere ve ucu da havaya gelecek şekilde dikine yaslanmış olan öküz arabasının okunda bir adam asılıydı. Güneşin göz kamaştırıcı ışığında, arabanın okuna yirmi derecelik açıyla bir çekül gibi düşen bu hareketsiz vücudun kolları cansızdı ve bacakları uzamıştı.

Öküz arabasının okunda bir adam asılıydı

Korkunçtu. Önce şaşkınlıktan dona kalan Cyprien, yer ile gök arasında uzun saç örgüsüyle boynundan asılmış olanın Çinli Li olduğunu anlayınca derin bir acıma duygusuna kapıldı.

Genç mühendis ilk olarak ne yapılması gerektiği konusunda hiç tereddüt etmedi. Okun üstüne tırmanmak, vücudu kollarının altından kavrayarak, boğulmanın etkisini durdurmak için yukarıya kaldırmak, sonra da cep çakısıyla saç örgüsünü kesmekti ve hepsi yarım dakikasını almıştı. Bunları yaptıktan sonra bedeni dikkatlice aşağıya kaydırıp kulübenin gölgesine yatırdı.

Tam vaktinde yetişmişti. Li daha soğumamıştı. Kalbi zayıftı, ama atıyordu. Biraz sonra gözlerini açtı ve garip bir şekilde, günışığını görmesiyle bilincine kavuşması sanki eşzamanlı olmuş gibiydi.

Bu zavallının hiçbir duyguyu dışa vurmayan fizyonomisi, böylesine korkunç bir anda bile ne korku ne de şaşkınlık belirtisi gösteriyordu. Hafif bir uykudan yeni uyanmış gibiydi.

Cyprien ona biraz matarasındaki sirkeli sudan içirdi.

Onun kendisini anlamadığını unutarak gayri ihtiyari sordu, “Şu an konuşabilecek durumda mısınız?”

Ama Li evet anlamında bir işaret yaptı.

“Sizi kim astı?”

“Ben,” diye yanıtladı Çinli, sanki bunda olağandışı ya da ayıplanacak bir şey yokmuş gibi.

“Siz mi? İntihar etmeye kalkıştınız yani, zavallı! Ama neden?”

“Li sıcaktan çok bunalıyordu. Li’nin canı çok sıkılıyordu,” diye yanıtladı Çinli.

Başka bir sorudan kurtulmak istermişçesine gözlerini yeniden kapattı.

Cyprien birden, şu garip şartlar altında geçen konuşmaların Fransızca yapıldığının farkına vardı.

“İngilizce de biliyor musunuz?” diye sordu

Li kirpiklerini kaldırarak, “Evet,” dedi.

Kısa ve yassı burnunun kenarlarındaki gözleri eğik düğme iliği gibiydiler.

Cyprien bu bakışlarda, Kap’tan Kimberley’ye yaptıkları yolculukta fark ettiği ironiyi gördüğünü hissetti.

“Öne sürdüğünüz nedenler çok saçma,” dedi sertçe. “Hava çok sıcak olduğu için intihar edilmez. Benimle açık konuşun. Bu işin içinde Pantalacci’nin parmağı olduğuna bahse girerim.”

Çinli başını eğdi.

“Saç örgümü kesmek istiyordu,” dedi sesini alçaltarak. “Ve eminim ki iki üç gün içinde bunu yapacaktı.”

Ve aynı anda Li, o meşhur saç örgüsünün Cyprien’in elinde olduğunu fark ederek, en çok korktuğu şeyin başına geldiğini anladı.

Yürek parçalayıcı bir sesle, “Oh! Bayım... Nasıl! Onu kestiniz mi?” diye bağırdı.

“Arkadaşım, sizi kurtarmanın tek yolu buydu,” diye yanıtladı Cyprien. “Ama Allah kahretsin, şuna emin olun ki bu ülkedeki değerinizden bir kuruş bile kaybetmezsiniz!”

Çinli saçını kaybetmekten dolayı o kadar üzgündü ki, Cyprien başka bir intihar girişiminde bulunmasından korkarak, onu kendi kulübesine getirdi.

Li onu uysalca takip edip kurtarıncısının yanında masaya oturdu, nasihatlerini dinleyip bir daha

böyle bir teşebbüste bulunmayacağına söz verdikten sonra, bir bardak sıcak çay eşliğinde hayat hikâyesine dair bazı küçük bilgiler de verdi.

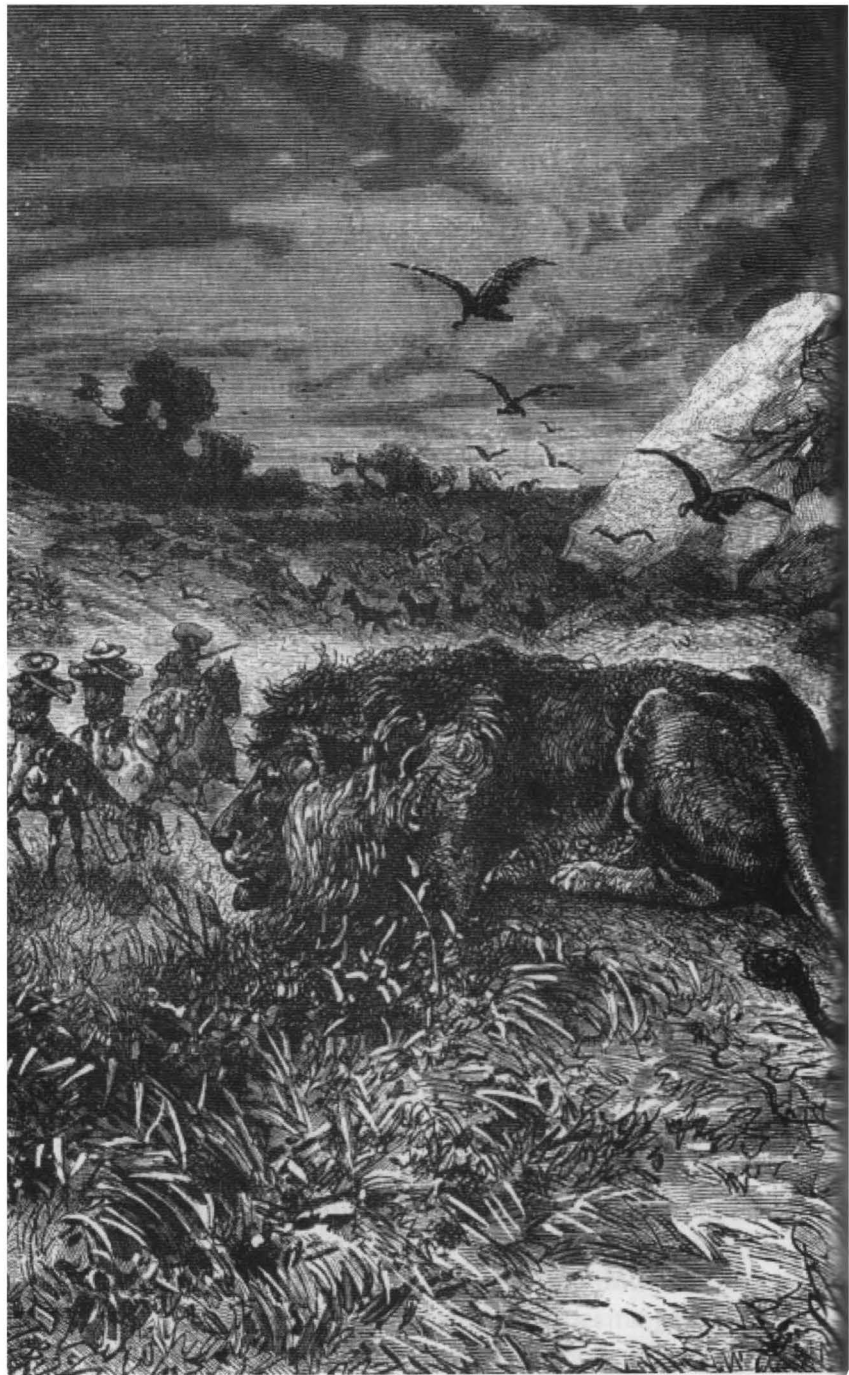
Li, Kanton'da doğmuş, bir İngiliz evinde ticaret yapmak için eğitilmişti. Daha sonra Seylan'a gitmiş oradan Avustralya'ya geçip sonunda Afrika'ya gelmişti. Şansı hiçbir yerde yaver gitmemişti. Madenci kasabasındaki çamaşır temizleyiciliği, denediği diğer yirmi işten daha verimli bir sonuç getirmemişti. Ama onun en büyük belası Annibal Pantalacci'ydi. Bu yaratık onu çok taciz ediyordu ve eğer o olmasaydı belki de Griqualand'daki bu eğreti hayata uyum sağlayabilirdi. Sonuçta bu tacizlerden kurtulabilmek için yaşamaktan vazgeçmişti.

Cyprien bu zavallı genci teselli ederek Napolili'ye karşı onu koruyacağına, bulabildiği bütün çamaşırları ona yıkatacağına söz vererek, Li'yi sadece teselli bulmuş olarak değil, aynı zamanda saç konusundaki batıl inançlarından da kurtulmuş olarak gönderdi.

Genç mühendisin bunu nasıl yaptığını biliyor muyuz? Çok basit bir şekilde ama ciddiyetle Li'ye, bir adamın asıldığı ipin şans getirdiğini, artık saç örgüsü cebinde olduğu için bütün talihsizliklerinin sona ereceğini söylemişti.

"En azından Pantalacci artık onu kesemez."

Çin düşünce tarzına çok benzeyen bu son söz, tedaviyi tamamlamıştı.

Avcılık faaliyetleri

TOPRAK KAYMASI

Cyprien elli günden beri tek bir elmas bile bulamamıştı. Bu meslek her gün ona biraz daha fazla bıkkınlık veriyordu, eğer iyi bir imtiyaz alanı ve iş yapabilecek bir düzine kadar Kaffir alacak sermayeniz yoksa, bu işin bir enayi mesleği olduğunu düşünüyordu.

Bir sabah Matakite ve Bardik'i Thomas Steel'le birlikte madene göndermiş, çadırında yalnız kalmıştı. Dostu Pharamont Barthès'in, Kap'a giden bir fildişi tüccarı aracılığıyla kendisine gönderdiği mektuba cevap yazmak niyetindeydi.

Pharamond Barthès avcılık ve maceralar içinde geçen hayatından çok memnundu. Normal av hayvanlarının dışında şimdiye kadar üç aslan, on altı fil, yedi kaplan, sayısız zürafa ve antilop öldürmüştü. "Tarihteki fatihler," gibi diyordu, savaşı savaşıla finanse ettiğini söylüyordu. Avcılıktan elde ettiği kazançlarla yanında götürdüğü ekibi doyurmakla kalmayıp ve eğer kâr elde etmek isteseydi kürk ve fildişi satışlarından, ya da şu an tam ortalarında bulunduğu Kaffir kabileleriyle yapacağı değiş tokuşlardan büyük kazançlar sağlamasının çok kolay olacağını belirtiyordu.

Şöyle diyerek bitiriyordu:

Benimle beraber Limpopo sınırlarında dolaşmak istemez misin? Önümüzdeki ayın sonlarında orada olacağım, Delagoa Körfezine kadar inip oradan, ya-

nımda getirdiğim Basutoları bırakmak için deniz yoluyla Durban'a gideceğim... Şu berbat Griqualand'ı bırak da birkaç haftalığına benimle gel...

Çok şiddetli bir patlama ve ardından da bütün kampa yayılan büyük bir uğultu duyulduğu sırada arkadaşının mektubunu ikinci kez okumakta olan Cyprien, yerinden fırlayıp çadırın dışına çıktı. Büyük bir madenci kalabalığı, heyecan ve kargaşa içinde madene doğru koşuyordu.

"Çökük," diye bağışıyorlardı.

Gece buz gibi bir soğuk yapmıştı ama ondan önceki gün, uzun zamandan beri görülen en yüksek hava sıcaklığı yaşanmıştı. Ani ısı değişiklikleri sonucu, açıkta bırakılmış kalın toprak kütlesinin büzülerek bu tip felaketlere yol açması genellikle rastlanan bir şeydi.

Cyprien alelacele kopjeye yöneldi.

Geldiğinde, bir bakışta neler olduğunu anladı.

En az altmış metre yüksekliğinde, iki yüz metre uzunluğundaki koca bir toprak duvarın yüzünün dikine çatlaması sonucu ortaya çıkan yank, yıkılmış bir surda açılan gediğe benziyordu. Buradan kopan on binlerce tonluk çakıllı kumlar, aşağıya yuvarlanarak imtiyaz alanlarını kum, taş ve kazılmış toprakla doldurdu. O sırada yukarıda bulunan insanlar, öküzler ve arabalar boşluğa düşüp toprağın dibinde kaldılar.

Bereket işçilerin çok büyük bir bölümü henüz madenin dibine inmemişlerdi, yoksa kampın yansı göçüğün altında kalırdı.

Cyprien'in aklına gelen ilk düşünce ortağı Thomas Steel oldu. Onu çatlağın kenarında diğer in-

sanlarla olay hakkında konuşurken görünce sevin-di. Hemen yanına koşup bilgi aldı.

“Evet, ucuz atlattık,” dedi Lancashirelı onun eli-ni sıkarak.

“Ya Matakıt?” diye sordu Cyprien.

“Zavallı çocuk aşağıda!” diye yanıtladı Thomas Steel, ortak mülklerinin üstüne yığılan molozları gös-tererek. “Aşağıya daha yeni inmişti, yukarı çekmek için ilk kovanını doldurmasını beklerken göçük oldu.”

O sırada yukarıda bulunan insanlar, öküzler ve arabalar...

“Ama onu kurtarmak için hiçbir şey yapmadan burada bekleyemeyiz!” diye haykırdı Cyprien. “Hala yaşıyor olabilir!”

Thomas Steel başını salladı.

“On beş-yirmi ton toprağın altında yaşıyor olması pek mümkün değil!” dedi. “Zaten madeni boşaltmak için en az on adamın iki-üç gün çalışması lazım.”

“Ne olursa olsun!” diye karalı bir şekilde yanıtladı genç mühendis. “Bir insanı kurtarmak için hiçbir şey yapmadan bu mezarda gömülü bırakamam.”

Sonra yanında bulunan Bardik’in aracılığıyla Kaffirlerden birine, toprağı boşaltmak için emrinde çalışmak isteyen herkese günde beş şilin gibi yüksek bir rakam ödeyeceğini duyurdu.

Hemen otuz kadar zenci buna talip oldu ve bir an bile kaybetmeden işe koyuldular. Kazma, kürek, külünk sıkıntısı çekmiyorlardı; kovalar ve kablolar çok yakınlarındaydı, yük arabaları da. Çok sayıda beyaz madenci de, konunun zavallı birini göçüğün altından çıkarmak olduğunu öğrenince gönüllü olarak yardıma koştular. Cyprien’in gayretlerinden ilham alan Thomas Steel de kurtarma çalışmalarında diğerlerinden geri kalmıyordu.

Öğlen olduğunda imtiyaz alanından bir kaç ton kum ve çakıl çıkarılmıştı bile.

Saat üçte Bardik boğuk bir çığlık attı: Kazdığı toprağın içinde siyah bir ayak fark etmişti.

Çabalarını iki kat artırdılar ve birkaç dakika sonra Matakıt’in bütün vücudu çıkarılmıştı. Zavallı Kaffir hareketsiz olarak sırt üstü yatıyordu, ölmüş gibi görünüyordu. Garip bir tesadüf sonucu çalışmak için kullandığı deri kovalardan biri yüzüne devrilerek onu bir maske gibi kaplamıştı.

Bu durumu hemen fark eden Cyprien, belki de zavallıyı hayata döndürebileceği düşüncesine kapıldı; ama gerçekte bu çok zayıf bir umuttu, çünkü kalbi atmıyordu, derisi soğumuştı, uzuvları sertleşmişti, elleri can çekişmekten büzülmüştü ve zencilere has soluk bir kurşuni rengi olan yüzü, boğulmanın etkisiyle korkunç bir şekilde kasılmıştı.

Cyprien cesaretini yitirmedi. Matakit'i, daha yakın olan Thomas Steel'in kulübesine taşıttı. Taşları ayıklamak için kullandıkları masaya yatırılıp, suni bir solunum sağlamak için genellikle boğulma vakalarında uygulanan yöntemle, göğüs kafesi ovalanmaya başlandı. Cyprien bu yöntemin, bütün boğulma çeşitlerine aynı şekilde uygulanabileceğini biliyordu ve şu anda yapılabilecekleri tek şey buydu, çünkü görünürde hiçbir yara, hiçbir kırık ve hatta ciddi bir sarsıntı bile yoktu.

Bu uzun siyah vücudu ovalamak için elinden gelen yardımı esirgemeyen Thomas Steel, "Bakın Bay Méré, avucunda hâlâ bir toprak parçasını sıkıyor," diye işaret etti.

Lancashire'ın yürekli çocuğu bütün kalbiyle işe koyulmuştu! Bin iki yüz beygir gücündeki bir buhar makinesinin pistonlarını parlatıyor olsa, bundan daha enerjik çalışamazdı.

Bu çabaların olumlu sonuçları kısa bir süre sonra görülmeye başlamıştı. Genç Kaffir'in ceset katılığı yavaş yavaş gevşemeye başlamıştı. Derisinin ısısı hissedilir derecede değişmişti.

Kalp bölgesinde en ufak bir hayat belirtisi görmek için bütün dikkatini yoğunlaştıran Cyprien, elinin altında iyiye yorumlanabilecek bir titreme histi.

Kısa bir süre sonra bu belirtiler daha çok hissedilir oldu. Nabız atmaya başladı, hafif bir nefes alış, Matakıt'ın göğsünü belli belirsiz kaldırdı; sonra daha sert bir nefes veriş, hayati fonksiyonların geri geldiğini net olarak gösterdi.

Birden iki güçlü hapsin, biraz önce tamamen cansız olan bu uzun siyah vücudu tepeden tırnağa sarstı. Matakıt gözlerini açtı, nefes aldı, bilinci yerine geldi.

Kan ter içindeki Thomas Steel, "Yaşasın! Yaşasın! Arkadaş kefeni yırttı," diye bağırarak ovma işini bıraktı. "Ama bakın Bay Méré parmaklarının arasında sıkıldığı o bir topak toprağı hâlâ bırakmadı."

Ama genç mühendisin bu detayları incelemek yerine yapması gereken başka tedaviler vardı. Hastasına bir kaşık rom içiriyor, nefes alışverişini kolaylaştırmak için onu kaldırıyordu. Hayata gerçekten döndüğünü gördükten sonra, güzelce battaniyelere sarıp, birkaç yardımsever adamla birlikte Bay Watkins'in çiftliğindeki kulübesine taşıldılar.

Orada zavallı Kaffir, Cyprien'in yatağına yatırıldı. Bardik ona bir tas sıcak çay içirdi. On beş dakika sonra Matakıt sakin ve huzurlu uyuyordu: Kurtulmuştu.

Cyprien kalbinde, bir insan hayatını ölümün pençelerinden söküp almanın benzersiz sarhoşluğunu hissetti. O kadar uğraştan sonra iyice susamış olan Thomas Steel ve diğer yardımcılar, başarılarını kutlamak için birayı su gibi akıtacakları en yakın kantine giderlerken, Matakıt'ın yanından ayrılmak istemeyen Cyprien, eline bir kitap aldı, zaman zaman okumasına ara vererek, nekahet dönemindeki oğlunu uykusunda izleyen bir baba gibi ona bakıyordu.

Matakit onun hizmetine gireli altı hafta olmuştu, bu süre zarfında Cyprien ondan hep memnun kalmış, hatta hayranlık duymuştu. Zekâsı, uysallığı, çalışmadaki gayreti benzersizdi. Cesurdu, iyi kalpliydi, nazikti, özellikle de yumuşak ve neşeli bir karaktere sahipti. Hiçbir iş onu yıldırmaz, hiçbir güçlük onun cesaretini kıramazdı. Bazen şunu dersin, onun yeteneklerine benzer yeteneklere sahip bir Fransız için, erişemeyeceği hiçbir zirve yoktur. Ve nedense, bütün bu yeteneklerin gelip, basit bir Kaffirin siyah derisinin altına ve kıvırcık kafasının içine yerleşmesi gerekiyormuş.

Bununla beraber Matakit'in, şüphesiz ilk eğitiminden ve köyünde edindiği fazlasıyla Spartalı alışkanlıklarından gelen bir kusuru, hem de ciddi bir kusuru vardı. Nasıl söylemeli, Matakit'in biraz hırsızlık yapma alışkanlığı vardı ama neredeyse bilinçsizce. Hoşuna giden bir nesne gördüğünde, ona sahip olmayı çok doğal buluyordu.

Bu eğilimi görerek telaşa kapılan sahibinin bu konudaki en sert azarlamaları boşunaydı. Bir daha böyle bir şey yaparsa onu geri göndereceğine dair tehditleri boşunaydı. Matakit, bir daha yapmayacağına söz veriyor, ağlıyor, af diliyor ve ertesi gün eline fırsat geçtiğinde yine yapıyordu.

Çaldıkları genelde çok önemli şeyler değildi. Onu en çok cezbeden şeylerin pek değeri yoktu, bunlar: bir bıçak, bir kravat, bir kurşun kalem sapı ve buna benzer önemsiz şeylerdi. Ama Cyprien böyle bir kusurun, böylesine sempatik bir kişide olmasından dolayı çok üzgündü.

"Bekleyelim. Umut edelim," diyordu kendi kendine. "Belki de hırsızlık yapmanın kötü bir şey olduğunu anlamasını sağlayabilirim."

Cyprien onun uyumasını seyrederken, bir yandan da kendi kastındaki vahşiler arasında geçirdiği hayatla açıklanabilecek adamın bu kusurlarını düşünüyordu.

Gece olduğunda genç Kaffir, sanki solunumu neredeyse iki-üç saat tamamen durmamış gibi zinde bir şekilde uyandı. Artık neler olduğunu anlatabilirdi.

Kazara kafasına geçen kova ve kemer görevi gören üstündeki uzun merdiven, öncelikle onu göçüğün mekanik etkilerinden korumuş, sonra da tamamen boğulmasını engellemeye yetecek kadar bir havanın bu yer altı hapishanesinde sıkışmasını sağlamıştı. Bu şansın farkına vararak onu sonuna kadar kullanmak için nefes alma sürelerini uzatmıştı. Ama yavaş yavaş hava tükeniyordu. Matakite melekelerinin git gide karardığını hissetmişti. Sonunda endişe dolu ağır bir uykuya dalmış, sadece nefes almaya çabalarken uyanmıştı. Sonra her şey silinmişti. Neler olduğunun bilincinde değildi ve ölmüştü... Çünkü gerçekten de ölümden dönmüştü!

Cyprien bir süre onun konuşmasına izin verdi, bir şeyler yedirip içirdi, itirazlarına rağmen geceyi, üzerinde yattığı yatakta geçirmeye zorladı. Tehlikenin tamamen geçtiğine emin olduktan sonra onu yalnız bırakarak, alışılmış ziyaretini yapmak üzere Watkinslerin evine gitti.

Cyprien'in Alice'e, bu günün izlenimlerini, özellikle sabahki olaydan sonra iyice artan, madenden duyduğu bıkkınlığı anlatmaya ihtiyacı vardı. Matakite'in hayatını, bulma ihtimalinin çok küçük olduğu birkaç sefil taş için tehlikeye attığı düşüncesi, midesini bulandıırıyordu.

“Sadece kendim yapsam gene iyi,” diyordu kendi kendine. “Ama zavallı Kaffiri sefil bir ücret karşılığı buna zorlamak iğrenç bir şey.”

Genç kıza hayal kırıklıklarını ve isyanlarını anlattı. Pharamond Barthès'in mektubundan söz etti. Arkadaşının tavsiyelerine uymak daha iyi olmaz mıydı? Limpopo sınırlarına gidip, zengin olma şansını avcılıkta denemekle ne kaybederdi? Bir pinti gibi toprağı eşelemekten ya da kendi adına birkaç zavallıya eşeletmekten daha soylu bir davranış olurdu.

“Bu konuda siz ne düşünüyorsunuz Bayan Watkins?” diye sordu. “Siz pratik çözümler üretebilen bilge birisiniz, bana bir öğüt verin! Buna çok ihtiyacım var. Moral dengemi kaybettim. Bana, ayağa kalkmama yardım edecek bir dost eli gerek.”

Genellikle içine kapanık biri olan Cyprien, bu tatlı ve çekici sırdaşına, zihnini meşgul eden şeyleri bütün içtenliğiyle anlatmaktan, açıklayamadığı bir zevk duydu.

Konuşma birkaç dakikadan beri Fransızca olarak devam ediyordu ve o andan itibaren de çok daha mahrem bir karaktere bürünmüştü ve zaten deminden beri üçüncü piposunun üstünde uykuya dalan Bay Watkins'in, gençlerin neyi hangi dilden konuştuğu pek de umurunda değildi.

Alice, Cyprien'i derin bir sempatiyle dinledi.

“Bu söylediklerinizi uzun zamandır sizin adınıza düşünüyordum Bay Méré! Sizin gibi bir mühendisin, bir bilim adamının böyle bir hayatı nasıl isteyebildiğini anlamakta zorlanıyordum. Siz, hem kendinize hem de bilime ihanet etmiyor musunuz? Basit bir Hotanto ya da Kaffirin sizden daha iyi ya-

pabileceği bedensel çalışma için, değerli vaktinizi boşa harcıyorsunuz, inanın bu çok kötü bir şey.”

Cyprien’in, genç kızı hayretler içinde bırakan bu meseleyi izah etmesi için tek bir kelime söylemesi yeterliydi. Kim bilir, belki de ondan bir itiraf koparabilmek için hoşnutsuzluğunu biraz abartıyordu... Ama bu itirafı yapmamaya söz vermişti, yoksa kendisine saygısını yitirirdi; sessiz kaldı.

Bayan Watkins şöyle devam etti:

“Eğer elması bu kadar çok istiyorsanız, bulma şansınızın en yüksek olduğu yerde, maden potanızda arayın. Hadi ama! Siz kimyacısınız, bu çok değer verilen sefil taşları elde etmenin, kol gücü gerektiren nankör bir iş olduğunu herkesten daha iyi bilirsiniz. Benim düşünceme gelirse: Sizin yerinizde olsaydım, elmasları hazır halde bulmak yerine onları üretmeye çalışırdım!”

Alice, bilime ve Cypriene karşı öylesine inançlı, öylesine heyecanla konuşuyordu ki, genç adamın yüreği çığ düşmüş gibi serinlemişti.

Ne yazık ki tam bu sırada John Watkins uyuşukluğunu üzerinden atıp, Vandergaart_Kopje hakkındaki haberleri sordu. İngilizceye geri dönmek ve bu çok tatlı ikili konuşmayı kesmek gerekmişti. Büyü bozulmuştu.

Ama tohum güzel bir toprağa atılmıştı ve mutlaka filizlenecekti. Genç mühendis evine giderken Bayan Watkins’in heyecan verici ama bir o kadar da doğru sözlerini düşünüyordu. Kendi gözünde canlandığı düşsel genç kız karakteri, yerini cömert, güven duyan, müşfik, gerçek bir kişiliğe terk ediyordu.

“Sonuçta niçin olmasın?” diyordu kendine. “Yüz yıl önce bir hayal olan elmas yapımı bugün

herkesin kabul ettiği bir olgu. Paris'te MM. Fremy ve Peil, yalnızca renkleri farklı olan yakut, zümrüt ve safir gibi kristal alüminleri ürettiler. Glasgow'lu M. Mac-Tear ve yine aynı şehirden M. J. Ballantine Hannay 1880'de elmasla aynı özelliklere sahip olan, karbon kristalleri elde ettiler, ancak maliyetinin korkunç pahalı olması gibi bir kusuru vardı, Brezilya, Hindistan ve Griqualand'daki doğal elmaslardan çok daha pahalıydı, dolayısıyla ticaret için pek uygun değildi. Ama bir soruna bilimsel çözüm bulunduktan sonra, endüstriyel çözüm çok da uzakta olamazdı! Niçin aramayalım? Bütün bu bilim adamlarının; teorisyen, laboratuvar ve büro insanları oldukları için eksik bir yönleri vardı. Onlar elmasları yerinde, başka bir deyişle beşiğinde incelememişlerdi. Hem onların çalışma ve tecrübelerimden hem de kendiminkilerden faydalanabilirdim. Ben kendi ellerimle elmas çıkarmıştım. Bulunduğu toprağın özelliklerini tüm yönleriyle analiz etmiştim. Eğer bu güçlükleri aşabilecek bir kişi varsa, biraz da şansın yardımıyla o kişi bendim... Ben olmalıydım!"

Cyprien kendi kendine bunları tekrarlıyordu ve bütün geceyi kafası bu düşüncelerle dolu olarak geçirdi.

Kısa süre sonra kararını vermişti. Hemen ertesi gün, bundan böyle en azından geçici bir süre çalışmayacağı, imtiyaz alanını da işletmeyeceğı konusunda Thomas Steel'i bilgilendirdi. Ve onunla, eğer hissesini elden çıkarmanın bir yolunu bulabilirse, bu konuda özgür olduğunda anlaştılar; sonra laboratuvarına kapanıp yeni projesi hakkında düşünmeye başladı.

8 BÜYÜK DENEY

Cyprien'i geçen bir yıl boyunca uğraştıran, katı cisimlerin gazların içinde eriyebilme özellikleri hakkındaki parlak çalışmaları sonucu fark ettiği şey, silis ve alümin gibi suda çözülmeyen maddelerin çok yüksek ısı ve basınç altındaki su buharında çözülebildiğiydi.

Buradan hareketle, kristalleştirme elde etmek amacıyla karbonu eritebilecek bir yöntem aramaya girişti.

Ama bu yöndeki bütün denemeleri başarısızlıkla sonuçlanmıştı ve birkaç hafta boşuna uğraştıktan sonra bataryaları değiştirmeye karar verdi.

Batarya burada çok yerinde bir sözdü çünkü ileride göreceğimiz gibi, bir topun da oynayacağı rol vardı.

Çeşitli benzerlikler genç mühendise, tıpkı kükürtlerin kükürttatarlarda oluşması gibi, elmasların da kopjelerde oluştuğunu düşündürüyordu. Oysa bildiğimiz gibi kükürt, hidrojen sülfürün yarım oksitlenmesi sonucu oluşmuştur; bir bölümü sülfürik asit haline gelirken, geri kalanı kükürttatarların çeperlerinde kristal biçiminde kalmışlardır.

"Kim bilir elmas yatakları belki de gerçek birer karbonatardır?" diyordu Cyprien kendi kendine. "Mademki hidrojen ve karbondan oluşan bir karı-

şım, alüvyonlu sular tarafından bataklık gazı halinde buralara taşınıyor, niçin hidrojenin oksitlenmesi, karbonun kısmi oksitlenmesiyle birleşerek, arta kalan karbonun kristalleşmesine yol açmasın?”

Bu düşünceden hareketle herhangi bir cisimde, oksijenin teorik fonksiyonlarından faydalanarak benzer ama suni bir reaksiyon yaratmak, bir kimyacı için aşılamayacak bir engel değildi. Ve Cyprien'in de derhal yapmak istediği bu programı uygulamaya koymaktı.

Her şeyden önce elmasın varsayılan doğal oluşum sürecine mümkün olan en yakın düzeneği hayal etmek gerekiyordu. İlaveten bu düzenek çok basit olmalıydı. Doğada ve sanatta bütün büyük şeylerin ortak karakteri basitlikti. Yer çekimi, pusula, matbaa, buhar makinesi, telgraf gibi insanlığın büyük buluşlarının hangisi karmaşıktı ki?

Cyprien, deneyleri için en uygun olduğunu düşündüğü toprağı, madenin derinliklerinden kendisi çıkardı. Bu toprakla bir harç yaparak, yarım metre uzunluğunda, beş santimetre kalınlığında, sekiz santimetre çapındaki çelik bir tüpün içine özenle yerleştirdi.

Bu tüp, hizmet dışı kalan bir top namlusuydu ve Cyprien bunu Kimberley'de, komşu Kaffir kabilelerine karşı yapılan bir harekâttan sonra dağıtılan gönüllü birliğinden almıştı. Jacobus Vandergaart'ın atölyesinde gerektiği gibi kesilen namlu, ihtiyaç duyulan çok büyük bir iç basınca yeterince dayanabilecek kabın işlevini görüyordu.

İki ucundan biri önceden kapatılmış bu tüpe, bakır parçaları ve yaklaşık iki litre su koyduktan sonra, Cyprien içini “bataklık gazı”yla doldurdu; daha

sonra sıvama balçığıyla özenle sıvadı ve iki ucuna her şeye karşı dayanıklı metal tıkayıcılar vidaladı.

Alet yapılmıştı. Geriye yalnızca çok yüksek bir ısı tatbik etmek kalmıştı. Büyük bir açık hava fırınına yerleştirildi, akkor seviyesinde ısıtabilmek için iki hafta boyunca ateşin gece gündüz beslenmesi gerekiyordu.

Bu arada tüp ve fırın, ısıyı daha iyi muhafaza etmek ve soğutma zamanı geldiğinde bu işlemi yavaş yavaş gerçekleştirmek için ateşe dayanıklı toprakla kaplanmıştı.

Tüm bu tasarım devasa bir balansı kovanına veya Eskimo kulübesine benziyordu.

Matakit sahibine hizmet edebilecek kadar iyileşmişti. Yapılan deneyin hazırlıklarını büyük bir dikkatle izlemişti, konunun elmas üretmek olduğunu anladığında da işin başarısına yardımcı olabilmek için büyük gayret gösteriyordu. Ateşin nasıl besleneceğini öğrendikten sonra bu görev ona verildi.

Böylesine basit bir tasarımın kurulmasının ne kadar güç olduğunu ve zaman aldığını hayal etmek zordu. Paris'teki büyük bir laboratuvarı, planlanmasından iki saat sonra uygulama aşamasına geçilebilecek bir deney için, Cyprien bu yarı vahşi ülkede, çok da mükemmel olamayan tasarımını gerçekleştirebilmek için üç haftasını vermişti. Hem de o eski topu ve gerekli kömürü tam zamanında bulmasında şansının yaver gitmesine rağmen. Bu yakıt Kimberley'de o kadar ender bulunuyordu ki, bir ton satın alabilmek için üç farklı komisyoncu gerekmişti.

Nihayet bütün güçlükler aşıldıktan sonra ilk ateş yakılmıştı ve Matakit ateşin sönmemesiyle ilgilenecekti.

Matakit ateşin sönmemesiyle ilgilenecekti.

Genç Kaffir'in görevinden büyük gurur duyduğunu söylemek gerek. Ancak muhtemelen bu onun için tamamen yeni bir şey değildi, kabilesinde aşağı yukarı bunun kadar sıcak bir fırınla uğraşmışlığı olmalıydı.

Cyprien, hizmetine girdiği günden bu yana diğer Kaffirlerin Matakit'e, gerçek bir büyücüymüş

gibi davrandıklarını birkaç kez fark etmişti. Bir iki temel ameliyat sırrı, babasından öğrendiği iki üç hokkabazlık numarası, onun büyücülük repertuarının tamamını oluşturunuyordu. Ama gerçek ya da hayali hastalıkların tedavisi, gördükleri rüyaların yorumu veya aralarındaki anlaşmazlıkların çözümü için ona geliyorlardı. Ve Matakit'in mutlaka birkaç reçetesi, geleceğe dair birkaç öngörüsü, anlaşmazlıklar hakkında vereceği birkaç karar olurdu. Bazen reçeteleri çok tuhaf, verdiği yargılar gülünçtü ama yurttaşları bundan memnundu. Bundan fazlasına gerek var mıydı?

Şunu da eklemeliyiz ki şimdilerde genç mühendisin her tarafı tüplerle ve şişelerle dolu laboratuvarında bulunduğu ve gizemli bir deneyin katılımcısı olduğu için, şöhreti daha çok artmıştı.

Cyprien bazı zamanlar, bu iyi yürekli gencin, ateşçi ve yardımcı olarak, fırına yeni kömür atmak, közleri karıştırmak, deney kapları ve maden potalarını silmek gibi basit görevlerini yaparken takındığı törensel tavrı gördüğünde, gülümsemesini engelleyemiyordu. Ama bu ciddiyette insanı duygulandıran bir şey vardı; o da, yontulmamış ama zeki ve bilgiye aç bir karakterin bilime karşı duyduğu saygının dışavurumuydu.

Matakit'in çocuksuluğu ve neşesi Li'yle beraberken daha çok artıyordu. Çinli'nin Bay Watkins'in çiftliğine şimdilerde sıkça yaptığı ziyaretler sırasında, kökenleri farklı olmasına rağmen bu ikilinin arasında yakın bir dostluk oluşmuştu. Her ikisi de yeterince Fransızca konuşuyordu, her ikisi de Cyprien tarafından mutlak bir ölümden kurtarılmıştı ve ona çok minnettardılar. Bundan dolayı

doğal olarak içten bir sempatiyle birbirlerine yakınlaşmışlardı ve bu sempati sevgiye dönüşmüştü.

Kendi aralarında genç mühendise verdikleri basit ama dokunaklı isim, onların duygularının mahiyetini çok güzel açıklıyordu. Cyprien'e *Küçük Baba* diyorlardı, onun hakkında konuşurken en derin hayranlık ve bağlılık duygularını ifade eden kelimeleri kullanıyorlardı.

Li bu bağlılığını, Cyprien'in çamaşırların temizlemek ve ütölemekte gösterdiği özenle ifade ederken, Matakite de efendisinin emirlerini adeta dini bir titizlik ve dakiklikle yerine getirerek gösteriyordu.

Ama bazen iki kafadar, *Küçük Baba*'yı memnun etme gayretlerinde biraz ileri gidiyorlardı. Örneğin Cyprien masasında –artık yemeklerini evinde yiyordu– sipariş etmediği ve tedarikçilerinin hesaplarında da görünmediği için nereden geldiği açıklanamayan meyve ya da şekerlemeler bulabiliyordu. Veya temizlemeye gönderdiği gömleği, menşei belli olmayan altın düğmelerle geri geliyordu. Daha da fazlası, zaman zaman zarif ve rahat bir koltuk, işlemeli bir yastık, bir panter derisi, pahalı bir biblo gizemli bir şekilde gelip ev eşyalarının arasına yerleşiyordu.

Cyprien bu konuda Li'yi veya Matakite'i sorguladığında ancak kaçamak cevaplar alabiliyordu:

“Bilmiyorum... Ben değilim... Beni ilgilendirmez...”

Cyprien bu inceliklerden mutlu olabiliirdi ama kaynağının çok masum olmama ihtimali onu rahatsız ediyordu. Bu hediyeleri hiçbir ödeme yapmadan mı almışlardı? Ancak bu tahminlerini destekleyecek bir belirti bulamamıştı. Yaptığı çok

dikkatli araştırmalar onu, hediyelerin nereden geldiğini gösteren bir sonuca ulaştırmamıştı.

Ve onun arkasından Matakite ile Li, birbirlerine kaçamak gülümsemeler, sinsi bakışlar atıyorlar ve açıkça şu anlama gelen gizli işaretlerde bulunuyorlardı:

Bizim Küçük Baba'nın dünyadan haberi yok.

Zaten Cyprien'nin kafası çok daha büyük sorunlarla meşgld. John Watkins Alice'i evlendirmeye karar vermişti ve bir süreden beri evi, gerçek bir damat adayı müzesi olmuştu. Neredeyse her akşam, sürekli orada bulunan James Hilton'nun yanı sıra, çiftçinin gözünde bir damat adayında olmazsa olmaz niteliği taşıyan zengin bütün bekr madenciler, akşam yemeğinde kızın içlerinden birini seçmesi için hazır bulunuyorlardı.

Alman Friedel ve Napolili Pantalacci de bunların arasındaydı. şu sıralar bu ikisi Vandergaat kampının en gözde madencilerindendi. Başarılarından dolayı gördükleri saygı ne kopjede, ne de çiftlikte eksik oluyordu.

Friedel, inatçılığı sayesinde kazandığı birkaç bin İngiliz sterlininin desteğiyle daha bilgi daha keskindi. Annibal Pantalacci ise bir süreden beri altın zincirleri, yüzükleri, elmas iğneleri ve tenini daha sarı gösteren beyaz kumaştan giydiği elbiseleriyle bir koloni zppesine dönüşmüştü.

Fakat şaklabanlıkları, Napoli şarkıları ve espirili olma iddiasıyla bu gülünç karakter, Alice'i eğlendirmek için boşuna uğraşıyordu. şüphesiz onu özellikle kmsemiyordu ve çiftliğe geliş nedenini de tam olarak bilmiyor gibiydi. Onu gönülsüzce dinlemekle yetiniyor, ne şakalarına ne de tavırları-

na gülüyordu. Bu adamın ahlaksızlığını bilmediği için diğerlerinden daha sıkıcı ve bayağı bir insan olduğunu düşünüyordu. Cyprien bunun farkındaydı, hayatta en çok saygı ve şefkat duyduğu insanın bu sefil yaratıkla konuşmak zorunda kalmasından dolayı çok acı çekiyordu.

Daha da acısı, rakibi her ne kadar ahlaksız biri olsa da, onu Alice'in gözünde değersizleştirecek izlenimlerini anlatma çabasına girmeyi gururuna yediremiyor, küçültücü buluyordu. Zaten buna ne hakkı vardı? Eleştirilerini neye dayandıracaktı? Anibal Pantalacci'ye dair bir şey bilmiyordu, sadece hakkında vardığı olumsuz yargıdan dolayı ona karşı sezgisel bir tiksinti duyuyordu. Bunu bir trajedi haline getirmek, gülünç duruma düşmek olurdu. Bunların farkında olan Cyprien, eğer Alice böyle bir adama ilgi duysaydı umutsuzluğa kapılırdı.

Ayrıca kendisini gece gündüz meşgul eden işine dört elle sarılmıştı. Elmas üretebilmek için bir değil on tane, yirmi tane deney hazırlık aşamasındaydı ve ilki bittiğinde diğerleri denenmeye başlayacaktı. Saatlerce başından kalkmadığı not defterlerindeki teorik veriler ve formüllerle yetinmiyordu. Her an kopjeye koşup yeni toprak ve kaya örnekleri getiriyor, hiçbir hataya yer bırakmayan hassasiyet ve titizlikle analizlerini yüz kere tekrarlıyordu. Bayan Watkins'i kaybetme tehlikesi arttıkça, daha çok acele ediyor, onu kazanmak için hiçbir şeyini esirgemiyordu.

Ancak kendine çok güvenemediğinden, yaptığı deneyler hakkında genç kıza bilgi vermemişti. Bayan Watkins onun, sadece kendi öğütlerine kulak asarak kimya çalışmalarına geri döndüğünü düşünüyor ve bundan da çok mutlu oluyordu.

9 BİR SÜRPRİZ

Deneyin kesin sonuçlarının alındığı gün, büyük bir gündü.

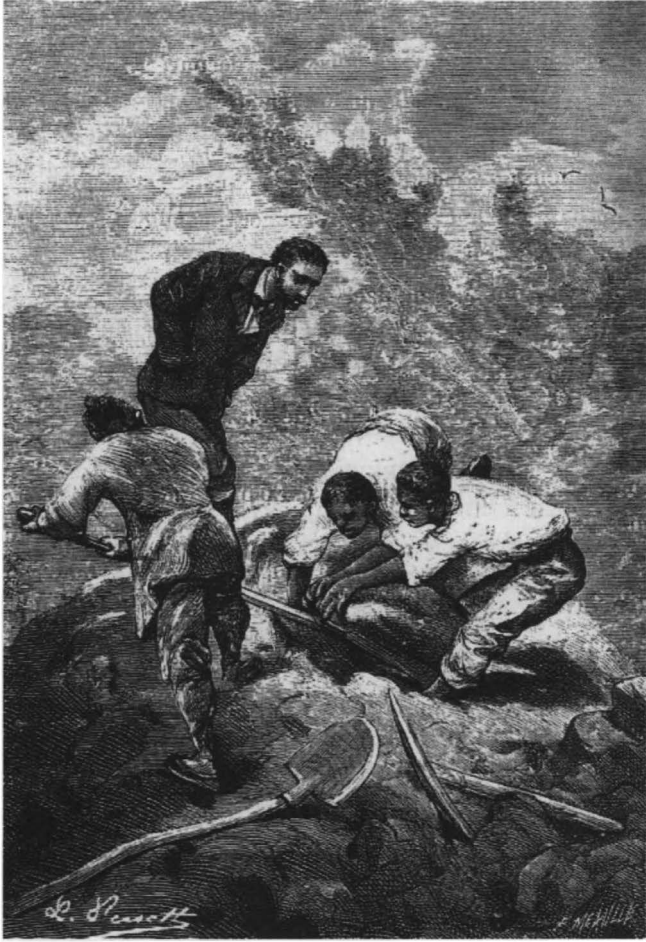
Ateş iki haftadır beslenmiyordu ve bu da aletin kademeli olarak soğumasını sağlıyordu. Cyprien, eğer bu şartlar altında karbonun kristalleşmesi gerçekleşebiliyorsa, bu kadının yeterli olduğuna karar vererek fırının etrafındaki toprak tabakasını kaldırmaya karar verdi.

Çok güçlü kazma darbeleri vurmak gerekmişti çünkü toprak sertleşerek tuğla fabrikasının fırınlarından çıkan tuğlalar gibi olmuştu. Sonunda Matakî'tin darbelerine dayanamadı, önce fırının üst tarafı yani kapağı, sonrasında da tamamı ortaya çıktı.

Genç Kaffir, Li ve Bardik'in yardımıyla kapağı kaldırdığı sırada, genç mühendisin kalbi dakikada yüz yirmi atıyordu.

O da kendinden şüphe eden diğer herkes gibi, deneyin başarıyla sonuçlanmış olabileceğine inanmıyordu. Ama her şeye rağmen bu da mümkündü. Eğer öyleyse ne büyük bir sevinç olurdu. Bütün mutluluk, şöhret ve zenginlik umutları, haftalarca beklemenin ardından gözünün önünde beliren şu büyük siyah silindirin içinde yatıyordu.

Eyvah! Namlu parçalanmıştı.

Genç mühendisin kalbi dakikada yüz yirmi atıyordu.

Evet! Su buharı ve bataklık gazının, çok yüksek ısı etkisiyle oluşan müthiş basıncına çelik bile dayanamamıştı. Tüp, beş santimetre kalınlığında olmasına rağmen, basit bir deney tüpü gibi patlamıştı. Bir yanında, neredeyse tam ortasındaki büyük yank, alevler tarafından eğilmiş, kararmış geniş bir

ağız gibi, sarsılmış haldeki bilim adamının yüzüne sanki kötü kötü gülüyordu.

Kara bir gündü! Bu olumsuz sonuca erişmek için onca çaba. İşin gerçeği, Cyprien biraz daha tedbir alarak yaptığı aletin ateşe dayanmasını sağlayabilseydi, kendini bu kadar küçük düşmüş hissetmeyecekti. Silindirde, kristalleşmiş karbon bulamanın hayal kırıklığına kendini on kez hazırlamıştı. Bir ay boyunca ısıtıp soğutarak, hani neredeyse üzerine titrediği bu yaşlı çelik silindirin hurdaya çıkması, şanssızlığın zirvesiydi. Eğer tüp bu kadar ağır olmasaydı onu zevkle tekmeleyebilirdi.

Cyprien fırını bırakıp üzgün bir halde Alice'e bu işler acısı sonucu anlatmaya gitmek için hazırlanırken, kimyacı merakı, onu tüpe yaklaşıp, açık tarafını bir kibrit yardımıyla incelemeye itti.

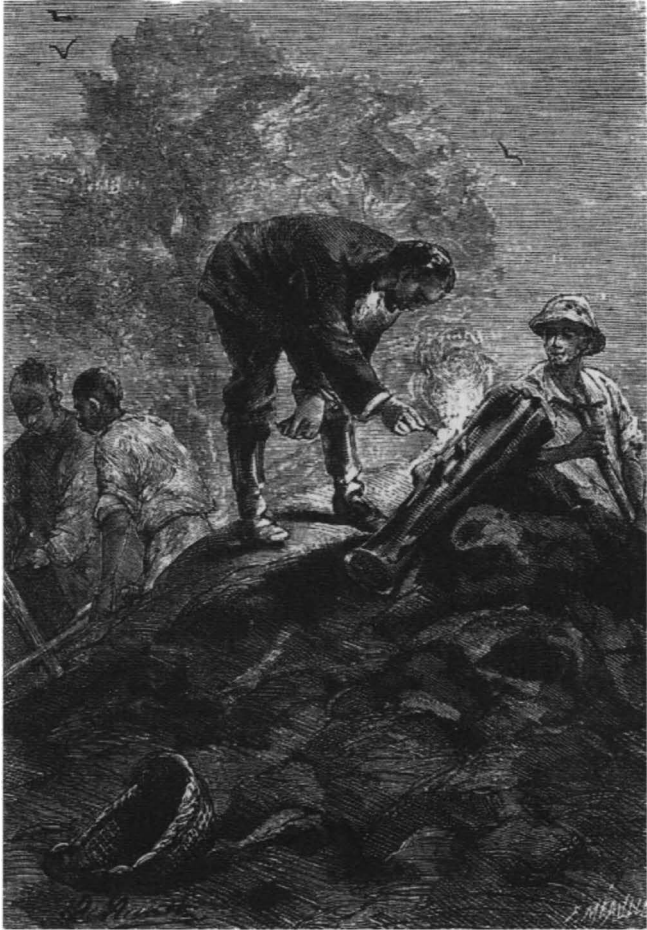
"Şüphesiz içine doldurduğum toprak da tıpkı fırının dış yüzeyindeki gibi tuğlaya dönüşmüştür," diye düşünüyordu.

Tahminleri doğruydu. Ancak Cyprien'in o an açıklayamadığı bir nedenden dolayı, kil topuna benzeyen bir parça, yüzeyi kaplayan topraktan ayrılarak tüpün içinde bağımsız olarak katılaşmıştı.

Bu kızıla çalan siyahımsı top, aşağı yukarı bir portakalın çapındaydı ve yanktan rahatça geçebiliyordu. Cyprien onu incelemek için isteksizce çıkarırdı. Gerçekten de yüzeyden kopmuş bir kil topağıydı ve ayrı olarak pişmişti, tam bir tarafa atacakken içinde bir çömlek gibi boşluk olduğu fark etti.

İçinde çingirak bulunan kapalı ama ağır bir testi gibiydi.

"Gerçek bir kumbara," dedi Cyprien kendi kendine.

Kimyacı merakı...

Ama ölüm tehdidi altında dahi bunun açıklamasını bulamazdı.

Yine de emin olmak istedi. Bir çekiç alarak kumbarayı kırdı.

Ve bu gerçekten bir kumbaraydı, içindeki hazineye paha biçilemezdi. Hayır! Genç mühendisin

hayranlıkla açılmış gözlerinin önünde duran bu taşın yapısı hakkında kuşkuya yer yoktu. Bu taş, kabuğunun içinde, normal elmaslardan tamamen farksız bir elmastı, ama çapı devasaydı, gerçek dışıydı, eşi benzeri yoktu.

Şimdi bir bakalım. Bu elmas bir tavuk yumurtasından daha büyüktü, şekli patatese benziyordu ve en az üç yüz gram ağırlığındaydı.

Cyprien şaşkınlıkla, "Bir elmas... Yapay bir elmas!" diye tekrar tekrar mınıldanıyordu. "Demek tüpün hasar görmesine rağmen bu üretim sorununu çözmeyi başardım. Demek ki artık zenginim! Sevgili Alice'ime kavuşacağım!"

Kendine geldiğinde gördüklerine inanamıyordu.

"Mümkün değil. Bu bir hayal, bir serap," diyordu. Şüphe içine işlemişti. "Birazdan emin olurum."

Şapkasını başına geçirmeye bile vakit ayırmadan, banyosunda şu meşhur kanununu bulmuş Arşimet gibi sevinçten deliye dönmüş bir halde, çiftliğin yolunu bir çırpıda aşarak Jacobus Vandergaart'ın evine bir top güllesi gibi daldı.

Yaşlı taş yontucusunu, elmas komisyoncusu Nathan'ın yontması için ona verdiği taşı incelerken buldu.

"Ah! Bay Nathan, sizin de burada olmanız ne büyük şans!" diye bağırdı Cyprien. "Bakın... Ve siz de Bay Vandergaart, bakın size ne getirdim, bunun ne olduğunu bana söyleyin."

Taşını masanın üzerine bırakıp kollarını kavuşturdu.

Küçük taşı önce Nathan eline aldı, şaşkınlıktan soluklaşmış, ağzı kocaman açılmıştı, taşı fal taşı gibi gözlerle inceledikten sonra Jacobus

Vandergaart'a verdi. O da taşı kaldırarak pencereden giren ışığın hizasına getirip iri gözlüklerinin üzerinden inceledi. Sonra masanın üzerine bıraktı, Cyprien'e bakarak:

"Bu dünyadaki en büyük elmas," dedi sakince.

Bu dünyadaki en büyük elmas

“Evet. En büyük!” diye tekrarladı Nathan. “İngiltere hazinesinin gururu, yüz yetmiş dokuz kıratlık ‘Işık Dağı’ Koh-i Noor’dan dört veya beş kat daha büyük!”

“Bilinen en büyük taş olan iki yüz seksen kıratlık Büyük Moğol’dan iki üç kat daha büyük,” diye söz aldı yaşlı taş ustası.

“Çar’ın yüz doksan üç kıratlık elmasından dört beş kat daha büyük,” diye karşılık verdi şaşkınlığı giderek artan Nathan.

“Yüz otuz altı kıratlık *Regent*’ten yedi sekiz kat daha büyük,” dedi Vandergaart.

“Sadece otuz bir karat olan *Dresde* elmasından yirmi otuz kat daha büyük!” diye bağırdı Nathan.

Ve ekledi:

“Büyüklüğüne bakarak bunun en az dört yüz karat olduğunu tahmin ediyorum. Ama böyle bir taşın değerini ölçmeye nasıl kalkışabiliriz ki. Bu bütün hesaplamaların üzerinde bir şey.”

“Niçin olmasın?” diye yanıtladı Jacobus Vandergaart, ikisi arasında en sakın olan oydu. “Koh-i Noor’un otuz milyon frank olduğu tahmin ediliyor, Büyük Moğol on iki milyon, Çar’ın elması sekiz milyon, *Regent* altı milyon. Demek ki bu en azından yüz milyon eder.”

Kendini yavaş yavaş toplayan ve belki de ilerideki muhtemel bir pazarlık için ortamı hazırlamayı faydalı bulan Nathan, “Evet! Her şey rengine ve kalitesine bağlı,” diye yanıtladı. “Eğer renksiz ve birinci kaliteyse, değer biçilemez. Ama Griqualand’daki elmasların çoğu gibi sanı renkteyse değeri çok düşecektir. Bilmiyorum ama, bu büyüklükteki elmasın, *Hope* elması gibi güzel bir safir mavisi veya Büyük Moğol gibi pembe, hatta

Dreste elması gibi zümrüt yeşili olmasını tercih ederim.”

“Hayır!..Hayır!..” diye haykırdı hararetle yaşlı taş ustası. “Ben renksiz elmasları tercih ederim. Bana Koh-i Noor ya da *Regent*’tan bahsedin. Bunlar gerçek elmadır. Onların yanında diğerleri fantezi taşlarıdır.”

Cyprien artık dinlemiyordu.

“Özür dilerim baylar,” dedi aceleyle, “ama sizden hemen ayrılmam gerekiyor.”

Çok kıymetli taşını alıp gerisin geri koşarak çiftliğe döndü.

Çalmayı bile düşünmeden kapıyı açarak içeri girdiğinde Alice’le karşılaştı, hiç düşünmeden ve ne yaptığının farkına bile varmadan onu kollarına alarak iki yanağından öptü.

Bu beklenmedik gösteriye çok kızan Bay Watkins, “Ne demek oluyor bu?” diye bağırdı. Masada Annibal Pantalacci’nin karşısına oturmuş, bu kötü şaklabanla iskambil oynuyordu.

“Bayan Watkins özür dilerim,” diye mırıldandı Cyprien, cüretkârlığına kendisi de şaşırılmıştı ama mutluluktan ışıldıyordu. “Çok mutluyum.. Mutluluktan uçuyorum... Bakın... Size bunu getirdim.”

Elmasını masaya koymadı, adeta iki oyuncunun ortasına attı.

Tıpkı Nathan ve Jacobus Vandergaart gibi onlar da ne olduğunu hemen anladılar. Bay Watkins günlük cin kotasını henüz doldurmadığından yeterince ayıktı.

“Bunu siz buldunuz... Kendiniz... İmtiyaz alanınızda?” diye haykırdı heyecanla.

“Bunu bulmak mı?” diye yanıtladı Cyprien muzafer bir edayla. “Daha iyisini yaptım... Baştan sona

ben ürettim... Evet, Bay Watkins, her şeye rağmen kimyanın iyi tarafları da var.”

Ve gülüyordu, bu ateşli gösteriye şaşırان, ancak dostunun mutluluğuna sevindiğı için tatlı tatlı gülümseyen Alice’in ince parmaklarını avucunda sıkıyordu.

“Ancak buluşumu size borçluyum Bayan Alice!” diye devam etti Cyprien. “Bana kimyaya geri dönmemi söyleyen kimdi? Beni yapay elmas üretmeye zorlayan sizin tatlı ve tapılası kızınızdan başka kim olabilirdi Bay Watkins? Eski kahramanların hanımefendilerine yaptıkları gibi, ona saygılarımı sunarak ilan ederim ki bu buluşun övüncünün bütün payı ona aittir. O olmadan bunu asla düşünemezdim!”

Bay Watkins ve Annibal Pantalacci bir elmasa bakıyorlar, sonra da başlarını sallayarak birbirlerine bakıyorlardı. Kelimenin tam anlamıyla hayretten donakalmışlardı.

“Siz bunu kendinizin ürettiğinizi söylüyorsunuz... Kendi başınıza?” dedi John Watkins. “O halde bu sahte bir taş?”

“Sahte bir taş?” diye haykırdı Cyprien. “Evet doğru... Sahte bir taş... Ama Jacobus Vandergaart ve Nathan onun değerini en az elli milyon belki de yüz milyon olarak tahmin ediyorlar. Her ne kadar benim tarafımdan üretilmiş yapay bir elmas olsa da, bu onun tamamen otantik olmasını engellemiyor... Görüyorsunuz hiçbir şeyi eksik değil... Kabuğu bile.”

“Buna benzer başka elmaslar yapmaya niyetiniz var mı?” diye ısrar ederek sordu John Watkins.

“Niyet mi? Bay Watkins, tabii ki! Size kürek kürek elmas yaparım... Eğer isterseniz size bunun on kat, yüz kat büyüğünü yaparım... O kadar çok

yaparım ki isterseniz evinizin terasını, Griqualand yollarını elmasla kaplayabilirsiniz... Önemli olan ilk adımdır, ilk taş yapıldıktan sonra geri kalanlar sadece ayrıntılar, basit teknik düzenlemelerdir.”

“Ama böyle olursa,” dedi rengi atmış halde, “bu, maden sahiplerinin, benim, bütün Griqualand ülkesinin iflası demektir.”

“Şüphesiz!” diye bağrdı Cyprien. “Fabrikalarda her boydan elmas üretmek, ekmek yapmak kadar kolay olduğunda, yerleri kazıp çoğu pek de değerli olmayan küçük elmasları aramanın anlamı kalmayacaktır.”

“Ama bu korkunç bir şey... Kalleşçe bir şey... İğrenç bir şey... Eğer dedikleriniz doğruysa, eğer gerçekten bu işin sırrını biliyorsanız...”

Durdu, nefessiz kalmıştı.

“Gördüğünüz gibi,” dedi Cyprien soğukça, “size ilk ürünümü getirdiğime göre boş yere konuşmuyorum... Ve sanırım büyüklüğü sizi ikna etmeye yeter.”

“Pekâlâ,” dedi nefesi yerine gelen Bay Watkis, “eğer bu doğruysa... Sizi hemen kampın ana caddesinde kurşuna dizmek gerek Bay Méré... İşte benim fikrim.”

“Ben de aynı fikirdeyim,” deme gereği duydu Annibal Pantalacci, tehditkâr bir jest yaparak.

Bayan Watkins solgun bir yüzle ayağa kalktı.

“Kimyanın elli yıldır uğraştığı bir problemi çözdüğüm için mi kurşuna dizileceğim?” diye yanıtladı genç mühendis omuzlarını silkerek. “Doğrusu biraz aşırı olur!”

“Bunda gülünecek bir şey yok,” dedi kızgın çiftçi. “Sizin buluşunuz dediğiniz şeyin yol açacağı sonuçları düşündünüz mü? Madenlerdeki tüm ça-

lışmaların durmasını, Griqualand'ın en şanlı sanayisinden mahrum kalmasını... şu anda sizinle konuşan kişinin dilenciye dönüşmesini.”

“Aslına bakarsanız bütün bunlar hiç aklıma gelmedi,” diye dürüstçe yanıtladı Cyprien. “Bunlar sanayideki ilerlemenin kaçınılmaz sonuçlarıdır ve bunları dert etmek saf bilimin işi değildir... Üstelik sizin kendiniz için endişe etmenize gerek yok Bay Watkins. Bana ait olan her şey sizindir ve beni bu konuda araştırma yapmaya iten nedenleri çok iyi biliyorsunuz!”

John Watkins birden, genç mühendisin buluşundan faydalar sağlayabileceğini görüp Napolili'nin ne düşüneceğine aldırmadan, hani derler ya, bindiğı atı değıştiriverdi.

“Sonuçta siz haklı olabilirsiniz, siz dürüst bir genç olarak dürüstçe konuştunuz Bay Méré! Evet!.. şöyle bir düşününce, anlaşma yolunun bulunabileceğine inanıyorum. Niçin çok fazla miktarda elmas üretirsiniz ki? Sizin buluşunuzu değersizleştirecek en etkili yol olur. Bu sırrı kendinize saklayıp makul bir miktarda, yani bunun gibi bir iki taş üretmek, hatta sizi ülkenin en zengin adamı yapmaya yetecek kadar para kazandıracak bu ilk üretiminizle yetinmek daha akılcıca olmaz mı? Böylece herkes mutlu olur ve işler eskisi gibi devam eder, ayrıca bazı saygıdeğer çıkarlarla da çatışmamış olursunuz.”

Bu, Cyprien'in o ana kadar düşünmediğı sorunun başka bir boyutuydu. Ama ikilem, acımasız keskinliğıyle gözlerinin önünde aniden belirivermişti: Ya dünyayı bu bilgiden mahrum bırakarak sırrını kendine saklamak suretiyle zenginleşecekti, ya da John Watkins'in haklı olarak söylediğı gibi, suni ve doğal, bütün elmasların değerini bir

anda düşürüp zenginlikten vazgeçerek ne elde edecekti? Sadece Brezilya, Hindistan, Griqualand madencilerini iflasa sürükleyecekti.

Bu alternatif Cyprien'i kararsız bıraktı ama sadece bir an için. Ve şunu biliyordu ki, dürüstlüğü, onuru, bilime karşı sadakati seçmek, buluşunu motive eden en temel amacından bir daha umut dahi edememek üzere vazgeçmek demekti.

Bu kadar güzel bir rüyadan birdenbire uyandığı için, acısı beklenmedik ve aynı oranda da keskindi.

"Bay Watkins," dedi büyük bir ciddiyetle. "Eğer buluşumu kendime saklarsam, bu benim bir sahtekâr olduğumu gösterir. Tartıda hile yapan ya da sattığı malın kalitesi hakkında halkı adatan biri gibi olurum. Bir bilim adamanın buluşları sadece ona ait değildir. Herkesin ortak mirasıdır. Bencil çıkarları için kendisine küçük bir bölüm ayırması bile, bir insanın yapabileceği en alçakça davranıştır. Ben bunu yapmayacağım....Hayır... Bir fikir ve büyük ölçüde tesadüflerin yardımıyla elime geçen bu formülü herkese açıklamak için bir hafta, hatta bir gün bile beklemeyeceğim. Formülümü öncelikle bana kendisine hizmet etme fırsatı sunan ülkeme, Fransa'ya sunmak bu konudaki tek mecburiyetimdir, bunun daha doğru ve yerinde olacağını düşünüyorum... Hemen yarın Bilimler Akademisine uygulamalarının sırlarını açıklayacağım. Elveda bayım, sizin sayenizde daha önce düşünmediğim görevlerimi fark ettim. Bayan Watkins, çok güzel bir rüyaydı... Maalesef vazgeçmek zorundayım."

Genç kızın herhangi bir hareket yapmasına fırsat kalmadan, Cyprien elması alıp, Bayan Watkins ve babasını selamlayarak çıktı.

JOHN WATKINS DÜŞÜNÜYOR

Kalbi kırk ama mesleğinin gereklerini yerine getirmeye kararlı bir şekilde çiftlikten ayrılan Cyprien, tekrardan Jacobus Vandergaart'ın evine gitti. Onu yalnız buldu. Nathan, madencileri çok yakından ilgilendiren bu haberi yayan ilk kişi olabilmek için oradan aceleyle ayrılmıştı.

Herkesin *Beyefendi* diye adlandırdığı Cyprien'in, devasa elmasının yapay olduğu henüz bilinmiyordu, söylenti büyük bir hızla yayıldı. Ama kopjenin dedikoduları *Beyefendi*'nin çok da umurunda değildi. Bu konudaki raporunu yazmadan önce yaşlı Vandergaart'la taşın rengini ve kalitesini belirlemek için acele ediyordu, onun evine de bu yüzden dönmüştü.

Onun yanına oturarak, "Sevgili Jacobus, rica etsem, bu kabuğun içinde ne olduğunu görebilmek için, şuradaki yumrunun üzerine bir façeta yontabilir misiniz?" dedi.

Yaşlı taş ustası genç dostunun elinden taşı alarak, "Bundan kolay ne var," dedi. Cyprien'in gösterdiği küçük kabarıklığın dışında mükemmel bir ovallığı olan taşı inceleyerek, "Yontulacak yeri çok iyi seçmişsiniz, buradan yontarsak ileride sorun çıkma ihtimalini önleriz."

Jacobus Vandergaart fazla vakit kaybetmeden işe koyuldu, kâsesinden dört beş kıratlık yontul-

mamış bir taş alarak manivela gibi bir şeyin ucuna sıkıca tutturduktan sonra iki taşın dış yüzeylerini birbirine sürtmeye başladı.

“Ayırarak yapmak daha hızlı olurdu ama böyle pahalı bir taşa çekiçle vurmaya kim cesaret edebilir?”

Bu uzun ve monoton çalışma iki saat kadar sürdü. Façeta taşın yapısı hakkında fikir verebilmek için yeterli genişliğe ulaşıncı, çarkla parlatmak gerekti ve çok zaman aldı.

Bu arada ilk işlemler bittiğinde hava hâlâ aydınlıktı. Cyprien ve Jacobus Vandergaart sonunda meraklarına yenik düşüp sonucu görmek için yaklaştılar.

Gözlerinin önünde kehribar rengi, ama berraklığının ve ışıltısının eşi benzeri olmayan bir façeta duruyordu.

Elmas siyahtı. Bu özgünlüğün dünyada benzeri neredeyse yoktu, her halükârda çok nadirdi ve değerini, artık ne kadar mümkünse, artırıyordu.

Jacobus Vandergaart onu batan güneşin ışığına tutup parlaklığını izlerken heyecandan elleri titriyordu.

“Bu şimdiye kadar gün ışığında parlamış en güzel en olağanüstü tomurcuk,” diyordu huşu içinde. “Bütün fasetleri ortaya çıktığı zaman kim bilir nasıl parlayacak?”

“Bu işi siz üstlenir misiniz?” diye heyecanla sordu Cyprien.

“Evet, kesinlikle sevgili çocuğum. Bu benim için bir şeref ve uzun kariyerimin taçlanması olur... Ama belki de benimkinden daha genç ve güçlü elleri seçmeniz daha iyi olmaz mı?”

Elmas siyahtı.

“Hayır!” diye yanıtladı şefkatle Cyprien. “Şuna eminim ki sizden başka hiç kimse bu işi daha özenle ve ustalıkla yapamaz. Bu elmas sizde kalsın sevgili Jacobus, onu gönlünüze göre kesin. Bir başyapıt ortaya çıkaracaksınız. Karar verilmiştir.”

Yaşlı adam kafasındaki düşünceleri söylemekte tereddüt ederken, taşı elinde evirip çeviriyordu.

“Beni endişelendiren bir şey var,” dedi sonunda. “Biliyor musunuz böylesine değerli bir mücevherin evimde olması fikrine pek alışmadım. Şu an en azından elli milyon frank, belki de daha fazlasını avuçlarımda tutuyorum. Böyle bir sorumluluğu üstlenmek pek temkinli değil.”

“Siz söylemedikçe kimse bilmeyecek Bay Vandergaart ve ben kendi adıma bunu sır olarak tutacağımın garantisini veririm.”

“Hım. Şüphelenirler. Buraya gelirken takip edilmiş olabilirsiniz... Tahmin edebilirler, kesin olarak bilemeyiz... Bu ülke tuhaf insanlarla dolu... Hayır, rahat uyuyamam.”

Yaşlı adamın tereddütlerini anlayan Cyprien, “Belki de siz haklısınız,” dedi. “Ama ne yapmalı?”

“Ben de onu düşünüyorum,” dedi Jacobus Vandergaart ve bir süre sessiz kaldıktan sonra tekrar söz aldı:

“Beni dinleyin sevgili çocuğum, şimdi size yapacağım teklif çok hassas ve bana yüzde yüz güven duymanızı gerektiriyor. Ama beni yeterince tanıyorsunuz, bu yüzden alacağım tedbirler konusunda aklıma gelen düşünceleri garip bulmayacaksınız... Hemen gitmem gerek, aletlerimi ve bu taşı alarak tanınmadığım bir yere, örneğin Bloemfontein veya Hope-Town’a sığınmam gerek. Tutacağım mütevazı bir odaya kapanarak gizlilik içinde çalışır, ancak işim bittiğinde buraya dönerim. Belki böylelikle kötü niyetliler izimi kaybederler... Ama tekrar ediyorum, böyle bir plan önermekten neredeyse utanıyorum...”

“Bence çok akıllıca,” dedi Cyprien. “Planınıza göre hareket edelim.”

“Uzun süreceğini hesaba katın, bana en az bir ay lazım, belki yol kazaları bile olabilir!”

“Eğer siz en iyisinin bu olduğunu düşünüyorsanız gerisi önemli değil Bay Vandergaart. Sonuçta elmas kaybolrsa bile bunun büyük bir önemi yok.”

Jacobus Vandergaart genç dostuna dehşete kapılmış gibi baktı.

“Şansı, aklını başından aldı herhalde?” diye sordu kendi kendine.

Cyprien onun aklından geçen düşünceleri anlayıp gülümsedi. Ona elmasın nereden geldiğini, bundan böyle istediği kadar nasıl üretebileceğini anlattı. Ama yaşlı taş ustası, ya onun hikâyesine fazla güvenmedi ya da kendine özel nedenler yüzünden bu izole kulübede elli milyonluk bir taşla baş başa kalmak istemediği için hemen yola çıkmak istedi.

İşte bu yüzden, eski bir deri çantanın içine aletlerini ve birkaç eşyasını doldurduktan sonra, kapisına, üzerinde şunlar yazan bir tahta yapıştırdı: İŞLERİ YÜZÜNDEN BURADA DEĞİL. Anahtarı cebine, elması da yeleğinin içine yerleştirdi ve gitti.

Cyprien, Bloemfontein yolunda ona iki üç mil eşlik ettikten sonra, yaşlı adamın ısrarları üzerine ayrıldı.

Evine geldiğinde gece olmuştu ve muhtemelen zihni, ünlü buluşundan ziyade Bayan Watkins’le meşguldü.

Ancak Matakitt’in hazırladığı sofraya oturmak yerine, vakit kaybetmeden çalışma masasına geçerek, Bilimler Akademisi daimi sekreterine göndereceği raporu yazmaya koyuldu. Deneyini eksiksiz ve çok ayrıntılı bir şekilde anlatıp sonrasında

bu muhteşem karbon kristalini meydana getiren reaksiyon hakkındaki parlak teorisini açıkladı.

“Bu ürünlerdeki en dikkat çekici karakter, doğal elmasla tamamen aynı niteliklere sahip olmasıdır, özellikle de bir dış kabuğun varlığı bunun göstergesidir.”

Cyprien ona iki üç mil eşlik etti.

Cyprien bu ilginç olayı, Vandergaart-Kopje'den özellikle getirerek tüpün içini sıvadığı toprakla açıklıyordu. Nasıl olup da bir parça toprağın çeperlerden koparak kristalin etrafında gerçek bir kabuk oluşturduğu kısmı açıklamak ise çok kolay değildi, bu nokta, belki daha sonraki deneylerle anlaşılabilirdi. Burada belki de kimyayla ilgili yeni bir fenomenle karşılaşmış olduğumuzu düşünmemiz gerekirdi ve yazar, bu konuyu daha derinlemesine araştırarak çalışmalar yapmayı öneriyordu. Yaptığı buluşun teorisinin tamamlanmış ve kesin olduğu iddiasında değildi. Yapmak istediği şey her şeyden önce bilim dünyasını haberdar etmek, Fransa adına kayda geçirmek, sonrada işlem hakkında hâlâ açıklanamayan, kendisi adına bile karanlıkta kalmış noktaları aydınlatabilmek için bir tartışma başlatmaktı.

Bu tezle beraber bilimsel muhasebesini güncellemişti, gerekli yerlere ulaştırmadan önce yeni gözlemlerle eksiklerinin giderilmesini beklemek gerekecekti, genç mühendis biraz yemek yedikten sonra yatmaya gitti.

Ertesi sabah Cyprien evinden çıkarak düşüncelere dalmış olarak madenin çeşitli bölgelerinde dolaşıyordu. Geçtiği yerlerde kendisine hiç de hoş olmayan gözlerle bakan bazı kişilerle karşılaştı. Eğer bunların farkına varmadıysa, büyük buluşunun yaratacağı sonuçları dün John Watkins'in açık ve net bir şekilde ortaya koyduğu üzere, yani er ya da geç Griqualand'daki bütün imtiyaz sahiplerinin iflas edeceği gerçeğini unutmuş olduğundandı. Kendi adaletini uygulamaktan çekinmeyen, iş garantisi sağlayan elmas ticaretinin en kutsal inanç olduğu bu yarı vahşi ülkede endişe duysa iyi olurdu. Elmas üretimi

kolay bir endüstri haline geldiğinde, Brezilya'da ve Güney Afrika'daki madenlerin içinde gömülü olan milyonlar, şu ana kadar feda edilmiş binlerce hayat sonsuza kadar kaybolacaktı. Tabii ki genç mühendis deneyinin sırlarını saklayabilirdi; ama bu konudaki beyanı çok açıktı, yapmamaya karar vermişti.

Öte yandan John Watkins, değeri milyarlar eden eşsiz elmas rüyaları gördüğü mahmur gece boyunca şunları düşünüp tasarladı. Annibal Pantalacci ve diğer madencilerin, Cyprien'in buluşunun elmas yatağı bölgelerinde yaratacağı devrimden endişe ve öfke duymalarından daha doğal bir şey yoktu çünkü kendi hesaplarına işletiyorlardı. Ama kendisi, Watkins çiftliğinin sahibi olarak aynı durumda değildi. Şüphesiz ki cevherin değerinin düşmesi sonucu imtiyaz alanları terk edilirse, bütün bu madenci topluluğu Griqualand topraklarını bırakıp giderse, çiftliğinin değeri çok büyük oranda düşecek, ürünlerini satmakta zorlanacak, kiracı bulamayacağı için kulübe-lerini kiraya veremeyecek, belki de bir gün verimsiz hale gelen bu ülkeyi terk etmek zorunda kalacaktı.

"Tamam," dedi John Watkins. "İşler buraya varana kadar daha birçok yıl geçer. Bay Méré'nin yöntemine rağmen suni elmas üretimi henüz patrikte uygulanabilir değil. Belki de buluşu bir tesadüftür. Ancak tesadüf ya da değil, değeri çok büyük bir taş yaptı ve doğal şartlarda elli milyon edecek elmas, suni olmasına rağmen daha fazla eder. Evet, her ne pahasına olursa olsun bu genç adamı bırakmamak lazım. En azından bir süre daha büyük keşfini herkese ilan etmesinin önüne geçmek gerek. Bu taşın mutlaka kalıcı olarak Watkins ailesinin eline geçmesi ve onların elinden ancak hatırı sayılır milyonların

karşılığında çıkması gerek. Bunu icat edeniye kalıcı bir taahhüt olmasa bile burada tutmaktan daha kolay bir şey yok. Alice var ve Alice sayesinde onun Avrupa'ya gidişini geciktirebilirim... Evet... Onunla evleneceğine söz vermek zorunda kalsam da... Hatta Alice'i ona vermek zorunda kalsam da!"

John Watkins kendisini yiyip bitiren açgözlülüğünün baskısıyla kesinlikle bunu bile yapardı. Bütün bu meseleyi sadece kendi açısından görüyor, sadece kendisini düşünüyordu. Ve bir süre sonra eğer bu yaşlı egoistin aklına kızı geldiyse, kendisine sadece şunu demek içindi:

"Sonuçta Alice'in şikâyet edecek bir şeyi yok. Bu genç çılgın bilim adamı çok iyi biri. Kızımı seviyor ve sanırım o da bu sevgiye karşı ilgisiz kalmadı. Birbirleri için yaratılmış bu iki kalbi birleştirmekten daha iyi ne olabilir... Ya da başka bir şey daha yapılabilir, en azından bu mesele iyice aydınlana kadar evlilik umudunu canlı tutmak... Ah! Aziz John adına, Annibal Pantalacci ve arkadaşlarının cehenneme kadar yolu var, Griqualand ülkesinde herkes kendi başının çaresine bakar."

John Watkins'in düşünme şekli buydu, kafasındaki ideal terazinin bir kefesine kızının geleceğini, diğer kefesine de onu dengelediğini sandığı basit bir kristalleşmiş karbon parçasını koyuyor, ikisinin aynı hızda olduğunu düşünüp mutlu oluyordu.

Böylece ertesi gün kararını vermişti; hiçbir şeyi zorlamayacaktı, olayların nereye varacağını tahmin ettiği için her şeyi akışına bırakacaktı.

Öncelikle kiracısıyla görüşmek istiyordu, ki bu da kolaydı çünkü genç mühendis her gün çiftliğe geliyordu, ama rüyasında devasa bir şekilde hayal ettiği meşhur elması görmeyi de çok istiyordu.

John Watkins, Cyprien'in kaldığı kulübeye gittiğinde, saat daha erken olduğundan mühendis hâlâ oradaydı.

“Evet genç dostum,” dedi neşeli bir tonda. “Geceyi nasıl geçirdiniz? Büyük buluşunuzu izleyen ilk geceyi yani?”

“Çok iyi geçirdim, Bay Watkins, çok iyi,” diye yanıtladı genç adam soğukça.

“Nasıl? Uyuyabildiniz mi?”

“Her zamanki gibi.”

“Bu fırından çıkan milyonlar uykularınızı kaçırmadı mı?” diye sordu Bay Watkins.

“Hiçbir şekilde,” diye yanıtladı Cyprien. “Şunu iyice anlayın Bay Watkins, bu elmas ancak doğanın ürünü olduğunda milyonlar eder, kimyacının ürünü olduğunda değil.”

“Evet... Evet... Bay Cyprien. Ama şuna cevap verin, bir başkasını... ya da başkalarını yapabileceğinizden emin misiniz?”

Böyle bir deneyde ortaya ne kadar çok aksilik çıkabileceğini bilen Cyprien tereddüt etti.

“Görüyorsunuz,” diye tekrar söz aldı John Watkins. “Cevap veremiyorsunuz... Demek oluyor ki yeni bir deneye ve başarılı sonuç alınıncaya kadar elmasınız muazzam değerini korumaya devam edecek... Hal böyleyken en azından şimdilik insanlara bu taşın suni olduğunu söylemeye ne gerek var?”

“Size daha önce söylediğim gibi, böylesine önemli bir bilimsel sırmı saklayamam,” dedi Cyprien.

“Evet.. Evet... Biliyorum,” dedi John Watkins, genç adama sanki dışarıdan birinin duymasından korkuyormuş gibi susması için bir işaret yaparak. “Evet. Bunları daha sonra tekrar konuşuruz. Ama siz Pantalacci ve diğerlerinden endişe etmeyin...”

Sizin buluşunuz hakkında kimseye bir şey söylemezler çünkü bu onların işine gelmez... Bana güvenin... Bekleyin... Şunu bilin ki ben ve kızım başarılarınızdan dolayı çok mutluyuz... Evet... Çok mutlu... Ama şu meşhur elması yeniden görebilmem mümkün mü? Dün yeterince inceleme fırsatı bulamamıştım... İzin verir misiniz?"

"Evet.. Evet... Biliyorum," dedi John Watkins.

“Şu an bende değil,” diye yanıtladı Cyprien.

“Fransa’ya gönderdiniz,” diye haykırdı Bay Watkins, bu düşünceden yıkılmış halde.

“Hayır... Henüz değil... Yontulmamış haldeyken onun güzelliğini anlayamayız. Endişe etmeyin.”

“Onu kime verdiniz? İngiltere’nin bütün azizleri adına, kime?”

“Yontması için Jacobus Vandergaart’a verdim ve nereye götürdüğünü bilmiyorum.”

“Böylesine değerli bir elması o yaşlı deliye mi emanet ettiniz?” diye bağırdı John Watkins, çılgına dönmüştü. “Fakat bu delilik bayım. Bu delilik.”

“Jacobus Vandergaart ya da başka biri, menşei belli olmayan ve değeri en az elli milyon eden bir elması ne yapabilir ki? Bunu gizlice satabilmenin kolay olduğunu mu sanıyorsunuz?”

Bay Watkins bu fıkirden etkilenmiş görünüyordu. Şüphesiz bu fiyattaki bir elması elden çıkarmak çok kolay değildi. Buna rağmen çiftçi huzurlu değildi ve şu düşüncesiz Cyprien’in yaşlı taş ustasına elması emanet etmemesi ya da en azından yaşlı ustanın değerli emanetiyle Griqualand’a geri gelmesi için çok şeyi, evet, hem de çok şeyi verirdi.

Ama Jacobus Vandergaart bir ay istemişti ve Watkins ne kadar sabırsız olursa olsun beklemek zorundaydı.

İlerleyen günlerde her zamanki sofrada arkadaşları olan Annibal Pantalacci, Herr Friedel, Yahudi Nathan’nın dürüst taş ustasını çekiştirdiklerini söylemeye bile gerek yok. Daha ziyade Cyprien’nin orada olmadığı sırada konuşuyorlar ve John Watkins’e zamanın geçtiğini ama Jacobus Vandergaart’ın hâlâ ortaya çıkmadığını hatırlatıyorlardı.

Friedel şöyle diyordu, "Böylesine muazzam bir değeri olan elması kendine saklamak o kadar kolayken ve zaten menşeinin suni olduğunu da gösterecek hiçbir şey yokken, yaşlı usta Griqualand'a niçin geri dönsün ki?"

"Çünkü satamaz," diye yanıtladı Bay Watkins, genç mühendisin kendisine artık yeterince güven vermeyen mantık yürütmelerini tekrar ediyordu.

"Çok geçerli bir neden," diye yanıtladı Nathan.

"Evet. Çok geçerli bir neden," diye ekledi Annibal Pantalacci. "İnanın bana bu yaşlı timsah şimdi çok uzaklara gitmiştir bile. Taş elinde olduğundan onun şeklini bozarak tanınmaz hale getirmek onun için çok kolay bir iş. Ne renk olduğunu bile bilmiyorsunuz. Onu kesmek suretiyle yine de çok büyük boyutlara sahip dört veya altı elmas yapmasını kim engelleyebilir ki?"

Bu konuşmalar Bay Watkins'in ruhunu karartıyordu ve Jacobus Vandergaart'ın geri dönmeyeceğini düşünmeye başlamıştı.

Sadece Cyprien'nin, yaşlı taş ustasının dürüstlüğüne olan inancı tamdı ve çok kesin bir dille onun bir gün geri döneceğini söylüyordu. Haklıydı.

Jacobus Vandergaart söylediği tarihten kırk sekiz saat önce döndü. İşinde öyle istekli ve çabuktu ki yirmi yedi günde elması yontmayı bitirmişti. Elması çarklayıp parlatma işlemini bitirebilmek için de gece dönmüştü ve yirmi dokuzuncu günün sabahı yaşlı adam Cyprien'nin evine geldi.

Küçük ahşap bir kuytuyu masanın üzerine koyarak sadece, "İşte taş," dedi.

Cyprien küçük kutuyu açtı ve gözleri kamaşmış halde kala kaldı.

Beyaz pamuk yatağının üzerinde eşkenar dörtgen şeklinde on iki yüzeyli muazzam bir siyah kristal, bütün laboratuvarı ışıklar içinde bırakan prizmatik parltilar fıskırtıyordu. Elmas saydamlığının mürekkep rengiyle oluşturduğu bu mükemmel birleşim, bu eşsiz yansıtıcı güç, en harikulade en heyecan verici etkiyi yaratıyordu. İnsan kendini doğanın elinin hiç değmediğı, kendi kendine ortaya çıkan bir olgunun huzurunda hissediyordu. Değerrine dair bütün düşünceleri bir kenara bırakırsak, mücevher kendi ihtişamıyla parlıyordu.

Jacobus Vandergaart, içinde birazda babalık gururu barındıran bir ciddiyetle, "Bu sadece en büyüğü değil, aynı zamanda dünyanın en güzel elması," dedi. "Dört yüz otuz iki karat. Bir başyapıt ortaya çıkardığınız için kendinizle gurur duyabilirsiniz sevgili çocuğum, deneme işiniz, usta işiniz oldu!"

Cyprien yaşlı taş ustasının iltifatlarına yanıt vermedi. Onun gözünde kendisi ilginç bir buluşun sahibiydi, fazlası değil. Muhtemelen inorganik kimyaya uygun bir yer olduğu için kazandığı başarnın aynısını elde edebilmek için, başka insanlar yoğun bir şekilde çalışmışlardı. Ama suni elmas üretiminin insanlık için ne gibi yararlı etkileri olacaktı? Kaçınılmaz olarak bir süre sonra hayatını elmas ticaretinden kazanan herkes iflas edecek, kimseyi zenginleştirmeyecekti.

Genç mühendis bunları düşünürken, buluşunun ardından ilk birkaç saat kendini kaptırdığı sarhoşluk haline geri döndü. Evet, Jacobus Vandergaart'ın elinde hayranlık uyandıracak hale gelmiş olan bu elmas, artık onun gözünde, bir süre sonra ender

bulunma etkisini bile kaybedecek olan değersiz bir taş parçası değildi.

Cyprien içinde bu eşsiz cevherin parıldadığı kutuyu alarak yaşlı adamın elini sıktıktan sonra Bay Watkins'in çiftliğine doğru yola çıktı.

Çiftçi, pek de ihtimal vermediği halde Jacobus Vandergaart'ın dönüşünü huzursuzluk ve endişeyle bekliyordu. Yanı başındaki kızı elinden geldiği kadıyla onu sakinleştirmeye çalışıyordu.

Cyprien kapıyı itti ve bir an eşikte bekledi.

John Warkins hızla yerinden kalkarak heyecanla sordu, "Evet, ne oldu?"

"Dürüst Jacobus Vandergaart bu sabah geldi," diye yanıtladı Cyprien.

"Elmasla mı?"

"Mükemmel şekilde yontulmuş ve dört yüz otuz iki karat ağırlığındaki elmasla."

"Dört yüz otuz iki karat," diye haykırdı John Watkins. "Peki getirdiniz mi?"

"İşte."

Çiftçi kutuyu aldı, açtı, hayranlıktan sarhoş olmuştu, sersemleşmiş halde kocaman açılmış iki gözü neredeyse baktığı bu elmas kadar parlıyordu. Muazzam bir değere tekabül eden bu hafif, taşınabilir ve parlak cismi parmaklarının arasında tuttuğunda, hayranlığı o kadar tumturaklı bir hal almıştı ki, dışarıdan gülünç görünüyordu.

Bay Watkins titreyen sesiyle elmasla sanki canlıymış gibi konuşuyordu:

"Oh! Güzel, süper, muhteşem taş..." diyordu. "Demek geri döndün sevimli şey... Nasıl da parlaksın... Nasıl da ağırsın... Seninle ne yapacağız güzelim? Seni, herkesi hayran bırakman için Kap'a, oradan

da Londra'ya mı gönderelim? Ama seni satın alacak kadar zengin biri var mı ki? Kraliçenin kendisi dahi böyle bir lüksü göze alamaz. İki üç yıllık gelirinden olur. Parlamentoda oylama gerekir, milli bir katılım ücreti. Rahat ol, bunların hepsini yaparsın. Ve sen de Londra Kulesine, senin yanında küçük bir çocuk gibi kalan Koh-i Noor'un yanına uyumaya gidersin. Senin değer ne kadar eder güzelim?"

Ve sonra kafasında hesaplar yapmaya koyuldu:

"Çarın elması II. Katerina tarafından, bir milyon ruble peşin ve ömür boyu ödenmek üzere yıllık doksan altı bin franga satın alınmıştı. Bunun içinse hiç abartısız, bir milyon sterlin ve ömür boyu ödenmek üzere yıllık beş yüz bin frank isteyebiliriz!"

Sonrasında aklına aniden başka bir fikir geldi:

"Bay Méré, sizce böylesine bir taşın sahibini meclis üyeliğine getirmek gerekmez mi? Liyakat sahibi herkesin yüksek mecliste temsil edilme hakkı olmalı ve bu büyüklükte bir elmasa sahip olmak, basit bir meziyet değildir. Bak kızım, işte bak... Böyle bir taş hayranlıkla seyretmek için iki göz yeterli değil."

Bayan Watkins hayatında ilk defa bir elmasa ilgiyle baktı.

"Gerçekten çok güzel! Bir kömür gibi parlıyor ama akkor halindeki bir kömür," diyerek onu nazikçe pamuk yatağından aldı.

Sonra, onun yerindeki her genç kızın içgüdüsel bir şekilde yapacağı gibi, şöminenin üstündeki aynanın karşısına geçip bu harikulade mücevheri sarı saçlarının çevrelediği alnına yerleştirdi.

Cyprien alışkanlığının dışına çıkarak sanki doğaçlama bir dize yazmış gibi, "Altınla çevrelenmiş bir yıldız," dedi kibarca.

Ellerini neşeyle çırpıp Alice, "Doğru... Bir yıldız benziyor," diye haykırdı. "O zaman bu isim onda kalsın. Adını Güney Yıldızı koyalım. İster misiniz Bay Cyprien? Tıpkı bu ülkenin yerel güzellikleri gibi siyah ve güney semalarımızın yıldızları gibi parlak, öyle değil mi?"

İsim koyma işine pek önem vermeyen John Watkins, "Tamam Güney Yıldızı olsun ama dikkat et düşürme," dedi telaşla, genç kızın aniden yaptığı bir hareket yüzünden korkuya kapılmıştı. "Cam gibi parçalanır."

"Gerçekten mi?... Bu kadar kolay kırılır mı?" diye cevapladı Alice, cevheri küçümseyerek kutusuna koyarken. "Zavallı yıldız, demek ki sen şakacıktan bir yıldızsın, basit bir sürahi kapağı."

"Sürahi kapağı," diye bağırıp Bay Watkins nefessiz kalmıştı. "Şu çocuklar hiçbir şeye saygı göstermiyorlar."

"Bayan Alice," diye söz aldı genç mühendis, "beni suni elmas yapımını araştırmak için siz cesaretlendirdiniz. Yani bu taş varlığını size borçlu. Ama bana göre, bu mücevherin nasıl elde edildiği öğrenildiğinde hiçbir piyasa değeri kalmayacak. Benim çalışmalarına ilham verdiğiniz için bunu size armağan etmeme babanızın izin vereceğine eminim."

"Ne," dedi Bay Watkins, bu beklenmedik teklifin üzerindeki etkisini gizleyemiyordu.

"Bayan Alice, bu elmas sizin! Size armağan ediyorum. Size veriyorum."

Ve Bayan Alice'in cevap olarak ona uzattığı eli şefkatle avuçlarına aldı.

11

GÜNEY YILDIZI

Jacobus Vandergaart'ın döndüğü haberi kampta çabucak yayıldı. Hemen ardından, kopjenin hari-kasını görmek için, kalabalık ziyaretçi grupları çift-liğe akın etmeye başlamışlardı. Sonrasında elma-sın Bayan Watkins'e, ama daha çok da babasına ait olduğu öğrenildi. Doğanın değil, bir insanın ürünü olan bu elmas, halkın merakını kamçıliyordu.

Burada hemen belirtmek gerekir ki, elmasın suni kökeni hakkında dışarıya hiçbir şey sızma-mıştı. Griqualand'daki madenciler kendilerini ça-bucak iflasa sürükleyecek bir sırn dillendirecek ka-dar düşüncesiz değillerdi. Öte yandan, bu konuda henüz bir şey söylemeyen Cyprien de işi şansa bı-rakmayıp, buluşunu ikinci bir deneyle teyit etme-den Güney Yıldızı hakkındaki raporunu gönderme-meye karar vermişti. İlk yaptığı şeyi, ikinci kez de başaracağından emin olmak istiyordu.

John Watkins, merakları had seviyeye ulaşan halkın isteklerini geri çeviremiyordu, ayrıca bu onun gururunu da okşuyordu. Böylece pamuktan hafif yatağının içindeki Güney Yıldızı'nı, salon-daki şöminenin ortasında yükselen küçük beyaz mermer sütunun tepesine yerleştirdi ve bütün gün karşısındaki koltuğa gömülerek bu eşsiz mücevhe-ri seyredip misafirlerine gösterdi.

Bu davranışın çok tedbirsizce olduğunu ona ilk söyleyen kişi James Hilton oldu. Evinin içindeki bu muazzam serveti böylesine gözler önünde sergilemenin ne gibi tehlikelere davetiye çıkardığının farkında mıydı? Hilton'a göre, Kimberley'den özel bir polis gücü talep edilmeliydi, yoksa bir sonraki gece çok sakın geçmeyebilirdi.

Böyle bir olasılıktan çok korkan Bay Watkins, misafirinin akıllıca öğütlerini dinledi ve akşamüzeri bir atlı polis mangasının gelişine kadar nefes alamadı. Bu yirmi beş adam çiftliğin müstemilatına yerleştirildi.

Meraklı kalabalık gün geçtikçe artıyordu, daha sonraki günlerde Güney Yıldızı'nın ünü kasabanın sınırlarını aşmış, en uzak şehirlere kadar yayılmıştı. Koloni gazeteleri bu konu hakkında yazı üzerine yazı yayınlıyor, büyüklüğünü, biçimini, rengini ve ışıltısını tarif ediyordu. Durban'daki telgraf hattı, bu detayları Zanzibar ve Aden üzerinden, önce Avrupa ve Asya'ya, sonrasında iki Amerika ve Okyanusya'ya ulaştırıyordu. Fotoğrafçılar bu muhteşem elmasın fotoğraflarını çekme şerefine nail olmak için izin istiyorlardı. Özel ressamalar, ünlü gazeteler adına gelip çizimler yapıyorlardı. Sonuçta dünya çapında bir olay haline gelmişti elmas.

İşin içine söylentiler de karıştı. Madenciler arasında ona mistik özellikler yükleyen fantastik hikâyeler dolaşıyordu. Alçak sesle siyah bir taşın mutlaka kötü şans getireceği söyleniyordu. Tecrübeli insanlar başlarını sallayarak bu şeytanın taşını kendi evlerinde görmektense, Watkins'in evinde görmeyi tercih edeceklerini belirtiyorlardı. Sonuç-

ta şöhretin ayrılmaz bir parçası olan karalama hat-
ta iftiradan kendine düşen payı alan Güney Yıldızı
doğal olarak bunların hiçbirini umursamadan...

...Işık sellerini

Karanlık kâfirlerin üzerine dökmeye devam ediyordu!

Meraklı kalabalık gün geçtikçe artıyordu.

Ama bu dedikodulardan bıkkınlık duyan John Watkins için durum farklıydı. Bütün bunların taşın değerini azalttığını ve kendisine karşı yapılmış kişisel bir hakaret olduğunu düşünüyordu. Koloni valisi, komşu garnizonların subayları, yargıçlar ve yönetim kademesindeki bütün memurlar gelip mücevherine saygılarını sunduktan sonra hâlâ bu tip yorumların serbestçe yapılıyor olması, kutsal şeylere hakaret demektir.

John Watkins, Cyprien'in ve onu bir mücevher olarak muhafaza etmek isteyen kızının ne dediğine aldırmadan paraya çevirmek niyetinde olduğu bu elmasın onuruna, hem saçma sapan dedikodulara son vermek hem de kendi şölen zevkini tatmin etmek için, bir ziyafet düzenlemeye karar verdi.

Maalesef gerçek ortadaydı! İnsanların büyük çoğunluğunun düşünceleri mideleri tarafından belirlendiği için, bu ziyafetin duyurusu Vandergaart kampındaki görüşlerin çabucak değişmesini sağladı. Güney Yıldızı hakkında en kötü niyetli konuşmaları yapanlar bile anında çark ederek, bu masum taş hakkındaki yakıştırmaların yersiz olduğunu söyleyip koş koş davete katıldılar.

Bu ziyafet, Vaal havzasında uzun süre konuşulacaktı. Bu ziyafet nedeniyle salonun bir duvarı yıkılarak yerine bir çadır inşa edilmiş ve onun altına seksen davetli yerleşmişti. Devasa bir sığır kaburgası kızartması olan "kraliyet baronu" masanın tam ortasıydı, hemen yanında tüm bir koyun ve memleketin bütün av hayvanlarından örnekler bulunuyordu. Sebze ve meyve dağları, aralıklarla istiflenip delinmiş bira ve şarap fıçıları bu obur ziyafetin düzenini tamamlıyordu.

Güney Yıldız'ı kürsünün üzerine yerleştirilmiş, çevresi yanan mumlarla donatılmış olarak John Watkins'in arkasında, kendi onuruna verilen bu kutsal yemeğe başkanlık ediyordu.

Davetlilere yirmi civarında Kaffir hizmet ediyor, onları da, efendisinin izniyle Matakite yönetiyordu.

John Watkins'in, evini korudukları için özellikle teşekkür etmek istediği polis birliğinin dışında, kampın ve bölgenin en önemli kişileri oradaydı: Mathis Pretorius, Nathan, James Hilton, Annibal Pantalacci, Friedel, Thomas Steel ve onlardan başka elli kişi daha.

Çiftliğin bütün hayvanları da, sığırından köpeğine kadar, özellikle Bayan Watkins'in deve kuşları, bu ziyafetten paylarına düşeni almıştı.

Babasının tam karşısına, masanın aşağı ucuna oturmuş olan Bayan Watkins, her zamanki zarafetiyle masayı onurlandırıyordu, ancak nedenlerini anlamış olsa da Cyprien Méré ve Jacobus Vandergaart'ın orada bulunmayışları onu hüzünlendiriyordu.

Genç mühendis elinden geldiğince Friedel'lerin, Pantalacci'lerin ve benzerlerinin bulunduğu toplantılardan kaçınıyordu. Üstelik buluşunu gerçekleştirdiğinden bu yana suni elmas üretiminin onları iflas ettireceğinden korktukları için bu buluşun sahibine karşı takındıkları tehditkâr tavırların da farkındaydı. Bu nedenle yemeğe katılmak istememişti. Jacobus Vandergaart'a gelince, John Watkins'in bütün barışma çabalarını yukarıdan bakan bir tavırla geri çevirmişti.

Ziyafetin sonuna geliniyordu. Eğer gece düzen içinde geçmişe, bu Bayan Watkins'in varlığının,

en kaba misafirleri dahi görgü kuralları çerçevesinde davranmaya itmesindendi, ama buna rağmen Mathis Pretorius her zamanki gibi Annibal Pantalacci'nin kötü şakalarının hedefi olmuştu; ağzı hiç durmuyordu! Masanın altında havai fişekler atılacak... Bayan Watkins masadan ayrıldığı zaman orada bulunan en şişman kişiye ardı ardına on iki şişe cin içme cezası verilecek... Ziyafeti taçlandırmak için yemeğin sonunda büyük bir yumruk dövüşü yapılacak ve en nihayetinde herkes tabancalarla ölümüne savaştacak...

Ama yemeğe başkanlık eden Bay Watkins'in bıçağının sapıyla masaya vurarak geleneksel kadeh kaldırma konuşmasını haber vermesiyle sözü kesilmiş oldu.

Sessizlik sağlanmıştı. Heybetli cüssesiyle ayağa kalkan ev sahibi, başparmaklarını masaya dayayarak içtiği hatırı sayılı kadehler yüzünden anlaşılması güçleşen sesiyle konuşmasına başladı.

Bugünün, madencilik ve koloni hayatının en büyük anısı olarak kalacağını söyledi... Gençliğinde atlattığı o kadar badireden sonra, şimdi bu zengin Griqualand ülkesinde seksen tane dostun eşliğinde dünyanın en büyük elmasının kutlamasını yapmak, unutulmayacak bir mutluluktu... Şüphesiz ki yarın buradaki değerli dostlardan birinin daha, büyük bir elmas bulması mümkündü... Madencilik yaşantısının çekiciliği ve şiirselliği de burada yatıyordu... (Şiddetli onaylamalar.) Bütün içtenliğiyle bu mutluluğu misafirlerinin de yaşamasını istiyordu... (Gülüşmeler ve alkışlar.) Şunu da rahatlıkla söyleyebilirdi ki en zor beğenen bir kişi bile kendinin yerinde olsaydı, mutluluğunu ifade ederdi... Sözle-

rine son verirken misafirlerini, Griqualand'ın zenginliğine, bütün rekabete rağmen elmas piyasasındaki fiyatların sağlamlığına, son olarak da Güney Yıldızı'nın önce Kap'a, ardından da İngiltere'ye yapacağı yolculukta bütün ihtişamıyla parlaması dileğine içmeye davet etti!

"Ama," dedi Thomas Steel, "bu kadar değerli bir taşı Kap'a yollamak biraz tehlikeli değil mi?"

"Oh! Çok sıkı korunacak," diye yanıtladı Bay Watkins. "Birçok elmas bu şartlar altında yolculuk edip gidecekleri yere sorunsuzca ulaştılar."

"Bay Durieux de Sancy'nin elması bile yerine ulaştı," dedi Alice. "Buna rağmen eğer hizmetçisinin fedakârlığı olmasaydı..."

"Bu kadar olağanüstü ne oldu ki?" diye sordu James Hilton.

Alice fazla üsteletmeden, "İşte hikâye," diye anlatmaya başladı:

"Bay de Sancy, III. Henry'nin maiyetindeki bir Fransız soylusuydu. Bugün bile onun adıyla anılan ünlü bir elması vardı. Bu arada söz konusu elmas daha önce de birçok macera yaşamıştı. Elmas bir ara gözü pek Charles'e aitti ve Charles, Nancy surlarının dibinde öldürüldüğünde elması üstünde taşıyordu. Burgonya dükünün cesedindeki elması bulan İsviçreli bir asker, onu bir florin karşılığında fakir bir rahibe sattı, o da beş veya altı florine bir Yahudi'ye sattı. Bay de Sancy'nin eline geçtiği dönemde kraliyet hazinesi büyük güçlükler yaşıyordu ve Bay de Sancy kralın borç para bulabilmesi için elması rehin olarak vermeye razı oldu. Borç verecek kişi Metz'deydi. Mücevheri oraya kadar götürmesi için bir uşağa emanet etmek gerekiyordu.

Bay de Sancy'ye 'Bu adamın Almanya'ya kaçmasından korkmuyor musunuz?' diyorlardı.

'Ben ona güveniyorum,' diye yanıtlıyordu.

Bu güvene rağmen ne elmas ne de uşak Metz'e ulaştı. Kralın sarayında Bay de Sancy'yle çok alay edildi.

'Ben uşağımdan eminim,' diyordu hâlâ. 'Mutlaka öldürülmüştür.'

Gerçekten de aramaların sonucunda yol kıyısındaki bir hendekte cesedi bulundu.

'Midesini açın,' dedi Bay de Sancy. 'Elmas mide-sinde olmalı.'

Dediğini yaptıklarında haklı olduğu ortaya çıktı. Tarihin adını bile hatırlamadığı bu mütevazı kahraman, görevine ve şerefine ölümüne sadık kalmıştı ve eski bir tarihçi onun hakkında şöyle demişti: 'Yaptığı hareketin parlaklığı, taşıdığı mücevherin ışıltısını sönük bıraktı.'"

Bayan Watkins hikâyesini bitirirken şöyle söyledi: "Güney Yıldızı'nın da yolculuğu sırasında böyle bir sadakat görmesi şaşırtıcı olmayacaktır."

Herkes Bayan Watkins'in sözlerini alkışlarla karşıladı, seksen tane kol seksen tane kadehi havaya kaldırdı ve bütün gözler bu eşsiz mücevheri selamlamak için gayriihtiyari şömineye döndü.

Biraz önce John Watkins'in arkasındaki kaidede parlıdayan Güney Yıldızı yerinde yoktu!

Bu seksen yüzde ifade edilen şaşkınlık o kadar belirgindi ki ev sahibi, nedenini anlamak için hemen arkasını döndü.

Anlar anlamaz da yıldırım çarpmış gibi koltuğuna yığıldı. Herkes koşarak Bay Watkins'in etrafına toplandı, kravatını çözüp başına su serptiler... Ve sonunda adamcağz kendine gelebildi.

“Elmas...” diye bağınyordu kükreyen bir sesle. “Elmas! Elması kim aldı?”

“Baylar, kimse dışarı çıkmasın,” diye seslendi polis birliğinin şefi ve salonun çıkışlarının tutulmasını sağladı.

Bütün davetliler şaşkınlıkla birbirlerine bakıyor ya da alçak sesle konuşuyorlardı. Çoğu daha beş dakika önce elması görmüştü veya görmüş olduğunu düşünüyordu. Ama gerçek ortadaydı: Elmas kaybolmuştu.

Thomas Steel her zamanki açık sözlülüğüyle, “Çıkmadan önce herkesin aranmasını talep ediyorum,” dedi.

Bunun üzerine herkes hep bir ağızdan, “Evet... Evet...” dedi.

Bu fikir John Watkins’e biraz umut verir gibi olmuştu.

Polis şefi bütün davetlileri salonun bir tarafına sıralayarak arama işlemini ilk önce kendinden başlattı. Ceplerini tersyüz etti, ayakkabılarını çıkardı ve isteyene elbiselerini yoklattı. Sonrasında bütün davetliler teker teker onun önüne gelerek titiz bir aramaya maruz kaldılar.

Bu araştırmalar en ufak bir sonuç vermedi.

Ziyafet salonunun köşe bucağı büyük bir özenle tarandı... Elmasa dair hiçbir iz yoktu.

Hiçbir şeyi ihmal etmek istemeyen polis şefi, “Geriye hizmet eden Kafirler kaldı,” dedi.

“Her şey açık... Bunu mutlaka Kafirler yapmıştır,” diye yanıt verdi herkes. “Hırsızlık tam onlara göre bir iş.”

Ancak zavallı adamlar görevlerini bitirir bitirmez, John Watkins’in konuşmasından biraz önce salondan çıkmışlardı. Dışarıda yaktıkları büyük

bir ateşin etrafında çember halinde yere çömelmiş, ziyafetten arta kalan etleri yedikten sonra Kaffir geleneklerine uygun bir konsere başlamak üzereydiler. Su kabağından yapılmış gitarların, burunla üflenene flütlerin, değişik tonlardaki tam-tamların çıkardığı sağır edici karmakanşık sesler, Afrika'nın güneyindeki yerlilerin bütün müzikal etkinliklerinin başlamadan önceki alışılâ gelen sesleriydi.

Kaffirler daha kendilerinden ne istendiğini bile bilmeden, didik didik aranmak üzere içeri götürüldüler. Sadece pahalı bir elmasın çalınmasıyla ilgili bir mesele olduğunu anlamışlardı.

Ancak bu durum da, bir önceki aramalardan daha verimli bir sonuç vermedi.

Davetlilerden biri haklı olarak, "Eğer hırsız bu Kaffirlerden biriye ki muhakkak öyledir, çaldığı malı çoktan emin bir yere saklamıştır," dedi.

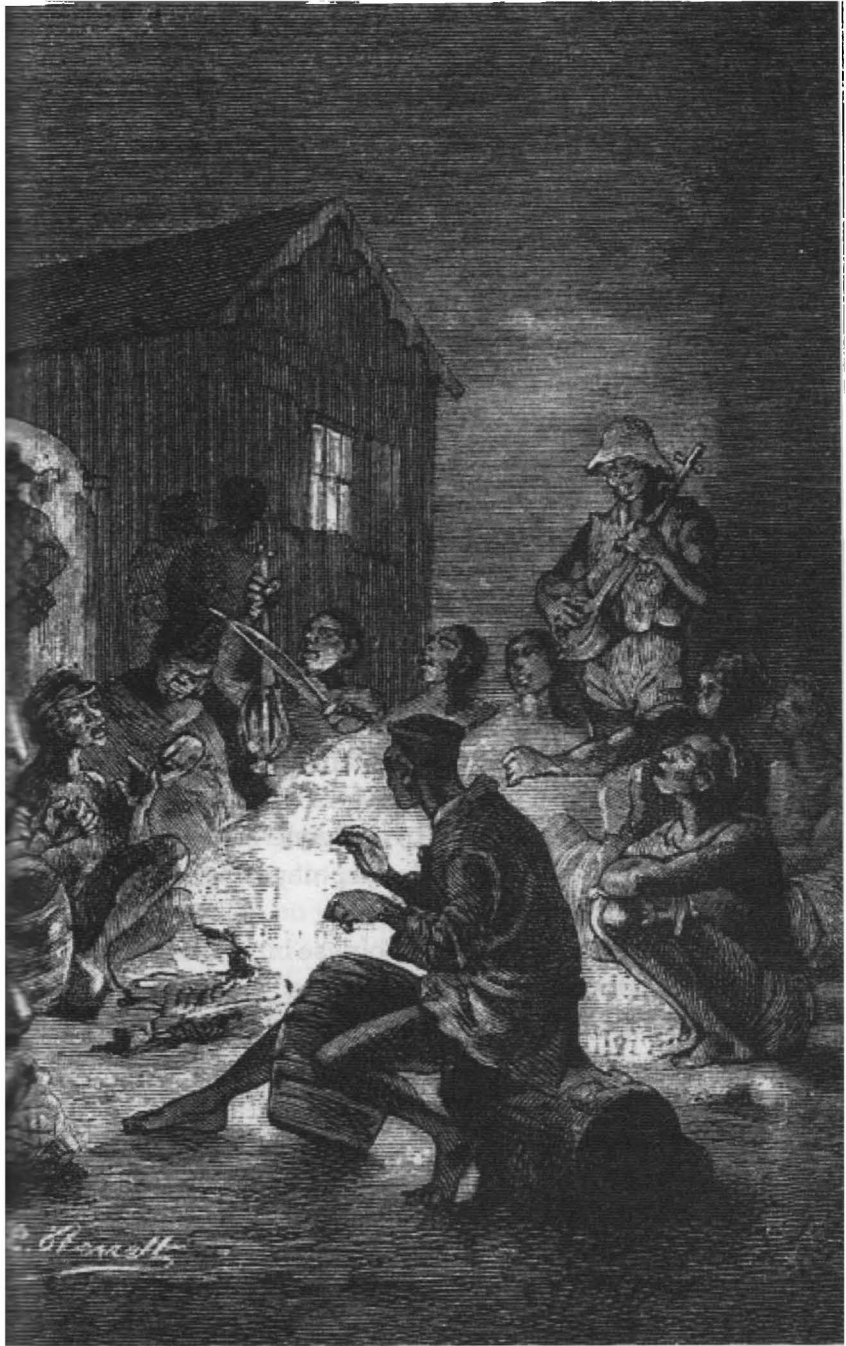
"Evet, çok doğru," dedi polis şefi. "Onu itiraf ettirmenin tek yolu kendi ırkından bir büyücüye başvurmaktır. Bazı durumlarda başarılı sonuç alındığı görülmüştür."

Hâlâ yoldaşlarının arasında bulunan Matakıt, "Eğer izin verirseniz ben denemek isterim," dedi.

Bu teklif hemen kabul edildi ve davetliler Kaffirlerin etrafına toplandılar, ardından büyücü rolüne alışık olan Matakıt soruşturmasına başlamaya hazırlandı.

İlk önce yanından hiç ayırmadığı boynuzdan yapılmış tabakasındaki tütünden iki üç tutam alarak içine çekti.

Bu başlangıç işleminden sonra, "Şimdi çubuk testine başlayacağım," dedi.

**Dışanda yaktıkları büyük bir ateşin etrafında
çember halinde yere çömelmiştiler.**

Yakındaki bir çalığa giderek yirmiye yakın değnek getirdi ve sonra dikkatlice ölçerek hepsini aynı boyda, yani İngiliz ölçü birimine göre on iki parmak uzunluğunda kesti. Nihayet bir çubuğu kendisine ayırarak geri kalanları tek sıra halinde dizilmiş olan Kaffirlere dağıttı.

“On beş dakika boyunca istediğiniz yere çekebilirsiniz,” dedi yoldaşlarına törensel bir tonla. “Tamtamın sesini duyduğunuzda geri döneceksiniz. Eğer hırsız içinizden biriye değneği üç parmak uzamış olacaktır.”

Bu kısa konuşmadan etkilendikleri çok belli olan Kaffirler etrafa dağıldılar, Griqualand’daki adalet sisteminin ne kadar yüzeysel olduğunu, çabucak yakalanacaklarını ve kendilerini savunma fırsatı bile bulmadan anında asılacaklarını çok iyi biliyorlardı.

Bu sahnenin detaylarını ilgiyle izleyen davetliler, türlü türlü yorumlar yapmaya başlamışlardı bile.

“Eğer hırsız içlerinden biriye bir daha geri gelmez,” dedi biri.

“O zaman hırsızın kimliği ortaya çıkmış olur,” diye yanıtladı bir diğeri.

“Eh, Matakít’ten daha kurnazca davranıp çubuğunu üç parmak keser, böylece uzamasını engellemiş olur.”

“Muhtemelen büyücü de onun böyle davranmasını umuyordur, eğer kısaltırsa suçluluğu kesinleşir.”

Bu arada on beş dakika geçmişti, Matakít tam-tama hızlıca vurarak teste tabi tutulanları geri çağırdı.

Herkes eksiksiz olarak geri gelip Matakî'tin önünde sıraya girerek çubuklarını ona uzattı.

Matakî çubukları bir araya toplayıp incelediğinde hepsi tamı tamına aynı boydaydı. Çubukları bir tarafa koyarak vatandaşlarının bu testi alınlarının akıyla geçtiklerini ilan etmeye hazırlanırken, bir de kendi elindekini onlarınkilerle karşılaştırmaya karar verdi.

Hepsi üç parmak daha kısaydı.

Batıl inançları çok güçlü olan bu zavallılar ne olur ne olmaz diyerek çubuklarını üç parmak kısaltmayı daha emniyetli bulmuşlardı. Bu da onların vicdanlarının tamamen temiz olmadığını, hepsinin gün içinde ufak tefek elmas hırsızlığı yaptığının göstergesiydi.

Bu beklenmedik sonuç, orada bulunan herkesin kahkahalarla gülmesine yol açtı. Matakî'tin yere eğilen gözleri kendini aşağılanmış hissettiğini gösteriyordu, kendi klanında her zaman başarılı sonuçlar veren bu yöntem, uygar dünyada hiçbir işe yaramamıştı.

Polis şefi koltuğunun üzerinde umutsuzluktan yıkılmış haldeki John Watkins'i selamlayarak, "Baylar, bu konuda yapacak başka bir şeyimizin kalmadığını kabul etmemiz gerek. Yarı hırsız ihbar edene büyük bir ödül vaat ederek belki daha iyi sonuçlar alabiliriz."

"Hırsız," diye bağırarak söz aldı Annibal Pantalacci. "Sizin kendi vatandaşlarınızı yargılamak için seçtiğiniz kişi olamaz mı?"

"Kimi kastediyorsunuz?" diye sordu polis şefi.

"Büyücü rolü oynayarak kendi üzerindeki şüpheleri dağıtan şu Matakî'ten bahsediyorum tabii."

İşte tam o anda, eğer dikkat edilseydi Matakî't'in yüzünü tuhaf bir şekilde buruşturarak salondan aceleyle çıkıp kulübesine ulaştığı görülürdü.

"Evet," diye tekrar söz aldı Napolili. "Yemek sırasında hizmet eden vatandaşlarıyla beraberdi. Bay Méré'nin böyle kurnaz ve düzenbaz birine neden sempati beslediğini anlamak mümkün değil."

"Matakî't dürüst biridir, ben ona kefilim," diye bağırdı Bayan Watkins. Cyprien'in hizmetçisini savunmaya hazırды.

"Eh, ne biliyorsun ki?" diye yanıtladı John Watkins. "Evet... Güney Yıldızı'nı çalmış olması pekâlâ mümkün."

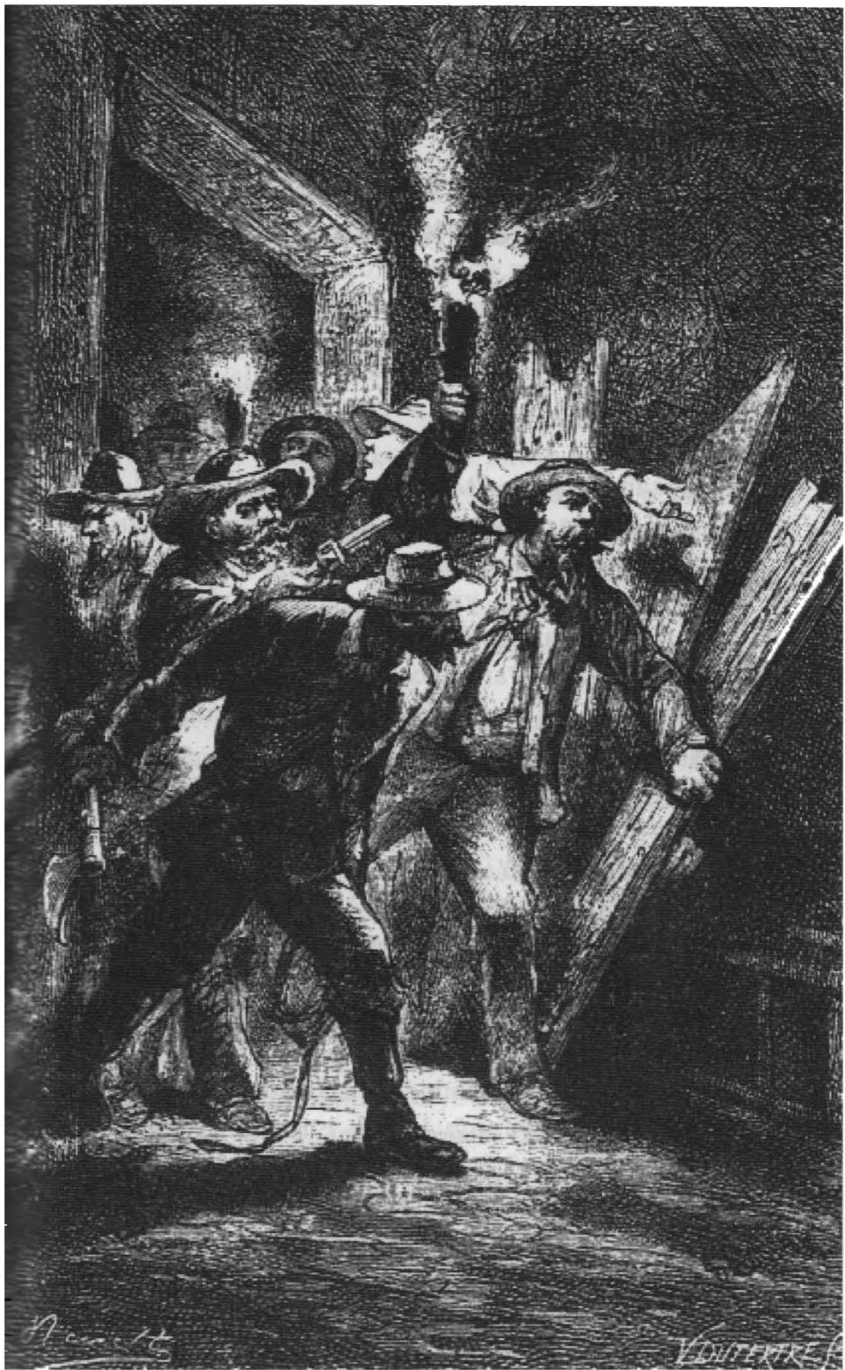
"Uzağa gitmiş olamaz," dedi polis şefi. "Hemen üstünü aranız. Eğer elmas üzerinde bulunursa karat ağırlığı kadar kırbaç yer ve eğer ölmezse dört yüz otuz ikinci darbenin sonunda asılır."

Bayan Watkins endişeyle titriyordu. Bu yarı vahşi kalabalık polis şefinin iğrenç kararını alkışlıyordu. Acıma ve pişmanlık duyguları olmayan kaba saba insanlar nasıl dizginlenebilirdi ki?

Kısa bir süre sonra Bay Watkins ve misafirleri, Matakî't'in kapısı kırılmış olan kulübesinin önündeydiler.

Matakî't orada değildi, bütün gece boş yere bekleyeceklerdi.

Ertesi sabah da geri dönmeyecekti ve onun Vandergaart-Kopje'den ayrıldığı fikrini artık kabul etmek gerekiyordu.

Matakit'in kapısı kırılmış olan kulübesinde...

YOLCULUK HAZIRLIKLARI

Ertesi sabah Cyprien Méré'in ziyafet sırasında olup biteni öğrenince ilk tepkisi, hizmetçisine yöneltilen ağır suçlamalara karşı çıkmak oldu. Matakít'in böyle bir hırsızlığı yapabileceğini kabul edemiyordu, bu konuda Alice'le aynı kuşkuları paylaşıyordu Annibal Pantalacci'den, Herr Friedel'den, Nathan'dan ya da başkalarından kuşkulananmak ona daha gerçekçi geliyordu.

Ama bir Avrupalının böyle bir suçla itham edilmesi pek mümkün değildi. Menşeyini bilmeyenler için Güney Yıldızı ebedi bir elmadı, bu nedenle böylesine değerli bir taşı elden çıkarmak çok zordu.

Cyprien, "Her şeye rağmen hırsızın Matakít olması mümkün değil," diye kendi kendine tekrarlıyordu.

Bu arada kendi hizmetinde çalışırken bile Matakít'in zaman zaman yaptığı küçük hırsızlıklar aklına geldi. Sahibinin bütün azarlamalarına rağmen, çok gelişmiş olmayan doğası nedeniyle bu kötü alışkanlıklarından vazgeçememişti. Evet bu küçük aşırımlar maddi değeri fazla olan eşyaları kapsamıyordu; ama sonuçta Matakít'in adını lekeleyecek küçük bir sabıka kaydı oluşturmak için bunlar yeterliydi.

Diğer yandan, elmasın sihirli bir şekilde ortadan yok olduğu ziyafet salonunda onun da bulunması, sonrasında kulübesinde olmaması ve artık kuşkuya yer bırakmayacak kadar açık olan ülkeyi terk edip kaışı, hakkındaki şüpheleri artıran faktörlerdendi.

Cyprien suçluluğuna bir türlü inanmadığı hizmetçisinin ortaya çıkmasını bütün bir sabah boyunca boş yere bekledi; ama hizmetçi geri gelmedi. Ayrıca içinde birikimlerinin olduğu, Afrika'nın neredeyse çöl olan bölgelerinde bir insanın hayatta kalmasını sağlayacak eşya ve aletlerini koyduğu çantasının da ortadan kaybolduğu fark edildi. Artık hiçbir şüpheye yer yoktu.

Saat on sularında, elmasın kaybından ziyade hizmetçisinin davranışından dolayı çok büyük bir üzüntü içinde olan Cyprien, Bay Watkins'in çiftliğine gitti.

Orada çiftçiyi, Annibal Pantalacci, James Hilton ve Friedel'le bir toplantı yaparken buldu. İçeri girerken onun geldiğini gören Alice de salona geldiğinde, babası ve üç daimi arkadaşı çalınan elması nasıl ele geçireceklerine dair hararetle tartışıyorlardı.

Öfkenin doruğundaki John Watkins, "şu Matakıt'i takip edelim," diye bağınıyordu. "Onu yakalayalım, eğer elmas üzerinde değilse karnını yarıp yutup tutmadığına bakalım... Ah kızım benim, çünkü hikâyeyi anlatmakla ne iyi ettin... Bu namussuzu bağırsaklarına kadar arayalım."

Cyprien çiftçinin hiç de hoşuna gitmeyen şakacı bir tonla, "Ama bu büyüklükteki taşı yutabilmesi için Matakıt'in bir devekuşu midesine sahip olması gerekir," dedi.

“Bir Kaffirin midesinin yapamayacağı bir şey var mı Bay Méré?” diye karşılık verdi John Watkins. “Böyle bir zamanda ve bu konuda gülmek sizce doğru bir davranış mı?”

Cyprien büyük bir ciddiyetle, “Gülmüyorum Bay Watkins,” diye yanıtladı. “Bu elmas konusundaki tek üzüntüm sadece Bayan Alice’e armağan etmeme izin verdiğiniz bir elmas olduğu içindir...”

“Ve ben de hâlâ ona sahipmişim gibi size minnettarım Bay Méré,” dedi Bayan Watkins.

“İşte tam bir kadın beyni,” diye bağırdı çiftçi. “Dünyada eşi benzeri olmayan bu elmasa hâlâ sahipmiş gibi ona minnettarmış...”

“Esasında tamamen aynı şey değil,” diye belirtti James Hilton.

“Hiç de değil,” diye ekledi Friedel.

“Tam aksine, tamamen aynı şey,” diye yanıtladı Cyprien, “eğer ben bu elması yaptıysam, başkalarını da yapabilirim.”

“Oh, mühendis bey, bu deneyi bir daha yapmanız hem Griqualand’ın hem de sizin hayrınıza olur,” diyen Annibal Pantalacci’nin sözleri genç adama yönelik çok büyük tehditler içeriyordu.

“Öyle mi bayım?” diye karşılık verdi Cyprien. “Bu konuda sizden izin almam gerektiğini hiç düşünmüyorum.”

“Şimdi bunları konuşmanın hiç sırası değil,” diye bağırdı Bay Watkins. “Bay Méré yapacağı yeni bir deneyin başarılı olacağından emin mi? Onun fırınından çıkacak ikinci elmas aynı renk ve ağırlıkta dolayısıyla aynı değerde olacak mı? Değeri daha az bile olsa başka bir taş yapabileceğini söyleyebilir

mi? Başarısında tesadüflerin büyük bir rol oynamadığını iddia edebilir mi?”

John Watkins'in söyledikleri o kadar mantıklıydı ki genç mühendisin bunlardan etkilenmemesi mümkün değildi. Ayrıca kendine sorduğu birçok sorunun da yanıtlarını içeriyordu. Şüphesiz ki yaptığı deney modern kimyanın verileriyle açıklanabilirdi; ama bu ilk deneyin başarısında tesadüfler rol oynamamış mıydı? Yeniden yaptığında ikinci kez başarılı olacağı kesin miydi?

Bu şartlar altında her ne pahasına olursa olsun hırsızı yakalamak, daha da önemlisi çalınan nesneyi bulmak gerekiyordu.

“Bu arada Matakıt'ten bir iz bulundu mu?” diye sordu John Watkins.

“Hiçbir iz yok,” diye yanıtladı Cyprien.

“Kampın bütün civarları arandı mı?”

“Hem de çok iyi arandı,” diye yanıtladı Friedel. “Bu alçak muhtemelen geceleyin ortadan kayboldu ve ne tarafa gittiğini tahmin etmek çok güç hatta neredeyse imkânsız.”

“Polis şefi kulübesini aradı mı?” diye sordu çiftçi.

“Evet, kaçağın nereye gittiğini belirtecek bir ipucu bulamadı,” dedi Cyprien.

“Ah,” diye bağırdı Bay Watkins, “Onu yakalayabilmek için beş yüz bin İngiliz lirası veririm?”

“Sizi anlıyorum Bay Watkins, ama korkarım ki elmasınızı da hırsızı da asla bulamayacağız,” diye yanıt verdi Annibal Pantalacci.

“Peki niçin?”

“Çünkü Matakıt yola çıktıktan sonra bir yerlerde oyalanacak kadar aptal değil,” diye yanıtladı.

dı Annibal Pantalacci. "Limpopo'yu geçecek, çöle dalacaktır oradan da Zambezi'ye veya Tanganika Gölüne hatta gerekirse Buşmanlara kadar gidecektir."

Bu şekilde konuşan kurnaz Napolili samimi düşüncelerini mi ifade ediyordu? Yoksa Matakiti'nin takip edilmesini engelleyerek onu kendi hesabına mı yakalamak istiyordu? Cyprien, bir yandan Pantalacci'yi dikkatle gözlemlerken bir yandan da kendine bunları soruyordu.

Ama Bay Watkins zorluklardan yılacak bir adam değildi. Bu eşsiz taşı ele geçirebilmek için bütün servetini feda edebilirdi ve sanki kaçağı görebilmeyi umuyormuş gibi açık olan penceresinden çok uzakları, Vaal'i çevreleyen yeşilliklerin sınırlarını, sabırsızlıkla ve öfkeyle dolu gözlerle taniyordu.

"Hayır. Bu böyle olamaz!" diye bağırdı. "Ben elmasımı istiyorum... Bu iti yakalamak lazım. Eğer gutum olmasaydı sizi temin ederim bu işi kısa sürede hallederdim."

"Baba," dedi Alice, onu sakinleştirmeye çalışarak.

Etrafına şöyle bir göz atan John Watkins, "Bakalım kim bu işi üstlenecek?" diye bağırdı. "Kaffir'in peşine kim düşebilir? Söz veriyorum ödülü yüksek olacaktır."

Kimsenin ağzını açmadığını görünce:

"Bakın baylar," dedi. "Sizler kızıma talip olan dört gençsiniz. O halde bu adamı elmasım ile birlikte yakalayın." Artık benim elmasım diyordu. "Ve size Watkins sözü veriyorum, bana elmasımı kim getirirse kızım onundur!"

"Kabul ediyorum," diye bağırdı James Hilton.

"Ben de," dedi Friedel.

“Kim böylesine değerli bir ödülü kazanmak istemez ki?” diye mırıldandı Annibal Pantalacci pis bir sırtışla.

Alice kıpkırmızı olmuştu, genç mühendisin yanında böylesine bir oyunun ödülü olmaktan dolayı maruz kaldığı aşağılanmanın yarattığı utancı gizlemeye çalışıyordu.

Cyprien onun önünde saygıyla eğilerek kısık bir sesle, “Bayan Watkins, ben de katılmak istiyorum ama bunun için sizden izin almam gerekmiyor mu?” dedi.

“Ben size en iyi dileklerle bu izni veriyorum Bay Cyprien,” diye yanıtladı heyecanla.

Cyprien, John Watkins’e dönerek, “O zaman dünyanın öbür ucuna bile gitmeye hazırım,” diye bağırdı.

“Sanırım buna yakın bir yol kat edeceksiniz,” dedi Annibal Pantalacci. “Matakit’in bizi epey doluşturacağına eminim. Şimdiki hızını göz önüne alırsak yarı Potchefstroom’a ulaşır ve biz daha kulübelerimizi terk etmeden ülkenin yukarılarına varmış olur.”

“Hemen bugün yola çıkmamızı kim engelleyebilir ki?” diye sordu Cyprien.

“Oh! Eğer istediğiniz buysa ben sizi engellemem,” diye yanıtladı Napolili. “Ama ben kendi adıma yanımda bir bisküvi bile olmadan yola çıkmam. Benim kafamda planladığım sefer için en az, iyi bir vagon, on iki tane yük öküzü ve iki binek atı bile zar zor yeterli olur. Ve bunlar da yalnızca Potchefstroom’da bulunur.”

Aynı soru tekrar akla geliyordu: Annibal Pantalacci söylediklerinde ciddi miydi? Yoksa amacı ra-

kiplerini yıldırım makinesi miydi? Bunu kesin bir şekilde iddia edebilmek mümkün değildi. Ama kesin olan şey, onun haklı olduğuydu. Bu çapta ulaşım olanaklarına ve erzaka sahip olmadan Griqualand'ın kuzey bölgelerine gitmeye çalışmak çılgınlıktı.

Cyprien öküzler ve ekipmanların en az sekiz ile on bin frank arasında tuttuğunu biliyordu, ancak kendisinin dört bin franktan fazla parası yoktu.

İskoçya asıllı bir Afrikalı olarak kafası tasarruf yapmaya çok iyi çalışan James Hilton, "Bir fikrim var," dedi. "Bu seferde niçin dördümüz ortak hareket etmiyoruz? Herkesin şansı yine eşit olur ama masrafları paylaşırsınız."

"Bu bana uygun görünüyor," dedi Friedel.

"Kabul ediyorum," dedi Cyprien tereddüt etmeden.

"O halde," dedi Annibal Pantalacci, "şunda anlaşalım, herkes bağımsızlığını koruyacak ve kaçağı yakalamak için kendisinin uygun gördüğü anda yol arkadaşlarını terk etmekte özgür olacak."

"Tabii ki," diye yanıtladı James Hilton. "Biz sadece vagonun, öküzlerin ve erzakların satın alınmasında ortağız, ama herkes istediği an gruptan ayrılabilir. Önce kim hedefe ulaşabilirse ne mutlu ona."

Cyprien, Annibal Pantalacci ve Friedel "Anlaştık," dediler.

Bu ortaklığın elmasına kavuşma şansını dörde katladığını gören John Watkins, "Ne zaman yola çıkacaksınız?" diye sordu.

"Yarın Potchefstroom'a giden posta arabasıyla," diye yanıtladı Friedel. "Ondan daha hızlı varamayız."

“Anlaştık.”

Bu arada Alice, Cyprien'i bir kenara çekerek Matakit'in gerçekten bu hırsızlığı yaptığına inanıp inanmadığını sordu.

“Bayan Watkins,” diye yanıtladı genç mühendis. “Kaçtığı için bütün şüpheleri üzerine çektiğini kabuletmek zorundayım. Ama Annibal Pantalacci'nin elmasın kaybolmasında rolü olabilecek bir kişi olduğundan da eminim. Ne parlak bir ortak almışım yanıma... Tam bir idam kaçkını... Her neyse, kavga da yumruk sayılmaz, gözümün önünde olması, tek başına kalıp istediğini yapmasından iyidir.”

Bir süre sonra dört aday Bay Watkins ve kızından izin alarak ayrıldılar. Vedalaşmaları böyle durumlarda olması gerektiği gibi kısaydı ve sadece el sıkışmalarla yetinildi. Birlikte yola çıkan bu rakiplerin birbirlerine cehenneme kadar yolun var diyecek halleri yoktu herhalde.

Cyprien evine döndüğünde orada Li ve Bardik'i buldu. Genç Kaffir hizmetine girdiğinden beri her zaman çok gayretli olmuştu. O ve Çinli kapının eşiğinde gevezelik ediyorlardı. Genç mühendis onlara, Annibal Pantalacci, Friedel ve James Hilton'la birlikte Matakit'in peşinden gideceğini söyledi.

Bunun üzerine bu ikisi birbirleriyle bakiştılar ve kaçak hakkında ne düşündüklerini belirten hiçbir şey demeden yaklaştılar:

“Küçük baba,” dediler hep bir ağızdan, “bizi de yanında götür, senden özellikle rica ediyoruz.”

“Sizi de götürmek mi? Sizin ne işiniz var?”

“Senin kahveni ve yemeklerini hazırlamak için,” dedi Bardik.

“Kıyafetlerini yıkamak için,” diye ekledi Li.

Sanki sözleşmişler gibi hep bir ağızdan, “Ve kötülerin sana zarar vermesini engellemek için,” dediler.

Cyprien onlara minnetle baktı.

“Peki öyle olsun, madem istiyorsunuz ikinizi de götürüyorum,” dedi.

Bunun üzerine vedalaşmak için Jacobus Vandergaart’ın yanına gitti ve o da bu yolculuğu katılmasını onaylayıp onaylamadığını belirtmeden, elini samimiyetle sıkarak iyi yolculuklar diledi.

Ertesi sabah Potchefstoorm’a gidecek olan posta arabasına binmek üzere Vandergaart kampına doğru yola çıkarken, hâlâ uykuda olan Watkins çiftliğine baktı.

Bu bir hayal miydi? Sanki hafif bir gölge, kendisinin oradan uzaklaşırken, pencerelerdeki beyaz tül perdenin arkasından, son bir veda işareti yapıyordu.

TRANSVAAL'I GEÇERKEN

Dört yolcu Potchefstroom'a vardıklarında, Matakít'in eşkâline uyan genç bir Kaffirin önceki gün şehirden geçtiğini öğrendiler. Görevlerinin başarılı olması adına şanslı bir başlangıçtı bu. Ama bu görev muhtemelen uzun sürecekti, çünkü kaçak, devekuşunun çektiği hafif bir araba edinmişti, bu yüzden ona yetişmek zorlaşmıştı.

Doğrusunu söylemek gerekirse devekuşundan daha hızlı yürüyen, daha dayanıklı başka bir hayvan yoktu. Şunu da eklemek gerekir ki Griqualand'da dahi arabaya koşulabilecek devekuşu bulmak çok zordu çünkü onları eğitmek hiç de kolay değildi. Bu yüzden ne Cyprien ne de yol arkadaşları Potchefstroom'da bunlardan bulabildi.

Matakít'in kuzeye, bu şartlar altında yol aldığı artık anlaşılmıştı ve sahip olduğu ekipman on ata taş çıkaracak seviyedeydi.

Artık onu mümkün olan en hızlı şekilde takip etmeye hazırlanmaktan başka yapacak bir şey kalmamıştı. Kaçağın en büyük avantajı, takipçilerinin sahip olabileceğinden çok daha hızlı hareket etme kabiliyetiydi. Ama sonuçta bir devekuşunun gücünün bile sınırları vardı. Matakít de durmak zorunda kalacak ve belki de zaman kaybedecekti. En kötü ihtimalle onu yolculuğunun sonunda yakalarlardı.

Kısa süre içinde Cyprien, Li ve Bardik'i yanında getirdiğine memnun oldu, özellikle böylesine bir sefere hazırlandığından. Bu durumlarda gerçekten işe yarayacak gereçleri titizlikle seçmek hiç de kolay bir iş değildir. Hiçbir şey çöldeki tecrübelerden daha değerli değildir. Cyprien istediği kadar analitik ve bütünsel hesaplamalarda birinci olsun, Veld'deki hayatın, trek hayatının ya da buralarda dendiği gibi "vagon tekerlerinin izindeki hayatın" alfabesini bile biliyordu. Yol arkadaşları bu konuda ona yardımcı olacak tavsiyelerde bulunmadıkları gibi, sıklıkla onu hataya sürüklenme eğilimleri de vardı.

Su geçirmez bir tenteye örtülü olan araba, öküzlerin koşumları ve çeşitli malzemeler için işler aşağı yukarı yolundaydı. Ortak çıkarları bunların seçimlerinin düzgünce yapılmasını gerektiriyordu ve James Hilton bu işi mükemmel bir şekilde halletmişti. Ancak kişilerin bireysel inisiyatifleriyle ilgili seçimlerinde, örneğin bir at satın alma konusunda işler hiç de öyle yürümüyordu.

Cyprien, pazar yerinde üç yaşında, oldukça güzel, çok enerjik ve fiyatı da makul olan bir tay beğenmişti; hayvanı denemek amacıyla sırtına binmiş, iyi eğitildiğine karar vererek satıcıya ödemesini yapmak üzereyken Bardik onu bir kenara çekip şöyle dedi:

"Ne yapıyorsun küçük baba, bu atı almayacaksın herhalde?"

"Tabii ki alacağım Bardik. Bu fiyata daha güzelini bulamam."

"Hediye bile etseler bunu almamalısın," diye yanıtladı genç Kaffir. "Bu at Transvaal'daki yolculuğa sekiz gün bile dayanamaz."

“Ne yapıyorsun küçük baba, bu atı almayacaksın herhalde?”

“Ne demek istiyorsun?” diye sordu Cyprien.
 “Kâhinlik mi yapıyorsun sen?”

“Hayır küçük baba, ama Bardik çölü biliyor ve seni uyarıyor, bu at tuzlu değil.”

“Tuzlu değil? Senin niyetin bana küfelik at mı satın aldirmek?”

“Hayır küçük baba, bunun anlamı atın henüz Veld hastalığına yakalanmadığıdır. Çok yakında yakalanacaktır ve eğer ölmezse bile senin işine yaramayacaktır.”

Cyprien hizmetçisinin uyarlarından çok etkilmişti. “Peki bu hastalık nasıl bir şey?”

“Öksürükle beraber ortaya çıkan çok şiddetli bir ateş,” diye yanıtladı Bardik. “Mutlaka bu hastalığı daha önce geçirmiş bir at almak lazım, zaten görüntülerinden belli olurlar, bu hastalığı atlatan hayvanların ikinci kez aynı hastalığa yakalanmaları çok nadirdir.”

Böyle bir ihtimal karşısında tereddüt etmek gereksizdi. Pazarlığa son veren Cyprien bilgi toplamaya çıktı. Herkes Bardik’in sözlerini teyit ediyordu. Bu mesele ülkede herkesin o kadar iyi bildiği bir şeydi ki, kimse onun hakkında konuşma gereği bile duymuyordu.

Tecrübesizliği karşısında uyarılan Cyprien, artık daha dikkatli davranarak Potchefstrom’un veterinerinin yardımlarına başvurdu.

Bu uzmanın yardımları sayesinde, birkaç saat içinde böylesine bir yolculuğa uygun atı bulmak mümkün olabildi.

Kuyruğunun sadece bir parçası olan, bir deri bir kemik kalmış gri ve yaşlı bir attı. Ama en azından baktığınız zaman bunun tuzlu olduğu anlaşıyordu ve tırıs gidişi biraz sert olmasına rağmen, görüldüğünden daha iyi bir attı. Bu konuda tavsiyelerine başvurulma hakkı kazanan Bardik, buralarda çalışkanlığıyla gerçek bir ün kazanmış, Templar adındaki atı gördüğünde memnuniyetini belirtti.

Bardik'in görevi vagonu ve onu çeken öküzleri idare etmekti, bu işte ona yardımcı olacak kişi de arkadaşı Li'ydi.

Böylece bu ikisi için at satın almaya gerek kalmıyordu, zaten Cyprien'in kendi atı için ödediği fiyat göz önüne alındığında, başkasını alabilmesi mümkün değildi.

Silah konusu da aynı derecede hassas bir meseleydi. Cyprien tüfeklerini çok iyi seçmişti, Martini-Henry sistemiyle çalışan mükemmel bir tüfekte, zarafetiyle göz kamaştırmasa da isabeti iyi olan ve çabuk doldurulan Remington karabinası. Ayrıca eğer Çinli ona bu fikri vermemiş olsa asla satın almaya-çağı patlayıcı fişeklerden belli bir miktar tedarik etmişti. Beş altı yüz atımlık barut ve kurşunun yeterli olacağını düşünürken, bu yırtıcı hayvanlar ve en az onlar kadar tehlikeli yerlilerle dolu ülkede, tavsiye edilen cephanenin tüfek başına en az dört bin atımlık olduğunu öğrenmesi onu çok şaşırtmıştı.

Cyprien ayrıca patlayıcı mermili iki tane revolver edinmişti ve alışverişini, beş yıldır Potchefsroom'un silah dükkânının vitrininde bekleyen, hiç kimsenin satın almayı düşünmediği mükemmel bir av bıçağıyla tamamlamıştı.

Bu bıçaktan daha faydalı hiçbir şeyin olmayacağını söyleyen Li, alışverişin yapılmasında ısrarcı olmuştu. Fransız piyadelerinin süngülerini andıran kısa ve geniş namlulu bıçağın bileme parlatma ve bakım işini üzerine alan Li, ırkının bütün erkeklerinin bu tür silahlara olan güvenini paylaşıyordu.

Üstüne üstlük tedbiri hiç elden bırakmayan Çinli, meşhur kırmızı sandığını da yanında getirmişti. Sandığın içinde bir yığın kutu ve gizemli

karşımların yanında, tayfaların *ligne* diye adlandırıldığı, altmış metre uzunluğunda ince yumuşak ama çok sıkı bir biçimde örülmüş bir ip vardı. Bununla ne yapacağı sorulduğunda:

“Her yerde olduğu gibi, çölde de çamaşır asmak gerekmez mi?” diye kaçamak cevaplar verdi.

On iki saat sonra bütün alışverişler bitmişti. Vagonun arkasına, su geçirmez çarşaf, yünlü battaniyeler, temizlik gereçleri, çok büyük miktarda konserve kutuları, boyunduruklar, zincirler, yedek kayışlar gibi genel ihtiyaç malzemeleri dolduruldu. Önüne ise Cyprien ve yol arkadaşlarının yatak ve korunak olarak kullanacakları samanlar yerleştirildi.

James Hilton görevini çok iyi yapmıştı, topluluğun ihtiyaç duyabileceği her şeyi gerektiği gibi seçmişti. Sömürge deneyimleriyle böbürlenmeyi seviyordu. Bu yüzden Veld'deki yaşantı konusundaki bilgilerini yol arkadaşlarıyla seve seve paylaşması, dostluk ruhundan ziyade üstünlüğünü gösterme gayesi taşıyordu.

Ama Annibal Pantalacci sık sık araya girip onun sözlerini keserdi.

“Bu Fransız’a bildiklerinizi öğretmen ne gereği var?” derdi kısık sesle. “Ödülü onun kazanmasını mı istiyorsunuz? Sizin yerinizde olsam bildiklerimi kendime saklar, tek kelime etmezdim”

Ve James Hilton, Napolili'ye samimi bir hayranlıkla bakarak cevap verirdi:

“Bu söyledikleriniz çok doğru... Çok zekice... Benim aklıma hiç gelmemişti.”

Cyprien ise bu ülkedeki atlar konusunda öğrendiklerini Friedel'e anlatarak onu içtenlikle uyarıyordu, ama karşılığında kibir ve inatçılıkla karşılaşmıştı. Alman hiçbir şey dinlemeyip kendi bildi-

ğini okuyordu. Bulabildiği en genç, en ateşli, yani Cyprien'in almaktan vazgeçtiği atı aldı ve bir süre sonra av etinden bıkılacağını öne sürerek, ekipmanını da balık avı malzemelerinden oluşturdu.

Sonunda hazırlıklar bitip artık yola koyulma vakti geldiğinde oluşan kervan şu düzende idi.

Önden kızıl ve siyah renkteki on iki öküzün çektiği vagon ilerliyordu ve bunları ustalıkla idare eden Bardik elinde üvendiyesiyle bazen bu koca hayvanların yanında yürüyor, yorulunca da sıçrayıp arabanın önüne oturuyordu. Oradaki tahtına kurulup hiçbir şeyden endişe etmeden kendini yolun sarsıntılarına bıraktığında, halinden memnun görünüyordu. Arkadan da dört atlı geliyordu. Bu küçük kervan, keklik avlamak için açılmanın ya da keşif yapmanın dışında değişmeden aynı düzende ilerliyordu.

Kısa bir toplantının ardından Limpopo'nu kaynağına yönelme kararı alındı. Elde ettikleri bulgular, Matakiti'nin bu yolu izlediğini gösteriyordu. Eğer Britanya egemenliğindeki bölgeden en kısa sürede uzaklaşmak istiyorsa izleyebileceği başka bir yol zaten yoktu. Matakiti'nin kendini izleyenlere göre en büyük avantajı, ekipmanlarının hafifliği ve bölgeyi çok iyi bilmesiydi. Bir yandan, elbette gideceği yeri biliyor ve en kestirme yolu seçiyordu; öbür yandan kuzeydeki ilişkileri sayesinde her yerde yardım, koruma, yiyecek ve barınma, hatta gerekirse yardımcıları bile bulabileceğinden emindi. Bu insanlar üzerindeki etkisini kullanarak onları takipçilerine karşı kışkırtmayacağını hatta silahla saldırtmayacağını garantisi var mıydı? Cyprien ve yol arkadaşları eğer içlerinden birinin ödülü kazanmasını istiyorlarsa, hep birlikte hareket etmenin ve yardımlaşmanın önemini anlamak zorundaydılar.

Kızıl ve siyah renkteki on iki öküzün çektiği vagon.

Güneyinden kuzeyine boydan boya geçecekleri ve Afrika'nın güneyinin geniş bir bölgesini kapsayan Transvaal, otuz bin hektar büyüklüğündeydi; Draken Dağlarının batısında Vaal'dan Limpopo'ya kadar uzanıyor, oradan İngiliz kolonisi Natal, Zulu ülkesi ve Portekiz kolonileriyle çevreleniyordu.

Kap'ın eski Hollanda vatandaşları olan Boerler tarafından tamamıyla sömürgeleştirilen ve on beş yirmi yıl içinde sayıları yüz bine ulaşan beyaz çiftçilerin yaşadığı Transvaal, doğal olarak Büyük Britanya'nın iştahını kabartmıştı. 1877 yılında buraları, Kap'taki kendi kolonisinin topraklarına katmıştı. Ama bağımsızlıklarına düşkün Boerlerin sık sık çıkardıkları isyanlar, bu güzel ülkenin geleceğini belirsiz kılıyordu.

Afrika'nın en iç açıcı, en verimli aynı zamanda da sağlığa en yararlı bölgelerinden biriydi ve bu özellikleri korkunç komşularının iştahlarını niçin kabarttığını, onları haklı çıkarmadan açıklıyordu. Yakın zamanda bulunan altın madeni de İngiltere'nin Transvaal'a karşı takındığı politik tavrı etkileyen faktörlerdendi. Boerlerin kendileri de ülkeyi coğrafi olarak üç önemli bölgeye ayırmıştı: yüksek ülke denilen Hooge-Veld, tepeler ülkesi denilen Banken-Veld ve çalılıklar ülkesi denilen Bush-Veld.

Hooge-Veld yani yüksek ülke en güneyde bulunuyordu. Batıda ve güneyde Draken Dağlarından ayrılan sıradağlardan oluşuyordu. Transvaal'ın bu maden bölgesinde iklim, İsviçre'nin Bern kantonundaki gibi soğuk ve kuruydu.

Banken-Veld'in özelliği tarım bölgesi olmasıydı. Yüksek ülkenin kuzeyine kadar uzanıyordu hep yeşil kalan ağaçların gölgelediği ve ırmaklarla sulanan derin vadiler, Hollandalı nüfusunun büyük çoğunluğunu barındırıyordu.

Son olarak da Bush-Veld yani çalılıklar ülkesinin özelliği oldukça önemli bir av bölgesi olmasıydı, kuzeydeki Limpopo'ya kadar uzanan geniş düzlükler batıdaki Kaffir Betchouanaların ülkesine kadar devam ediyordu.

Banken-Veld'de bulunan Potchefstrom'dan hareket eden yolcular, Bush-Veld'e ulaşmadan önce bu bölgenin büyük bir bölümünü diyagonal katedip, oradan daha kuzeye Limpopo kıyılarına ulaşacaklardı.

Doğal olarak Transvaal'ın bu ilk bölümünü geçmek daha rahattı, hâlâ yarı uygar bir ülkedeydiler. En büyük kazalar çamura saplanan tekerler veya hastalanan öküzlerden ibaretti. Öğle ve akşam yemeklerinde avladıkları yaban ördeklerini, keklikleri, karacaları yiyorlardı. Gecelerini ise, yılın dörtte üçünü dünyanın geri kalanından izole olarak geçirdikleri için gelen konukları içten bir neşeyle ağırlayan çiftçilerin evlerinde geçiriyorlardı.

Boerler her yerde aynıydı, misafirperver ve naziklerdi, çıkar gütmazlerdi. Ülkenin adetleri uyarınca, hayvanlara ve insanlara sundukları barınağın karşılığı olarak Boerlere bir ücret teklif edilirdi. Boerler ise teklif edilen bu ücreti neredeyse her zaman reddeder, hatta yolcular ayrılırken onlara un, portakal, şeftali vermek için ısrar ederlerdi. Buna karşılık yolcular onlara kullanabilecekleri bir eşya verirse mesela bir kırbaç, bir matara, bir barutluk gibi, bu eşyaların çok az bir değeri olsa bile Boerler çok mutlu olurdu.

Bu iyi insanlar geniş yalnızlıkları içinde rahat bir hayat sürmüşlerdi. Kendileri ve aileleri fazla efor sarf etmeden yaşarlar, sürülerinden ürünler elde edip, sadece kendi ihtiyaçlarını karşılayacak tahıl ve sebzeği üretmeye yetecek kadar toprağı, Hotanto ve Kaffirlerin yardımlarıyla işlerlerdi.

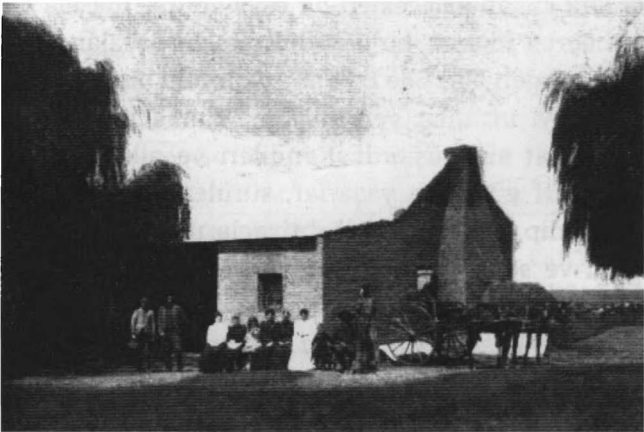
Evleri basitçe topraktan yapılır, çatısına da kalın bir anız tabakası döşenirdi. Yağmurlar evlerinin duvarlarında yankılar meydana getirdiğinde, ki bu sıkça oluyordu, çözüm ellerinin altındaydı. Bütün

aile kilden çamur yapmaya girişip koca bir yığın ortaya çıkarır; sonra kız ve erkek çocuklar bunu avuçlayıp yarığın çamur bombardımanına tutar ve tamirat kısa sürede tamamlanmış olurdu.

Bu evlerin içinde birkaç mobilya ancak bulunurdu, tabureler, kabaca yapılmış masalar, büyükler için yataklar; çocuklar koyun postlarının üzerinde yatarlardı.

Her şeye rağmen bu ilkel yaşantıda sanatın yeri vardı. Neredeyse bütün Boerler flüt veya keman çalan müzisyenlerdi. Dans etmeye bayılır, bu en sevdikleri aktivite için toplanmak söz konusu olduğunda ne yorgunluk ne de engel tanır, bazen yirmi fersah yol kat edebilirlerdi.

Kızları mütevazı ve Hollanda köylülerinin basit süsleri içinde genellikle çok güzeldi. Genç yaşta evlenip çeyiz olarak sadece bir düzine sığır ya da keçi, bir araba veya buna benzer eşyalar getirirlerdi. Kocaları evi inşa edip civardan birkaç dönümlük toprak açtığında yuva kurulmuş olurdu.

Boer Çiftliği

Boerler çok uzun yaşarlardı, dünyanın hiçbir yerinde yüz yaşını aşanların sayısı buradakiler kadar çok değildi.

Orta yaşa geldiklerinde hemen herkesin obez olması ve bunun olağanüstü boyutlara ulaşması hâlâ açıklanamayan garip bir fenomendi. Bu arada boyları uzundu ve bu özellik, safkan Hollandalılarda olduğu gibi Fransız veya Alman asıllılarda da gözlenebilirdi.

Bu arada yolculuk olaysız bir şekilde devam ediyordu. Akşamları konakladıkları her çiftlikte Matakıt'ın haberlerini alıyorlardı. Onun burarlardan devekuşuyla birlikte hızlıca geçtiği her yerde görülmüştü, ilk başlarda iki üç günlük avantajı beş altı güne, sonra yedi sekiz güne çıkmıştı. Doğru iz üzerinde oldukları ortadaydı, ama ortada olan başka şey de Matakıt'ın takipçileriyle arayış açmaya devam ettiğiydi.

Dört takipçi ona ulaşacaklarına emindi. Kaçak eninde sonunda duracaktı. Demek ki yakalanması sadece zaman meselesiydi.

Bu nedenle Cyprien ve üç yol arkadaşı rahat davranıyorlardı. Yavaş yavaş kendi ilgi alanlarına dönüyorlardı. Genç mühendis kaya örnekleri topluyordu. Friedel otlarla ilgileniyor, koleksiyonunu yaptığı bitkilerin sadece dış görünüşüne bakarak özelliklerini bileceğini iddia ediyordu. Annibal Pantalacci, Bardik ve Li'ye eziyet ediyor, ancak mola verdiklerinde nefis makarnalar pişirerek yaptığı kötü şakaları affettiriyordu. James Hilton kervanın avcılık işini üstlenmişti; yarım günde bir düzine kadar keklik, bol miktarda bıldırcın, bazen bir yaban domuzu veya antilop avlamadığı zaman yok gibiydi.

Böylece adım adım Bush-Veld'e ulaşıldı. Çiftlikler yavaş yavaş seyrekleşti, sonunda tamamen kayboldu. Uygarlığın son sınırına gelinmişti.

Bu noktadan sonra her akşam kamp yapmak, çevresinde insanların ve hayvanların uyuyacağı büyük bir ateş yakmak ve elbette nöbet tutmak gerekiyordu.

Manzara gitgide daha vahşi bir görünüm almaya başlamıştı. Sarımsı kum düzlükleri, dikenli çalı fundalıkları, gittikçe seyrekleşen dereler ve onların etrafındaki bataklıklar, Banken-Veld'in yeşil vadilerinin yerini almıştı. Bazen *Thorn Trees* yani dikenli ağaç ormanından sakınmak için etrafından dolaşmak zorunda kalınıyordu. Bunlar üç beş metre boyunda, yere yatay olarak uzayan dalları iki ila dört parmak uzunluğundaki sert ve hançer gibi sivri dikenlerle kaplı ağaçlardı.

Bush-Veld'in dışında kalan ve genellikle Lion-Veld ya da aslan bozkır diye adlandırılan bu bölge, korku verici ismini hak etmiyor gibiydi çünkü üç günlük yolculuk boyunca bu hayvanlar ne görünmüş ne de herhangi birinin izine rastlanmıştı.

"Bu isim muhtemelen eski bir geleneğin ürünüdür," diyordu Cyprien. "Aslanlar daha uzağa, çöle doğru çekilmiş olmalılar."

Bu düşüncesini James Hilton'un yanında söylediği için, o da gülmeye başladı.

"Buralarda aslan olmadığını mı sanıyorsunuz?" dedi. "Siz görmeyi bilmediğiniz için böyle düşünüyorsunuz."

Cyprien alaycı bir tonla, "Çıplak bir arazideki aslanı göremez miyim?" diye yanıtladı.

"O zaman sizinle on İngiliz lirasına bahse girelim," dedi James Hilton. "Bir saat dolmadan

size daha önce fark etmediğiniz bir aslanı göstereceğim.”

“Bahse girmek prensiplerime aykındır,” dedi Cyprien. “Ama bunu görmeyi gerçekten isterim.”

Yirmi beş otuz dakika kadar yol alındıktan sonra ve herkesin aslan konusunu unuttuğu bir sırada James Hilton bağırdı:

“Baylar şu sağ tarafta yükselen karınca yuvasına bakın.”

“Aman ne ilginç?” dedi Friedel. “Zaten iki üç gündür bunlardan başka bir şey görmüyoruz ki.”

Gerçekten de Bush-Veld’de sayısız karıncanın kabarttığı sarımsı toprak yığınlarından daha sık görülen başka bir şey yoktu ve çölün monotonluğunu arada sırada rastlanan birkaç çalı veya cılız mimoza bozuyordu.

James Hilton bıyık altından güldü.

“Bay Méré,” dedi. “Atınızı koşturup parmağımın ucundaki şu karınca yuvasına kadar yaklaşma zahmetine katlanırsanız, size söz veriyorum görmek istediğiniz şeyi göreceksiniz. Ama fazla yaklaşmayın, yoksa çok kötü durumlara düşebilirsiniz.”

Cyprien atını topuklayarak James Hilton’un karınca yuvası diye gösterdiği yere yöneldi.

Cyprien uzaklaşır uzaklaşmaz, “Orada kamp kurmuş bir aslan ailesi var,” diye ekledi Alman. “Sizin karınca yuvası sandığınız şu sarı tümseklerin onda biri aslanlardır.”

“Lanet olsun,” diye bağırdı Annibal Pantalacci. “O zaman niçin ona fazla yaklaşma diyorsunuz.”

Ama Bardik ve Li’nin dinlediklerini fark edince lafı değiştirdi:

Cyprien atını topukladı.

“Fransız epey bir korkacak ve bize de gülmek için malzeme çıkacak.”

Napolili yanılıyordu. Cyprien onun sandığı gibi korkacak adamlardan değildi. Kendisine işaret edilen yerin iki yüz adım yanına geldiğinde, ne tür bir karnınca yuvasıyla karşı karşıya olduğunun farkına vardı. Büyük bir erkek aslan, bir dişi aslan ve üç yavru güneşin altında kediler gibi sakın sakın uyuyorlardı.

Templar'ın nal seslerini duyan erkek aslan gözlerini açtı, iki sıra halindeki olağanüstü dişlerini göstererek esnediğinde ortaya çıkan mağarada, on yaşındaki bir çocuk tamamen kaybolabilirdi. Sonra kendisinden yirmi adım ötede duran adama baktı.

Bereket bu yırtıcı hayvan aç değildi yoksa bu kadar ilgisiz kalmazdı.

Cyprien bir eli karabinasında iki üç dakika aslan beyefendinin keyfini bekledi. Onun pek de saldırgan bir ruh halinde olmadığını gördü ve bu ilginç ailenin mutluluğunu bozmaya gönlü elvermediği için atının dizginlerini çevirip yol arkadaşlarının yanına döndü.

Onlar da Cyprien'in cesaretinin ve soğukkanlılığının hakkını teslim ederek onu kutlamalarla karşıladılar.

“Eğer bahse girseydim kaybetmiş olurum Bay Hilton,” dedi Cyprien sadece.

Aynı akşam Limpopo Nehrine ulaşır, sağ yakasında kamp kurdular. Burada Friedel, James Hilton'un bütün uyarılarına rağmen kızartma yapmak için balık tutmakta ınat etti.

“Bunu yapmak sağlığınıza zarar verir dostum,” diyordu. “Şunu bilin ki Bush-Veld'de güneş battıktan sonra su kenarında durmak ya da...”

Alman, kendi ulusuna özgü inatçılıkla, "Haydi canım ben neler gördüm neler," diye yanıtladı.

"Hey," diye bağırdı Annibal Pantalacci, "Bir iki saat suyun kıyısında durmaktan ne çıkar? Ben ördek avlarken yarım gün boyunca koltuk altlarıma kadar suyun içinde kaldığım çoktur."

Hâlâ Friedel'e ısrar etmekte olan James Hilton, "Bu aynı şey değil," dedi.

"Bunların hepsi hikâye," diye yanıtladı Napolili. "Sevgili Hilton, dostumuzun balık avlamasını engelleyeceğinize, makarna için rendelenmiş peynir konservesini getirseniz daha iyi edersiniz. En azından her gün yediğimizden farklı bir şeyler yemiş oluruz."

Friedel hiç kimseyi dinlemeden gitti ama oltasını atmakta o kadar gecikmişti ki kampa döndüğünde gece olmuştu.

İnatçı balıkçımızın iştahı yerindeydi, tuttuğu balıklardan herkes gibi o da yemiş, ama vagonda arkadaşlarıyla beraber yattığında şiddetli titremelerden şikâyet etmeye başlamıştı.

Şafak vakti yola çıkmak için kalktıklarında, Friedel'in ateşi oldukça yükselmişti ve atına binmesi mümkün değildi. Ama Friedel her şeye rağmen yola çıkılmasını istediğinden, onu istediği şekilde vagondaki samanların üstüne yerleştirdiler.

Öğle vakti sayıklıyordu.

Saat üçte ölmüştü.

Hastalığı çok tehlikeli ve hızla ilerleyen bir türdendi.

Bu ani ölüm karşısında Cyprien, verdiği kötü öğütler nedeniyle Annibal Pantalacci'nin olanlardan dolayı büyük bir sorumluluk taşıdığını düşün-

meden edemiyordu. Ama onun dışında böyle bir düşünceyi aklından geçiren yok gibiydi.

James Hilton felsefe yaparcasına, "İşte görüyorsunuz, akşam olunca nehir kıyısında dolaşmanın tehlikeli olacağını söylemiştim," demekle yetindi.

Kurda kuşa yem olmasın diye cesedi gömmek için bir süre durdular.

Cyprien, bir rakip, neredeyse bir düşman olmasına rağmen, ona karşı son görevini yaparken çok duygulandı. Ölüm her yerde ne kadar yüce ve gösterişli olursa olsun, çölde sanki yepyeni bir ihtişam kazanırdı. Sadece çıplak doğanın var olduğu bu yerde insan, kaçınılmaz sonun ne olduğunu daha iyi anlıyordu. Ailesinden uzakta, bütün sevdiklerinden uzakta, düşünceleri onlara doğru hüznle uçardı. Yarnın belki kendisi de bu uçsuz bucaksız ovada bir daha kalkmamak üzere düşecek, otuz santim derinliğine kumun altına gömülecek, başucuna da çıplak bir taş dikilecekti, son anlarına eşlik etmek için ne bir kız kardeşin veya annenin gözyaşları ne de bir dostun üzüntüsü olacaktı. Cyprien'in zihninden bu düşünceler geçiyordu. Yol arkadaşının akıbetinin uyandırdığı acıma duygusunu kendi durumuna yansıttığında, sanki kendisinin de bir parçası bu mezara gömülmüş gibiydi.

Bu kasvetli törenin ertesi günü, vagonun arkasına bağlı olarak kfileyi takip eden Friedel'in atı, Veld hastalığına yakalandı. Onu orada terk etmek gerekti.

Zavallı hayvan sahibinin ardından sadece birkaç saat yaşayabildi.

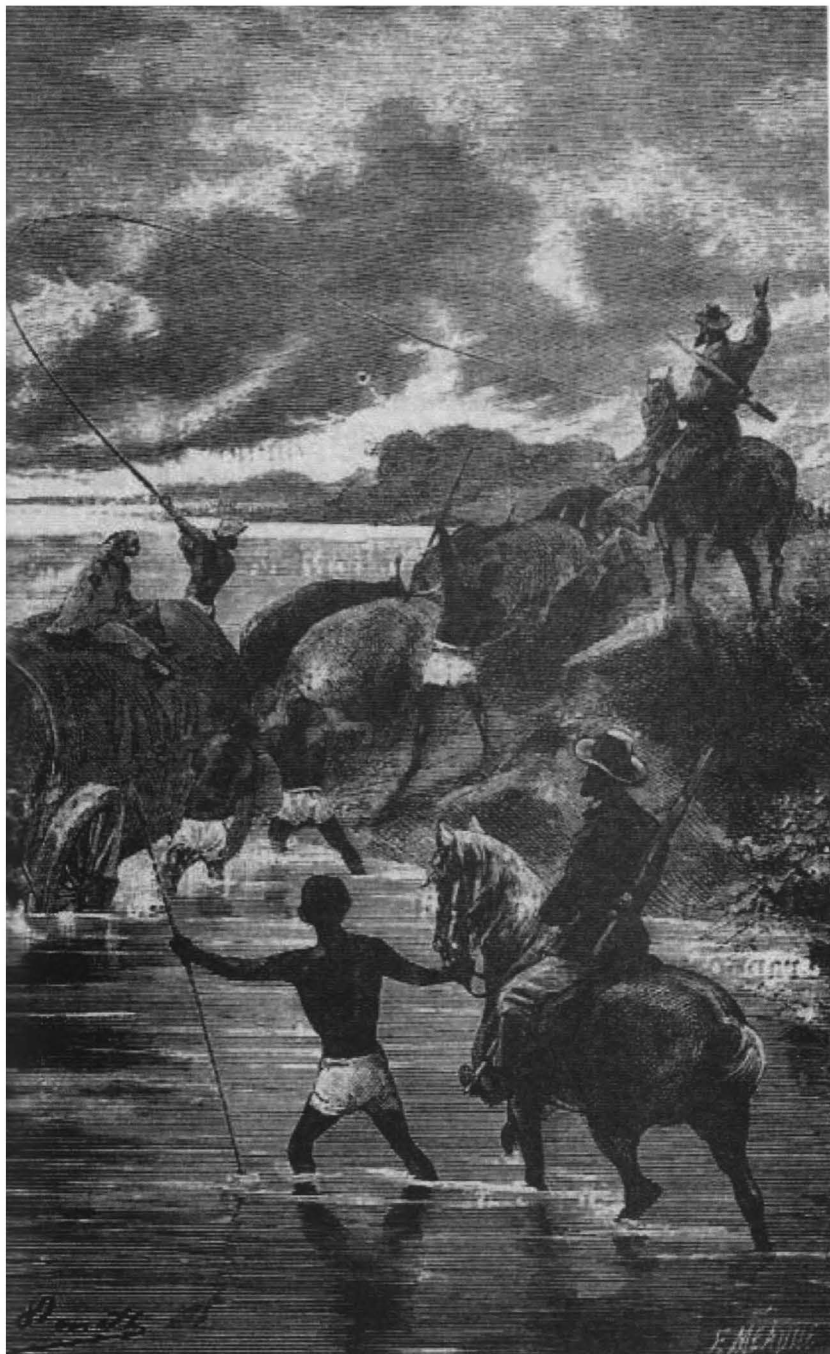
LİMPOPO'NUN KUZEYİNDE

Limpopo'nun yatağından karşıya kıyıya ulaşabilecekleri sığ bir geçit bulabilmek için üç gün araştırmaları gerekmişti. Eğer bölgede dolaşan birkaç Kaffir Makalaka onlara kılavuzluk etmeyi üstlenmeseydi, bu geçidi bulacakları da şüpheliydi.

Bu zavallı Kaffirler, daha üstün bir ırk olan Betchouanalar tarafından köleleştirilmiş hizmetçilerdi; hiçbir ücret vermeden çalıştırılıyor, zalimce muamele görüyor, üstüne üstlük et yemeleri ölümle cezalandırılıyordu. Makalakalar, sahip ve efendilerine vermek şartıyla önlerine çıkan av hayvanlarını istedikleri gibi öldürmekte serbesttiler. Sahipleri onlara sadece bağırsakları bırakıyordu, tıpkı Avrupalı avcılarının av köpeklerine bıraktıkları gibi.

Bir Makalaka'nın kendine ait hiçbir şeyi yoktur, ne bir kulübe ne de bir su kabağı. Yarı çıplak, bir deri bir kemik denecek kadar zayıftırlar, göğüslerine çaprazlamasına astıkları, uzaktan siyah domuz sucuğuna benzeyen öküz bağırsağı aslında ilkel bir su matarası işlevi görürdü.

Bardik ticari dehasını konuşturarak, bu zavallıların bütün sefaletlerine rağmen, ormanın kuytu bir bölgesine, birkaç devekuşu tüyünü itinayla sakladıklarını itiraf ettirdi. Onlara hemen bunları satın almayı teklif etti ve alışverişi yapmak için akşama buluşmayı kararlaştırdılar.

Karşıya kıyıya ulaşabilecekleri sığ bir geçit...

Cyprien şaşırarak, “Karşılığında onlara verecek paran var mı?” diye sordu.

Bardik gülererek kumaştan yapılmış kesesini çıkardı ve iki üç aydan beri topladığı bir avuç bakır düğmeyi gösterdi.

“Bu gerçek para değil,” diye yanıtladı Cyprien. “Bu zavallılara birkaç düzine eski düğmeyle ödeme yapmana izin veremem.”

Ama Bardik’e düşüncesinin ayıplanacak bir şey olduğunu anlatmak mümkün değildi.

“Eğer Makalakalar onların tüylerine karşılık benim düğmelerimi kabul ederse kim ne diyebilir?” diye yanıtladı. “Tüyleri toplamak için hiçbir şey ödemediklerini biliyorsunuz. Onlara sahip olmaları bile yasak. Zira ancak gizlice gösterebiliyorlar. Düğme işe yarar bir nesne, devekuşu tüyünden çok daha işe yarar. Onların verdiği tüy kadar hatta daha azı kadar düğme vermem niçin yasak olsun?”

Mantık doğru gibi görünüyordu ama yanıltıcıydı. Genç Kaffir şunu göremiyordu: Makalakalar düğmeleri işe yaradıkları için almayacaklardı, zaten giysi kullanmıyorlardı; kullanılan paraya çok benzedikleri için bu yuvarlak metallerin bir değeri olduğunu sanıyorlardı. Bu yüzden gerçek bir aldatmaca söz konusuydu.

Cyprien buradaki nüansın, ticaret konusunda fikirleri epeyce geniş olan bu vahşi zekâ için, fazla ince olduğunu kabul edip onu istediğini yapmakta serbest bıraktı.

Akşam olmuştu, Bardik’in ticari operasyonu meşale ışıkları altında devam etti. Makalakalar satıcıların onları kandırmasından haklı olarak kork-

tukları için, beyazlar tarafından yakılan ateşle yetinmeyip yanlarında getirdikleri mısır demetlerini toprağa dikerek yaktılar.

Sonra yerliler devekuşu tüylerini gösterdiler ve Bardik'in düğmelerini incelemeye koyuldular.

Bu sırada kendi aralarında yuvarlak metallerin niteliği ve değeri konusunda, bağrıışmaların ve el kol hareketlerinin eşlik ettiği hararetli bir tartışma başladı.

Dilleri öylesine hızlıydı ki, kimse tek kelime dahi seçemedi; ama kıpkırmızı olmuş yüzlerine, çok şey ifade eden mimiklerine ve öfkelerine bakmak, bu tartışmanın onlar için ne kadar önemli olduğunu anlamaya yeterdi.

Birden, beklenmedik birinin ortaya çıkışı bu hararetli tartışmayı bitirdi.

Görüşmelerin yapıldığı alanın yakınındaki sık ağaçların arasından, kırmızı renkli pamuklu mantosuna asil bir edayla bürünmüş, alnında genellikle Kaffir savaşçıların taktığı koyun bağırsağından yapılmış taç bulunan uzun boylu bir zenci çıkmıştı; hemen ardından, ağaçtan yapılmış mızrağını savurarak, yasak bir alışveriş yaparken suçüstü yakalanan Makalakaların üstüne yürüdü.

Zavallılar, "Lopepe... Lopepe..." diye bağırarak, dört bir yana fare sürüsü gibi dağıldı.

Ama aniden, zenci savaşçılardan oluşan bir çember kampın etrafındaki çalılıklardan çıkarak önlerini kesti.

Düğmeler hemen Lopepe'ye teslim edildi; o bunları mısır meşalelerinin ışığı altında dikkatle inceledikten sonra belirgin bir memnuniyetle deri kesesine yerleştirdi. Sonra Bardik'e doğru ilerleyip onun

elindeki devekuşu tüylerini alarak tıpkı düğmelere yaptığı gibi sahiplendi.

Beyazlar, olaylara karışıp karışmamakta kararsız, ne yapacaklarını bilmeden pasif seyirciler gibi bekliyorlardı, bu zor durum Lopepe onlara doğru ilerlemeye başlayana kadar böyle sürdü. Beyazlara birkaç adım kala durdu, buyurgan bir tonla onlara hitaben uzun ve anlaşılması mümkün olmayan bir konuşma yaptı.

Betchouana dilinden birkaç kelime duymuş olan James Hilton, bu konuşmanın konusunu kabaca anlamayı başarıp arkadaşlarına ilette. Kaffir şefi, herhangi bir şeye sahip olmaları yasaklanmış kişilerle ticaret yapmak için, Bardik'e izin verilmesinden şikâyet ediyordu. Sonunda da bu ticarete konu olan kaçak mallara el koyduğunu ilan edip beyazların buna itiraz edip etmediğini soruyordu.

Beyazlar arasında bu konuda görüş ayrılığı vardı. Annibal Pantalacci, Betchouana şefiyle ters düşmemek için isteklerinin hemen kabul edilmesini öneriyordu. James Hilton ve Cyprien onun haklı olduğunu kabul ediyordu, ancak bu konuda hemen anlaşmaya varıp kendilerini zayıf göstermelerinin, Lopepe'nin küstahlığını cesaretlendirerek isteklerini artırmasından ve bir çatışmanın kaçınılmaz hale gelmesinden korkuyorlardı.

Kısık sesle yapılan kısa bir toplantının ardından, düğmelerin Betchouana şefine bırakılmasına ama tüylerin istenmesine karar verildi.

James Hilton jestler ve bildiği birkaç Kaffir sözcüğünün yardımıyla verdikleri kararı şefe açıklamaya çalıştı.

Lopepe önce diplomatik bir havaya girerek tereddüt ediyormuş gibi göründü. Ama Avrupa tü-

feklerinin namlularının gölgede parladığını görek kararını hemen verdi ve tüyleri teslim etti.

O andan itibaren gerçekten zeki bir kişi olan şef daha esnek davranmaya başladı. Üç beyazla birlikte Bardik ve Li'ye kocaman tabakasından çıkardığı tütünden ikram etti ve hep birlikte oturdular. Napolili'nin ikram ettiği bir bardak likör onu neşelendirmeye yetti; çoğunlukla sessiz geçen bir buçuk saatlik görüşmenin ardından şef ayağa kalktı ve kervanın bütün üyelerini ertesi gün köyüne davet etti.

Onu ziyaret edeceklerine söz verdiler ve el sıkışmalarının ardından Lopepe gururlu bir edayla oradan ayrıldı.

Onun gidişinden kısa bir süre sonra battaniyesine sarılmış halde yıldızları seyreden Cyprien'den başka herkes uyumuştur. Aysız bir geceydi. Ama yıldızlar pırl pırl parlıyordu. Genç mühendis ateşin söndüğünün farkına bile varmamıştı.

Şu anda Afrika'nın güney çöllerinde nasıl bir maceranın içinde olduğunu hayal bile edemeyecek yakınlarını düşünüyordu; güzel Alice de belki diğer bütün sevdikleri gibi yıldızları seyrediyordu. Şiirsel bir sessizliğe bürünen ovada böyle tatlı hayallere dalıp uyumak üzereyken, öküzlerin bağlı olduğu yerden gelen garip gürültüler ile toynak sesleri onu uyandırıp ayağa kaldırdı.

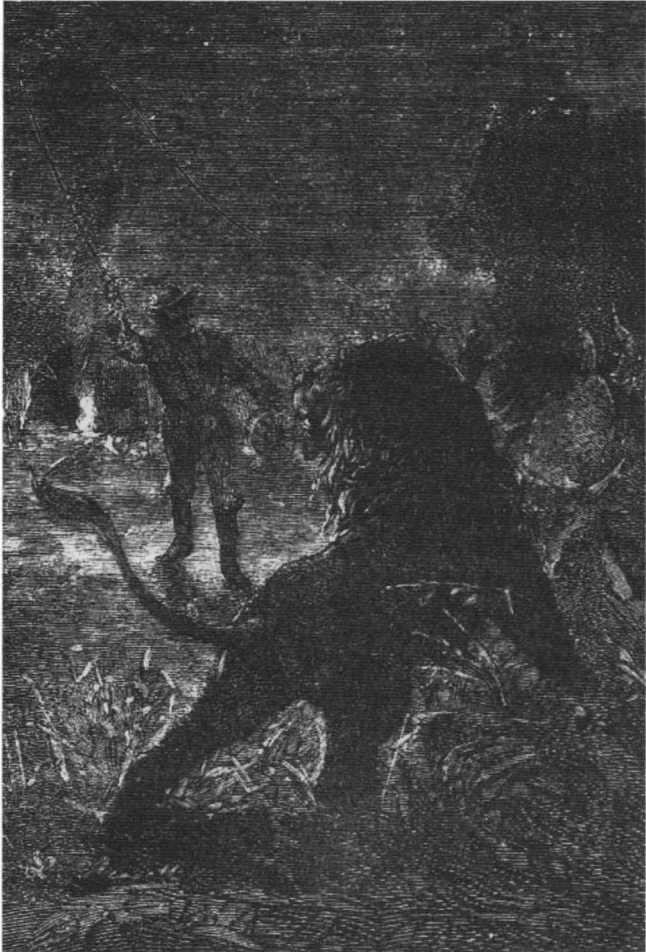
Cyprien karanlıkta öküzlerden daha bodur, kısa bir silüet fark etti, ki kuşkusuz gürültülerin nedeni de bu silüetti.

Ne olduğunu tam anlayamayan Cyprien eline bir kırbaç alıp hayvanların bağlı olduğu yöne dikkatlice ilerledi.

Yanılmamıştı. Beklenmedik bir hayvan öküzlerin arasına girip onları huzursuz etmişti.

Yarı uykulu bir halde olan Cyprien ne yaptığını çok da düşünmeden kırbacını kaldırıp içeri giren yabancı hayvanın burnuna güçlü bir darbe indirdi.

Cyprien'nin bu hamlesi korkunç bir kükremeye neden oldu. Genç mühendisin basit bir kaniş muamelesi gösterdiği şey aslında bir aslandı.

Bu hamlesi korkunç bir kükremeye neden oldu.

Elini kemerindeki tabancalardan birine atmak ve hızlıca kenara çekilmek fırsatını ancak bulmuştu ki, hayvan hiç beklemeden onun üzerine atlayarak boşa kalan kolunu yakalamaya çalıştı.

Cyprien sivri pençelerin etini parçaladığını hissetti ve korkunç yırtıcıyla birlikte tozların içine yuvarlandı. Aniden bir patlama sesi yükseldi. Aslanın bedeni bir süre titredi, sonra kasılarak hareketsiz kaldı.

Cyprien soğukkanlılığını kaybetmeden, serbest kalan elindeki tabancayı canavarın kulağına dayamış ve tetiği çekip hayvanın kafasını parçalamıştı.

Bu sırada kükreme ve ardından duyulan patlama sesiyle diğerleri uyanmış olay yerine gelmişlerdi. Devasa hayvanın ağırlığı altından, yan yana ezilmiş olan Cyprien'ni çıkarıp çokta derin olmayan yaralarını incelediler. Li onun yaralarına, liköre batırdığı ıslak bezlerle pansuman yaptıktan sonra Cyprien'i vagonun içindeki en iyi yere yatırdılar, sabaha kadar onun başında beklemek isteyen Bardik dışında herkes uyudu.

James Hilton'un arkadaşlarından yardım isteyen sesi yeni bir felaketi haber verdiğinde gün henüz ağarmıştı. Arabanın önündeki tentenin üzerinde giyinik halde yatan James Hilton, hareket etmeye korkarak dehşet içinde kalmış bir sesle konuşuyordu.

"Pantolonumun içinde sağ dizime sarılmış bir yılan var," dedi. "Hareket etmeyin yoksa mahvolurum. Lütfen ne yapabileceğinize bir bakın."

Duyduğu büyük korku yüzünden göz bebekleri büyümüş, yüzü bembeyaz kesilmişti. Gerçekten de sağ dizi hizasında mavi kumaş pantolonunun altında, bir kablo gibi bacağına sarılmış yabancı bir şey fark ediliyordu.

Durum çok ciddi idi. James Hilton'un dediği gibi yapacağı en ufak bir harekette yılan ona zarar verebilirdi.

Herkesin endişeli bir şekilde kararsız kaldığı sırada Bardik harekete geçti. Efendisinin av bıçağını sessizce kınından çıkardıktan sonra James Hilton'a bir solucan sessizliğiyle yaklaştı. Sonra gözlerini yılanın bulunduğu noktaya dikti, birkaç saniye boyunca tehlikeli sürüngenin pozisyonunu inceledi. Hayvanın kafasının tam olarak nerede bulunduğunu anlamaya çalıştı.

Ani bir hareketle kolunu kaldırdı ve bıçağı James Hilton'un dizinin olduğu bölgeye sapladı.

"Yılanı çıkarabilirsiniz, öldü," dedi Bardik bütün dişlerini gösteren kocaman gülümsemesiyle.

James Hilton onun söylediklerini yapıp bacağı salladı ve sürüngen ayaklarının dibine düştü.

Yalnızca bir parmak kalınlığında olmasına rağmen en küçük bir ısırığı bile ölümcül olan siyah başlı bir engerek yılanıydı. Genç Kaffir müthiş isabetli bir darbeye hayvanın kafasını koparmıştı. James Hilton'un pantolonunda sadece altı santimetrelik bir yırtık oluşmuş, teni zedelenmemişti bile.

James Hilton'un kurtancısına bir teşekkür etmeyi bile düşünmemesi Cyprien'e çok tuhaf gelmiş ve onu kızdırmıştı. Şimdi tehlikeyi atlatmıştı ve Bardik'in ona yardım etmesini çok doğal buluyordu. Bir Kaffirin siyah elini sıkarak, "Size hayatımı borçluyum," deme fikri aklının ucundan bile geçemezdi.

Bardik sanki biraz önce yaptığı işi çok önemse-miyormuş gibi efendisinin bıçağını kınına koyarken, James Hilton, Cyprien'e, "Bıçağınız gerçekten çok keskinmiş," dedi.

Öğlen yemeği, çok hareketli geçen gecenin izlerini sildi. Bugünkü yemek tereyağında çırpılmış bir devekuşu yumurtasıydı ve beş kişiyi rahatça doyurmuştu.

Cyprien'nin hafif ateşi vardı ve yaraları biraz acıyordu. Buna rağmen Annibal Pantalacci ve James Hilton'la birlikte Lopepe'nin köyüne gitmek için ısrar etti. Kampı Bardik ve Li'ye emanet ettiler, onlar da oldukça iri olan aslanın derisini yüzme işine giriştiler. Üç atlı Lopepe'nin köyüne gitmek için yola koyuldu.

Betchouana şefi, etrafını çevreleyen savaşıyla birlikte onları köyün girişinde karşıladı. Şefin ve savaşçıların arkasında, ikinci planda kadınlar ve çocuklar yabancıları görmek için merakla toplanmışlardı. Aralarından bazıları beyazlara karşı tamamen ilgisizdi. Yuvarlak kulübelerinin önünde oturmuş günlük işlerini görüyorlardı. Birkaçı uzun otlardan ördükleri iplerle ağ yapıyordu.

Kulübeler iyi yapılmış olsa da köyün genel olarak sefil bir görüntüsü vardı. Köyün merkezinde bulunan Lopepe'nin kulübesi diğerlerinden daha büyüktü ve içi hasırla döşenmişti.

Şef, misafirlerini içeri davet ederek onlara oturacakları tabureleri gösterdi, kendisi de önlerine oturdu ve muhafızları da onun arkasında bir çember oluşturdular.

Karşılıklı olarak alışılmış nezaket hareketlerine başlandı. Bu karşılama töreni ev sahibinin yaptığı mayalanmış içkiden bir tas içmekten ibaretti; ama ev sahibi, bu nezaketin altında kötü bir niyet olmadığını göstermek için, içki tasını misafirlerine vermeden önce kocaman dudaklarını içi-

ne daldınıyordu. Böylesine cömert bir hareketin ardından içkiyi içmeyi reddetmek ölümcül bir hakaret olurdu. Böylece üç beyaz, Kaffir birasını içmesine içti ama Annibal Pantalacci yüzünü buruşturarak ortaya, "Bu tatsız Betchouanas çayından bir bardak Lacryma-Christi içmeyi tercih ederim," dedi.

Şef, misafirlerini içeri davet etti.

Sonra iş konuşmasına geçildi. Lopepe bir tüfek almak istiyordu. Karşılığında iyi bir at ve yetmiş kilo kadar fildişi önermesine rağmen bu teklifi kabul etmeleri mümkün değildi. Koloni kanunları bu konuda çok kesindi, valinin özel izni olmadan hiçbir Avrupalı sınırda bulunan bir Kaffire silah veremezdi. Ama onu memnun etmek için Lopepe'nin üç konuğu, keten bir gömlek, çelik bir zincir ve bir şişe rom getirmişlerdi, bunlar da Lopepe'nin gözünde onu mutlu edecek muhteşem hediyelerdi.

Böylece Betchouanas şefi, James Hilton'un aracılığıyla ondan istenen bütün bilgileri vermek konusunda daha istekli hale geldi.

Matakit'in tarifine uyan bir yolcu beş gün önce köyden geçmişti. Takipçilerin kaçak hakkında iki haftadan bu yana edindikleri ilk bilgiydi. Bu onları sevindirdi. Demek ki genç Kaffir, Limpopo'yu geçmek için bir yol ararken birkaç gün kaybetmişti ve şimdi kuzeydeki dağlara yönelmişti.

Bu dağlara ulaşmak için kaç gün daha yürümek gerekiyordu?

Yedi, en fazla sekiz gün.

Cyprien ve yol arkadaşlarının girmek zorunda olduğu ülkenin şefi Lopepe'nin dostu muydu?

Lopepe bundan gurur duyuyordu. Zaten kim Kaffir ülkesinin yenilmez kahramanı Tonaia'nın saygıdeğer dostu ve müttefiki olmak istemez ki?

Tonaia beyazları hoş karşılıyor muydu?

Evet çünkü bu bölgedeki bütün şefler gibi o da beyazların kendilerinden birine yapılacak herhangi bir hakaretin öcünü alacağını iyi biliyordu. Beyazlara karşı savaşmak neye yarardı ki? Kendi kendine dolan tüfekleri sayesinde her zaman en güçlü

olan onlar değil miydi? En iyisi onları iyi ağırlamak, onlarla dürüstçe ticaret yapmaktı ve barış içinde yaşamaktı.

Lopepe'nin verdiği bilgiler özetle bunlardı. Bir tanesi gerçekten çok önemliydi: O da Matakıt nehri geçebilmek için birkaç gün kaybetmişti ve hâlâ onun izi üzerindeydiler.

Cyprien, Annibal Pantalacci ve James Hilton kampa döndüklerinde Bardik ve Li'yi çok telaşlı bir halde buldular.

Anlattıklarına göre Lopepe'nin kabilesinden olmayan başka bir Kaffir savaşçı grubu gelip onları sıkı bir sorguya çekmişti. Bu ülkeye ne yapmaya gelmişlerdi? Betchouanas hakkında bilgi toplayıp onların sayılarını, güçlerini ve silahlarını öğrenmek istiyorlardı. Yabancıların böyle bir işe kalkışmaları çok büyük bir hata olurdu! Şüphesiz ki topraklarına girilmediği sürece Yüce Kral Tonaia'nın söyleyecek bir sözü olamazdı; ama topraklarına girildiğinde her şey farklı olabilirdi.

Söylediklerinin anlamı genel olarak bunlardı. Çinli fazla endişeli görünmüyordu. Ama Cyprien genelde olaylar karşısında soğukkanlı ve sakin olan Bardik'in bu kadar dehşete kapılmasına bir anlam veremiyordu.

"Bu savaşçılar çok kötü," diyordu kocaman açılmış gözleriyle, "beyazlardan nefret ederler ve onları couic yaparlar."

Bu, bütün yarı uygar Kaffirlerin vahşi bir ölümü ifade etmek için kullandıkları bir deyimdir.

Ne yapmalı? Bu olaya büyük bir önem atfetmek gerekli mi? Şüphesiz ki hayır. Silahsız bir halde yakalanan Bardik ve Çinli'nin anlattıklarına göre,

yaklaşık otuz kişilik bir savaşçı grubu olmalarına rağmen onlara hiçbir kötülük yapmamış, herhangi bir yağma teşebbüsünde bulunmamışlardı. Lafları, genellikle vahşilerin yabancılara karşı savurdukları boş tehditlerden başka bir şey değildi. Büyük Şef Tonaia'ya gösterilecek biraz saygı, üç beyazın onun ülkesinde ne aradığına dair yapılacak birkaç açıklama, şefin şüphelerini giderip yardımını elde etmeye yetecektir.

Oy birliğiyle yola devam etmeye karar verdiler. Kısa süre içinde Matakiti yakalama arzusu ve çalınan elması ele geçirme umudu, onlara alınması gereken her türlü tedbiri unutturuyordu.

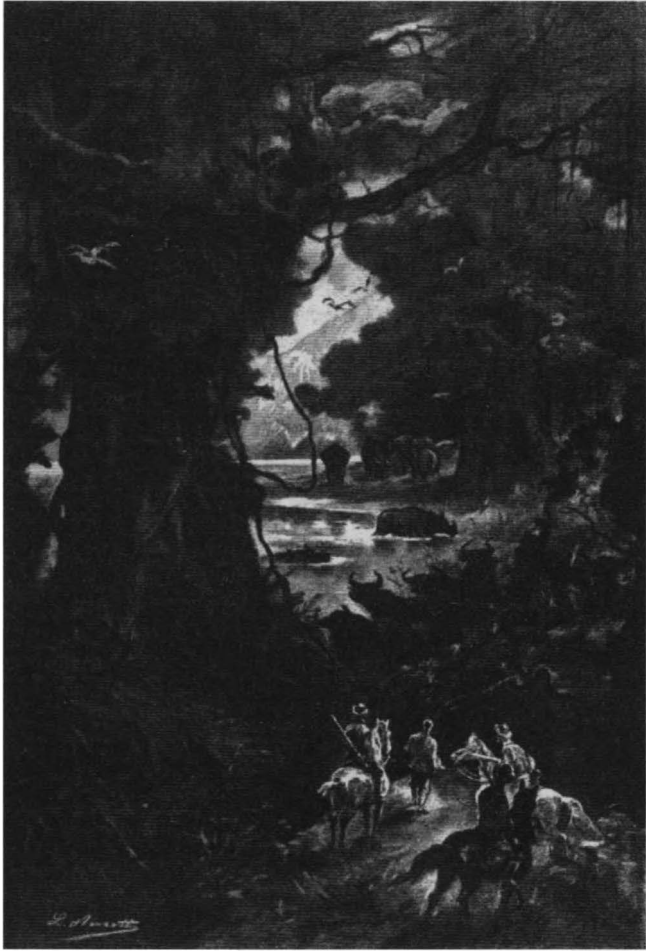
15

BİR KOMPLO

Bir haftalık yürüyüşün ardından kabile, Griqualand sınırından bu yana geçtikleri ülkelere hiçbir yönden benzemeyen bir bölgeye ulaştı. Hakkında edindikleri bilgilerin ışığında Matakiti'nin ulaşmaya çalıştığını tahmin ettikleri dağların eteğine gelmişlerdi. Yükselerek çıktıkça ve de Limpopo ırmağına akan birçok dereyle karşılaştıkça, bitki örtüsü ve hayvanların ovalardakilerden çok farklı olduğunu görüyorlardı.

Üç yolcunun gözlerinin önünde serilen vadilerden bir tanesi, onlara güneş batmadan az evvel, çok iç acıcı ve mutluluk verici bir manzara sunuyordu.

Zümrüt yeşili iki çayırın ortasından akan nehrin suları o kadar berraktı ki yatağın dibi her yerden görünüyordu. Çeşitli çeşit yaprakları olan bir sürü meyve ağacı bu havzayı çevreleyen tepelerin yamaçlarını kaplıyordu. Bu hâlâ güneşli manzaranın içinde, devasa baobapların gölgesinde kırmızı antilop, zebra ve sığır sürüleri sakince otuyorlardı. Biraz uzakta beyaz bir gergedan geniş bir düzlüğü ağır adımlarla geçerek su yatağına ilerledi ve birazdan koca bedeniyle suda debeleneceği düşüncesi şimdiden zevkle homurdanmasına yol açtı. Koruluklardan, görünmeyen bir yırtıcının can sıkıntısından esneme sesi geliyordu. Bir yaban eşeği anıyor ve maymun sürüleri ağaçlarda birbirlerini takip ediyorlardı.

Devasa baobapların gölgesinde.

Cyprien ve iki yol arkadaşı gözlerinin önüne serilen bu yepyeni manzarayı seyretmek için tepenin üstünde durdular. Tehlikenin farkına varmadan, büyük bir özgürlük ve mutluluk içinde yaşayan vahşi hayvanların tartışmasız hâlâ sahibi oldukla-

nı bölgelerden birine nihayet ulaşmışlardı. Şaşırtıcı olan sadece bu hayvanların sayıları ve sakinlikleri değil, Afrika'nın bu bölgesindeki yaşamın çeşitliliği idi. Sanki bir ressam, bu dar ve tuhaf tuvalin üzerinde hayvan dünyasının en önemli temsilcilerini bir araya getirmeye çalışmış gibiydi. Zaten burada yaşayan pek yoktu. Bu uçsuz bucaksız ülkede yaşayan Kaffirler kendi bölgelerine serpilmiş bir halde yaşıyorlardı. Onun dışındaki bölgeler ıssızdı.

Cyprien'in sanatçı ve bilim adamı duyguları kabarmış, Megatheriumların ve tufandan önce var olmuş diğer hayvanların yaşadığı tarih öncesi dönemlere gittiği duygusuna kapılmıştı.

"Şenliğin tamamlanması için bir tek filler eksik," diye bağırdı.

Tam bu sırada Li kolunu uzatarak geniş düzlüğün ortasındaki gri kütleleri gösterdi. Renklerinden dolayı uzaktan kayaları andırıyorlardı. Gerçekte bu bir fil sürüsüydü. Çayırın birkaç kilometrekarelik bölümü sanki beneklenmişti.

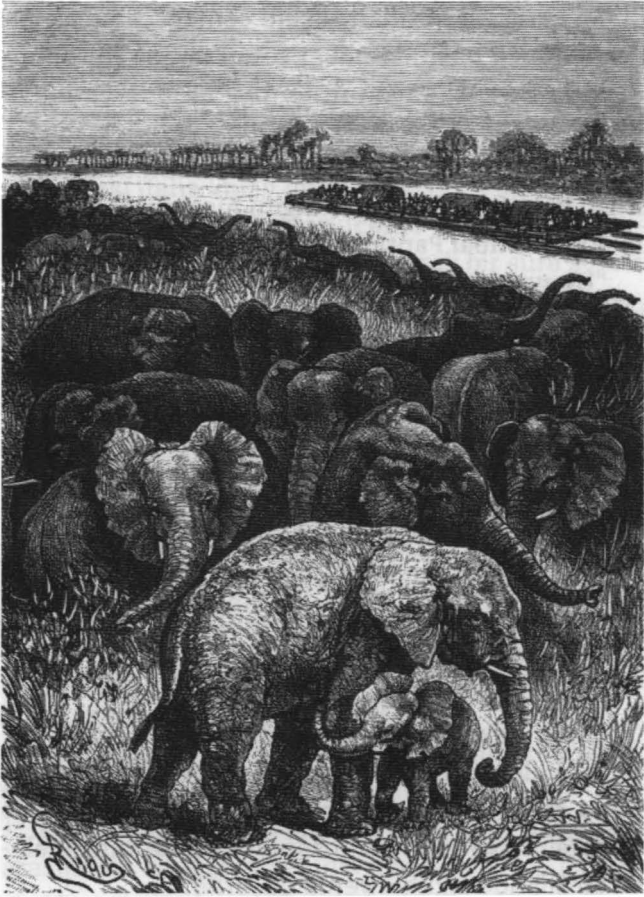
O gece kalacakları kampın hazırlığını yaparken Cyprien, Çinli'ye, "Demek fillerden anlıyorsun," dedi.

Li küçük çekik gözlerini kırptı.

Kendi öz geçmişinden bahsederken çok ketum davranan Li, "Seylan adasında kaldığım iki yıl boyunca avcı yardımcılığı yaptım," dedi sadece.

"Keşke birkaç tanesini vurabilsek," dedi James Hilton. "Fil avlamak çok zevklidir."

"Evet. Üstelik harcadığın baruta değecek bir av olur," diye ekledi Annibal Pantalacci. "Fildişleri çok değerlidir vagonun arkasına rahatlıkla üç dört düzine sığdırabiliriz, böylelikle yolculuğumuzun masrafları fazlasıyla karşılanmış olur."

Bir fil sürüsü.

“Bu çok güzel bir fikir,” diye bağırdı James Hilton. “Yarın sabah yola çıkmadan önce şansımızı deneyelim.”

Bu av hakkında konuştular. Sonunda sabahın ilk ışıklarıyla hareket edip vadinin fillerin bulunduğu bölgesine giderek şanslarını denemeye karar verdiler.

Bu kararın ardından akşam yemeği çabucak yenildi, ateşin başında nöbet tutan James Hilton'un dışında herkes, vagonun tentesi altında yatmaya gitti.

İki saatten beri yalnızdı ve uyuklamaya başlamıştı ki hafifçe dürtüklendiğini hissederek gözlerini açtı. Annibal Pantalacci yanında oturuyordu.

"Uyuyamadım ve gelip size eşlik etmeye karar verdim," dedi Napolili.

James Hilton gerinerek, "Çok nazıksınız ama birkaç saat uyumak bana çok iyi gelecek. İsterse-
niz şöyle bir anlaşma yapalım ben tentenin altına gidip sizin yerinize uyuyayım siz de burada kalıp benim yerime nöbet tutun."

Annibal Pantalacci kısık bir sesle, "Hayır burada kalın. Sizinle konuşmak istediğim şeyler var," dedi.

Yalnız olup olmadıklarını anlamak için etrafa bir göz atıp devam etti:

"Daha önce hiç fil avladınız mı?"

"Evet iki kez," diye yanıtladı James Hilton.

"O halde bunun ne kadar tehlikeli bir av olduğunu biliyorsunuz. Filler çok zeki, çok kurnaz ve tehlikeli hayvanlardır. İnsanlar onlarla mücadeleye girdiğinde sıklıkla yenik düşerler."

"Sizin bahsettiğiniz kişiler beceriksiz olanlardır," dedi James Hilton. "Ama patlayıcı fişeklerle dolu iyi bir karabinanız varsa korkacak hiçbir şey yok."

"Ben de aynı şekilde düşünüyorum," diye yanıtladı Napolili. "Ama yine de bazı kazalar olabilir. Eğer bu kazalardan biri yarın Fransız'ın başına gelirse bilim dünyası için çok büyük bir kayıp olur."

"Hem de çok büyük bir kayıp," diye tekrarladı James Hilton.

Pis pis gülmeye başladı.

Yoldaşının gülmesinden cesaret alan Annibal Pantalacci, "Bu kayıp bizim için o kadar da büyük olmayabilir. Matakite ve elması bulmak için sadece ikimiz kalırız. Biliyorsunuz ki iki kişinin birbiriyle anlaşması daha kolay olur."

İki adam, hain planları içinde kaybolmuş, gözlerini ateşte yanan odunlara dikerek bir süre sessiz kaldılar.

"Evet iki kişi daha iyi anlaşır, üç kişi olunca işler daha zor olur," dedi Napolili.

Bir süre daha sessizlik oldu.

Annibal Pantalacci kafasını aniden kaldırarak gözleriyle çevresini saran karanlığı taradı.

Kısık bir sesle, "Bir şeyler gördünüz mü? Bana şu ilerdeki baobabın altında sanki bir karaltı varmış gibi geldi," dedi.

James Hilton'da işaret edilen yöne baktı, ama gözleri çok keskin olmasına rağmen kampın çevresinde şüpheli bir şey fark etmedi.

"Bir şey yok," dedi. "Muhtemelen Çinli'nin astığı çamaşırlardır."

Kısa bir süre sonra ama bu sefer kısık sesle ikili arasındaki konuşma yeniden başladı.

"Ona fark ettirmeden tüfeğindeki fişekleri çıkartabilirim," diyordu Annibal Pantalacci. "Sonra tam file saldıracağı sırada arkasından bir el ateş ederim ve böylece fil onu fark edip gerisini kolayca halleder."

"Bu iş sizin düşündüğünüzden daha zor olabilir," dedi James Hilton çekinerek.

"Siz bunları bana bırakın göreceksiniz her şey yolunda gidecek," dedi Napolili.

Bir saat sonra Annibal Pantalacci tentenin altına girip yatmaya hazırlandı ama öncesinde kimse-
nin yerinden kalkmadığından emin olmak için
bir kibrit yakarak etrafa baktı. Cyprien, Bardik ve
Çinli'nin derin bir uykuda olduklarını görerek ra-
hatladı.

En azından uyuyor görünüyorlardı. Ama Napoli-
li biraz daha dikkatli baksaydı, belki de Li'nin hor-
lamalarında sinsi ve yapay bir şeyler olduğunu fark
edebilirdi.

Gün doğumunda herkes ayaktaydı. Cyprien'in
yikanmak için yakındaki dereye gitmesini fırsat
bilen Annibal Pantalacci onun tüfeğindeki fişekleri
boşalttı. Bu iş sadece yirmi saniyesini almıştı. Tek
başınaydı. O sırada Bardik kahve yapıyor, Çinli ise
iki tane baobap ağacının arasına gerdiği meşhur
ipine serilmiş olan çamaşırları topluyordu. Böyle-
likle Annibal Pantalacci'nin ne yaptığını kesinlikle
kimse görmemişti.

Kahveler içildikten sonra vagonu ve hayvanları
Bardik'e emanet ederek atlarla yola çıkıldı.

Li silah olarak yalnızca efendisinin av bıçağını
alıp, atlıları takip etti. Yarım saatten az bir süre
sonra bir önceki akşam filleri gördükleri yere ulaş-
tılar. Ama onları bulmak için biraz daha ileriye, bir
tarafı dağ, öbür tarafı ise nehirle sınırlanmış olan
otlağa ulaşmaları gerekiyordu.

Sabah güneşinin aydınlattığı, serin çiğlerle nem-
lenmiş otlakların ortasında iki yüz kadarlık bir fil
sürüsü karnlarını doyuruyordu. Yavrular çılgin-
ca annelerinin etrafında dönüyor ya da sessizce
meme emiyordu. Büyükler başları eğik, hortumla-
rını sallaya sallaya çayırdaki otları yiyordu. Hemen

hepsi deri bir mantoyu andıran koca kulaklarını sallayarak yelleniyordu.

Bu aile mutluluğunun süküneti içinde öylesine kutsal bir şey vardı ki bundan çok duygulanan Cyprien arkadaşlarına yapmayı düşündükleri katliamdan vazgeçmelerini söyledi.

“Bu zararsız hayvanları öldürmenin ne gereği var?” dedi. “Onları kendi hallerine bırakmak daha iyi değil mi?”

Ama bu teklif birçok nedenden dolayı Annibal Pantalacci’nin hoşuna gitmedi.

“Ne gereği var da ne demek?” diye yanıtladı gülererek. “Tabii ki birkaç yüz kilo fildişi satıp kesele-
rimizi doldurmak için. Yoksa bu iri hayvanlardan korkuyor musunuz Bay Méré?”

Cyprien bu densizliğe aldırmayıp omuzlarını silkti. Ama yine de Napolili ve diğer arkadaşının otlağa doğru ilerlediğini görünce onları takip etti.

Üçü şimdi fillere iki yüz metre kadar yaklaşmıştı. Kulakları oldukça hassas ve sürekli diken üzerinde olan bu zeki hayvanlar avcılarının yaklaştıklarını henüz fark etmedilerse, bunun nedeni rüzgârın karşıdan esmesi ve baobap ağaçlarının sesi engellemiş olmasıydı.

Ama fillerden biri huzursuzluk belirtisi göstererek hortumunu soru işareti gibi kaldırmıştı.

“Şimdi tam zamanı,” dedi Annibal Pantalacci kısık bir sesle. “Eğer iyi bir sonuç almak istiyorsak, kendimize birer hedef seçip ayrılalım, sonra işaret verince hep birden ateş açalım, yoksa ilk tüfek sesinin ardından bütün sürü kaçıp gider.”

Bu fikir kabul edilince James Hilton sağ tarafa yöneldi. Aynı anda Annibal Pantalacci sola gider-

ken Cyprien ortada kaldı. Bu şekilde birbirlerinden ayrılmış olarak sessizce otlağa doğru yürümeye devam ettiler.

Aniden iki güçlü kol Cyprien'i arkasından sıkıca kavradı, tam bu sırada Li kısık sesle onun kulağına şöyle fısıldadı:

"Merak etmeyin benim. Atınızın terkisine bindim... Hiçbir şey söylemeyin... Biraz sonra niçin yaptığımı anlarsınız."

Cyprien tepenin kıyısına geldiğinde fillerden otuz metre uzaklıkta bulunuyordu. Her şeye hazırlıklı olmak için tüfeğinin emniyetini açarken Çinli ona şunları söyledi:

"Tüfeğinizde mermi yok! Merak etmeyin. Her şey yolunda. Her şey yolunda."

Aynı anda ateş etme işareti olan ıslık sesi duyuldu ve eş zamanlı olarak Cyprien'in arkasından bir el, ama tek bir el ateş edildi.

Cyprien hızlıca arkasına döndüğünde bir ağaç gövdesinin arkasında kaçmaya çalışan Annibal Pantalacci'yi gördü. Ama şimdi çözmesi gereken ondan daha büyük bir sorunu vardı.

Muhtemelen yaralandığından ötürü cılgına dönen bir fil üzerine koşuyordu. Yer filin koşmasının yarattığı etkiyle sarsılıyordu, zaten bu sonuca bekleyen Napolili tıpkı diğerleri gibi çoktan kaçmıştı.

Hala Cyprien'e sarılmış olan Li, "İşte şimdi" diye bağırdı. "Hayvan tam sizin üzerinize gelirken Templar'ı yana çekin. Sonra şu çalılığın etrafında dönün, bırakın fil sizi takip etsin. Gerisini ben hallederim."

Cyprien, Li'nin talimatlarını uygulayacak zamanı zar zor bulmuştu. Devasa hayvan, hortumu

havada, gözlerini kan bürümüş, ağzı açık bir halde ve kocaman dişlerini kaldırarak inanılmaz bir hızla ona yaklaşıyordu.

Templar çok tecrübeli bir hayvan gibi davranıyordu. Binicisinin dizlerinin baskılarına mükemmel bir uyum sağlayarak sağa sert bir sıçramayı tam zamanında gerçekleştirmişti. Böylece üzerlerine büyük bir hızla gelen fil yanlarından geçip gitti.

Bu sırada Çinli hiçbir şey söylemeden hızlı bir hareketle attan inip daha önce efendisine gösterdiği çalılığın arkasına kendini attı.

“Buraya! Buraya! Bu çalılığın etrafında dönün bırakın sizi takip etsin,” diye bağırdı.

İlk saldırısında başarısızlığa uğrayan fil daha da kızmış bir halde yeniden üzerine geldi. Cyprien, Çinli'nin ne yapmak istediğini tam olarak anlamasa da dediklerini harfiyen yerine getirdi. Çalılığın etrafında döndü, onu takip eden hayvanı iki kez daha atının ani hareketleri sayesinde atlattı. Ama bu taktik uzun süre işe yarayacak mıydı? Li hayvanı yormak mı istiyordu?

Cyprien tatmin edici herhangi bir cevap bulmadan bu soruları kendi kendine sorarken, birden hayvanın dizlerinin üzerine çöktüğünü görerek hayretler içerisinde kaldı.

Li otların içerisinde hayvanın ayaklarının altına kadar sürünmüş ve fırsatını bulduğunda müthiş isabetli bir darbeyle insan vücudunda aşıl tendonu denen bölgeyi kesmişti.

Bu genellikle Hinduların fil avlamakta kullandıkları yöntemdi ve Çinli'nin bu yöntemi Seylan'da sıkça uyguladığı anlaşılıyordu çünkü işlemi büyük bir soğukkanlılık ve isabetle gerçekleştirmişti.

Müthiş isabetli bir darbeye...

Çaresizce yere yıkılan fil, kafası otların içine gömülmüş halde hareketsiz kalmıştı. Yaralarından kanlar akıyor ve her geçen an onu biraz daha güçten düşürüyordu.

Annibal Pantalacci ve James Hilton tekrar ortaya çıkarak, "Bravo ... Bu kadar..." diye bağıldılar.

Yaşanan bu dramda aktif bir rol almak için cırpınan James Hilton, “Gözüne bir kurşun sıkarak öldürmek lazım,” dedi.

Ardından da tüfeğini omuzlayarak ateş etti.

Aynı anda hayvanın devasa vücudunda patlayan fişegin sesi duyuldu. Son bir titremenin ardından fil hareketsiz kaldı, toprağın üzerine yığılmış gri bir kayaya benziyordu.

Daha iyi görebilmek için atını hayvanın yanına süren James Hilton, “Evet işi bitti,” diye bağırdı.

Çinli efendisine baktı, incecik gözleri sanki, “Bekleyin... Bekleyin,” diyordu.

Bu sahnenin korkunç ama kaçınılmaz sonunu görmek için çok beklemek gerekmeyecekti.

Bu sırada James Hilton file yaklaşıp atının eyerinden eğilerek hayvanın koca kulaklarından birini kaldırmaya çalıştı. Tam bu sırada hayvan aniden hortumunu kaldırdı ve tedbirsiz avcının üzerine indirerek bel kemiğini kırıp kafasını parçaladı; dehşetten donakalmış diğerleri olan bitene müdahale edecek zaman bile bulamadılar.

James Hilton sadece son çılgılığını atabildi. Üç saniye içinde, bir daha kalkmamak üzere düşen filin altındaki kanlı bir et yığınıydı sadece.

Çinli kafasını sallayarak, “Ölü taklidi yaptığından emindim,” dedi ciddi bir yüzle. “Filler ellerine geçen fırsatları kaçırmazlar.”

James Hilton’un ardından söylenen sözler bunlardı. Bu korkunç hayvanların gazabına uğraması için kurgulanan ihanetin etkisini hâlâ üzerinden atamayan Cyprien, “Hak yerini buldu,” diye düşündü.

Napolili’ye gelince, eğer herhangi bir düşüncesi varsa da bunu kendisine saklayacaktı.

Hayvan hortumunu kaldırdı.

Bu sırada Çinli av bıçağıyla çimlerin üzerlerine çukur kazmaya başlamıştı ve bir süre sonra Cyprien'in yardımıyla James Hilton'dan geriye kalan şekilsiz bedeni gömdüler.

Bütün bu işler zaman aldı ve üç avcı kampa doğru yola çıktıklarında güneş ufukta epey yükselmişti.

Kampa vardıklarında büyük bir endişeye kapılacaklardı. Zira Bardik kaybolmuştu.

16

İHANET

Cyprien ve iki yoldaşının yokluğunda kampta neler olmuştu? Genç Kaffir ortaya çıkmadığı sürece bu sorunun cevabını bulmak çok güçtü.

Bardik'i beklediler ona seslenip her tarafı aradılar. Hiçbir iz bulamadılar. Hazırlamaya başladığı akşam yemeği sönmüş ocağın yanındaydı; bu da onun sadece iki üç saat önce kaybolduğunu gösteriyordu.

Cyprien olup bitenler hakkında sadece tahminler yürütebilirdi ama bu tahminler hiçbir şeyi açıklamıyordu. Genç Kaffir'in vahşi bir hayvanın saldırısına uğramış olması mümkün değildi: Kanlı bir boğuşmaya dair herhangi bir ize veya etrafta en ufak bir dağınıklığa rastlanmamıştı. Annibal Pantalacci'nin öne sürdüğü, ülkesine dönmek için firar ettiği fikrini, kendisine sadakatle bağlı bu gence yakıştıramayan Cyprien kesinlikle kabul etmiyordu.

Yarım günlük bir arayıştan sonra genç Kaffir hâlâ bulunamamıştı ve ortadan kaybolmasının nedeni gizemini koruyordu.

Annibal Pantalacci ve Cyprien aralarında bir toplantı yaptılar. Yola çıkmadan önce ertesi sabaha kadar beklemeye karar verdiler. Eğer Bardik avcılık içgüdülerine kapılıp bir hayvanı takip ederken kaybolduysa, belki onlar yola çıkmadan dönebilirdi.

Ama bir süre önce bir Kaffir grubunun kamp-larına gelip Bardik ve Li'yi sorguya çektiğini hatırladılar; Bardik onlar tarafından yakalanıp götürülmüş olabilirdi.

Gün hüzünlü geçmişti ama gece daha da kasvetli olacaktı. Sanki bu seferin üstünde bir uğursuzluk var gibiydi. Annibal Pantalacci sessiz ve kabaydı. İki işbirlikçisi Friedel ve James Hilton ölmüştü, artık karşısında elmas ve evlilik işinde mücadele edeceği tek bir kişi kalmıştı ve genç rakibini ortadan kaldırmaya her zamankinden daha çok kararlıydı. Ve onun gözünde her şey gerçekten de sadece işten ibaretti.

Cyprien'e gelince; Li ona tüfeğindeki fişekleri boşaltma hikâyesine dair duyduğu her şeyi anlatmıştı ve artık yol arkadaşını gece gündüz gözetmesi gerekiyordu. Çinli bu işin bir bölümünü üstüne almaya seve seve razıydı.

Cyprien ve Annibal Pantalacci bütün akşamı ateşin başında sessizce tütün içerek geçirdiler ve birbirlerine iyi geceler bile dilemeden vagondaki tentenin altına yatmaya gittiler. Vahşi hayvanları uzaklaştırmak için ateşi canlı tutma görevi Li'ye verilmişti.

Sabah gün doğumunda genç Kaffir kampa dönmemişti.

Cyprien hizmetçisine geri dönmesi için son bir şans vermek amacıyla yirmi dört saat daha beklemeyi istiyordu ama Napolili derhal yola çıkmak için ısrar etti.

"Bardik'ten pekâlâ vazgeçebiliriz," diyordu. "Ama vakit kaybedersek Matakî'ti asla yakalayamayız."

Cyprien razı olunca Çinli yola çıkmak için öküzleri toplamaya gitti.

Ama aksilikler bir türlü bitmiyordu. Öküzler de kaybolmuştu. Daha geçen akşam kampın çevresindeki yüksek otların içinde yatıyorlardı. Şimdi bir tanesini bile bulmak mümkün değildi.

Böylece Bardik'in kaybolmasının yol açtığı boşluğun ne kadar önemli olduğu ortaya çıktı. Afrika'daki sığır türünün özelliklerini çok iyi bilen bu zeki hizmetçi görevinin başında olsaydı, bir gün boyunca dinlenmiş olan bu hayvanları mutlaka ağaçlara veya sınıklara bağlardı. Genelde bir günlük yürüyüşün ardından böyle bir tedbir gereksizdi: Yorgunluktan bitkin düşmüş öküzler vagonun etrafındaki otları yiyip uyuyor, sabah olunca da en fazla yüz metre uzaklaşmış oluyordu. Ama bir günlük dinlenme süresi ve otlamanın ardından durum biraz daha farklıydı.

Şüphesiz sabah uyandıklarında bu hayvanların ilk işleri, bir gece önce yedikleri otlardan daha tazelelerini bulmaktı. Biraz bağımsız ruhlu oldukları için yavaş yavaş kamptan uzaklaşıp onu gözden kaybettiklerinde içgüdülerine uyup birbirlerini takip ederek Transvaal'ın yolunu tutmuş olmalıydılar.

Bu tür aksiliklere Afrika'daki seferlerde sık rastlanıyor ve bu durum ciddi sonuçlara yol açıyordu, çünkü çekecek hayvanlar olmayınca vagonun bir işlevi kalmıyordu ve vagon Afrika'da yolculuk yapanlar için bir ev, bir dükkân ve bir kale görevi görüyordu.

Öküzlerin izinden iki üç saat koşturduktan sonra onları yakalama umutlarını tamamen kaybedip bu işten vazgeçen Cyprien ile Annibal Pantalacci'nin hayal kırıklıkları büyüktü.

Koşulların gittikçe ağırlaşması üzerine bundan sonra ne yapacaklarını yeniden kararlaştırmaları gerekmişti.

Çok fazla seçenekleri yoktu; vagonu bırakıp taşıyabilecekleri kadar yiyecek ve cephaneyi yanlarına alarak yola atlarla devam etmeleri gerekiyordu. Eğer şansları yaver giderse, bir tüfek ya da fişekler karşılığında kendilerine öküz satmayı kabul edecek bir Kaffir şefine rastlayabilirlerdi. Li'ye gelince, o da James Hilton'un artık sahipsiz kalan atına binebilirdi.

Vagonun üstünü kaplayarak onu yapay bir çalılığın altına gizlemek için dikenli dallar kesmeye başladılar. Sonra herkes, konserve kutularını, çamaşırlarını, cephanelerini ceplerine ve çantalarına tıka basa doldurdu. Çinli büyük bir üzüntüyle taşınması çok ağır olan kırmızı sandığını bırakmak zorunda kaldı ama asla vazgeçmeyeceği ipini, gömleğinin altından beline doladı.

Üç atlı, bütün hazırlıklarını tamamladıktan sonra böylesine trajik olayların cereyan ettiği vadiye son kez bakarak tepelere giden yola koyuldular.

Bu yol, ülkedeki her yol gibi yırtıcı hayvanların su içmek için sürekli kullandıkları basit bir patikaydı.

Öğlen saatini biraz geçiyordu; Cyprien, Annibal Pantalacci ve Li yakıcı güneşin altında akşama kadar hızla yol aldılar, sonra derin bir vadide, büyük bir kayanın dibinde kamp kurup iyi bir ateş yaktıklarında vagonu terk etmek zorunda kalmalarının çok da büyük bir kayıp olmadığını düşündüler.

İki gün boyunca, peşine düştükleri kişinin izinde olduklarının farkına varmadan bu şekilde ilerlediler. İkinci günün akşamı, gün batımından hemen önce, geceyi geçirecekleri ağaçlığın altına doğru ilerlerken Li gırtlaktan gelen bir ses çıkardı.

Ufukta, batan günün son ışıkları altında hareket eden siyah bir noktayı parmağıyla işaret ederek, "Hah," dedi.

Cyprien ve Annibal Pantalacci bakışlarını Çinli'nin işaret ettiği yöne çevirdiler.

"Bir yolcu," diye bağırdı Napolili.

"Bir yolcu," diye bağırdı Napolili.

Cep dürbününü çabucak gözlerine yerleştiren Cyprien, "Bu Matakıt'ın ta kendisi," dedi. "Arabasını ve devekuşunu net bir şekilde görebiliyorum... Bu o!"

Sonrasında dürbünü Pantalacci'ye uzattı ve o da Cyprien'i doğruladı.

"Sizce şu an onunla aramızda ne kadar mesafe var?" diye sordu Cyprien.

"En azından yedi veya sekiz mil ama on da olabilir," diye yanıtladı Napolili.

"O halde bugün mola vermeden önce ona yetişmemiz mümkün değil."

"Kesinlikle," diye yanıtladı Annibal Pantalacci. "Yarım saat içerisinde hava tamamen kararacak ve o yöne bir adım bile atamayacak hale geleceğiz."

"Eğer yarın erkenden yola çıkarsak ona yetişebiliriz."

"Aynı fikirdeyim."

Ağaçlık bölgeye geldiklerinde atlarından indiler. Her zaman yaptıkları gibi önce atların bakımıyla ilgilendiler; onları kazıklara bağlamadan önce otlayarak karınlarını doyurmasını beklediler. Bu sırada Çinli ateş yakmakla meşguldü.

Bütün hazırlıkları yaparken gece olmuştu. Akşam yemeği üç günden bu yana ilk kez daha neşeli geçmişti. Ama yemek biter bitmez üç yolcu başlarını eyerlerine koyup battaniyelerine sarılarak bütün gece yanması için iyice beslenmiş ateşin etrafında uyumaya hazırlandılar. Matakıt'e yetişebilmek için gün doğmadan önce uyanmak çok önemliydi.

Cyprien ve Çinli tedbiri elden bırakarak kısa süre içerisinde derin bir uykuya daldılar.

Aynı şey Napolili için geçerli değildi, kafası sabit bir fikre takılmış biri gibi iki üç saat boyunca battaniyesinin altında dönüp durdu. Kötü bir şeyler yapmaya hazırlanıyordu.

Sonunda dayanamayarak büyük bir sessizlik içinde kalkıp atların yanına giderek kendi atını eyerledi, sonra Templar ve Çinli'nin de atını çözecek dizginlerini eline aldı. Aniden uyandırıldıkları için şaşkınlaşmış hayvanlar aptalca bir uysallıkla onu takip ettiler, toprağı kaplayan ince otlar üç hayvanın ayak seslerini tamamen boğuyordu. Anibal Pantalacci atları, eteğinde kamp yaptıkları vadinin aşağısına kadar indirerek bir ağaca bağladıktan sonra kamp yerine geri döndü. Uyuyanlar hiçbir hareket belirtisi göstermemişlerdi.

Napolili battaniyesini, tüfeğini, cephanesini ve birkaç yiyecek eşyası aldı. Sonra soğukkanlılıkla yoldaşlarını bu ıssız yerde terk etti.

Akşamdan beri kafasından geçen fikir buydu: Atları alarak Cyprien ve Li'nin, Matakıt'e yetişmesini engelleyecekti. Böylece galibiyetini garanti altına alacaktı. Bu ihanetin iğrenç niteliğı, kendisine iyilikten başka hiçbir şey yapmamış yol arkadaşlarını böyle alçakça soymasıydı; bu da bu sefil yaratığın her şeyi yapabilecek bir karakterde olduğunu gösteriyordu. Atına bindi, biraz önce bıraktığı yerde gürültülü bir şekilde otlayan diğer iki hayvanın dizginlerini de eline alarak, tepelerin üzerinde yükselen ay ışığı altında hızla uzaklaştı.

Cyprien ve Li hâlâ uyuyorlardı. Sabah saat üçte Çinli gözlerini açarak doğuda yavaş yavaş sönme-ye başlayan yıldızları seyretti.

"Kahve yapmanın zamanı geldi," dedi.

Vakit kaybetmeden sarıldığı battaniyeyi üzerinden atarak, çölde olsun şehirde olsun hiç ihmal etmediği sabah temizliğini yapmaya başladı.

Birdenbire, "Pantalacci nereye gitti?" diye sordu kendi kendine.

Şafak söküyor, kampın etrafındaki nesneler daha belirgin olmaya başlıyordu.

"Atlar da burada yok!" dedi Li. "Yoksa dostumuz..."

Olan biteni tahmin ederek bir gece önce atları bağladıkları kazıkların oraya koştu,

Kampın içerisinde bir tur attıktan sonra Napolili'nin eşyalarının da orada olmadığını gördü.

Her şey apaçık ortadaydı.

Beyaz ırktan bir adam olsa muhtemelen Cyprien'i uyandırarak bu kötü haberi hemen vermek isteyecekti. Ama Çinli sarı ırktan bir adamdı ve kötü bir haber vermek söz konusu olduğunda acele etmeye gerek olmadığını düşünüyordu. Bu yüzden sakince kahvesini yapmaya koyuldu.

"Bu alçağın yiyeceklerimizi bize bırakması ne büyük incelik," dedi kendi kendine.

Kahveyi bu iş için özel olarak yaptığı kumaş bir filtreden geçirdikten sonra, düğme iliklerine asılı halde sürekli üzerinde taşıdığı devede taşı yumurtası kabuğundan yapılmış iki kupaya doldurdu ve hâlâ uyumakta olan Cyprien'in yanına gitti.

Nazikçe omzuna dokunarak, "İşte kahveniz hazır küçük baba," dedi.

Cyprien bir gözünü açtı, gerindi, Çinli'ye gülümseyip doğrularak dumanı tüten kahvesini içti.

Yeri boş olan Napolili'nin yokluğunu daha sonra fark etti.

“Pantalacci nerde?” diye sordu.

Li sanki herkesin bildiği bir olayı anlatıyormuş gibi doğal bir tonla, “Gitti küçük baba,” diye yanıtladı.

“Nasıl? Gitti mi?”

“Evet küçük baba, üç atla beraber.”

Cyprien battaniyesinden sıyrılarak etrafına bir göz attı ve her şeyi anladı.

Ama gururu onun endişesini ve öfkesini dışa vurmasını engelliyordu.

“Tamam pekâlâ,” dedi. “Ama bu alçak son sözü kendisinin söyleyeceğine inanıyorsa yanılıyor.”

Cyprien volta atarak ne yapması gerektiğini düşünüyordu.

“Hemen şimdi gitmemiz gerek,” dedi Çinli’ye. “Eyerleri dizginleri ve ağırlık yapan bütün eşyaları burada bırakarak yanımıza sadece tüfekleri ve kalan yiyecekleri alacağız. Eğer iyi yürürsek neredeyse onun kadar hızlı ilerleyebiliriz ve belki kestirme yollar bile bulabiliriz.”

Li onun söylediklerini hemen yerine getirdi. Birkaç dakika içerisinde battaniyeler katlanmış çantalar omuzlara asılmıştı. Bırakmak zorunda kaldıkları her şeyi toplayıp büyük bir çalılığın altına saklayarak hemen yola çıktılar.

Cyprien, yürüyerek gitmek daha avantajlı olabilir derken bazı yönlerden haklıydı. Böylece kestirmeden giderek hiçbir atın aşamayacağı sert yamaçlara tırmanabilirlerdi, ama bunun bedeli de çok büyük bir yorgunluk olacaktı.

Üç gündür takip ettikleri dağ silsilesinin kuzey yamacına ulaştıklarında saat öğleden sonra üçe geliyordu. Lopepe’nin verdiği bilgilere göre

Tonaia'nın başkentine yaklaşmış olmalıydılar. Ne yazık ki yol tarifleri çok karmaşık ve Betchouana dilindeki mesafe kavramları o kadar belirsizdi ki, gidecekleri yere varmak için üç gün mü yoksa beş gün mü yürümeleri gerektiğini önceden bilmeleri imkânsızdı.

Cyprien ve Li, dağın doruklarını aşıp önlerinde uzanan ilk vadinin yokuşundan aşağıya inerlerken, birden Li'nin güldüğü duyuldu.

"Zürafalar," dedi.

Cyprien bu hayvanlardan yaklaşık yirmi tanesinin vadinin derinliklerinde otladığını gördü. Bundan daha zarif bir görüntü olamazdı, uzaktan bakıldığında uzun boyunları bir gemi direğini andırıyordu ve yere yattıklarında ise, sarı benekli gövdelerinden üç dört metre ilerde, otların içine uzanmış bir yılan gibiydiler.

"Templar'ın işini görmesi için bu zürafalardan birini kullanabiliriz," dedi Li.

"Bir zürafaya binmek mi? Bu görülmüş bir şey mi?!" diye bağırdı Cyprien.

"Daha önce görülüp görülmediğini bilmiyorum ama denememe izin verirseniz belki siz görürsünüz," diye yanıtladı Çinli.

Cyprien, eğer bir şey kendisi için yeniyse, bunun yapılmasının imkânsız olduğunu asla düşünmezdi, bu yüzden Li'ye ona yardım etmeye hazır olduğunu söyledi.

"Şansımıza rüzgâr onların tarafından esiyor," dedi Çinli. "Yoksa şimdiye kadar kokumuzu çoktan alırlardı, burunları çok hassastır. Siz onların sağından dolanarak bir el ateş edip korkutun ve benim tarafıma doğru sürün, gerisini ben hallederim."

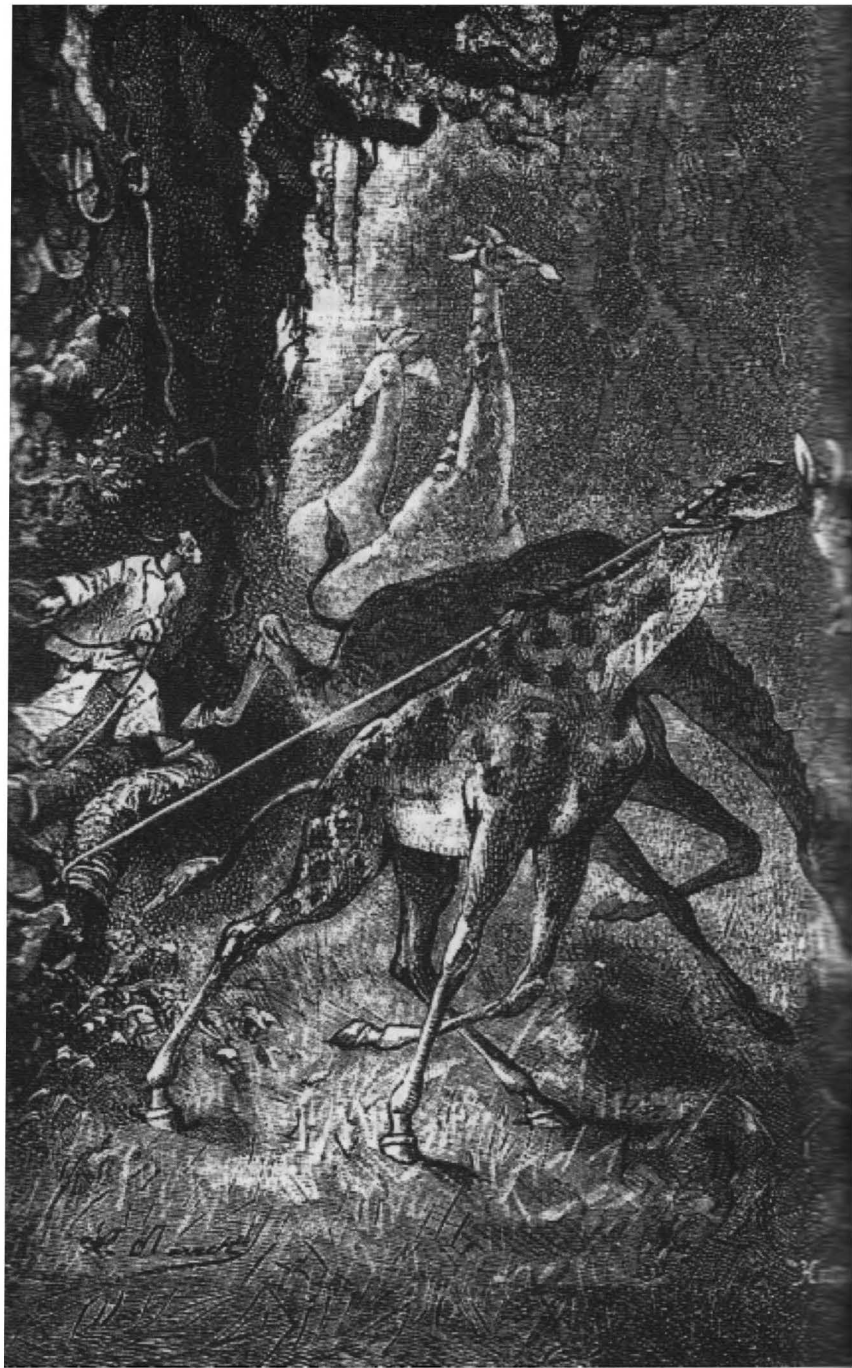
Cyprien tüfeği dışında hareketlerine engel olabilecek bütün eşyalarını yere koyup hizmetçisinin söylediği manevrayı yapmaya hazırlandı.

Çinli hiç vakit kaybetmeden harekete geçti. Vadinin yamaçlarından koşarak inip aşağıdaki bir patikaya geldi. Rastladığı sayısız ayak izi, zürafaların bu yolu kullandıklarını gösteriyordu. Çinli büyük bir ağacın arkasına gizlenerek yanından hiç ayırmadığı uzun ipini çıkardı ve ortasından keserek otuzar metrelik iki parça haline getirdi. Sonra iplerin birer ucuna büyük bir taş bağlayıp bunlardan çok güzel kementler oluşturdu ve diğer uçlarını da ağaç dallarının dibine sıkıca bağladı. Nihayet yaptığı aletin boшта kalan uçlarını sol koluna sararak bir ağaç gövdesinin arkasına gizlendi.

Beş dakika geçmemişti ki uzaktan bir el silah sesi duyuldu. Hemen ardından bir süvari birliğinin çıkardığı sesleri andıran hızlı adımlar, zürafaların tıpkı Li'nin tahmin ettiği gibi koşmaya başladıklarını gösteriyordu. Kendilerini bekleyen düşmandan habersizce, pusuya yatmış Li'nin üzerine geliyorlardı.

Rüzgârda titreyen burunları, ürkmüş küçücük kafaları ve sarkmış dillerle bu zürafalar gerçekten harika hayvanlardı. Li, hiçbir endişe duymadan onların gelmesini bekliyordu. Pusu yerini çok zekice seçmişti, yolun daraldığı, hayvanların en fazla iki sıra halinde geçebileceği bir yere saklanmıştı.

Önce üç dört tanesinin geçmesine izin verdi, sonra büyük bir hayvanı gözüne kestirerek ilk hamlesini yaptı. Işık çalarak fırlayan kement, hayvanın boynuna dolandı, hayvan birkaç adım daha attı ama aniden gerilen ipin gırtlığını sıkmasıyla durdu.

Aniden gerilen ipin gırtlığını sıkmasıyla durdu.

Çinli zürafanın ne yaptığını izleyerek vakit kaybetmedi. İlk kemendinin hedefini bulmasından hemen sonra ikincisini eline alıp başka bir zürafanın üzerine attı.

Bu hamlesinde de başarılı oldu. Bütün bunlar yarım dakikadan kısa bir sürede olup bitmişti. Korkan sürü dört bir yana dağılmıştı, ama yarı yarıya boğulmuş ve nefes nefese kalmış iki zürafa yakalanmıştı.

Bu işin başarisından pek de emin olmadan ona doğru koşan Cyprien'e, "Gelin küçük baba," diye bağırdı Çinli.

Ama gerçek ortadaydı, ellerinde büyük, güçlü, çok sağlıklı, ince bacaklı ve parlak derili iki mükemmel hayvan vardı. Cyprien her ne kadar onları hayranlıkla seyretse de binek hayvanı olarak kullanılabileceklerine ihtimal vermiyordu.

"Geriye doğru en azından altmış derecelik bir açıyla inen böyle bir tepenin üzerinde nasıl durulabilir ki?" diyordu gülerek.

"Tabii ki hayvanın sırtı yerine omuzlarına binerek," diye yanıtladı Li. "Hem eyerin arka tarafına bir battaniye yuvarlayıp koymak çok mu zor?"

"Ama eyerimiz yok ki."

"Birazdan sizinkini alıp getiririm."

"Pekâlâ, bu ağızlara nasıl bir dizgin bulacağız?"

"Şimdi görürsünüz."

Çinli'nin her şeye bir cevabı vardı ve ağzından çıkan her sözü eyleme dönüştürüyordu.

Akşam yemeği vakti henüz gelmemişti ki, ipinin bir kısmıyla çok güçlü iki yular yapıp zürafaların başına geçirdi. İpin diğer ucu dizgin vazifesi görecekti. Zaten çok uysal karakterli olan bu hay-

vanlar, başlarına gelen olaylar yüzünden o kadar afallamışlardı ki hiçbir direniş göstermediler.

Bu hazırlıklar tamamlandıktan sonra yakaladıkları iki hayvanı iplerinden çekip götürmek artık çok kolaydı. Cyprien ve Li geri dönerek bir önceki kamp yerlerinde terk etmek zorunda kaldıkları eyerlerini ve diğer eşyalarını aldılar.

Bütün bu hazırlıkları tamamlamak akşama kadar sürmüştü. Çinli'nin becerileri gerçekten hayranlık uyandırıcıydı. Sadece Cyprien'in eyerinde değişiklikler yaparak zürafalardan birinin sırtına yatay olarak konabilecek hale getirmekle kalmamış, kendisi için de ağaç dallarından bir eyer yapmıştı, sonrasında tedbirli davranarak, iki zürafanın direncini kırmak amacıyla gece yarısına kadar üstlerine binerek onları itaat etmeye alıştırmıştı.

AFRİKA ENGELLİ YARIŞI

İki süvarinin ertesi sabah yoldaki halleri tuhaf-
lıkta sınır tanımıyordu. Cyprien'in bu haldeyken,
Vandergaart kampının ana caddesinde Bayan
Watkins tarafından görülmeyi istemezdi. Hama-
ma giren terlerdi. Çölde bulunuyorlardı ve zürafa-
ya binmek, deveye binmekten daha tuhaf değildi;
görünümleri biraz bu "çöl gemilerini" andırıyordu.
Sırtları korkunç sertti ve öne arkaya öyle sallanı-
yordu ki iki yoldaşı sanki deniz tutmuş gibiydi.

Ama iki üç saat içinde Cyprien ve Çinli buna bi-
raz alışmışlardı. Zürafalar hızlı yürüdükleri ve çok
uysal olduklarından birkaç küçük başkaldırı dene-
mesi bastırıldıktan sonra her şey yolunda gitmeye
başlamıştı.

Şimdi son üç dört gündür kaybettikleri zamanı
telafi etmeleri gerekiyordu. Şu ana kadar Matakıt
iyice uzaklaşmış olmalıydı. Acaba Annibal Panta-
lacci onu yakalamış olabilir miydi? Ne olursa olsun
Cyprien hedefine ulaşmak için sonuna kadar uğ-
raşmaya kararlıydı.

Üç günlük yürüyüşün sonunda atlılar ama belki
de "zürafalılar" demek gerekir, ova ülkesine varmış-
lardı. Muhtemelen Zambeze nehrine dökülen ve ku-
zeye doğru akan dolambaçlı bir derenin sağ kıyısın-
dan yol alıyorlardı. İyice ehlileşmiş zürafalar, uzun

yolun verdiği yorgunluk ve Li'nin onlara uyguladığı sistemli beslenme sayesinde kolaylıkla idare edilebiliyorlardı. Cyprien artık bineğinin uzun dizginlerini gevşetebiliyor, sadece dizlerini kullanarak onu yönlendirebiliyordu.

Bu meşgaleden kurtulduğu için çevreyi daha rahat izliyor, ıssız ve vahşi bölgelerden geçerek geldikleri bu yeni ülkenin her köşesinde, daha ileri bir uygarlığın izlerini görmekten büyük bir zevk alıyordu. Göz alabildiğine uzanan manyoka ve taro tarlaları düzenli olarak ekilmişti ve ucu ucuна eklenmiş bambu borular vasıtasıyla nehirden taşınan suyla sulanıyordu, yollar geniş ve muntazamdı, kısacası her şey bir bolluk havası hissettiriyordu; ufukta görülen tepelere yayılmış anı kovarı şeklindeki beyaz kulübeler, az sayıda bir nüfus barındırıyordu.

Buna rağmen, vahşi hayvanların, geviş getirenlerin ve diğer canlı türlerinin olağanüstü yoğunluğu, hâlâ çölün sınırlarında bulunulduğunun göstergesiydi. Her türden ve büyüklükten sayısız kuş sürüsü gökyüzünü karartıyordu. Gazel ve antilop sürülerinin yoldan geçtiği görülüyordu, bazen devasa bir hipopotam kafasını nehirden çıkartıyor, gü-rültüyle homurdandıktan sonra, suyu bir şelale gibi şapırdatarak tekrar dalıyordu.

Cyprien kendini tamamen bu manzaraya kaptırmıştı, bu yüzden yol arkadaşıyla birlikte yanından geçtikleri küçük bir tepeyi döndüklerinde, tesadüflerin kendisine sunduğu manzarayı hiç bekle-miyordu.

Bu, önünde kaçan Matakî'ti, atının üstünde doludizgin kovalayan Annibal Pantalacci'nin ta kendisiydi. Aralarındaki mesafe en fazla bin beş yüz

metreydi ama Cyprien ile Çinli'nin onlara olan uzaklığı da altı bin metre kadardı.

Doğudan esen sert rüzgârlar atmosferi temizlemişti ve bu çıplak ova, tepedeki güneşin göz kamaştıran parlak ışıklarına boğulmuş olduğu için gördükleri şey şüpheye yer bırakmayacak kadar netti.

Her ikisi de o kadar çok sevinmişlerdi ki yaptıkları ilk şey sevinçten çığlıklar atmak oldu. Cyprien'in nesheli "Hurra"sı ve Li'nin "Hah"ı aynı anlama geliyordu. Sonrasında zürafalarını koşturmaya başladılar.

Matakit'in kendisine gittikçe yaklaşan Napolili'yi gördüğüne şüphe yoktu, ama çok uzakta, ovanın sınırında olan eski efendisini ve kopjeden arkadaşını görebilmesi mümkün değildi. Pantalacci'nin hiçbir açıklama yapmadan kendisini bir köpek gibi öldürebilecek acımasız biri olduğunu iyi bilen genç Kaffir, onu gördüğünde, devekuşu tarafından çekilen iki tekerlekli arabasını olabildiği kadar hızlandırmıştı. Hayvan sanki mesafeleri yutuyordu. Öylesine yutuyordu ki aniden büyük bir kayaya çarpı. Çarpma çok sert oldu, arabanın, uzun ve zorlu bir yolculuktan dolayı zaten yıpranmış olan dingili kınıldı. Hemen ardından tekerlerden biri fırlayıp çıkınca, Matakit ve aracı yolun ortasına serildiler.

Zavallı Kaffir bu düşüşten korkunç yaralar almıştı. Ama duyduğu korku, bu şoka direnmesini sağlamış, hatta direncini iki kat artırmıştı. Bu zalim Napolili'nin eline düşerse başına neler geleceğini bildiğinden, hemen ayağa kalkıp devekuşunun koşumlarını arabadan çözerek ata biner gibi hayvanın sırtına atladı ve hızla sürmeye başladı.

Böylece dünyanın Roma arenasındaki gösterilerden bu yana görmediği baş döndürücü bir engelli yarış başladı.

Böylece baş döndürücü bir engelli yarış başladı.

Annibal Pantalacci Matakiti takip ederken, Cyprien ve Li'de onların peşine düştü. Çalınan elmas konusunu çözüme kavuşturmak için genç Kaffir'i, sefil Napolili'ye de hak ettiği cezayı vermek için ikisini birden yakalamak iyi olmaz mıydı?

Kazayı gören binicileri, zürafaları kamçılıyıp mahmuzladılar ve hayvanlar boyunları ileride, ağızları açık, kulakları yana devrilmiş halde son sürat, neredeyse saf kan bir atın hızıyla koşarak sürücülerinin kendilerinden beklediği gücü son zerresine kadar verdiler.

Matakit'in devekuşunun hızı olağanüstüydü. Paris Grand Prix at yarışlarının galipleri bile onunla boy ölçüşemezdi. Kısa kanatları uçmaya yaramıyordu ama onun hızlanmasındaki etkisi büyüktü. Her şey o kadar hızlı gelişmişti ki, birkaç dakikadan daha kısa bir süre içinde genç Kaffir, kendisi ile takipçileri arasındaki mesafeyi önemli ölçüde açmıştı.

Matakit binek hayvanı olarak devekuşunu tercih etmekle çok iyi bir seçim yapmıştı. Eğer aynı hızı sadece on beş dakika boyunca sürdürebilirse, Napolili'nin pençesinden kesin olarak kurtulmuş olacaktı.

Annibal Pantalacci en ufak bir gecikmenin bütün avantajını kaybettireceğini iyi biliyordu. Kendisi ile kaçak arasındaki mesafe gittikçe açılıyordu. Bu yarışın geçtiği mısır tarlasının ilerisinde, rüzgâr esintileriyle sallanan, göz alabildiğince büyük bir sakız ağacı ve yaban inciri ormanının gölgesi uzanıyordu. Eğer Matakit oraya ulaşırsa, onu görmek mümkün olmayacağından yakalamak tamamen imkânsız hale gelecekti.

Cyprien ve Çinli dörtnala ilerlerken bir yandan da önlerindeki mücadeleyi ilgiyle izliyorlardı. Sonunda tepenin eteğine gelmişlerdi, mısır tarlasında ilerliyorlardı; avcı ile av dört kilometre ilerlerindeydi.

Bu sırada Napolili'nin çok müthiş bir çaba sarf ederek kaçağa biraz yaklaştığını gördüler. Devekusu belki yorulduğundan, belki de bir kayaya ya da kütüğe çarptığı için yaralandığından hızı gözle görülür bir şekilde azalmıştı. Annibal Pantalacci artık Kaffir'e yüz metre uzaklıktaydı.

Ama Matakıt ağaçlıkların sınırına gelmişti, sonrasında aniden kayboldu ve aynı anda Annibal Pantalacci eyerinden sertçe düşüp yerde yuvarlanırken atı ovaya doğru kaçmaya başladı.

"Matakıt elimizden kaçıyor," diye bağırdı Çinli.

"Evet, ama bu alçak Pantalacci'yi yakaladık," diye yanıtladı Cyprien.

Ve zürafalarını daha da hızlandırdılar.

Yarım saat sonra mısır tarlasını neredeyse tamamen geçmişlerdi ve Napolili'nin düştüğü yere beş yüz adım mesafedeydiler. Kafalarındaki soru şuydu: Annibal Pantalacci tekrar ayağa kalkarak sakızağacı ormanına dalmış mıydı? Yoksa ağır yaralı, belki de ölmüş olarak yerde yatıyor muydu?

Sefil adam hâlâ oradaydı. Cyprien ve Li ona yüz adım kala durdular. Olan biten şöyleydi.

Napolili, hararetli takibi esnasında, Kaffirlerin, ekinlerine musallat olan kuşlarla yaptıkları bitmek bilmez savaşlarında, onları yakalamak için kurdukları devasa ağı fark etmemişti. Annibal Pantalacci işte bu ağın içine düşmüştü.

Söz konusu ağ hiç de küçük değildi. Kenarları en az elli metre uzunluğundaydı ve içinde hali hazırda, her türden, her boydan, her renkten binlerce kuş bulunuyordu ve bunların altı tanesi, Afrika'nın güneyinde sık görülen, kanatları bir buçuk metre genişliğindeki gypaetus cinsine ait, sakallı akbaba olarak da bilinen devasa bir akbaba türüydü.

Napolili'nin kanatlıların dünyasına yaptığı bu düşüş, doğal olarak orada büyük çaplı bir kargaşaya yol açmıştı.

Annibal Pantalacci düşüşü nedeniyle önce biraz afallayıp hemen ayağa kalkmaya çalıştı. Ama ayakları, bacakları, elleri ağırlık ilmiklerine öylesine takılmıştı ki, ilk denemesinde kendini kurtarmayı başaramadı.

Ancak kaybedecek zamanı yoktu. Bütün gücüyle asılarak ağı sarsmaya, kaldırmaya, onu yere sabitleyen kazıkları sökmeye uğraşırken, kuşlar da kaçabilmek için aynı işi yapmaya başladılar.

Ama Napolili uğraştıkça büyük kuş tuzağının sağlam ilmiklerine daha çok dolanıyordu.

Ancak onu, daha büyük bir aşağılanma hissi verecek başka bir olay bekliyordu. Zürafalardan biri onun yanına gelmişti ve binicisi Çinli'ydi. Li yere atladı ve soğuk muzipliğiyle, kaçmasını engellemek için en iyi yolun, tutsağı ağırlık ilmine tamamen kapatmak olduğunu düşünerek, ağırlık kendi tarafındaki kenarını diğer kenarın üstüne atmak amacıyla kazıklardan çözdü.

İşte tam bu anda beklenmedik bir olay meydana geldi.

Rüzgâr birdenbire olağanüstü bir hızla eserek, çevredeki bütün ağaçları, sanki büyük bir hortum yerin hizasından geçmiş gibi eğdi.

Bu sırada Annibal Pantalacci umutsuzca çabalarak ağı tutan kazıkların büyük çoğunluğunu sökmüştü. Kısa bir süre içinde yakalanacağını anlayınca ağırlık çılınca sarsmaya başladı.

Bu güçlü çekiştirmelerin sonunda ağı birden söküldü. Bu devasa fileyi yere bağlayan son bağlar kopunca, içinde esir kalmış olan kuşlar sağır edici çığlıklarla uçmaya başladılar. Küçük kuşlar filenin için-

den kaçmayı başarmışlardı; ama pençeleri filenin deliklerine dolanmış büyük kuşlar, geniş kanatları özgür kalınca hep birlikte mükemmel manevralar yapmaya başladılar. Bütün bu koca kanatların, bütün bu göğüs kaslarının güçlerini birleştirerek aynı anda birbirleriyle uyumlu hareketi, fırtına hızında esen rüzgârın da yardımıyla öyle bir güç kazanmıştı ki, yüz kilo sanki bir tüy kadar hafiflemişti.

Böylece katlanıp yuvarlanarak bir tomar haline gelen file, artık rüzgârın etkisine açıldı ve birden elleri ve ayaklarıyla ona bağlı olan Annibal Pantalacci'yle birlikte yerden yirmi beş otuz metre kadar havalandı.

Cyprien işte tam bu sırada gelerek, düşmanın bulutlara yaptığı yolculuğu izledi.

O anda bu tüylü gypaetuslar sarf ettikleri çabadan yorgun düştükleri için, uzun bir parabol çizerek alçalmaya başladılar. Üç saniye içinde mısır tarlasının doğusundaki sakızağacı ve yaban inciri ormanının sınırına geldiler. Sonra yerden üç dört metre yüksekteki ağaçların tepelerini sıyrıp son bir kez daha havaya yükseldiler.

Cyprien ve Li, bu devasa kuşların sarf ettiği müthiş efor ve kasırganın yardımıyla şimdi yerden yüz elli adım yükselen fileye asılan zavallıya dehşetle bakıyorlardı.

Birden Napolili'nin ağırlığı yüzünden filenin birkaç düğümü koptu. Bir an için onu, ellerinden asılmış, filenin ipini tutmaya çabalarken gördüler... Ama elleri açıldı ve bir külçe gibi düşerek yere çakıldı.

Bu ağırlıktan kurtulan file son bir kez daha havalandıktan sonra birkaç mil ileride tamamen serbest kaldı ve gypaetuslar gökyüzünün derinliklerinde kayboldular.

Bir an için onu, ellerinden asılmış...

Cyprien düşmanına yardım etmek için koştu ama Napolili çoktan ölmüştü... Hem de korkunç bir şekilde!

Şimdi Transvaal'dan aynı amaç için ayrılan dört kişiden geriye bir tek o kalmıştı.

KONUŞAN DEVEKUŞU

Bu korkunç felaketten sonra Cyprien ve Li'nin kafasında tek bir düşünce vardı: Bu olayın geçtiği yerden hemen kaçmak.

Ağaçlığı izleyerek kuzeye doğru ilerlemeye karar verdiler, bir saatten fazla yürüdükten sonra kuru bir dere yatağına ulaştılar; bu dere yatağı sakız ağacı ve yaban inciri ormanının içinden dolaşabilecekleri bir geçit oluşturuyordu.

Burada onları başka bir sürpriz bekliyordu. Bu dere etrafında çok zengin bir bitki örtüsü olan büyük bir göle akıyordu ve çevresindeki yeşillik onu gözlerden saklamıştı.

Cyprien gölün etrafından geriye dönmek istedi, ama kıyı o kadar engebeliydi ki biraz sonra vazgeçmek zorunda kaldı. Aynı zamanda da geldikleri yoldan geriye dönmek Matakıt'i yakalama umudunu tamamen kaybetmek demekti.

Bu arada gölün karşı kıyısında bulunan tepeler arkasındaki yüksek dağlarla bağlantılıydı. Cyprien onların tepesine tırmanıp bölgenin genel görünümüne baktıktan sonra bir plan yapmayı düşünüyordu.

Gölün etrafını dolanmak için tekrar yürümeye başladılar. Buralarda yola benzer hiçbir şey olmadığı için yürüyüş çok zordu, üstelik zaman zaman zürafalardan inip hayvanları yularlarından çekip

götürmeleri gerekiyordu. Böylece kuş uçuşu yedi sekiz kilometrelik bir yolu üç saatten fazla bir sürede almışlardı.

Gölün çevresini dolaşıp yürüyüşe başladıkları noktanın karşı kıyısına ulaştıklarında gece olmak üzereydi. Yorgunluktan bitkin düşmüş halde burada kamp kurmaya karar verdiler. Ama çok az eşyaları olduğundan pek rahat edemeyeceklerdi. Her şeye rağmen Li kendine has becerikliliğiyle işleri halledip efendisinin yanına döndü.

“Küçük baba,” dedi Li yumuşak ve rahatlatıcı bir tonla, “siz çok yorgunsunuz neredeyse yiyecek hiçbir şeyimiz kalmadı, bana izin verin bize yardım edecek bir köy aramaya çıkayım.”

Cyprien önce, “Beni bırakacak mısın Li?” diye bağırdı.

“Buna mecburuz küçük baba,” diye yanıtladı Çinli. “Zürafalardan birini alıp kuzeye giderim. Lopepe’nin dediklerine göre Tonaia’nın başkentinin buradan çok uzakta olmaması lazım ve bize iyi davranmaları için elimden geleni yaparım. Daha sonra da Griqualand’a döneriz. Artık bu sefillerin üçü de öldüğüne göre onlardan çekinmenize gerek yok.”

Genç mühendis sadık Çinli’nin kendisine yaptığı teklifi düşünüyordu. Ancak eğer Kaffir’i bulmak istiyorsa onu son olarak gördüğü bu bölgeyi terk etmemesi gerektiğini de biliyordu. Ama yiyecekleri kalmadığı için yeni bir stok oluşturmaları gerekiyordu. Cyprien hiç istemeden de olsa Li’den ayrılmaya karar verdi; onu burada kırk sekiz saat bekleyeceği konusunda anlaştılar. Kırk sekiz saatlik süre, Çinli’nin çok hızlı yol alan zürafasıyla bölgeyi dolaşıp geri dönmesi için yeterliydi.

Karar verildikten sonra Li hiç zaman kaybetmek istemedi. Dinlenme konusunu kendine dert etmiyordu. Uyku uyumaya bile gerek görmüyordu. Cyprien'in elini öpüp ona veda etti, sonra zürafasının üzerine binerek gecenin içinde kayboldu.

Vandergaart-Kopje'den ayrıldıklarından bu yana Cyprien ilk defa çölün ortasında yalnız kalmıştı. İçini derin bir hüznün kaplamıştı, battaniyesine sarılmış halde en karamsar ihtimallerin aklına gelmesine engel olamıyordu. Tek başına, yiyeceği ve cephanesi nerdeyse tükenmiş durumdayken uygar bölgelerden fersahlarca uzaklıktaki bu bilinmeyen ülkede ne yapacaktı? Matakiti yakalama şansı artık çok azdı. Ona yarım kilometre mesafede olsa bile ne fark ederdi ki? Sonuçta bu takip baştan aşağı büyük bir başarısızlıktı ve birçok trajik olaya yol açmıştı. İleriye doğru katedilen her yüz mil katılanlardan birinin hayatına mal olmuştu. Şimdi geriye bir tek kişi kalmıştı... Kendisi! Kendi sonu da diğerlerinininki gibi sefilce mi olacaktı?

Aklından böyle hüznü düşünce geçmesine rağmen Cyprien uyumayı başarabilirdi.

Uyandığında dinlenmenin etkisi ve sabah serinliği ona yeniden güven aşılamıştı. Çinli'nin dönüşünü beklerken eteğinde kamp kurduğu tepenin üstüne tırmanmaya karar verdi. Böylece etrafı daha iyi görebilir ve belki de dürbününün yardımıyla Matakiti'nden bir ize rastlayabilirdi. Ama bunu yapmak için hiçbir doğa bilimcinin tırmanıcılar ailesi içinde sınıflandırmayacağı zürafasını bırakması gerekiyordu.

Cyprien, Li tarafından beceriyle yapılan yuların çözmekle başladı işe; sonra hayvanı çevresinde

kalın ve gür otların olduğu bir ağaca bacağından bağladı, ipi otlanması için yeterince uzun tutmuştu. İpin uzunluğuna bu zarif hayvanın boynunun uzunluğunu da eklersek otlanacağı alanın çapı gerçekten yeterince genişti.

Bu hazırlıklar tamamlandıktan sonra Cyprien bir omzuna tüfeğini diğer omzuna da battaniyesini asarak zürafasına bir veda dokunuşu kondurup dağa tırmanışa geçti.

Tırmanış uzun ve zahmetliydi. Bütün günü dik yokuşları aşmakla, geçit vermez kayaların ya da zirvelerin çevresinde yollar aramakla geçti.

Gece olduğunda Cyprien yolu ancak yanılamıştı ve geri kalanını ertesi güne bıraktı.

Ertesi günün şafağında Li'nin kampa dönmediğine emin olduktan sonra yola devam etti ve nihayet saat on bir gibi dağın tepesine ulaştı.

Çok zalimce bir hayal kırıklığı onu bekliyordu. Gökyüzü bulutlarla kaplıydı. İç yamaçları kalın bir sis tabakası örtmüştü. Cyprien'in böylesine bir perdeyi gözleriyle delip komşu vadilerde ne olduğunu görmeye çalışması boşunaydı. Bütün bölge şekilsiz bir buhar içinde kaybolmuştu ve onun altında ne olduğunu fark edebilmek mümkün değildi.

Cyprien inat edip bekledi, havanın açılmasını ve altındaki geniş bölgeyi görünür hale getirmesini umuyordu, ama çabası boşunaydı. Gün ilerledikçe bulutların yoğunluğu sanki daha çok artıyordu ve akşam olduğunda da yağmur atıştırmaya başlamıştı.

Cyprien bu bayağı hava tarafından gafil avlanmıştı, dağın tepesinde sığınacak tek bir ağaç ya da kayanın bulunmadığı çıplak bir düzlükteydi. Batta-

niyesinin ve giysilerinin içine işleyen ince bir yağmur, kel bir toprak ve gittikçe koyulaşan geceden başka çevresinde hiçbir şey yoktu.

Durum gittikçe ciddileşiyordu ama kabullenmek de gerekiyordu. Bu şartlar altında aşağıya inmeye çalışmak tam bir çılgınlık olurdu. Cyprien iliklerine kadar ıslanmayı göze almıştı ve ertesi sabah güneşin cömert ışıkları altında kurumayı umuyordu.

Bu yağmur birkaç günden beri süren kuraklığın üzerine serinletici bir duş gibi gelmişti ve Cyprien uğradığı talihsizlik yüzünden kendini teselli etmek için bunun hiç de kötü olmadığını söylüyordu ama sonuçta akşam yemeğini çiğ ve soğuk olarak yemek zorunda kalacaktı. Ateş yakmak ya da sadece bir kibrit çakmak bile bu havada imkânsızdı. Yağmur altında bir et konservesi açarak kelimenin tam anlamıyla yemeği yalayıp yuttu.

Bir iki saat sonra, serin yağmurun uyuşturduğu Cyprien, başını büyük bir taş koymuş, battaniyesinden sular akar halde uyumayı başarmıştı. Sabah yüksek ateşle uyandı.

Şiddetle yağmaya devam eden bu yağmurun altında kalmaya devam ederse öleceğini anlayan Cyprien, ayağa kalkmak için çaba harcadı ve tüfeğini baston gibi kullanarak dağdan aşağı inmeye başladı.

Aşağıya nasıl ulaşmıştı? Bunu kendisinin bile cevaplayabilmesi güçtü. Bazen ıslak bayırlardan aşağıya yuvarlanarak, bazen nemli kayalardan kayarak, gözleri hiçbir şey görmeden, yara bere içinde kalarak, soluk soluğa, ateşten bitkin düşmüş halde yoluna devam etmiş, gün ortasında zürafasını bıraktığı kamp yerine ulaşmıştı.

Ateşten bitkin düşmüş halde yoluna devam etmişti.

Hayvan gitmişti, muhtemelen yalnızlıktan sıkılmıştı, belki de açlık yüzündendi çünkü ipinin ulaşabildiği çemberin içindeki bütün otlar dibine kadar yenmişti. Sonra kendini bağlayan ipi kemirerek özgür kalmıştı.

Cyprien normal koşullarda bu talihsizliğin etkisini daha çok hissedirdi, ama son derece bitkin ve

hasta olduğu için bunu düşünecek gücü yoktu. Gelir gelmez su geçirmez sırt çantasını bulup üstüne atlayarak içindeki kuru giysileri giydi ve bitkin bir halde kamp için sığınak görevi gören baobap ağacının altına yığıldı.

Daha sonra onun için, ateşin ve sanrıların hü-küm sürdüğü, yer, zaman ve mesafelerin gerçekliğın içinde yerinin olmadığı garip bir dönem başladı. Gece miydi yoksa gündüz mü? Güneşli mi, yağmurlu mu? Buraya geleli on iki saat mi olmuştu yoksa altmış mı? Hâlâ yaşıyor muydu yoksa ölmüş müydü? Artık hiçbir şey bilmiyordu. Hayal gücünün tiyatrosunda tatlı rüyalarla kâbuslar hiç durmadan birbirini kovalıyordu. Paris, maden fakültesi, baba ocağı, Vandergaart-Kopje çiftliği, Bayan Watkins, Annibal Pantalacci, Hilton, Friedel, fil taburları, Matakıt, kuşların uçuşları, bütün anılar, her türlü duygu, bütün nefretler ve şefkatler sanki sınırsız bir gökyüzüne dağılmış, kafasının içinde tutarsız bir savaşa girişmişti. Yüksek ateşin eseri olan bu görüntülere bazen dışarıdan gelen izlenimler ekleniyordu. Özellikle en korkunç olanı, çakal havlamaları, sırtlan ulumaları ve kedi miyavlamalarının oluşturduğu fırtınaydı, bunlar arasında bilinçsizce yatan hasta, kafasında yarattığı sanrılardan oluşan romanına güç bela devam ediyordu, sonrasında aniden bir el tüfek sesi duyduğunu, ardından büyük bir sessizlik olduğunu sandı.

Cyprien bu sanrıları görürken, eğer olayların doğal akışını değiştirecek tuhaf ve görünüşe göre olabilecek en çılgınca şey gerçekleşmeseydi, muhtemelen farkına bile varmadan yüksek ateşten ebedi uykuya geçecekti.

Sabah olduğunda yağmur dinmiş ve güneş ufukta epey yükselmişti. Cyprien gözlerini açtı. Boş bakışlarla etrafı taradı, iri bir devekuşu ona yaklaşıp iki adım ötesinde durdu.

Amacını hatırlayarak, “Bu Matakıt’in devekuşu mu?” diye sordu kendine.

Bu soruya kuşun kendisi mükemmel bir Fransızcayla cevap verdi.

“Yanılmıyorum... Cyprien Méré!.. Zavallı dostum buralarda ne işin var?”

Fransızca konuşan bir devekuşu, adını bilen bir devekuşu, bu dar görüşlü ve ortalama zekâdaki birini hayretler içerisinde bırakabilirdi. Ama Cyprien bu gerçek üstü olay karşısında hiç şaşırmadı ve bunu çok doğal buldu. Bir gece önce rüyalarında bundan daha beterlerini görmüştü zira. Bu da ona zihninin oynadığı bir oyun olmalıydı.

“Çok kabasınız devekuşu hanım,” diye cevap verdi Cyprien. “Hangi hakla benimle senli benli konuşuyorsunuz?”

Ateşli bir hastalığın etkisinde olduğunu gösteren soğuk bir sesle, kesik kesik konuşuyordu ve bu durum devekuşunu iyice duygulandırmıştı.

“Cyprien... Dostum... Bu çölün ortasında tek başına ve hastasın!” diye bağırarak yanında diz çöktü.

Konuşma yeteneği gibi diz çökme yeteneği de doğanın izin vermediği aynı fizyolojik anormalliklerdendi. Ama Cyprien yüksek ateşin etkisiyle bunlar karşısında şaşırmamaya devam ediyordu. Hatta devekuşunun sol kanadıyla, içinde konyakla karıştırılmış soğuk su bulunan matarasını alıp Cyprien’in dudaklarına damlatmasını da normal bulmuştu.

"Cyprien!... Dostum!.."

Tuhaf hayvan ayağa kalkıp tüylerle kaplı kabuğunu, tepesinde bir kuş kafası bulunan uzun boyununu çıkarıp yere attığında Cyprien ancak o zaman şaşırmaya başladı. Bu yapay süsleri attıktan sonra devekuşu sağlam yapılı güçlü kuvvetli uzun boylu bir adama dönüştü ve bu adam herkesin çok iyi tanıdığı büyük avcı Pharamond Barthès'in ta kendisiydi.

“Evet, benim,” diye bağırdı Pharamond. “Sana ilk seslendiğimde sesimi tanımadın mı? Giysilerim seni şaşırttı mı? Bu, gerçek deve kuşlarına yaklaşip onları mızrakla daha kolay vurabilmek için Kaffirlerden öğrendiğim bir savaş hilesi! Ama şimdi sana gelelim zavallı dostum. Böyle hasta ve terk edilmiş halde buralara nasıl düştün? Buralar da dolaşırken seni fark etmem çok büyük bir tesadüf, üstelik bu ülkeye geldiğini bile bilmiyordum.”

Cyprien konuşacak durumda değildi ve dostuna kendisiyle ilgili kabaca bir iki şey ancak söyleyebildi. Zaten Pharamond Barthès da durumu kavramış, yapılacak ilk şeyin acilen arkadaşını mümkün olan en iyi şekilde tedavi etmek olduğunu anlamıştı.

Bu usta avcının çöl deneyimleri çok büyüktü ve Kaffirlerden, arkadaşının mustarip olduğu sıtma ateşini tedavi etmek için çok etkili bir yöntem öğrenmişti.

Böylece Pharamond Barthès yere bir çukur kazarak işe başladı, dışarıdaki havanın içeri girmesini sağlamak için bir delik bırakarak çukuru odunla doldurdu. Bu odun yanıp bittikten sonra çukur tam bir fırın gibi olmuştu.

Pharamond Barthès, Cyprien'i büyük bir dikkatle çukura yatırdı, başını dışarıda bırakarak üzerini

tamamen örttü. On dakika geçmemişti ki büyük bir ter boşandı, geçici olarak doktorluk görevine soyunan Pharamond hastasına bildiği otlardan yaptığı beş altı tas sıcak bitki çayı içirerek terlemesini hızlandırdı.

Cyprien bu hamamın içinde şifalı bir uykuya dalmakta gecikmedi.

Güneş batarken gözlerini açtı, yemek istedi, bu da onun iyileşmeye başladığının işaretiydi. Becerikli dostunun her soruna çözümü vardı: Ona hemen çeşitli bitkilerden ve kendi avladığı hayvanların etlerinden yapılmış bir çorba uzattı. Kızarmış bir toy kuşu kanadı, içinde konyak bulunan bir tas su çorbaya eşlik ediyordu; Cyprien bu sayede gücünü kazanmış, zihnini karartan bulutların dağılma-ya başlamıştı.

Bu nekahet yemeğinden bir saat sonra kendi karnını da doyurmuş olan Pharamond Barthès genç mühendisin yanına oturarak ona bu tuhaf kıklıkla buraya nasıl geldiğini anlattı.

“Biliyorsun,” dedi, “yeni bir av için her şeyi yapabilirim. Altı ay boyunca filler, zebralar, aslanlar, uçan kaçan her türden birçok hayvan vurdum, içlerinden bir tanesi de koleksiyonumun gurur kaynağı olan yamyam kartaldır, ama birkaç gün önce av zevkimi çeşitlendirmeye karar verdim. Şimdiye kadar bana eşlik eden otuz Basuto savaşçısıyla birlikte yolculuk ediyordum, onlara ücret olarak ayda bir paket cam tozu ödüyordum, onlar da bunu efendilerinin onuruna ateşe atıyorlardı. Son olarak bu bölgenin en büyük şefi olan Tonaia’nın konuğu oldum, ondan buralarda avlanma izni alabilmek için, ki bu arada izin konusunda bir

İskoç lordundan daha cimridir kendileri, benim Basutolarım ile komşularına açmayı düşündüğü savaşta kullanmak üzere dört tüfek verdim. Bu silahlar onu yenilmez yaptı ve düşmanına karşı büyük bir zafer kazandı. Böylece aramızda derin bir dostluk oluştu ve bu dostluğu perçinlemek için bileklerimizi keserek birbirimizin kanını içtik. Böylece aramızda ölümüne bir bağ oluştu. Artık onun topraklarında hiçbir endişe duymadan dolaşabiliyordum. Önceki gün kaplan ve devekuşu avlamaya çıktım. Kaplanı dün gece avlamak mutluluğuna eriştim ve onun öncesindeki gürültüyü duymamana şaşırdım. Dün öldürdüğüm sığırın yakınına küçük bir çadır kurup hayalimdeki kaplanın gece gelmesini bekledim. Taze etin kokusunu alan hayvan gerçekten de geldi; ama şanssızlık eseri iki üç yüz çakal, sırtlan ve kedi de onunla aynı şeyi düşünmüştü. Dünyanın en uyumsuz konserinin gürültüleri sana da gelmiş olmalı.”

“Sanırım onları duydum,” diye yanıtladı Cyprien. “Hatta bu konserin benim şerefime verildiğini bile düşündüm.”

“Kesinlikle değil sevgili dostum,” diye bağırdı Pharamond Barthès. “Sağında gördüğün şu vadinin dibindeki sığır bedeninin şerefineydi bu konser. Sabah olduğunda bu koca hayvandan geriye sadece kemikler kalmıştı. Bunları sana gösteririm. İyi bir anatomi çalışması olur... Kaplanımı da görürsün, Afrika’da avlandığımdan bu yana vurduğum en güzel hayvan. Postunu yüzdüm bile, şimdi bir ağacın üzerinde kurutuyorum.”

“Ama bu sabah üzerinde gördüğüm garip kıyafeti niçin giydin?” diye sordu Cyprien.

“O bir devekuşu kostümüydü sana daha önce söylediğim gibi Kaffirler bu ürkek kuşlara yaklaşmak için genellikle bu yola başvuruyorlar, yoksa onları vurmak çok zor... Şimdi bana senin iyi bir tüfeğin var diyeceksin. Doğru ama Kaffirlerin yöntemiyle avlanmak istemiştin ve ne güzel bir rastlantı ki bu sayede seni buldum.”

“Gerçekten de çok güzel bir rastlantı Pharamond,” diye yanıtladı Cyprien, dostunun elini içtenlikle sıkarak. “Eğer sen olmasaydın sanırım bu dünyadan göçmüş olurdum.”

Artık hamamından çıkmıştı ve arkadaşının babap ağacının dibine, yapraklardan yaptığı rahat yatağın üzerine yatıyordu.

Sadık dostu bununla yetinmedi, seferlerinde yanından hiç ayırmadığı küçük çadırını komşu vadiden alıp gelerek sevgili hastasının yatağının üstüne kurdu.

“Evet şimdi sevgili dostum Cyprien,” dedi. “Eğer seni çok yormayacaksa bana hikâyeni anlatır mısın?”

Cyprien Pharamond Barthès’in bu çok doğal olan merakını gidermek için kendisini yeterince güçlü hissediyordu artık. Griqualand’da olan biteni anlattı, Matakiti’i takip etmek için bu ülkeden niçin ayrıldığını, elmasın hikâyesini, sefer sırasında meydana gelen olayları Annibal Pantalacci, Friedel ve James Hilton’un ölümlerini, Bardik’in kaybolmasını ve nihayetinde yardım aramak için giden ve kampa dönmesini beklediği hizmetçisi Li’yi anlattı.

Pharamond Barthès onu çok büyük bir dikkatle dinledi. Cyprien, Bardik ve Matakiti’nin eşkâllerini

tarif edip Barthès'e onları görüp görmediğini sorduğunda aldığı cevap olumsuzdu.

"Ama," diye ekledi Barthès. "Terk edilmiş bir at buldum, bu senin atın olabilir."

Ve Cyprien'e bu atın hangi şartlar altında eline geçtiğini hızlıca anlattı.

"Tam iki gün önce," dedi. "Üç tane Basuto'mla güney dağlarında avlanırken boş bir yolun sonunda birden çok güzel gri bir at gördüm, peşinden sürüklenen yularından başka tamamen çıplaktı. Bu hayvan ne yapacağını bilmez haldeydi, ama bir avuç şeker gösterip onu çağırınca bana geldi. İşte söz konusu at, çok cesur ve ateşli, harika bir hayvan ve bir jambon kadar tuzlu..."

"Bu Templar! Benim atım!" diye bağırdı Cyprien

"Evet dostum, Templar artık senin," diye yanıtladı Pharamond Barthès, "Ve sana onu geri vermekten büyük bir zevk duyarım. Haydi artık, şimdi uyuyup dinlen, yarın şafak vakti bu şirin yerden ayrılıyoruz."

Sonra sözünü eyleme dönüştürerek battaniyesine sarılıp Cyprien'in yanında uyudu.

Ertesi gün Çinli biraz erzakla beraber kampa dönmüştü. Pharamond Barthès, Cyprien'i uyandırmadan, Çinli'yi olup bitenler hakkında bilgilendirdi, kendisi, Cyprien'in kaybindan dolayı büyük bir üzüntü duyduğu atını getirmeye giderken, onu da sahibine göz kulak olmakla görevlendirdi.

HARİKALAR MAĞARASI

Ertesi sabah uyandığında Cyprien karşısında Templar'ı gördü. Buluşmaları oldukça duygu yüklüydü. Sadık yol arkadaşını bulmak, sanki Cyprien kadar atını da mutlu etmişti.

Cyprien yemek yedikten sonra, derhal yola çıkmak için kendisini yeterince güçlü hissediyordu. Pharamond Barthès bütün eşyaları Templar'ın terkisine yerleştirdi ve hayvanı yularından tutarak Tonaia'nın başkentine doğru yola koyuldular.

Yolda Cyprien dostuna Griqualand'dan ayrıldıktan sonra yaşadığı olayları daha detaylı olarak anlattı. Konu Matakıt'ın son kez kaybolduğu ana gelince Pharamond Barthès gülmeye başladı:

“Şu işe bak,” dedi, “sanırım sana hırsız hakkında ya da en azından elmasın hakkında bilgiler verebilirim.”

Cyprien çok şaşırmıştı, “Ne demek istiyorsun?” diye sordu.

“Yirmi dört saat önce benim Basutolarım ülkede dolaşan genç bir Kaffiri esir alıp elini ayağını bağlayarak dostum Tonaia'ya teslim ettiler. Öyle sanıyorum ki önce işini bitirmeyi düşündü, çünkü Tonaia casuslardan çok korkar. Bu Kaffirin de ona düşman bir kabileden olduğu muhakkak olduğundan casuslukla suçlanacağı kesindi. Ama şu ana

kadar onun yaşamasına izin verdiler. Bu zavallı şans eseri birkaç hokkabazlık numarası biliyordu ve bir kâhin olduğunu iddia ediyordu.”

“Tamam, artık onun Matakıt olduğundan kuş-kum yok,” diye bağırdı Cyprien.

“Gerçekten de onun ucuz kurtulduğunu söyleyebiliriz,” diye yanıtladı avcı. “Tonaia’nın düşmanları için icat ettiği işkenceleri hayal bile edemezsin. Ama sana söylüyorum onun için endişe etme. Kâhin olduğu için hayatı güvende ve bu akşam onu sağ salım buluruz.”

Bu haberin Cyprien’i çok memnun ettiğini söylemeye bile gerek yoktu. Artık hedefine ulaşmış sayılırdı ve eğer John Watkins’in elması hâlâ ondaysa kendisine vereceğinden hiç şüphe duymuyordu.

İki arkadaş bütün gün sohbet ederek Cyprien’in birkaç gün önce zürafa sırtında dolaştığı ovayı katettiler.

Aynı akşam kuzey ufkunda ki bir kıvrımın üzerinde, yarım bir amfi tiyatro biçimindeki Tonaia’nın başkenti görüldü. Düzgün yapılmış yolların, geniş ve neredeyse zarif kulübelerin bir zenginlik ve rahatlık havası verdiği on on beş bin nüfuslu gerçek bir şehirdi. Kazıklardan yapılmış yüksek duvarlarla çevrili ve ellerinde mızraklarıyla zenci savaşçılar tarafından korunun kralın sarayı tek başına şehrin yüz ölçümünün dörtte birini kaplıyordu.

Bütün kapıların açılması için Pharamond Barthès’in kendini göstermesi yetti ve Cyprien’le beraber geniş avlulardan geçerek aralarında subayların ve muhafızların da olduğu kalabalık bir maiyetin doldurduğu “yenilmez fatihin” tören salonuna girdiler.

Bütün kapıların açılması için Pharamond Barthès'in kendini göstermesi yetti.

Tonaia kırk yaşlarındaydı. Uzun boylu ve güçlüydü. Başında yaban domuzu dişlerinden özenle yapılmış bir taç vardı, üzerinde kolsuz kırmızı bir tunik, cam incilerle zengince işlenmiş aynı renkte bir önlük vardı. Kollarında ve bacaklarında çok sa-

yıda bakır bilezik taşıyordu. İnce ve zeki ama aynı zamanda da sert ve kurnaz bir görünüşü vardı.

Birkaç günden beri görmediği sadık müttefiki Pharamond Barthès'i ve onun dostu olduğu için Cyprien'i büyük bir coşkuyla karşıladı.

Sıradan Parisli bir burjuvanın söyleyebileceği gibi, "Dostlarımızın dostları bizimde dostumuzdur," dedi.

Yeni misafirinin hasta olduğunu öğrenince ona sarayın en iyi odalarından birini tahsis etti ve mükemmel bir akşam yemeği sundu.

Pharamond Barthès'in tavsiyesi üzerine Matakıt konusunu hemen açmayıp ertesi güne bıraktılar.

Sonraki gün sağlığına tamamen kavuşmuş olan Cyprien kralın huzuruna yeniden çıkmaya hazırdı. Bütün maiyeti sarayın büyük salonunda toplanmıştı. Tonaia ve iki konuğu çemberin ortasında duruyordu. Ülkenin dilini iyi konuşan Pharamond Barthès hemen konuya girdi.

"Basutolarım kısa bir süre önce genç bir Kaffiri esir alıp getirdiler," dedi krala. "Oysa bu genç Kaffir dostum büyük büyücü Cyprien Méré'nin hizmetçisiydi ve o size hizmetçisini geri verme lütfunda bulunmanızı istiyor. İşte bu yüzden ben, onun ve senin dostun (ikinizin dostu) olarak Cyprien'in bu ricasını yerine getirmenizi talep ediyorum."

Daha ilk kelimeler duyulduğunda, Tonaia diplomatik bir tavır takınma gereği duymuştu.

"Büyük beyaz bilge buraya hoş geldi," diye yanıtladı. "Ama esirime fidye olarak ne ödemeyi teklif ediyor?"

"Çok iyi bir tüfek, on kere on fişek ve bir paket cam inci," diye yanıtladı Pharamond Barthès.

Bu teklifin büyüklüğünden etkilenen kalabalıktan memnuniyet fısıltıları yükseldi. Sadece, hâlâ diplomatik tavrını koruyan Tonaia bundan etkilenmemiş gibi davranmaya çalışıyordu.

"Tonaia, büyük bir kral," dedi kraliyet taburesinden doğrularak, "ve tanrılar onu korur. Bir ay önce tanrılar ona cesur savaşçılarıyla birlikte Pharamond Barthès'i ve tüfekleri düşmanlarını yenmesi için gönderdiler. İşte bu yüzden Pharamond Barthès istediği için bu hizmetçi sahibine sağ salim geri verilecek."

"O şimdi nerede?" diye sordu avcı.

Tonaia, Kaffir ülkesinin en büyük krallarından biri olduğunu hissettiren bir tavırla, "Sabah akşam gözetim altında tutulduğu kutsal mağarada," diye yanıtladı.

Pharamond Barthès bu cevapları Cyprien'e çabucak özetledikten sonra, dostuyla beraber söz konusu mağaraya gidip mahkûmu almak için kraldan izin istedi.

Bu sözlerden sonra kalabalıktan hoşnutsuz mırıltılar duyuldu. Bu Avrupalıların istekleri akıl almazdı. Her ne olursa olsun yabancılar asla bu gizemli mağaraya giremezlerdi. Herkesin inandığı bir kehanete göre, beyazların bu sırrı öğrendiği gün Tonaia'nın imparatorluğu tuzla buz olacaktı.

Ama kral, maiyetinin kendi verdiği kararları eleştirmesinden hiç hoşlanmıyordu. Normal şartlarda kendisinin bile kabul etmeyeceği bu isteği sırf maiyetindeki bu fısıltıları kraliyet kibrine yakıştırmadığı için kabul etti.

"Tonaia müttefiki Pharamond Barthès'le kan kardeşi oldu," diye yanıtladı kati bir ses tonuyla.

“Ondan saklayacak hiçbir şey yok. Dostun ve sen yemin eder misiniz?”

Pharamond Barthès evet anlamına gelen bir işaret yaptı.

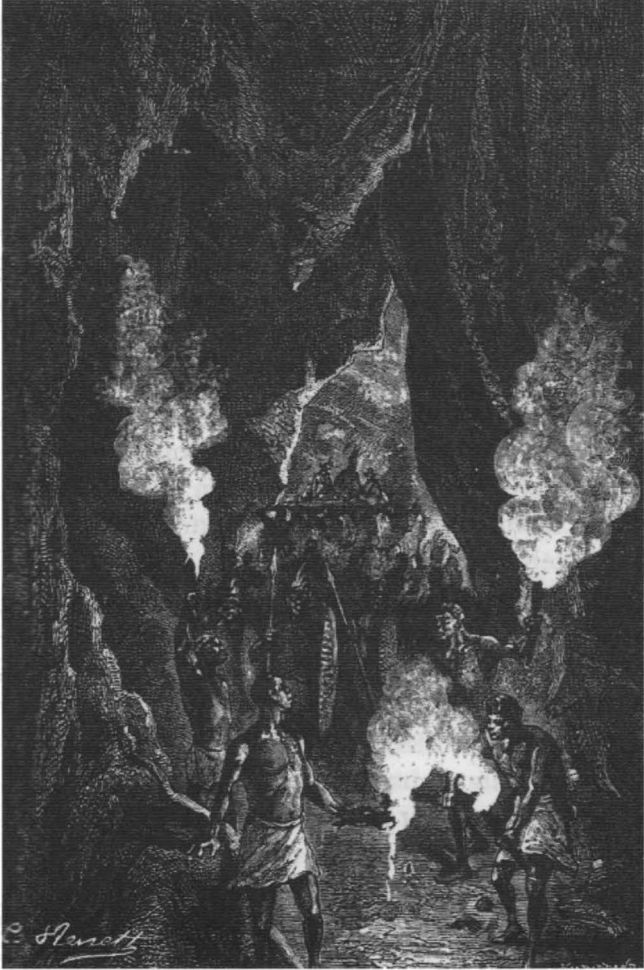
“Güzel, o halde” diye devam etti zenci kral, “bu mağarada gördüğünüz hiçbir şeye dokunmayacağınıza yemin edin. Mağaradan çıktığınızda her ne olursa olsun sanki onun varlığını bilmiyormuş gibi davranacağınıza yemin edin. Daha sonra onun içine bir daha girmeye kalkışmayacağınıza ve onun giriş noktasını aramaya çalışmayacağınıza yemin edin. Son olarak da orada ne gördüğünüzü hiç kimseye söylemeyeceğinize yemin edin.”

Pharamond Barthès ve Cyprien, ellerini kaldırarak kendilerine söylenen yemin sözlerini kelimesi kelimesine tekrar ettiler.

Hemen ardından Tonaia'nın alçak sesle verdiği bazı emirler üzerine maiyeti ayağa kalktı ve savaşçılar iki sıra oluşturdular. Birkaç hizmetçi iki yabancının gözlerini bağlamak için ince kumaş parçaları getirdiler; sonrasında kral, birkaç düzine Kaffirin omuzlarında taşıdıkları samandan yapılmış büyük bir tahtırevanın içine, onlarla birlikte oturdu ve kfile yola çıktı.

Yaklaşık iki saat süren uzun bir yolculuktu. Pharamond Barthès ve Cyprien onları taşıyan tahtırevanın sarsıntısından yola çıkararak, dağlık bir bölgeye götürüldüklerini anladılar.

Sonrasında çok serinleyen hava ve taşıyıcıların ayak seslerinin birbirine yakın iki duvardan yankılanması, yer altına indiklerinin göstergesiydi. Daha sonra, kokusu yüzlerine kadar vuran reçineli bir duman, onlara, kafilenin yolunu aydınlatmak için meşaleler yaktığını söylüyordu.

Meşaleler yakıldı...

Yürüyüş on beş dakika daha sürdü; sonra tahtırevan yere konuldu. Tonaia konuklarını indirtti ve gözlerindeki bandı çıkartmalarını için emir verdi.

Pharamond Barthès ve Cyprien'in uzun süren bir karanlığın ardından açılan gözleri, ışığı görünce ka-

maşmış ve etraflarındaki beklenmedik ve harikula-de manzara onlara bir halüsinasyon gibi gelmişti.

Her ikisi de devasa bir mağaranın ortasında duruyorlardı. Yer altın parçacıklarıyla dolu kumdu. Kubbesi gotik bir katedralinki gibi göz alabildiğine yüksekti. Bu doğal yapının çeperlerindeki sarkıtların tonlarının çeşitliliği ve zenginliği göz kamaştırıcıydı, meşalelerin alevleri onların üzerinde yansıdığına gök kuşağının bütün renkleri, fırın alevlerinin kırmızısı ve kuzey ışıkları gibi birbirine karışıyordu. En yanardöner renkler, en tuhaf şekiller en beklenmedik boyutlar bu sayısız kristallere karakter kazandırıyorlardı. Kuvars damlalarının bir araya gelerek oluşturduğu tek tip ve monoton diğer bütün mağaralardan farklıydı. Doğa burada kendini şımartmış ve sahip olduğu bu zenginliğin verdiği ölçüde, bütün imkânlarını renkleri yaratmak için kullanmıştı.

Ametist kayaları, akik duvarları, yakut bankizleri, zümrüt iğneleri, çam ormanı gibi uzanan safir sütunları, akuamarin aysbergleri, turkuaz fıskiye-leri, opal aynaları, toprağın üzerinde belli belirsiz görülen çingene gülü ve sarı damarlı lapis lazuliler yani kristal evreninin sunabileceği, en değerli, en nadir, en berrak, en göz kamaştırıcı üyeleri, bu hayret uyandıran mimarinin malzemeleri olmuştu. Dahası, bitkiler âleminin biçimleri de bu insan yaratıcılığının çok ötesindeki çalışmaya katkı sunmuştu. En ince çimden daha yumuşak mineral yosun halıları, üzeri taştan yaprak ve meyveyle kaplı ağaç şeklindeki kristalizasyonlar, yer yer Japon süsleme sanatçılarının büyük bir naiflikle ürettikleri peri bahçelerini andırıyordu. Biraz ilerde kuma yerleşmiş yirmi metre uzunluğunda bir elmasın bi-

çimlendirdiği yapay göl, sanki patencilerin gösterilerine hazır gibiydi. Kalsedon taşından yükseklerle yapılmış saraylar, beril veya topazdan küçük çan kuleleri ve köşkler, kat kat birbirlerinin üstünde yükselerek öylesine devam ediyordu ki, bunca ihtişamdan bıkan gözler, artık onları seyretmeyi reddediyordu. Nihayet binlerce prizmanın içinden geçerek kınlan ışıklar, havai fişek kıvılcımları demeti gibi yere düşerek, insanın gözünü kamaştıran en şaşırtıcı ışık ve renk senfonisini ortaya çıkanyordu.

Cyprien Méré'nin artık şüphesi kalmamıştı. Uzun zamandan beri varlığından kuşkulandığı gizemli kaynaklardan birinin içindeydi, cimri doğa, insanlara en zengin madenlerde bile ancak kırıntısını bıraktığı bu kıymetli cevherleri burada biriktirip kristalleştirmişti. Bir an gördüklerinin gerçekliğinden kuşkulanıp büyük bir kristal bloğunun önünden geçerken, çizilmeye karşı direncini ölçmek için parmağında taşıdığı yüzüğü ona sürttü. Evet, bunlar gerçekten devasa bir mezara kapatılmış elmas, yakut, safirdi ve o kadar olağanüstü miktardaydılar ki, değeri, insanoğlunun bu minerallere verdiği fiyat göz önüne alındığında, her türlü hesaplamanın ötesindeydi.

Sadece astronomik sayılarla yaklaşık bir tespit yapılabilirdi ve zaten o da bizlerin kavrayabileceği bir şey olmazdı. Burada toprağın altında kimsenin bilmediği ve verimsiz halde yatan trilyonlarca ve katrilyonlarca milyarlık değer vardı.

Tonaia elinin altındaki inanılmaz zenginliğin farkında mıydı? Pek mümkün görünmüyordu, zira bu konulardan biraz anlayan Pharamond Barthès dahi, bu harikulade kristallerin değerli taşlar olabi-

leceğini bir an için bile aklına getirmemişti. Muhtemelen zenci kral, çok tuhaf ve özel bir mağaranın koruyucusu olduğuna inanıyor, geleneksel bir batıl inanca dayanan kehanet, onun bu sırları açıklamasını engelliyordu.

Mağaranın bazı köşelerine yığılmış çok sayıda ki insan iskeleti Cyprien'in düşüncelerini doğrular nitelikteydi. Burası kabilenin mezarlığı mıydı ya da daha korkunç ama daha gerçekçi bir tahmin olarak insan kurban edilen belki de bunun yamyamlık amacıyla yapıldığı bazı gizemli törenlere mi sahne oluyordu?

Pharamond Barthès'in aklı bu son tahmine daha çok yatmış gibiydi ve bunu dostuna kısık sesle söyledi.

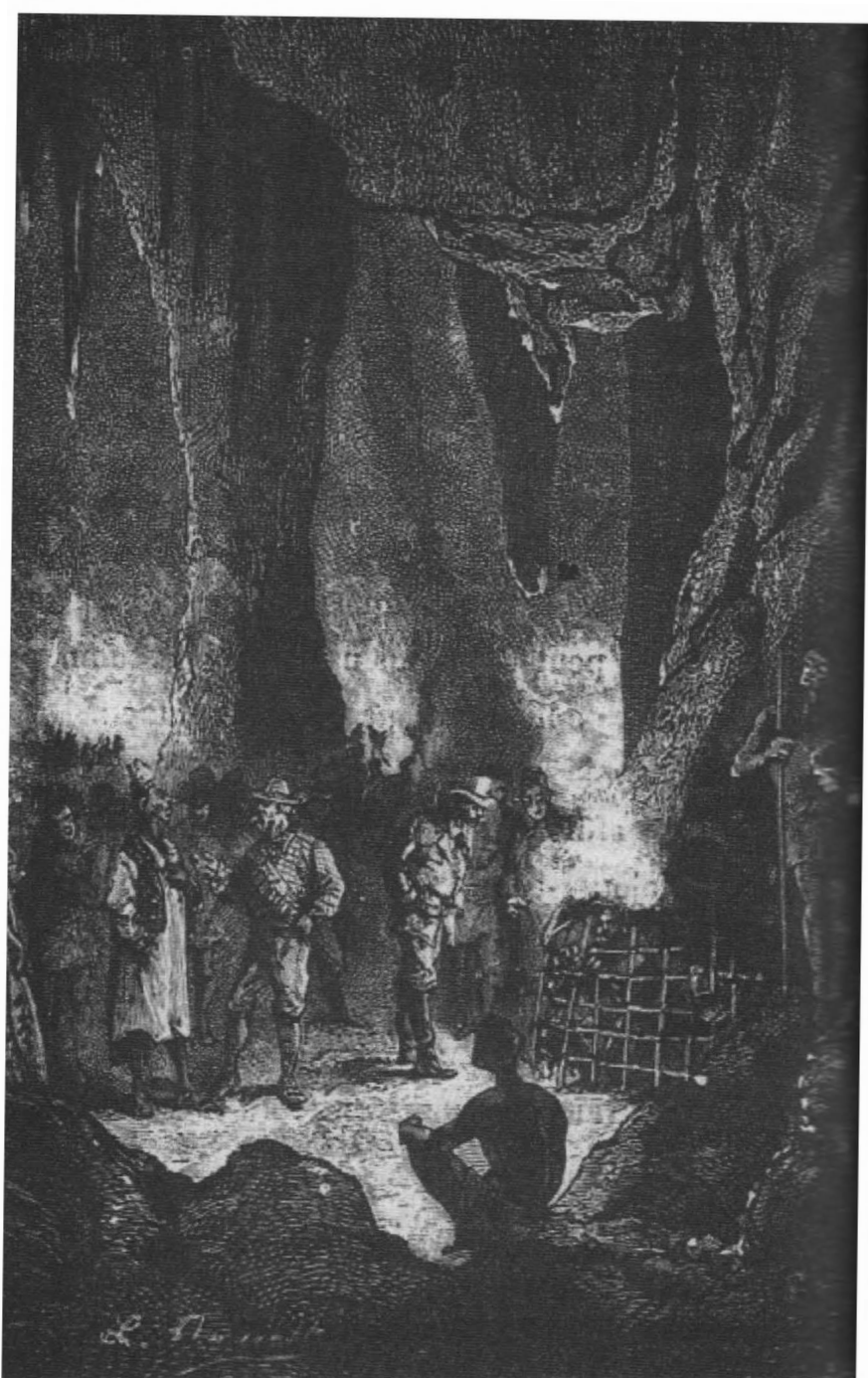
"Ama Tonaia, bana kabilenin başına geçtiğinden bu yana bu tip seremonilerin asla yapılmadığını söylemişti," diye ekledi. "Ama itiraf etmeliyim ki burada gördüğüm kemikler ona duyduğum güveni ciddi olarak sarstı."

Yeni istiflendiği belli olan bir kemik yığını gösterdi, üzerlerinde pişirme izleri vardı.

Biraz sonra bu izlenimleri tamamen teyit edilecekti.

Kral ve iki konuğu mağaranın dibindeki bir girintinin önüne geldiler, bu girinti kiliselerin yan duvarlarında dua için ayrılmış küçük odacıklara benziyordu. Girişi kapayan tahta parmaklıkların arkasında bir mahkûm tahtadan bir kafese kapatılmıştı ve kafesin yüksekliği onun sadece oturabileceği kadardı, bunun sebebi de bir sonraki yemeğe kadar onun yağlanması sağlamaktı.

Bu mahkûm Matakî'ti.

Bu mahkûm Matakî'tî.

Talihsiz Kaffir, Cyprien'i görür görmez tanıdı ve "Siz... siz... küçük baba," diye bağırdı. "Götürün beni, kurtarın beni. Bu tavuk kafesinde zalim Tonaia'nın bana işkence edip beni yemesini beklemektense, asılacak dahi olsam Griqualand'a dönmeyi tercih ederim."

Bunları öylesine acıklı bir ses tonuyla söylemişti ki zavallıyı dinlerken Cyprien çok duyulandı.

"Tamam, Matakıt," diye yanıtladı. "Senin serbest bırakılmanı sağlayabilirim ama bu kafesten sadece elması geri vererek kurtulabilirsin."

"Elmas mı küçük baba," diye bağırdı Matakıt. "Elmas, bende değil, ben onu asla almadım, size yemin ederim, size yemin ederim."

Bunları öyle içten ve gerçekçi bir tonla söylüyordu ki Cyprien onun masumiyetinden şüphe etmenin gereksizliğini anladı. Zaten Matakıt'ın böyle bir hırsızlığı yapacağına pek fazla inanmamıştı.

"Ama o halde," diye sordu, "sen yapmadıysan bu elması kim çaldı, niçin kaçtın?"

"Niçin mi küçük baba," diye yanıtladı Matakıt. "Çünkü arkadaşlarım çubuk testini geçtiklerinde, hırsızın benden başka birinin olamayacağını, şüpheleri üzerimden uzaklaştırmak için kurnazlık yaptığımı söylediler. Sizin de çok iyi bildiğiniz gibi Griqualand'da bir Kaffir söz konusu olduğunda onu mahkûm edip asmak sorguya çekmekten daha kısa sürer. Bunlardan korktuğum için kaçıp Transvaal'ı bir suçlu gibi terk ettim."

"Bana, bu zavallı gerçeği söylüyormuş gibi geliyor," dedi Pharamond Barthès.

"Bende artık ondan şüphe etmiyorum," diye yanıtladı Cyprien, "ve belki de Griqualand'ın adaletinden kaçmakla doğru bir iş yaptı."

Sonra Matakıt'e dönerek:

"Hayır, senin bu elmas hırsızlığı meselesinde masum olduğuna şüphem yok. Ama Vandergaart-Kopje'de kimse senin suçsuz olduğuna inanmayacak. Oraya dönerek böyle bir riske girmek istiyor musun?"

Dehşete düşmüş haldeki Matakıt, "Evet, burada daha fazla kalmamak için her riski göze alırım," diye bağırdı.

"Bu konuda görüşmeler yapacağız," diye yanıtladı Cyprien. "Bu benim dostum Pharamond Barthès, bu işle o ilgilenecek."

Bu konuda hiç vakit kaybetmeyen avcı Tonaia'yla görüşmelere başlamıştı bile.

"Açık konuş!.. Esirine karşılık ne istiyorsun?" diye sordu zenci krala.

Oda biraz düşündükten sonra şunları söyledi:

"Bana dört tane tüfek, her tüfek için on kere on fişek ve dört paket cam incisi vermen gerek. Çok fazla olmadı değil mi?"

"Yirmi kere daha fazla, ama Pharamond Barthès senin dostun ve seni memnun etmek için her şeyi yapar."

Sonra bir süre bekleyip tekrar söz aldı:

"Beni dinle Tonaia. Dört tüfeği, dört yüz fişegi ve dört paket cam incisini alacaksın. Ama bunun karşılığında bize araba çekmek için öküzler, yiyecek, içecek ve eşlik edecek muhafızlar vereceksin."

Tonaia'ın memnun olduğu her halinden belliydi, "Tamam anlaştık," diye yanıtladı.

Sonra Pharamond'un kulağına yaklaşarak bir sır verir gibi kısık sesle, "Zaten sığırlar bu adamlara aitti, ağıllarına dönerken adamların onları yolda bulup köyüme getirdiler, iş iştir değil mi?" dedi.

Esir hemen serbest bırakıldı; muhteşem mağaraya son kez baktıktan sonra Cyprien, Pharamond Barthès ve Matakit uysalca gözlerinin bağlanması-na izin verdiler ve Tonaia'ın sarayına geri döndüklerinde onları, anlaşılanın şerefine verilen büyük bir ziyafet bekliyordu.

Gitmeden önce şuna karar verdiler, Matakit Vandergaart-Kopje'ye hemen girmeyip civarında bekleyecekti, genç mühendis tehlikenin geçtiğine kanaat getirdikten sonra onu tekrar hizmetine alacaktı. Bu tedbirin ne kadar faydalı olduğu ileride anlaşılacak.

Ertesi sabah Pharamond Barthès, Cyprien, Li ve Matakit muhafızların eşliğinde Griqualand'a doğru yola çıktılar. Ama artık şu gerçeği kabul etmesi gerekecekti: Güney Yıldızı'nı asla bulamayacak ve Bay Watkins elması Londra'ya gönderip İngiltere'nin diğer mücevherleriyle birlikte ısıldamasını sağlayamayacaktı.

20 DÖNÜŞ

Dört adayın Matakit'in peşinden gitmesinden bu yana John Watkins'in sınırları çok bozulmuştu. Geçen her gün, her hafta onun değerli elmasına kavuşma umudunu biraz daha azaltıyordu. Aynı zamanda daimi sofrada arkadaşlarını da özliyordu. James Hilton'u, Annibal Pantalacci'yi, Friedel'i ve (hatta) görmeye alışık olduğu Cyprien'i de. Teselliyi cin testisinde arıyordu, şunu da belirtmek gerekir ki fazladan içtiği bu alkol onun sınırlarını yatıştır-maya pek yardımcı olmuyordu.

Öte yandan çiftliktekilerin, bu sefere çıkıp da hayatta kalanlar için endişelenmelerini gerektirecek başka nedenler de vardı. Yol arkadaşlarının tahmin ettiği gibi bazı Kaffirler tarafından kaçırılan Bardik birkaç gün sonra kaçmayı başarmıştı. Griqualand'a döndükten sonra Bay Watkins'e James Hilton ve Friedel'in ölümlerini haber vermişti. Bu, seferin hayatta kalan diğer üyeleri, Cyprien Méré, Annibal Pantalacci ve Çinli için iyiye işaret değildi.

Alice çok mutsuzdu. Şarkı söylemiyordu ve piyanosu sürekli sessizdi. Deve kuşlarıyla bile zar zor ilgileniyordu. Bulduğu en tuhaf objeleri bile yutan Dada'nın oburluğu artık onu gülümsetmeye yetmiyordu.

Şimdi Bayan Watkins'in zihninde gün geçtikçe büyüyen iki korku vardı: İlki Cyprien'in bu lanetli seferden sağ olarak dönememesiydi. İkincisi ise üç adayın en iğrenci olan Annibal Pantalacci'nin Güney Yıldızı'nı getirerek ödülünü istemesiydi. Bu kötü ve sinsî Napolili'yle evlenmeye mahkûm olma fikri, hele de Cyprien Méré gibi çok daha üstün bir adamı yakından tanıyıp takdir ettikten sonra, onun midesini bulandırınıyordu. Gün boyu düşünüyor geceleri rüyasını görüyordu, taze yanakları soluyor, mavi gözlerini kara bulutlar kaplıyordu.

Üç aydan beri sessizlik ve keder içinde bekliyordu. Bu akşam da cin testisinin yakınında ağır bir uykuya dalan babasının yanındaki abajurun altında oturuyordu. Müzikle uğraşmak yerine, kafasını elindeki nakşa eğmiş, hüzünlü düşüncelere dalmıştı.

Kapıya hafifçe vurulduğunda daldığı hayallerden uyandı.

Şaşırmıştı; bu saatte kimin gelmiş olabileceğini düşünerek, "Giriniz," dedi.

"Benim Bayan Watkins," diye yanıtladı onun yüreğini titreten bir ses, Cyprien'in sesi.

Ve gerçekten de oydu, solgundu, zayıflamıştı, teni güneşte yanmıştı ve onda görmeye alışık olmadığı uzun bir sakalı vardı, yolculuklardan dolayı giysileri yıpranmıştı ama her zamanki gibi dikkatli, her zamanki gibi nazikti, gözleri ve dudakları her zamanki gibi gülümsüyordu.

Alice bir şaşkınlık ve sevinç çılgılığı atarak ayağa kalktı. Bir eliyle kalbinin hızlı atışını bastırmak için göğsünü tutarken genç mühendise uzattığı diğer elini Cyprien, avuçlarının arasına aldı; ta ki Bay Watkins uykusundan uyanıp ne olup bittiğini sorana kadar.

“Benim Bayan Watkins.”

Çiftçi ne olup bittiğini kavrayana kadar iki üç dakikanın geçmesi gerekmişti.

Ama beyinde küçücük bir zekâ ışığı yanar yanmaz yüreğinin derinliklerinden gelen bir çığlık attı.

“Elmasa ne oldu?”

Maalesef elmas geri gelmemiştir.

Cyprien sefer sırasında yaşanan olayları kısaca anlattı. Friedel, Annibal Pantalacci ve James Hilton'un ölümlerini, Griqualand'a geri döndüğünü söylemeden Matakiti nasıl takip ettiklerini, Tonaia'nın onu nasıl esir aldığını anlattı ve genç Kaffir'in masum olduğuna inandığını ve bunun nedenlerini açıkladı. Bardik ve Li'in yaptığı fedakârlıkların altını çizmeyi unutmadı ve ayrıca Pharamond Barthès'in dostluğunu, bu cesur avcıya neler borçlu olduğunu eğer o olmasaydı bu diğer yoldaşları için ölümcül olmuş seferden iki hizmetçisiyle beraber sağ salim dönmesinin mümkün olmayacağını anlattı. Bu trajik hikâyeyi anlatırken Cyprien'de uyanan duygular, rakiplerinin hatalarının ve suçlarının üstünü örtmesini sağladı, onları hep beraber giriştikleri bir işin kurbanları olarak gösterdi. Başına gelen bütün olayların içinden sadece anlatmamak için yemin ettiği, içindeki mineral zenginliklerin yanında Griqualand'ın bütün elmaslarının bir çakıl taşı kadar değersiz kalacağı muhteşem mağaradan bahsetmedi.

"Tonaia," dedi bitirirken, "verdiği sözlerin büyük kısmını tuttu, benim onun başkentine gelmemden iki gün sonra yolculuk için her şey hazırды, erzaklar, arabayı çekecek öküzler ve muhafızlar, un ve tütsülenmiş et taşıyan, yaklaşık üç yüz zenci bizzat kralın komutası altında vagonu terk ettiğimiz kamp yerine kadar bize eşlik ettiler; vagon üstünü örttüğümüz otların altında sapa sağlam bizi bekliyordu, burada Tonaia'ya veda etik ve ona anlaştığımız gibi dört tüfek vermek yerine beş tane verdik böylece Limpopo ve Zambezi arasındaki bölgenin en güçlü kralı haline geldi."

Yaklaşık üç yüz zenci bize eşlik etti.

“Peki, kamp yerinden sonraki dönüş yolculuğunuz nasıl geçti?” diye sordu Bayan Watkins.

“Dönüş yolculuğumuz olaysız ve kolay geçti ama uzundu,” diye yanıtladı Cpyrien. “Muhafızlarımız bizden Transvaal sınırında ayrıldılar, Pha-

ramond Barthès ve onun Basutoları da Durban'a gitmek için aynı yerden ayrıldılar, sonrasında Veld bölgesindeki kırk günlük bir yürüyüşün ardından hiçbir sonuç elde edemedi buraya ulaştık."

Hikâyeyi büyük bir ilgiyle dinleyen ama ölen ve bir daha geri dönemeyecek üç arkadaşı için fazla bir duygusal tepki göstermeyen Bay Watkins, "Öyleyse Matakıt niçin kaçtı?" diye sordu.

"Matakıt kaçtı çünkü korku hastalığına kapılmıştı," diye yanıtladı genç mühendis.

Çiftçi omuzlarını kaldırarak, "Griqualand'da adalet yok mu?" diye sordu.

"Burada adalet genellikle üstünkörüdür Bay Watkins ve açıkçası ben, haksız yere suçlanan bu zavallının, elmasın aniden ve bilinmedik bir şekilde ortadan kaybolması yüzünden öfke duyan kalabalıktan korkup kaçmasını anlayışla karşılıyorum."

"Ben de," diye ekledi Alice.

"Her ne olursa olsun size söylüyorum o suçlu değil ve artık onun rahat bırakılmasını istiyorum."

Bu açıklamadan sonra pek ikna olmuş gözükmeyen Bay Watkins "Hım," dedi. "Şu kurnaz Matakıt'in daha ziyade polisin elinden kurtulmak için korkmuş numarası yapabileceğini düşünmüyor musunuz?"

Cyprien soğuk bir tonla, "Hayır, o masum, bu konudaki yargım kesindir ve bu yargıyı çok ağır bedeller ödeyerek elde ettim."

"Sizin fikriniz sizde kalsın, benim de kendi fikirlerim var," diye bağırdı Bay Watkins.

Bu konuşmanın bir tartışmaya dönüşmek üzere olduğunu gören Alice hemen konuyu değiştirdi.

"Bu arada Bay Cyprien Méré," dedi, "biliyor musunuz yokluğunuzda imtiyazınız çok büyük kâr ge-

tirdi ve ortağınız Thomas Steel, kopjenin en zengin madencileri arasına girmek üzere.”

Cyprien açık yüreklilikle, “Gerçekten bilmiyordum,” diye yanıtladı. “Siz benim ziyaret ettiğim ilk kişisiniz ve yokluğumda neler olup bittiğini hiç bilmiyorum.”

Alice sahip olduğu o mükemmel ev kadını içgüdüleriyle, “Sanırım siz akşam yemeği bile yememişsinizdir,” diye bağırdı.

Cyprien hiç gerekmediği halde yüzü kızararak, “İtiraf edeyim ki yemedim,” dedi.

“Ama yemek yemeden bir yere gidemezsiniz Bay Méré; kendinizi toplamanız lazım, böylesine zorlu bir yolculuktan sonra, hem de saat gecenin on biri olmuş.” Alice itirazlara aldırmadan koşarak mutfağa gitti, içinde soğuk et dolu birkaç tabak ile kendi yaptığı şeftali turtasının olduğu beyaz bir örtüyle kaplanmış tepsiyi getirdi.

Tabak şaşırmış haldeki Cyprien’in önüne konuldu. *biltong* adı verilen bir tür devekuşu konserve-si olan nefis yemeğe bıçağını uzatmaya çekindiği için, ona çok tatlı bir gülümsemeyle bakan Bayan Watkins, “Sizin için kesmemi ister misiniz?” dedi.

Biraz sonra bu yemekleri görerek iştahı açılan çiftçi de bir tabak *biltong* istedi. Alice bekletmeden onun isteğini yerine getirdi ve sadece beylere eşlik etmek amacıyla kendisi de badem yemeye başladı.

Bu çabucak hazırlanmış akşam yemeği çok güzel geçti. Genç mühendisin iştahı hiç bu kadar kabark olmamıştı.

Şeftali turtasından üç dilim aldı, iki bardak Constance şarabı içti ve bunların üzerine de Bay Watkins’in cininden tatmaya razı oldu. Tüm bun-

ların sonunda Bay Watkins fazla gecikmeden uykuya dalmıştı.

Cyprien, Alice'e, "Üç aydan beri neler yaptınız?" diye sordu. "Korkarım kimya çalışmalarını ihmal ettiniz."

Bayan Watkins sitemli bir tonla, "Hayır bayım işte bunda yanılıyorsunuz," diye yanıtladı. "Tam tersine çok çalıştım hatta sizin laboratuvarınıza girerek bazı deneyler de yaptım. Korkmayın hiçbir şey kırmadım ve eşyalarınızı düzenli bir şekilde bıraktım. Kimyayı gerçekten çok seviyorum. Açıkçası sizin böylesine güzel bir bilimden vazgeçip madencilik yapmanızı ya da Veld topraklarında maceraya çıkmanızı anlayamıyorum."

"Çok zalimsiniz Bayan Watkins, kimyadan niçin vazgeçtiğimi çok iyi biliyorsunuz."

Alice kızarak, "Hiçbir şey bilmiyorum," diye yanıtladı "ve bu yaptığınız doğru bir şey değil; sizin yerinizde olsam tekrar elmas yapmayı denerdim, bu yöntem onu toprağın altında aramaktan daha zarif olurdu."

Cyprien hafifçe titreyen bir sesle, "Bu sizin bana verdiğiniz bir emir mi?" diye sordu.

"Yo hayır," diye yanıtladı Bayan Watkins gülümseyerek, "Sadece bir dilek," sanki biraz önceki sözlerini telafi etmek isteyen bir tonda "Ah, Bay Méré," diye devam etti, "sizin maruz kaldığınız tehlikeleri ve yorgunluğu düşündükçe ne kadar mutsuz olduğumu bir bilebilseydiniz, detaylarını bilmiyordum ama genel olarak tahmin edebiliyordum, kendi kendime sizin gibi bilgili, iyi işler ve büyük buluşlar yapmak için eğitilmiş bir adamın çölde bir yılan sokması ya da kaplan pençesi yüzünden sefilce

hayatını kaybetmesinin, bilime ve insanlığa ne gibi katkısı olabilirdi ki, sizin gibi birinin böyle bir maceraya atılmasına izin vermek bir suçtur, ne kadar da haklıydım, zira geri dönebilmeniz neredeyse bir mucize, Tanrı ondan razı olsun eğer dostunuz Bay Pharamond Barthès olmasaydı...”

Konuşmasına devam edemedi gözlerinden akan iki damla yaş, zaten ne düşündüğünü gösteriyordu.

Cyprien de çok duygulanmıştı.

“Bu iki damla yaş benim için dünyanın bütün elmaslarından daha değerlidir ve bana her türlü yorgunluğu unutturur,” dedi. Bir an sessizlik oldu, ama genç kız her zamanki ustalığıyla konuyu değiştiren kimya çalışmalarına getirdi.

Cyprien evine gitmeye karar verdiğinde saat on ikiyi geçiyordu. Evinde Bayan Watkins tarafından çalışma masasına özenle yerleştirilmiş Fransa’dan gelen bir paket mektup onu bekliyordu. Uzun süren yokluğu sırasında gelen bu mektupları açmaya zar zor cesaret edebildi. Ya bu mektupların içinde kötü haberler varsa. Babası, annesi, küçük kız kardeşi Jeanne. Bu üç ay içinde o kadar çok şey olabilirdi ki.

Genç mühendis mektuplara hızlıca bir göz attıktan sonra bunların kötü haber değil aksine kendisini mutlu edecek şeyleri bildirdiğini görüp derin bir soluk aldı. Bütün yakınları çok iyilerdi. Bakanlık onun elmasların oluşumu hakkındaki teorisini çok sıcak bir ilgi ve övgüyle karşılamıştı. Eğer bilim için gerekli görüyorsa Griqualand’da kalma süresini bir dönem daha uzatabilirdi. Her şey yolundaydı ve Cyprien bu gece, çok uzun bir süreden beri ilk defa huzurlu bir uykuya daldı.

Ertesi sabahı, arkadaşlarını, özellikle de ortak imtiyazlarda çok iyi buluşlar yapan Thomas Steel'i ziyaret etmekle geçirdi. Dürüst Lancashireli ortağını çok büyük bir içtenlikle karşıladı. Cyprien'le birlikte Bardik ve Li'nin tekrardan işe başlamasına karar verdiler. Eğer şansları yaver giderse bulduklarının bir kısmından onlara da pay vermeye karar verdiler.

Cyprien'e gelince artık şansını madende denemekten vazgeçmişti ve Alice'nin isteğine uyarak kimya çalışmalarına yeniden dönmeye karar vermişti.

Genç kızla yaptığı konuşma da kendi düşüncelerini teyit etmişti. Uzun zamandan beri izlemesi gereken yolun ne bedensel çalışmalar ne de macera peşinde koşmak olduğunu düşünüyordu. Sözüünün eri ve mert biri olduğu için Tonaia'nın güveninden faydalanmayı bir an bile aklına getirmemişti, artık kristal oluşumlarının bulunduğu devasa bir mağaranın varlığını bildiğine göre cevher oluşumlarına dair teorisi teyit edilmiş oluyor ve araştırmalarını bu doğrultuda yönlendirmesi için onu teşvik ediyordu.

Böylece Cyprien laboratuvar hayatına yeniden döndü ama daha önce başardığı elmas üretme çalışmalarını terk etmeyip bu konuda yeni deneyler yapmaya karar verdi.

Bunu yapması için bir nedeni, hem de çok güçlü bir nedeni vardı.

Gerçekten de yaptığı suni elmasın kesinlikle kaybolduğu anlaşıldıktan sonra, daha önce Cyprien ve Alice'in evliliğine rıza gösteren Bay Watkins artık bu konudan hiç bahsetmiyordu. Eğer genç mühendis böylesine olağanüstü ve değeri milyonlarla ölçülen yeni bir elmas yapmayı başarabilirse Bay Watkins'i tekrar razı etmesi mümkün olabilirdi.

Böylece Cyprien vakit kaybetmeden yeniden işe koyulmaya karar verdi ve bu kararını Vandergaart-Kopje'deki madencilerden gizlemek gibi bir tedbiri almadı.

Dayanıklılığı çok yüksek yeni bir tüp bulduktan sonra çalışmalarına aynı şekilde tekrar başladı.

"Karbon kristali yani elmas elde etmek için elimde, onun buharlaşma veya soğutma yoluyla kristalize olmasını sağlayacak uygun bir çözücü yok. Bu çözücü, alümin için karbon sülfürde bulundu. Öyleyse bu örnekten hareket ederek karbon için veya benzeri maddeler olan bor ve silisyum için de aramak gerekir," diyordu Alice'e.

Elinde bu çözücü olmamasına rağmen Cyprien çalışmalarını hızla ilerletti. Ateşi gece gündüz canlı tutma görevini bu kez, kampa dönmesi henüz uygun görülmeyen Matakıt'ın yerine Bardik üstlenmişti. O da görevini tıpkı selefi gibi aynı gayretle yerine getiriyordu.

Bu arada, bir kez uzattığı Griqualand'da kalış süresinin bitmesinin ardından, belki de Avrupa'ya dönmek zorunda kalacağını öngören Cyprien, programında belirttiği ama henüz tamamlamamış çalışmaları bitirmek istedi. Söz konusu olan şey, ovanın kuzeydoğusunda bulunan bazı toprak çöküntülerinin yönünü tam olarak tespit etmekte ve Cyprien bu çöküntülerin çok eski devirlerde, elmasların bu bölgede oluşmasına neden olacak suların aktıkları boğazlar olduğunu tahmin ediyordu.

Transvaal'a dönüşünden beş altı gün sonra, her zaman yaptığı gibi büyük bir titizlikle ölçümlerine başladı. Kimberley'den satın aldığı ve bölgeyi çok iyi detaylandıran bir haritaya uyarak bir saat içinde

ölçü direklerini dikmiş, işret noktalarını belirlemişti ama tuhaf bir şekilde hesaplamalarında hatalar veya haritayla uyumsuzluklar buluyordu. En sonunda haritanın yanlış yönlendirildiğini kabul etmek zorunda kalmıştı; enlem ve boylamlar hatalıydı.

İşret noktalarını belirlemişti.

Cyprien saat tam on ikide, bölgenin boylamını belirlemek için, Paris rasathanesine göre ayarlanmış mükemmel bir kronometre kullandı. Elindeki pusula ve pergelin kusursuz çalıştığına emindi, üzerinde hesaplamalarını yaptığı haritanın, önemli bir yanlış yönlendirilme sonucu hatalı olduğunu tespit etti.

Gerçekten de bu haritada genel olarak Britanyalıların çaprazlama bir okla işaretledikleri kuzey, kuzey-kuzeybatıda bulunuyordu. Dolayısıyla bu haritada gösterilen her yer bununla orantılı olarak hatalıydı.

“Ne olduğunu şimdi anladım,” diye bağırdı genç mühendis aniden. “Bu haritayı yapan aptallar, mıknatıslı ibrelerin manyetik sapmalarını hesaplamayı düşünmemişler. Buradaki sapma en az yirmi dokuz derece batı. Eğer doğru bir hesaplama yapmak istiyorsak enlem ve boylam, batıdan doğuya, haritanın merkezi etrafında yirmi dokuz derecelik bir yay oluşturmak zorunda. Görünüşe göre bu hesaplamaları yapmak için İngiltere en yetenekli geometricilerini göndermemiş.”

Ve yapılan bu büyük gaf, onu güldürdü.

“Tamam, hata yapmak insana mahsustur,” dedi. “Bu cesur yer ölçümcülerine ilk taşı, hayatları boyunca bir kez bile hata yapmayanlar atsın.”

Cyprien’in elmas bölgesinin yer ölçümleri sırasında yapılan hataları bir sır olarak saklamasına hiç gerek yoktu. Ve bu yüzden çiftliğe dönerken karşılaştığı Jacobus Vandergaart’a bulgularını anlattı.

“Çok garip,” diye ekledi, “bütün bölgeyi etkileyen böylesine bir yer ölçme hatasının hâlâ farkına

varılamamış, bu hata ülkenin bütün haritalarında çok önemli düzeltmeler yapılmasını gerektiriyor.”

Yaşlı taş ustası Cyprien’e tuhaf bir şekilde bakıyordu.

Heyecanla, “Doğru mu söylüyorsunuz?” dedi.

“Kesinlikle.”

“Ve bunu mahkeme önünde belirtmeye hazır mısınız?”

“Eğer gerekirse on mahkemenin huzuruna bile çıkarım.”

“Bu sözlerinize kimse itiraz etmez mi?”

“Tabii ki hayır, hatanın nereden kaynaklandığını göstermek yeterli. Zaten yeterince açık. Ölçümler yapılırken manyetik sapmalar hesaba katılmamış.”

Jacobus Vandergaart hiçbir şey söylemeden ayrıldı ve bir süre sonra Cyprien, onun yer ölçümleri sırasında yapılan bütün bölgeyi etkileyecek hataları, nasıl büyük bir dikkatle dinlediğini unuttu.

Ama iki üç gün sonra Cyprien yaşlı taş ustasını ziyarete gittiğinde kapısını kapalı buldu.

Kapının üzerinde asılı olan tahtaya, tebeşirle yakın zamanda yazılmış bir yazı vardı:

“İşleri yüzünden burada değil.”

21

VENEDİK ADALETİ

Cyprien bunu takip eden günlerde yeni deneyinin bütün aşamalarıyla aktif olarak ilgilendi. Açık hava fırnında yaptığı bazı düzenlemeler sayesinde, ilk deneyinden daha kısa bir sürede elmas üretebilmeyi umuyordu.

Bayan Watkins'in bu ikinci deneyle çok yakından ilgilendiğini söylemeye gerek bile yok, çünkü bir bakıma onun esin vermesiyle girişilmiş bir işti bu. Genç mühendisle beraber gün içerisinde sıklıkla fırını ziyaret ediyor, tuğladan yapılmış fırının içinde gürleyen ateşin yoğunluğunu izlemekten keyif alıyordu.

John Watkins de bu üretim faaliyetiyle en az kızı kadar ilgileniyordu, ama elbette nedenleri farklıydı. Yeniden fiyatı milyonlarla ölçülen bir taşın sahip olabilmek için sabırsızlanıyordu. Bütün endişesi, ilk deneyin başarısında tesadüflerin büyük bir rol oynaması ve ikincisinde aynı şansın yakalanamamasıydı.

Her ne kadar çiftçi ve Bayan Watkins elmas üretime yöntemini geliştirmesi için Cyprien'i teşvik etseler de, Griqualand'daki madenciler için durum farklıydı. Artık Annibal Pantalacci, James Hilton ve Herr Friedel burada olmasalar da, arkalarında bu konuda tamamen onlar gibi düşünen arkadaşlarını

bırakmışlardı. Yahudi Nathan sinsi manevralarla imtiyaz sahiplerini genç mühendise karşı kışkırtmaktan geri kalmıyordu. Eğer bu suni üretim yakında uygulamaya geçerse, doğal elmas ve diğer değerli taş ticaretinin sonu gelirdi. Daha önce beyaz safir veya korindon, topaz ve hatta zümrüt üretilmişti, bütün bu cevherler sadece renkleri farklı olan alümin kristallerinden başka bir şey değillerdi. Fiyatları şimdiden düşmeye başlamış olan bu taşlar için endişe verici bir durumdu. Bunların üstüne bir de elmas suni olarak üretilmeye başlarsa, Kap ve dünyanın başka yerlerindeki elmas madenleri iflas ederdi.

Genç mühendisin ilk deneyinin ardından bütün bunlar söylenmişti ama bu kez daha sert ve saldırgan bir şekilde tekrar ediliyordu. Madenciler kendi aralarında, Cyprien için hiç de hayırlı sonuçlar vermeyecek gizli toplantılar yapıyordu. Ama Cyprien kim ne derse desin, ne yaparsa yapsın hiçbirine aldırmadan büyük bir kararlılıkla deneyine devam ediyordu. Hayır! Kamuoyu baskısı altında geri adım atmayacak ve buluşunu gizli tutmayacaktı, çünkü herkesin yararına olacak bir durumdu bu.

Fakat o endişe ve tereddüt etmeden çalışmalarını sürdürse de olup biten her şeyi bilen Bayan Watkins, Cyprien için korkmaya başlamıştı. Onu bu yola ittiği için kendine kızıyordu. Griqualand polisine güvenmek herhangi bir koruma sağlamayacaktı. Onlar müdahale edene kadar başına kötü şeyler gelebilirdi. Cyprien'in çalışmaları, Afrika'nın güneyindeki madencilerin işlerini balalayabilecek bir tehditti ve bu onun hayatına mal olabilirdi.

Madenciler kendi aralarında gizli toplantılar yapıyordu.

Alice çok endişeliydi ve bu endişelerini genç mühendisten gizleyemiyordu. Cyprien de Alice'i elinden geldiği kadar sakinleştirmeye çalışıyor ve ona bu duygularından dolayı teşekkür ediyordu. Genç kızın ona duyduğu bu ilgide, daha derin duyguların işaretlerini görüyordu; artık bunlar arala-

rında bir sır olmaktan çıkmıştı. Cyprien sadece Bayan Watkins'de kendisine yönelik bu ilgiyi yaratmış olduğu için bile çalışmalarından memnundu... Ve büyük bir şevkle işine devam ediyordu.

"Her şeyi ikimiz için yapıyorum Bayan Alice," diyordu ona.

Ama maden imtiyazlarında konuşulanları gözlemleyen Bayan Watkins sürekli kaygı içindeydi.

Ve haksız da sayılmazdı! Cyprien'e karşı öfkeli bir hava oluşmuştu, suçlama ve tehditlerle yetinmeyip bunları uygulamaya bile girişebilirlerdi.

Gerçekten de bir akşam fırını ziyaret ettiğinde onun darmadağın edildiğini gördü. Bardik'in yokluğunda, bir grup adam karanlıktan istifade ederek birkaç dakika içinde onun günlerce süren çalışmasını yok etmişti. Yapı yıkılmış, ocaklar kılınmış, ateşler söndürülmüş, aletler kılınmış ve dağıtılmıştı. Genç mühendise onca özen ve çabaya mal olan malzemeden geriye hiçbir şey kalmamıştı.

Her şeye yeniden başlamak ya da vazgeçmek gerekecekti ama o kaba güce boyun eğecek bir adam değildi.

"Hayır," diye bağırdı. "Hayır. Vazgeçmeyeceğim ve yarı mallarımı kırıp döken bu sefiller hakkında dava açacağım. Bakalım Griqualand'da adalet var mıymış?"

Böyle bir kurum vardı ama bu Cyprien'in düşündüğü şey değildi.

Cyprien kimseye bir şey demeden ve hatta onu daha fazla korkutmamak için Bayan Watkins'e bile haber vermeden ertesi gün dava açmaya ve gerekirse Kap vadisine kadar çıkmaya karar verip yatmak üzere kulübesine geldi.

İki veya üç saat uyumuştı ki açılan kapının sesiyle sıçrayarak uyandı.

Revolver ve tüfeklerle silahlanmış siyah maskeli beş adam odasına girdi. Ellerinde İngiliz ülkelerinde *bull's eyes* yani öküzgözü denen dış bükey camlı lambalar vardı ve hızla gelip onun yatağının etrafını sardılar.

Siyah maskeli beş adam odasına girdi.

Cyprein'in aklına bu az çok trajik gösteriyi ciddiye almak hiç gelmedi. Önce bunun bir şaka olduğunu sanıp güldü. Ama şunu da belirtmek gerek ki gülmeye hiç niyeti yoktu ve bu tür şaklabanlıklardan da hiç hoşlanmazdı.

Ama kaba bir el onu omuzundan tuttu ve maskeli adamlardan biri elindeki kâğıdı açarak hiç de şakacı olmayan bir ses tonuyla kâğıtta yazılanları okumaya başladı:

"Cyprien Méré,

Yirmi iki üyesi bulunan ve herkesin iyiliği için hareket eden Vandergaart kampının gizli mahkemesinin sizi, bugün saat gece yansını yirmi beş dakika geçe oy birliğiyle ölüme mahkûm ettiğini bildiririz.

Siz yersiz ve kötü niyetli buluşunuzla Griqualand ve dünyanın başka yerlerindeki elmas endüstrisinin arama, yontma ve satış işiyle uğraşan insanların ve onların ailelerinin çıkarları için bir tehdit oluşturunuz.

Mahkemenin bilgelikle verdiği karar böyle bir buluşun yok edilmesi ve bir kişinin ölümünün binlerce insanın ölümüne tercih edilmesi yolundadır.

Verilen karar neticesinde ölüme hazırlanmanız için on dakikanız vardır, ölüm şeklinizi seçme hakkına sahipsiniz, yakınlarınıza yazacağınız açık mektupların dışında bütün kâğıtlarınız yakılacak ve eviniz yerle bir edilecektir.

Bütün hainlere ibret olsun!"

Böylesine bir mahkûmiyet kararını dinlerken, Cyprien'in ilk başlarda duyduğu güven sarsılmaya başlamıştı ve bu vahşi ülkenin adetleri göz önüne alındığında, oynanan kötü komedinin sandığından daha ciddi olduğunu düşünmeye başladı.

Omuzundan tutan adam, onun bu konudaki son kuşklarını da ortadan kaldırdı.

“Hemen ayağa kalkın,” dedi kabaca. “Kaybedecek zamanımız yok.”

Üzerine bir şeyler giymek için yatağından kararlı bir şekilde sıçrayan Cyprien, “Bu bir cinayettir,” dedi.

Heyecanlanmaktan ziyade öfkelenmişti ve bir matematik problemini çözmek ister gibi bir soğukkanlılıkla, bütün dikkatini başına gelenler üzerinde yoğunlaştırmıştı. Bu adamlar kimdi? Seslerinin tonundan kim olduklarını anlayamıyordu, muhtemelen aralarında tanıdığı birileri varsa da sessiz kalmayı yeğliyorlardı.

Maskeli adam, “Ölüm şekli konusundaki seçiminiz nedir?” dedi.

Cyprien kararlı bir tonla, “Hiçbir seçim yapmıyorum ve sizi sorumlusu olacağınız bu iğrenç suçtan dolayı protesto ediyorum,” dedi.

“İstedığınız kadar protesto edin, ama yine de asılacaksınız yazacağınız bir şeyler var mı?”

“Katillere emanet edecek hiçbir şeyim yok.”

“O halde yürüyün,” dedi şef.

İki adam genç mühendisin sağına ve soluna geçti, böylece grup kapıya ilerlemeye başladı.

Tam bu sırada beklenmedik bir olay meydana geldi. Bu Vandergaart-Kopje adalet arayıcılarının arasına bir adam sıçrayarak daldı.

Bu Matakı'tı. Genç Kaffir geceleri sık sık kampın etrafında dolanıyordu ve bu maskeli adamlar, kapısını kırmak üzere Cyprien'in kulübesine yöneldiğinde içgüdüsel olarak onları takip etmişti. Orada konuşulan her şeyi duymuş ve efendisini tehdit eden tehlikeyi anlamıştı. Hemen ardından hiç

tereddüt etmeden ve başına neler geleceğine al-dırmadan madencileri ayırıp kendisini Cyprien'in ayaklarının dibine attı.

Maskeli adamların onu ayırmak için gösterdiği bütün çabalara rağmen efendisine sarılarak, "Küçük baba bu adamlar seni niçin öldürmek istiyor?" diye bağınıyordu.

Cyprien duygulanıp kendisini bırakmak istemeyen Matakıt'ın elini sıkarken, "Çünkü suni bir elmas yaptım," dedi.

Genç Kaffir ağlayarak, "Oh küçük baba yaptıklarım-dan utanıyorum ve çok üzgünüm," diye tekrarlıyordu.

"Ne demek istiyorsun?" dedi Cyprien.

"Madem seni öldürmek istiyorlar o zaman ben her şeyi itiraf edeceğim. Evet... Beni öldürmeleri lazım... Çünkü büyük elması ocağın içine ben koydum!" dedi Matakıt.

"Şu bağırtağı alın buradan," dedi grubun şefi.

"Size söylüyorum aletin içine elması ben koydum," diye tekrarlıyordu Matakıt. "Evet... Küçük babayı ben aldattım... Onu deneyinin başarılı olduğuna inandırmak istedim!"

Öylesine şiddetli bir enerjiyle itiraz ediyordu ki sonunda onu dinlemeye başladılar.

Cyprien duydukları yüzünden şaşır-mış ve hayal kırıklığına uğramıştı. "Doğru mu söylüyorsun?" diye sordu.

"Evet... Yüz kere evet... Doğru söylüyorum!"

Şimdi yere oturmuştu ve herkes onu dinliyordu çünkü söyleyecekleri her şeyi değiştirebilirdi.

"Büyük toprak kaymasının olduğu ve çöküntünün altında gömülü kaldığım gün elması henüz

bulmuştum. Onu elime almıştım ve saklamanın bir yolunu anyordum ki beni bu düşüncelerimden dolayı cezalandırmak için büyük duvar üstüme çöktü. Hayata geri döndüğümde bu taşı küçük babanın beni taşıttığı yatağın üzerinde buldum. Ona vermek istedim ama hırsız olduğumu itiraf etmekten utandım ve uygun bir an bekledim. Tam da o sırada küçük baba bir elmas yapmaya karar verdi, beni de ateşi beslemekle görevlendirdi. Fakat ikinci gün ben laboratuvarıda yalnızken alet büyük bir gürültüyle patladı ve neredeyse onun sıçrattığı parçalar yüzünden ölecektim. İşte o zaman deneyi başarısız olduğu için küçük babanın çok üzüleceğini düşündüm. Çatlamış namlunun içine bir avuç toprağa sardığım büyük elması yerleştirdim ve alelacele küçük baba fark etmesin diye fırının üstündeki her şeyi tamir ettim. Sonra hiçbir şey yapmadan bekledim; küçük baba elması bulduğunda çok mutlu oldu.”

Matakit sözlerini bitirdiğinde, beş maskeli adam kendilerini tutamayıp müthiş bir kahkaha attılar. Ama Cyprien hiç gülmüyor büyük bir hırsla dudaklarını ısırıyordu.

Genç Kaffir’in tavırlarından dolayı ona inanmak mümkün değildi. Hikâyesinin doğru olduğu açıkça görülüyordu. Cyprien anılarında onun söyledikleriyle çelişkili noktalar anyordu ama bu çabası boşunaydı. Şunları demesi de boşunaydı:

“Doğal bir elmas bu fırındaki gibi yüksek bir ısıya tabi tutulursa buharlaşır.”

Ama sağduyu ona şöyle karşılık veriyordu: Kille kaplı olan cevher, ısının etkisinden pekâlâ korunabilir ya da çok kısmi olarak etkilenebilir.

Belki de bu ısı yüzünden rengi siyahlaşmıştır, belki de buharlaşıp kabuğunda tekrardan kristalize olmuştur.

Bütün bu düşünceler genç mühendisin kafasından büyük bir hızla geçiyordu. Hayretler içinde kalmıştı.

Adamlardan biri, gülmesi biraz sakinleşince, “Kaymanın olduğu gün Kaffir’in elinde bir toprak topağı tuttuğunu çok iyi hatırlıyorum,” dedi. “Hatta kasılmış parmaklarıyla öylesine sıkı tutuyordu ki, sonunda onu elinden almaktan vazgeçtik.”

“Artık hiçbir şüpheye yer yok,” diye yanıtladı bir başkası. “Bir elmas yapmak mümkün olabilir mi? Buna inanmakla gerçekten aptallık ettik... Bir yıldız yapmayı istemek gibi bir şey.”

Ve hepsi tekrar gülmeye başladı.

Cyprien onların sertliğinden daha çok alayları yüzünden acı çekiyordu.

Nihayet beş adam aralarında alçak sesle konuştuktan sonra şefleri yeniden söz aldı:

“Cyprien Méré, sizin hakkınızda verilen idam kararını infaz etmeye gerek olmadığına karar verdik. Serbest bırakılacaksınız. Ama şunu bilin ki bu karar hâlâ sizin boynunuza asılı duruyor. Eğer polise bir söz eder, bir işaret verirseniz acımasızca infaz edileceksiniz. Anladınız sanırım.”

Bunları söyledikten sonra arkadaşlarıyla beraber kapıya yöneldi, oda karanlığa gömülmüştü. Cyprien kendine kâbus görüp görmediğini soruyordu. Ama başını ellerinin arasına alarak yerde yatmakta olan Matakıt’ın yüksek sesle ağlaması ve hıçkırıkları olup biten her şeyin gerçek olduğunu gösteriyordu.

Evet doğrudu! Ölümden kurtulmuştu ama büyük bir aşağılanma pahasına. O ki maden mühendisiydi, o ki Politeknik Okulunu bitirmiş seçkin bir mühendis, ünlü bir jeologdu, ama sefil bir Kaffirin basit bir oyununa gelmişti. Ya da daha ziyade kendi kibri ve gülünç tahminleri yüzünden böylesine olağanüstü bir hata yapmıştı. O kadar körleşmişti ki kendi kristal oluşumuna dair bir teori bile geliştirmişti... Daha fazla gülünç olunamazdı... Böylesine bir eseri yaratmak doğanın yüzyıllar süren gelişiminin eseri değil miydi? Ancak kim böyle bir görüntü karşısında yanılmazdı ki? Başarılı olmayı umuyordu, bunun için her şeyi hazırlamıştı ve doğal olarak istediği sonuca ulaştığını sanmıştı... Elmasın anormal boyutları da bu yanılgıya katkı sunmuştu... Ünlü kimyacı Despretz bile bu hataya düşerdi... Benzer hatalar her gün meydana gelmiyor muydu? En tecrübeli uzmanlar dahi gerçek diye sahte madalyaları kabul etmiyorlar mıydı?

Cyprien böyle söyleyerek kendini teselli etmeye çalışıyordu. Ama birden aklına gelen bir düşünceyle buz kesildi:

“Akademiye yazdığım tezim! Umanım bu pislikler onu götürmemiştir.”

Bir mum yaktı. Hayır. Bereket tez hâlâ oradaydı. Kimse görmemişti... Ancak onu yaktıktan sonra rahat bir nefes alabildi.

Bu arada Matakıt'ın kederi öylesine yürek parçalayıcıydı ki onu teselli etmek gerekiyordu, ancak bu çok da zor olmadı. Küçük babanın birkaç tatlı sözü zavallı çocuğu hayata döndürdü. Ama Cyprien onu ancak böyle bir şeyi bir daha yapmaması koşuluyla tam olarak affedeceğini söyledi.

Matakit kutsal bildiği bütün şeylerin üzerine yemin etti ve efendisi yatmaya gidince o da aynısını yaptı.

Bir trajediye dönüşme ihtimali olan bu sahne de bu şekilde bitmiş oldu. Her ne kadar genç mühendis için böyle bitmiş olsa da Matakit için aynı şey söz konusu değildi.

Ertesi sabah Güney Yıldızı'nın doğal bir elmas olduğu ve bunun değerini çok iyi bilen genç Kaffir tarafından bulunduğu duyulması onun hakkındaki şüpheleri yeniden güçlü olarak canlandırdı. John Watkins krizlere girmişti. Bu paha biçilmez taşın hırsız sadece Matakit olabilirdi. Zaten ilk seferinde çalmayı düşündüğünü itiraf etmemiş miydi? Ziyafet salonunda elması çalan hırsızın o olduğuna şüphe yoktu.

Cyprien istediği kadar itiraz etse de, Kaffir'in masum olduğunu iddia etse de kimse onu dinlemiyordu ve bu da suçlu olmadığına yeminler eden Matakit'in Griqualand'dan kaçmasında yüz kere haklı olduğunu ve geriye dönmesinde yüz kere hata yaptığını ispatlıyordu. Asla pes etmek istemeyen genç mühendis sonunda kimsenin beklemediği, ama Matakit'i kurtaracağını umduğu bir fikir attı ortaya.

"Onun suçsuzluğuna inanıyorum," dedi John Watkins'e. "Ama eğer suçlu bile olsa bu sadece beni ilgilendirir. Doğal ya da suni bu elmas Bayan Alice'e hediye etmeden önce bana aitti."

Bay Watkins garip bir alaycılıkla, "Size ait öyle mi?" diye sordu.

"Şüphesiz," diye yanıtladı Cyprien. "Benim imtiyazımda, benim hizmetimdeki Matakit tarafından bulunmadı mı?"

“Çok doğru,” dedi çiftçi. “Bu yüzden de bana ait, çünkü aramızdaki sözleşmede belirtildiği üzere, imtiyazınızda bulunan ilk üç elmas benim hakkımdır.”

Allak bullak olan Cyprien’in bu soruya verecek bir cevabı yoktu.

“İsteklerimde haklı mıyım?” diye sordu Bay Watkins.

“Tamamen haklısınız,” diye yanıtladı Cyprien.

“O zaman sizden ricam haklarımı tanıdığınızı gösteren bir belge yazıp imzalanmanızdır. Böylece bu alçaktan çaldığı elması geri alabilirsek her şey daha açık hale gelir.”

Cyprien beyaz bir kâğıt alarak şunları yazdı:

“Benim imtiyazımda, hizmetimdeki bir Kaffir tarafından bulunan elmasın aramızdaki sözleşmede belirtildiği üzere Bay John Stapleton Watkins’e ait olduğunu beyan ederim.

Cyprien MÉRÉ”

Herkesin kabul edeceği gibi genç mühendisin bütün rüyalarını yıkan bir ayrıntıydı bu. Elmas ortaya çıksa bile kendisinin John Watkins’e sunduğu bir hediye olarak görülmeyecek onun kendi malı olmuş olacaktı ve Cyprien ile Alice’in arasında ancak milyonların doldurabileceği yeni bir uçurum açılacaktı. Bu arada çiftçinin istekleri iki gencin arzuları için yıkıcı olsa da Matakı için çok daha kötü sonuçlar doğuracaktı. Artık John Watkins’e karşı bir suç işlemiş durumuna düşmüştü... Çalınan elmas John Watkins’indi... Ve John Watkins elmasın hırsızın elinde olduğuna inandığından onun peşini bırakacak adam değildi.

Böylece zavallı yakalanıp hapse atıldı ve on iki saat geçmeden Cyprien'in onun lehine olan tanıklığına rağmen yargılanıp Güney Yıldızı'nı sahibine teslim etmezse idam edilmesine karar verildi.

Ama zaten elması çalmadığı için geri vermesi de mümkün olamayacağına göre olacaklar açıktı. Cyprien bu zavallının masumiyetine inanmaya devam ediyor, ama onu kurtarmak için ne yapacağını bilmiyordu.

YENİ BİR MADEN TÜRÜ

Bu arada Bayan Watkins, maskeli adamların Cyprien'i ziyaretleri ve ona yaşattıkları rahatsızlıklar da dâhil olmak üzere olup biten her şeyi öğrenmişti.

Genç mühendis onu bütün olaylardan haberdar ettikten sonra, "Ah, Bay Cyprien, hayatınız dünyanın bütün elmaslarından daha değerli değil mi?" dedi.

"Sevgili Alice..."

"Artık bunları düşünmeyelim ve bundan sonra bu tip deneyler yapmaktan vazgeçin."

"Bu sizin emriniz mi?" diye sordu Cyprien.

"Evet! Evet!" diye yanıtladı genç kız. "Mademki yalnızca benden emir almak istiyorsunuz, size bu işe başlamanızı nasıl emrettiysem, şimdi de derhal son vermenizi emrediyorum."

Cyprien, Bayan Watkins'in ona uzattığı eli tutarak, "Hepsini yerine getirmek istiyorum," dedi.

Ne var ki Cyprien, ona Matakî'tin çarptırıldığı cezayı anlatınca ve özellikle de babasının bu mahkûmiyette oynadığı rolü öğrenince çok sarsıldı.

O da zavallı Kaffîr'in suçlu olduğuna inanmıyordu. Cyprien'le aynı fikirdeydi ve Matakî'ti kurtarmak için her şeyi yapmak istiyordu. Ama nasıl yapabilirlerdi ve en önemlisi bu zavallıyı haksız biçimde suçlayıp dava eden ve asla söz dinlemez bir hale gelen John Watkins'i nasıl ikna edeceklerdi?

Şunu da eklemek gerekir ki çiftçi gerek idam tehditleriyle, gerekse konuşması halinde bağışlanma vaatleriyle Matakıt'ten hiçbir itiraf koparamamıştı. Güney Yıldızı'nı bulma konusundaki bütün umutlarını terk etmek zorunda kalması, onu daha da hırçınlaştırmıştı. Yanına yaklaşamıyordu. Buna rağmen kızı son bir çaba daha göstermek istedi.

Mahkûmiyet kararının verilmesinden bir sonrakı gün, gut hastalığının acılarını biraz daha az hisseden Bay Watkins, bundan faydalanarak kâğıt işlerini düzene koymak istemişti. Çeşitli tapu senetlerini, sözleşmelerini, mektuplarını düzenlemek için üzerinde çalıştığı, abanoz ağacından yapılmış ve sarı oymalarla bezenmiş büyük silindirik masa, Hollanda egemenliğinin zarif bir kalıntısıydı ve birçok el değiştirdikten sonra Griqualand'ın bu ücra köşesine kadar gelmişti.

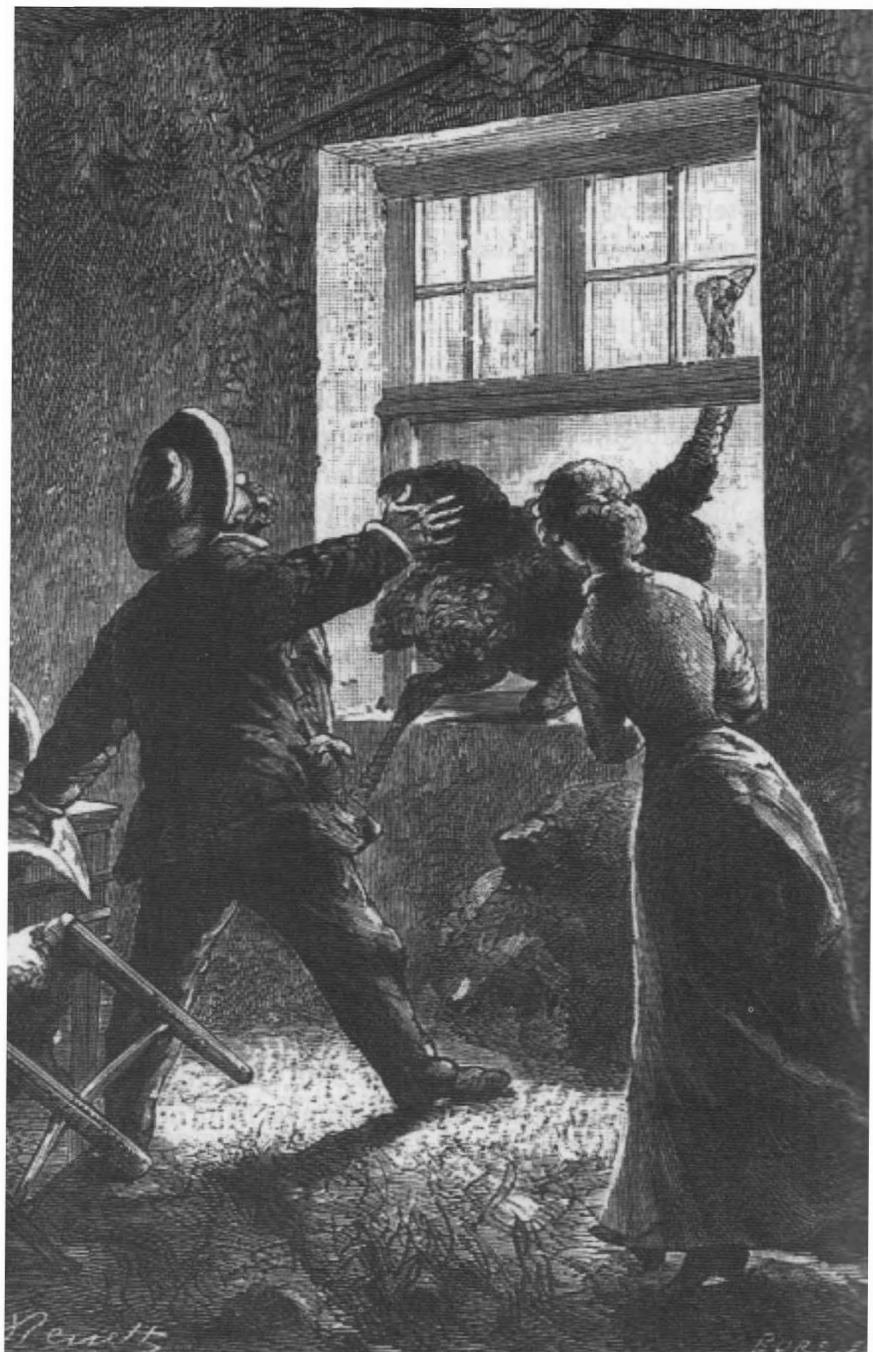
Onun arkasında bulunan Alice, kendini nakış işine vermiş, salonda büyük bir ciddiyetle dolaşan, bazen pencereye göz atıp bazen de Bay Watkins ve kızının hareketlerini neredeyse insana benzeyen gözlerle izleyen devekuşu Dada'yla pek ilgilenmiyordu.

Çiftçinin ani haykırışı, Bayan Watkins'in sertçe kafasını kaldırmasına neden oldu.

"Bu hayvan artık çekilmez oldu," diyordu. "Bir parşömenimi çaldı. Dada! Gel buraya! Bana hemen onu geri ver!"

Sözlerini henüz bitirmişti ki bir küfür sağanağı onu izledi.

"Ah! İğrenç hayvan onu yuttu. Çok önemli bir belgeydi. Kopjemin işletmeye açılma kararnamesi, tahammül edilemez. Onu boğmam gerekse bile boğazından alıp çıkaracağım."

"Dada! Gel buraya!"

Öfkeden kıpkırmızı olup kendini kaybeden John Watkins sertçe ayağa kalktı. Devekuşunun peşinden koşmaya başladı ve hayvan salonda iki üç tur attıktan sonra yerle aynı hizada olan pencereden kaçtı.

Alice sevdiği hayvanın bu yeni kabahati nedeniyle çok üzgündü, "Baba yalvarırım sakın olun, beni dinleyin, hasta olacaksınız."

Ama John Watkins'in öfkesi doruktaydı. Devekuşunun kaçışı onu iyice çileden çıkarmıştı.

Boğuk bir sesle, "Hayır," diyordu. "Bu kadar fazla, tapularımın içinde en önemli olanından vazgeçemem. Bu hırsızın kafasına bir kurşun sıkacağım, yemin ediyorum parşömenimi ondan geri alacağım."

Alice gözyaşları arasında onu takip etti.

"Yalvarırım baba bu zavallı hayvanı affedin," diyordu. "Bu kâğıt bu kadar mı önemli? Kopyasını alamaz mıyız? Zavallı Dada'mı küçük bir suç için gözlerimin önünde öldürerek beni üzmem mi istiyorsunuz?"

Ama John Watkins hiçbir şey duymak istemiyordu ve dört bir yana bakıp kurbanını anyordu.

Sonunda onu, Cyprien Méré'nin kaldığı kulübenin yanına sığınırken gördü. Çiftçi hemen tüfeğini omuzlayarak nişan aldı, ama Dada sanki kendisi hakkında yapılan karanlık projeleri sezmiş gibi, Watkins'in hareketini görür görmez evin arkasına sığındı.

John Watkins ona doğru ilerleyerek "Görürsün gününü! Lanet hayvan, seni yakalamasını bilirim!" diye haykırdı.

Korkusu gittikçe artan Alice, babasını sakinleştirmek için son bir umutla peşinden gitti.

“Lanet hayvan,” diye haykırdı.

Her ikisi de genç mühendisin evinin önüne gelip etrafında bir tur attılar. Devekuşu ortada yoktu. Dada görünmez olmuştu. Ancak tepeden aşağıya inmiş olması da mümkün değildi zira çiftliğin civarından fark edilirdi. Arkaya açılan bir kapı ya da pencereden kulübeye sığınmış olmalıydı.

John Watkins kendine bunları söyledi. Ve hızla geriye dönüp giriş kapısını çaldı.

Kapıyı Cyprien açtı.

“Bay Watkins, Bayan Watkins, sizleri evimde görmek ne büyük bir mutluluk,” dedi bu beklenmedik ziyarete şaşırarak.

Çiftçi soluk soluğa meseleyi birkaç kelimeyle anlattı ama büyük bir öfke içindeydi.

Cyprien, John Watkins ile Alice’i içeri alırken, “Pekâlâ suçluyu arayacağız bakalım,” dedi.

Çiftçi tüfeğini bir tomahawk gibi sallayarak, “Yakında onun işini nasıl bitirdiğini göreceksiniz,” dedi.

Aynı anda gençkızın yalvaran bakışları Cyprien’e duyduğu dehşeti anlatıyordu. Böylece Cyprien’nin vereceği karar basitleşmişti. Devekuşunu bulmama kararı aldı.

O anda içeri girmekte olan Çinli’ye Fransızca, “Li, tahminimce devekuşu senin odandadır, onu bağla ve gizlice buradan kaçır bu sırada ben Bay Watkins’i aksi istikamette oyalayacağım,” dedi.

Ne yazık ki bu güzel plan en başından beri hatalıydı. Devekuşu aramaların başlayacağı ilk odaya saklanmış orada kafasını bir sandalyenin altına sokarak kendini göstermemeye uğraşıyordu ama öğlen güneşi gibi açıktaydı.

Bay Watkins onun üstüne atladı.

“Vay alçak işin bitti,” dedi.

Büyük öfkesine rağmen fazla ileri gittiğini anlayarak bir an durdu: Geçici bile olsa kendisine ait olmayan bir evde tüfekte ateş etmek yakışsız bir davranış olurdu.

Alice bütün bunları görmemek için ağlayarak başını çevirdi.

Bu sırada onun bu kederli halini gören genç mühendisin aklına parlak bir fikir geldi.

Birden, “Bay Watkins,” dedi. “Sadece kâğıdınızı istiyorsunuz, onu ele geçirmek için Dada’yı öldürmenize gerek yok. Kâğıt hâlâ onun midesindedir ve onu almak için midesini açmak yeterli olacaktır. Benim bu operasyonu yapmama izin verir misiniz? Müzede zooloji dersleri almıştım, sanırım bu ameliyatı başarıyla gerçekleştirebilirim.”

Ya hayvanın karnını diri diri açma fikri çiftçinin intikam duygusunu tatmin ettiği için ya da her şeye rağmen kızının kederinden etkilendiği için bu işin yapılmasını kabul etti.

Ama dokümanını kaybetmeye hiç niyeti olmadığına söyledi eğer midesinden çıkmazsa başka yerlerde arayacaktı. Her ne pahasına olursa olsun belge ona lazımdı.

Zavallı Dada’nın uysal haline bakarak bu ameliyat ilk bakışta kolay gibi görünse de öyle değildi. Küçük boyda bir devekuşu bile çok güçlü bir organizmaya sahipti. Şurası kesindi ki amatör cerrahın çeliği ona dokunur dokunmaz hasta isyan edecek, kızacak ve bütün gücüyle çırpınacaktı. Cyprien’e yardım etmesi için Li ve Bardik de çağırılmıştı.

İlk önce devekuşunu güzelce bağlamak gerekiyordu bunun için Li’nin odasında bulunan ip stokundan yararlanıldı. Sonra birçok düğüm atma teknikleriyle zavallı Dada’nın gagası ve ayakları bağlanıp hayvan direnemez hale getirildi.

Cyprien bununla da yetinmedi. Devekuşunun acı çekmesini hiç istemeyen Bayan Watkins’in duygularını da göz önüne alan Cyprien hayvanın başını kloroformla ıslatılmış bir kompresle sardı.

Bunları yaptıktan sonra operasyona başladı ama içinde endişeler taşıyordu.

Bu hazırlıklardan etkilenen Alice ölü gibi beyaz bir yüzle yan odalardan birine sığındı.

Cyprien elini hayvanın boynunun altında gezdirerek midesinin pozisyonunu anlamaya çalıştı. Bu çok zor değildi çünkü mide göğsün üzerindeki bölgede büyük bir alanı kaplıyordu çevresindeki yumuşak bölgelere nazaran sert ve dayanıklıydı.

Bir çakı yardımıyla boynu dikkatlice kesildi. Hindilerdeki gibi geniş ve gevşekti ve kolayca açılan gri tüylerle kaplıydı. Bu kesik sonucu neredeyse hiç kan akmamıştı ve ıslak bir bezle özenle temizlendi.

Cyprien önce iki üç önemli damarın yerini tespit etti ve telden yapılmış küçük çengellerle dikkatlice ayırıp tutması için Bardik'e verdi. Sonra köprücük kemiğinin üstündeki geniş bir boşluğu kapatan sedef görünümlü beyaz bir tabakayı açtı ve devekuşunun midesini ortaya çıkardı.

Bir tavuğun midesinden hacim, kalınlık ve ağırlık olarak yüz kat daha fazla olduğu göz önüne alınırsa bu deponun nasıl bir şey olduğu konusunda bir fikir edinebiliriz.

Dada'nın midesi kahverengi bir cep görünümündeydi bu obur hayvanın gün içerisinde ve hatta daha önceki dönemlerde yuttuğu yiyecek ve diğer yabancı nesneler yüzünden iyice uzamıştı. Bu etli, güçlü, sağlıklı organa bakmak bile onu kesmekte bir sakınca olmadığını gösteriyordu.

Li'nin önceden bileyerek eline verdiği av bıçağıyla Cyprien bu kütlede derin bir yank açtı.

Bu yank açıldıktan sonra elini midenin dibine kadar sokmak kolaydı.

Bay Watkins'in o kadar üzüldüğü belge hemen bulunup çıkarıldı. Top haline gelmiş ve şüphesiz biraz buruşmuştu ama tamamen sağlamdı.

"Başka bir şey daha var," dedi Cyprien elini tekrar boşluğa sokup oradan bu seferde fildişi bir top çıkardı.

"Bayan Watkins'in çorap tamir topu," diye bağırdı. "Ve düşünsenize Dada bunu yutalı beş aydan fazla oldu. Şüphesiz daha aşağıdaki deliklere geçemezdi."

Topu Bardik'e verdikten sonra sanki bir arkeoloğun Roma kampı kalıntılarında yaptığı arama gibi çalışmalarına devam etti.

"Bakır bir el şamdanı," diye hayretle bağırdı, büzüşmüş, ezilmiş, yassılaşmış, paslanmış ama hâlâ tanınır haldeki bu eşyayı çıkarırken.

Bu arada Bardik ve Li'nin gülüşmeleri o kadar artmıştı ki odaya yeniden girmiş olan Alice de onlara katıldı.

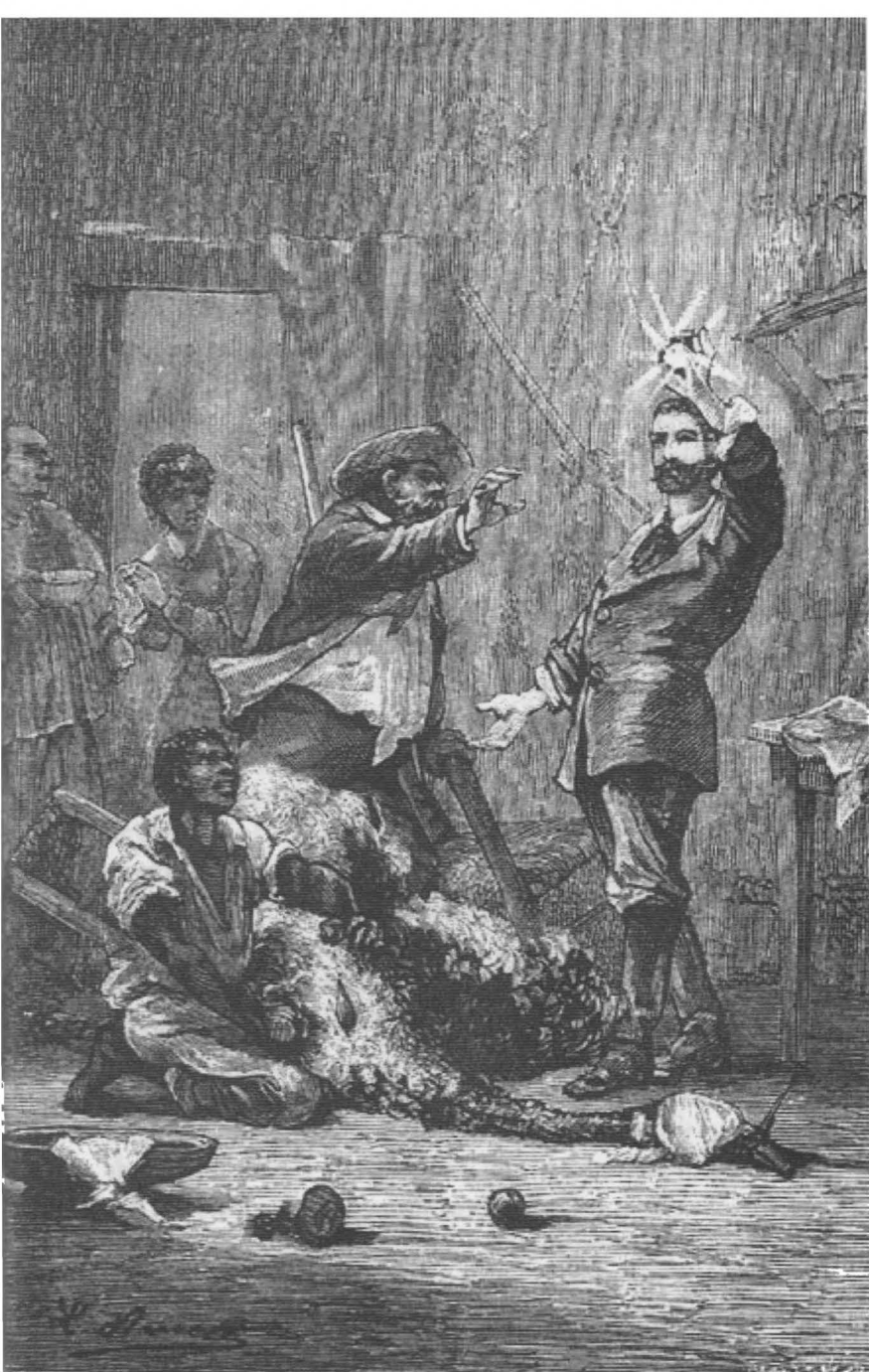
Cyprien'in envanteri demir paralar, bir anahtar, boynuzdan bir tarak, diye devam ediyordu.

Birdenbire rengi attı. Parmakları oğlan dışı biçimli bir nesneye değmişti. Hayır, ne olduğu hakkında hiçbir kuşkusu yoktu. Buna rağmen böylesine bir tesadüfe inanamıyordu.

Sonunda elini delikten çıkardı ve tuttuğu nesneyi havaya kaldırdı.

Bay Watkins'in ağzından nasıl da bir çığlık koptu.
"Güney Yıldızı!"

Evet, meşhur elmas sapasağlam bulunmuştu. Işıltısından hiçbir şey kaybetmediği için pencereden giren ışığın altında bir takımyıldızı gibi parlıyordu!

"Güney Yıldızı!"

Sadece tuhaf bir şey bu sahneyi seyredenleri şaşırtmıştı, Güney Yıldızı renk değiştirmişti

Eskiden siyahtı. Güney yıldızı pembe olmuştu ve bu o kadar güzel bir pembeydi ki onun berraklığını ve ihtişamını sanki mümkünmüş gibi daha da arttırıyordu.

Şaşkınlık ve sevinçten nefessiz kalan Bay Watkins konuşabilecek duruma geldiğinde heyecanla, "Sizce bu onun fiyatını düşürmüş müdür?" diye sordu.

"Kesinlikle hayır," diye yanıtladı Cyprien. "Tam tersine bu ona fazladan bir değer katıp onu çok ender bulunan 'bukalemun elmas' kategorisine sokar, anladığım kadarıyla Dada'nın midesi soğuk değil, bilim adamlarının sıklıkla gözlemlediği gibi renkli elmasların ton değiştirmeleri ani ısı değişimleri sonucudur."

Bay Watkins sanki rüya görmediğinden emin olmak için elması elinde sıkı sıkı tutarken, "Ah, Tanrı'ya şükür seni yeniden buldum güzelim benim," diyordu. "Kaçarak bana çok üzüntü verdin nankör yıldız, artık senin kaçmana asla izin vermem."

Ve onu gözlerinin önüne kadar kaldırarak bakışlarıyla okşuyordu; tıpkı Dada'nın yaptığı gibi sanki onu yutmaya hazırdı.

Bu sırada Cyprien, Bardik'in ona verdiği büyük bir ip geçirilmiş iğneyle devekuşunun midesini dikti; sonra boynuna da dikiş atıp hayvanı onu hareketsiz bırakan bağlarından çözdü.

Dada sersemlemiş halde başını eğmişti ve kaçmaya hiç niyeti yoktu.

Elmasın yeniden ortaya çıkmasından ziyade hayvanın çektiği acıdan etkilenen Alice, "Onun düzeleceğine inanıyor musunuz Bay Cyprien?" diye sordu.

“İyi olacağına inanmak da ne demek Bayan Watkins,” diye yanıtladı Cyprien. “Emin olmasaydım böyle bir operasyona kalkışacağımı nasıl düşünürsünüz? Katiyen yapmazdım. Üç gün sonra hiçbir şeyi kalmaz ve benim boşalttığım yeri yeniden doldurmak için Dada iki saat bile beklemes.”

Bu açıklamalarla rahatlayan Alice genç mühendisse bütün çabalarını ödüllendiren minnettar bir bakış attı.

O anda, aklını kaybetmediğine, muhteşem elmasını gerçekten bulduğuna inanmayı başaran Bay Watkins pencere kenarından ayrıldı.

Törenselsel ve ciddi bir ses tonuyla, “Bay Méré, bana büyük bir hizmette bulundunuz ve size olan borcumu nasıl ödeyeceğimi bilmiyorum,” dedi.

Cyprien’in kalbi hızlı hızlı atmaya başladı.

Borcunu ödemek... Bay Watkins’in bunu yapmasının çok kolay bir yolu vardı. Güney Yıldızı’nı getirene kızını vermeye söz vermişti. Bu sözünü tutmak onun için çok mu zordu? Onu Transvaal’ın bir ucunda bulup getirmekten ne farkı vardı?

Kendi kendine işte bunları söylüyordu ama gururu bunları yüksek sesle dile getirmesine engel oluyordu ve bu düşüncenin, çiftçinin kafasında kendiliğinden oluşacağına neredeyse emindi.

Fakat John Watkins bunlar hakkında hiçbir şey demeden, kızına kendisini takip etmesi için bir işaret yaparak kulübeden çıkıp kendi evine gitti.

Kısa bir süre sonra da Matak’ın özgürlüğüne kavuştuğunu söylemeye gerek yok. Ama bu zavallının, Dada’nın oburluğunun bedelini hayatıyla ödemesine ramak kalmıştı ve gerçekten de ucuz kurtulmuştu.

23

ŞÖVALYELİK ABİDESİ

Artık Griqualand'ın en zengin çiftçisi olan John Watkins çok mutluydu, Güney Yıldızı'nının doğumunu kutlamak için bir ziyafet verdikten sonra, onun yeniden hayata dönüşü şerefine ikinci bir ziyafet vermekten daha iyi bir şey olamazdı. Ama bu kez, elmasın tekrar kaybolmaması için her türlü tedbir alınmıştı ve Dada davetliler arasında değildi.

Ertesi günün öğleden sonrasında ziyafet ihtişamının doruğuna erişmişti bile.

Sabahtan itibaren John Watkins, en rütbelisinden en küçüğüne her zamanki sofradaşlarını çağırmıştı, bölgenin kasabından bir piyade bölüğünü doyurmaya yetecek kadar et ve çevredeki kantinlerin depolarındaki bütün erzakları, bütün konserve kutularını, bütün şarap şişelerini ve tuhaf likörleri sipariş etmişti.

Saat dörtten itibaren büyük masa salona kurulmuştu, şişeler düzgünce dolaplara yerleştirilmiş sığır ve koyun etleri kızartılmaya başlanmıştı.

Saat altıda davetliler en güzel giysilerini giymiş olarak geldiler. Saat yedide konuşma sesleri o kadar yüksek bir perdeye çıkmıştı ki bir borazan sesi bile bu gürültüyü bastıramazdı. Orada bulunanlar arasında artık Annibal Pantalacci'nin kötü şakala-

nından kurtulduğu için daha huzurlu olan Mathis Pretorius, gücünün ve sağlığının doruğundaki Thomas Steel, komisyoncu Nathan, çiftçiler, madenciler, tüccarlar ve polis şefleri vardı.

Alice mecburen oradaydı ve Cyprien'e emir vererek onu da katılmak zorunda bırakmıştı. Fakat her ikisinin de üzgün olduğu açıkça ortadaydı çünkü elli kat daha milyoner olan Bay Watkins, kızını bir elmas bile üretmeyi beceremeyen basit bir mühendisle evlendirmeyi aklına bile getirmezdi.

Evet... Bencil adam yeni servetini borçlu olduğu genç bilim adamına bu şekilde muamele ediyordu.

Yemek, davetlilerin pek dizginlemedikleri çocuklarıyla devam ediyordu.

Güney Yıldızı bu kez mutlu çiftçinin arkasında değil önündeki mavi kadife yastığın üzerinde, metal parmaklıklı bir kafeste bulunan cam bir kürenin içinde mumların ışığında parlıyordu.

Onun güzelliğine, benzersiz berraklığına eşsiz ışıltısına on kere kadeh kaldırılmıştı.

Hava bunalıcı sıcaktı.

Bu karmaşanın içinde izole bir şekilde kendi içine kapanmış olan Bayan Watkins hiçbir şey duymuyor gibiydi. Kendisi gibi bunalmış olan Cyprien'e bakıyordu ve neredeyse gözlerinden yaşlar akacaktı.

Salonun kapısının büyük bir gürültüyle üç kez çalınması konuşma seslerinin ve bardakların çınlamalarının aniden kesilmesine neden oldu.

Bay Watkins boğuk sesiyle, "Girin," diye bağırdı. "Kim olursanız olun eğer susadıysanız tam zamanında gelmişsiniz demektir."

Kapı açıldı.

Jacobus Vandergaart'ın zayıf ve uzun silueti eşikte belirdi.

Bu beklenmedik görüntüden dolayı hayretler içinde kalan bütün davetliler birbirlerine baktılar. Ülkedeki herkes iki komşu olan John Watkins ve Jacobus Vandergaart arasındaki düşmanlığın nedenlerini biliyordu, masanın çevresinde boğuk mırıldanmalar dolaştı. Herkes çok önemli bir şeyler olacağını seziyordu.

Derin bir sessizlik oldu. Bütün gözler kır saçlı ihtiyar taş ustasına çevrilmişti. Jacobus Vandergaart ayakta, uzun siyah redingotunun içinde, başında şapkası, kollarını kavuşturmuş halde intikamın hayaleti gibi dikiliyordu.

Bay Watkins belirsiz bir korkuya ve gizli bir titremeye kapılmıştı. Uzun zamandır süre gelen alkol alışkanlığının yanaklarında oluşturduğu kırmızılık solgunlaşmıştı.

Her şeye rağmen çiftçi nedenini bilemediği bu açıklanamaz duyguyla başa çıkmaya çalıştı.

İlk sözü o alarak Jacobus'a, "Eh, komşum Vandergaart çok uzun zamandır sizi evimde görme şerefine nail olamamıştım. Sizi bu akşam hangi rüzgâr attı?"

İhtiyar soğukça, "Adalet rüzgârı komşu Watkins," diye yanıtladı. "Size yedi yıldır ortada görünmeyen hukukun, sonunda zafer kazandığını söylemeye geldim. Size yanlışlıkları düzeltme vaktinin geldiğini malıma tekrar sahip olduğumu, hâlâ adımı taşıyan ve hakkaniyet karşısında zaten her zaman benim olmuş olan kopjenin yasal olarak da bana ait olduğunu söylemeye geldim! John Watkins, benim malımı elimden aldınız... Bugün kanun onu sizin elinizden geri alıp bana iade ediyor."

“Hukukun sonunda zafer kazandığını söylemeye geldim.”

Her ne kadar John Watkins, Jacobus Vandergaart'ın birden ortaya çıkışıyla belli belirsiz bir tehlike sezip buz gibi olmuş olsa da doğrudan ve belirgin bir tehlikeye karşı koyacak karakterde biriydi.

Sırtını koltuğuna yaslayarak çok alaycı bir tavırla gülmeye başladı.

Misafirlerine dönerek, “Bu adam deli,” dedi. “Her zaman kafadan çatlak olduğunu düşünmüştüm... Ama görüyorum ki epey bir zamandır bu çatlak iyice genişlemiş.”

Bütün masa bu kabalığı alkışladı. Jacobus Vandergaart kılını bile kıpırdatmadı.

Cebinden bir kâğıt çıkararak ciddi bir tonla, “Son gülen iyi güler,” dedi. “John Watkins bir mahkeme kararı, itiraza rağmen yüksek mahkeme tarafından da kabul edilip kesinleştirilmişse bunun kraliçe tarafından bile bozulamayacağını biliyorsunuz ve bu karara göre siz, Greenwich’in yirmi beş derece doğusundan geçen boylamın batısında kalan toprakların ve ben de onun doğusunda kalan toprakların sahibi oluyorum değil mi?”

“Kesinlikle benim soylu bunağım,” diye bağırdı John Watkins. “Bu yüzden eğer hastaysanız gidip yatağınıza yatın ve kimseye borcu olmayan dürüst insanların huzurlarını yemeklerini yerken bozmayın.”

Jacobus Vandergaart elindeki kâğıdı açtı.

“İşte karar,” diye devam etti daha yumuşak bir sesle. “Kadastro komitesinin vali tarafından imzalanmış ve önceki gün Victoria’da kayda geçmiş bu kararın belirttiğine göre bugüne kadar Griqualand’ın planlarında maddi bir hata tespit edilmiştir. Bu hata on yıl önce bölgenin ölçümlerini yapmak üzere görevlendirilmiş geometricilerin kuzeyi tespit ederken manyetik sapmaları hesaba katmamaları yüzünden meydana gelmiş, dolayısıyla bu hesaplamalara göre oluşturulan bütün harita ve planlara yansımıştır. Daha sonra onun üzerinde yapılan yeni düzeltmeler neticesinde yirmi beş derecelik boylam bizim bulunduğumuz paralelde batıya doğru üç milden fazla kaydırılmıştır. Artık resmileşmiş olan bu düzeltme

kopjenin mülkiyetini sizden alıp bana geri veriyor, zira bütün hukuk danışmanlarının hatta başyargıcın da belirttiği gibi mahkeme kararı geçerliliğinden hiçbir şey kaybetmiyor. İşte John Watkins size bunları söylemek için geldim.”

Çiftçi ya söylenileni tam olarak anlamadığından ya da anlamak istemediğinden yaşlı taş ustasının sözlerine onu küçük gören bir kahkahayla cevap vermeye çalıştı.

Ama bu sefer gülüşünün sahte olduğu hissediliyordu ve sofradaki konukların üzerinde bir etki yaratmamıştı.

Bu sahnenin bütün şahitleri şaşkınlıktan donakalmıştı ve Jacobus Vandergaart öylesine ciddi, sözlerinden öylesine emin, öylesine sarsılmaz bir güven içinde olduğunu hissettiriyordu ki herkes bundan çok etkilenmiş ve gözlerini ona dikmişti. Herkesin duygularına tercüman olan ilk kişi komisyoncu Nathan'dı.

John Watkins'e dönerek, “Bay Vandergaart'ın sözleri hiç de saçma görünmüyor,” dedi. “Boylamı hesap ederken hata yapılmış olması çok muhtemel, bu konuda yorum yapabilmek için daha fazla bilgi sahibi olmamız gerekmez mi?”

Bay Watkins masaya bir yumruk indirerek, “Ne demek daha fazla bilgi sahibi olmak!” diye bağırdı. “Daha fazla bilgiyi ne yapacağım... O bilgiler benim umurumda değil... Burası benim mi değil mi? Ben bu yaşlı timsahın da kabul ettiği gibi kopjeye kesin bir mahkeme kararıyla sahip olmadım mı? Gerisi umurumda değil? Eğer birisi gelip benim mülkümde benim huzurumu kaçırmak istiyorsa daha önce yaptığım gibi mahkemeye giderim, bakalım kim kazanacakmış!”

Jacobus Vandergaart katı ve ölçülü bir tonda, "Artık mahkemelerin yapabileceği hiçbir şey yok," dedi. "Şimdi her şey şu somut soruya bağlı: Yirmi beşinci boylam, kadastronun gösterdiği çizgiden geçiyor mu geçmiyor mu? Artık bu konuda bir hata yapıldığı resmen kabul edildiğine göre bundan çıkacak kaçınılmaz sonuç kopjenin yeniden bana ait olduğudur."

Jacobus Vandergaart bunları söyleyerek elindeki damgalar ve pullarla bezenmiş resmi belgeyi gösteriyordu.

John Watkins'ın rahatsızlığı gözle görülür bir şekilde artıyordu. Koltuğunda kıpırdanıyor çok başarılı olmasa da alaycı bir şekilde gülmeye çalışıyordu. Gözleri bir tesadüf eseri Güney Yıldızı'na takıldı. Bu görüntü kaybetmeye başladığı güveni sanki ona yeniden kazandırmıştı.

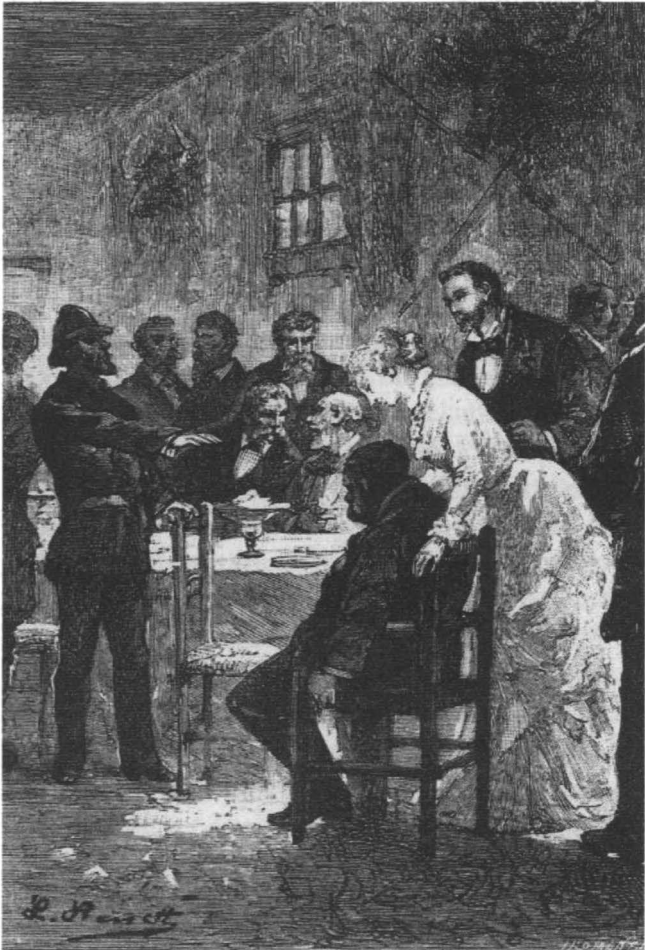
"Ve zamanı geldiğinde," diye bağırdı, "yedi yıldan beri huzur içinde işlettiğim ve bana yasal olarak bırakılmış bu mülkten haksız olarak ayrılacak olsam da umurumda değil. Benim teselli bulmam için sadece şu mücevheri yeğimin cebine koyup götürmem ve böylece hayatın her türlü kötü sürprizlerinden korunacak olmam yetmez mi?"

Jacobus Vandergaart kesin bir tonla, "Bu da başka bir hata John Watkins," dedi. "Güney Yıldızı bundan böyle kopjeden elde ettiğiniz diğer her şey gibi bana ait, ayrıca bu evdeki bütün mobilyalar, bu şişelerdeki bütün şaraplar, bu tabaklarda kalmış olan bütün etler de bana ait... Buradaki her şey benim, çünkü bütün bunlar bana yaptığınız hilenin ürünü... Ve merak etmeyin," diye de ekledi, "ben bütün tedbirlerimi aldım."

Jacobus Vandergaart zayıf uzun ellerini birbirine vurdu.

Hemen ardından siyah üniformalı polis memurları kapıda belirdi, onları izleyen polis şefi hızla içeri girip elini bir sandalyenin üzerine koydu.

“Kanun namına,” dedi. “Bu evde bulunan bütün mobilyalara ve herhangi bir değeri olan her şeye geçici olarak el konulduğunu ilan ederim!”

“Kanun namına,” dedi polis şefi.

John Watkins'in dışında herkes ayağa kalkmıştı. Yıkılmış haldeki çiftçi yıldırım çarpmış gibi büyük koltuğuna devrilmişti.

Alice babasının boynuna atlayıp tatlı sözlerle onu teselli etmeye çalışıyordu.

Bu sırada Jacobus Vandergaart gözlerini ondan ayırmıyordu. Bir yandan bu felaketin ortasında her zamankinden daha parlak şekilde ışıldayan Güney Yıldızı'nı gözlerken öbür yandan da nefretten ziyade acıma hissiyle çiftçiye bakıyordu.

"Mahvoldum! Mahvoldum!"

Bunlar Bay Watkins'in titreyen dudaklarından çıkabilen tek sözlerdi.

Bu anda Cyprien ayağa kalkarak çok ciddi bir sesle:

"Bay Watkins," dedi. "Mademki zenginliğiniz önüne geçilemez bir felaket tehdidiyle karşı karşıya benim bu olayı sadece kızınızla yakınlaşma fırsatı olarak değerlendirmeme izin verin... Sizden Bayan Alice Watkins'le evlenmemize izin vermenizi rica ediyorum..."

Genç mühendisin bu isteği hiç beklenmedik bir etki yarattı. Yarı vahşi karakterlerinin içinde duygusallığın pek yeri olmasa da, John Watkins'ın bütün misafirleri coşkulu bir şekilde alkışlamaktan kendilerini alamadılar. Bu çıkarcılıktan çok uzak davranış onları duygulandırmıştı.

Genç adamın bu girişimine şaşırmayan tek kişi Alice'ti ve sessizce babasının yanında dururken gözleri yere eğik kalbi hızlı hızlı çarpıyordu.

Uğradığı korkunç felaketin etkisini hâlâ üzerinden atamamış olan zavallı çiftçi başını kaldırdı. Cyprien'i yeterince tanıyordu ve kızını ona vererek Alice'in mutluluğunu ve geleceğini garanti altına alacağını biliyordu fakat bu evliliğe itiraz etmediğini bir işaretle bile göstermek istemedi.

Cyprien sevgisinin verdiği cüretle herkesin içerisinde böyle bir teklifte bulunmuştu ama şimdi içine girdiği bu tuhaf durumda ne yapacağını bilmeden, duygularına hâkim olamayıp kontrolsüzce davrandığı için kendini suçlamaya başlamıştı.

Kolayca anlaşılacağı gibi herkesin tedirginlik duyduğu bir ortam olmuştu ve Jacobus Vandergaart çiftçiye doğru bir adım attı.

“John Watkins, zaferimi istismar etmek istemiyorum ve yere serilen düşmanının üstüne basanlardan değilim. Hakkımı aradıysam, bir erkeğin her zaman böyle davranması gerektiği içindir. Avukatının her zaman söylediği ve benim de tecrübelerimle bildiğim gibi katı kurallar bazen adaletsizliğe yol açar ve ben suçsuzların işlemedikleri bir suçun yükünü çekmelerini istemem. Nihayetinde bu dünyada tek başınayım ve artık mezara da çok yakınım. Kimseyle paylaşamayacaksam zenginlik ne işime yarar? John Watkins, bu iki çocuğun birleşmelerine rıza gösterirseniz başlık olarak benim hiçbir işime yaramayacak olan bu Güney Yıldızı’nı onlara vereceğim. Öte yandan onları mirasçılarım yapmayı ve böylece sizin sevimli kızınıza istemeden yaptığım kötülüğü telafi etmeyi taahhüt ediyorum,” dedi.

Seyirciler arasında söylenen sözler parlamento tutanaklarında geçtiği gibi “sempati ve heyecan” doluydu. Bütün bakışlar John Watkins’e yöneldi. Aniden ıslanan gözlerini titreyen elleriyle kapatmaya çalışıyordu.

İçinde kaynayan karmakarışık duygularını dizginlemeye gücü yetmiyordu. “Jacobus Vandergaart,” diye bağırdı sonunda, “siz dürüst bir adam-sınız ve bu iki çocuğu mutlu ederek size yaptığım kötülüğün intikamını asilce alıyorsunuz.”

Ne Alice ne de Cyprien yüksek sesle cevap verecek durumdaldı ama bakışları onların yerine cevap veriyordu.

Yaşlı adam rakibine elini uzattı ve Bay Watkins onu hararetle sıktı.

Orada bulunan herkesin gözleri nemlenmişti, hatta deniz kuvvetlerinin peksimetleri kadar

katı olan gri saçlı yaşlı polis memuru da bunlara dahildi.

John Watkins'e gelince onun görünümü de gerçekten değişmişti. Fizyonomisi biraz evvel ne kadar sert ve kötü görünüyorsa, şimdi bir o kadar yumuşak ve iyiliksever görünüyordu. Jacobus Vandergaart'ın biraz önceki sert yüzü eski hale dönmüştü, yani sakin bir iyiliği ifade ediyordu.

"Şimdi hepsini unutalım," diye bağırdı. "Şimdi bu çocukların mutluluğuna içelim tabi eğer polis şefi biraz evvel el koyduğu şarapları içmemize izin verirse."

"Bir polis şefinin görevi zararlı içkilerin satışına engel olmak olabilir," dedi şef gülümseyerek, "ama onun içilmesine asla engel olmaz."

Söylenen bu neşeli sözler üzerine şişeler dolaşmaya başladı ve yemek salonunda yeniden keyifli bir hava hâkim oldu.

Jacobus Vandergaart, John Watkins'in sağına oturmuş birlikte gelecek planları yapıyorlardı.

"Her şeyi satıp çocukların peşinden Avrupa'ya gideriz," diyordu. "Onların yakınlarında bir köye yerleşiriz ve güzel bir hayat yaşarız."

Alice ve Cyprien yan yana oturmuş, Fransızca sohbet ediyorlardı ve hareketlerine bakarak konunun ilginç olduğu anlaşıyordu.

Hava hiç olmadığı kadar sıcaktı. Ağır ve bunalıcı sıcaklık bardaklara değen dudakları kurutuyor ve bütün davetlileri kıvılcım saçmaya hazır elektrikli makinalar haline dönüştürüyordu. Kapı ve pencerelerin açık bırakılması hiçbir işe yaramıyordu. Mumların ışığını titretecek kadar bile bir esinti yoktu.

“Onların yakınlarında bir köye yerleşiriz.”

Böylesine bir atmosfer basıncının neye yol açacağını herkes biliyordu: Bu da Afrika’nın güneyinde doğanın büyüğü eylemlerinden olan, gök gürültülerinin eşlik ettiği bardaktan boşalırcasına yağan yağmurdur. Herkes bu yağmuru bekliyor, onun bir rahatlama getireceği umuyordu.

Aniden çakan bir şimşek herkesin yüzünde yeşilimsi bir yansıma yarattı ve hemen ardından ovanın üzerinde duyulan gök gürültüleri konserin başlayacağını haber verdi.

O anda birden salona giren rüzgâr bütün ışıkları söndürdü ve hemen ardından gökyüzü delinmiş gibi bir yağm başladı.

“Şimşegin hemen ardından sanki bir şey kırılmış gibi bir ses geldi siz de duydunuz mu?” diye sordu Thomas Steel, bu sırada herkes aceleyle pencereleri kapatıp mumları yakmaya uğraşıyordu. “Sanki cam bir küre parçalanmış gibiydi.”

Bütün gözler aniden içgüdüsel olarak Güney Yıldızı’na çevrildi.

Elmas kaybolmuştu.

Ama ne demir kafes ne de onu kaplayan cam kürenin yeri değişmişti; herhangi birinin ona dokunmuş olması mümkün değildi.

Sanki önlerinde bir mucize gerçekleşmişti.

Hızla öne eğilen Cyprien, mavi kadife yastığın üzerinde elmasın bulunduğu yerde bir tür gri toz bulunduğunu gördü. Şaşkınlıktan bir çığlık attı ve olup biteni bir kelimeyle açıkladı.

“Güney Yıldızı parçalandı,” dedi.

Griqualand’daki herkesin bildiği gibi bu ülkedeki elmaslara has tuhaf bir durumdu bu. Bu konuda kimse konuşmazdı, çünkü buradaki elmasların değeri büyük ölçüde düşerdi; ama gerçek şuydu ki açıklanamayan bir molekül yapısı sonucu bu taşların en değerlileri bazen basit bir çatapat gibi parçalanıyordu. Geriye sadece endüstride kullanılabilecek bir parça toz kalıyordu.

Genç mühendis uğradığı büyük maddi kayıptan ziyade olayın bilimsel yönüyle ilgileniyordu.

Herkesin hayretler içinde kaldığı bu ortamda, “Tuhaf olan bu taşın bu şartlar altında parçalanması değil bugüne kadar beklemesidir. Genellikle elmaslar daha önce yani yontulmasını takip eden on gün içerisinde parçalanırlar öyle değil mi Bay Vandergaart?” dedi.

İhtiyar içini çekerek, “Çok doğru hayatımda ilk defa bir elmasın yontulduktan üç ay sonra parçalandığını görüyorum,” dedi. “Demek ki Güney Yıldızı’nın kaderinde ona hiç kimsenin sahip olamayacağı yazılıymış. Bu felaketi önlemek için taşı hafif bir yağ tabakasıyla kaplamanın yeterli olacağını düşündükçe...”

“Gerçekten mi?” diye bağırان Cyprien, kafasındaki bir bilmeceyi çözen adamın hissettiği tatmin duygusunu yansıtıyordu. “Bu durum her şeyi açıklıyor. Bu kınılgan yıldız Dada’nın midesinde ihtiyacı olan koruyucu tabakayı bulmuş olmalı ve bugüne kadar parçalanmamasını buna borçlu. Keşke dört ay önce parçalansaydı da biz Transvaal yollarındaki onca zorluğa katlanmasaydık.”

O sırada John Watkins’in bunlardan rahatsız olup koltuğunda huzursuzca kıpırdandığı fark edildi.

“Böylesine bir felaketi nasıl bu kadar küçümseyebilirsiniz?” dedi sonunda öfkeden kıpkırmızı olmuştu. “Tanrı aşkına burada hepimiz duman olup uçan elli milyondan sanki basit bir sigaraymış gibi bahsediyorsunuz.”

“Bu bizim filozof olduğumuzu gösterir,” diye yanıtladı Cyprien. “Bilgelik gerekli olduğunda bilge olmak iyidir.”

“İstedığımız kadar bilge olalım,” diye yanıtladı çiftçi. “Ama elli milyon elli milyondur ve bu para

sokakta bulunmaz. Ah, bakın Jacobus bugün hiç farkına varmadan bana büyük bir iyilikte bulundunuz. Eğer Güney Yıldızı hâlâ benim olsaydı sanırım ben de bir kestane gibi patlardım.”

Cyprien yanında oturan Bayan Watkins’in körpe yüzüne şefkatle bakarak, “Ne istiyorsunuz? Ben bugün öyle değerli bir elmasa sahip oldum ki diğerlerinin kaybı beni hiçbir şekilde etkilemez.”

Dünyanın gördüğü en büyük elmasın kısa ama hareketli ömrünün hikâyesi, işte böyle hiç beklenmedik bir şekilde sona ermişti.

Böyle bir son, Griqualand’ın bütün madencileri ve Kaffirleri arasında yaygın olan, çok büyük taşların sadece felaket getireceği batıl inancını hiç de desteklemiyordu.

Onu yontmaktan gurur duyan Jacobus Vandergaart ve maden fakültesi müzesine armağan etmeyi düşünen Cyprien, bu beklenmedik son-
dan dolayı açığa vurduklarından daha derin bir üzüntü duymuşlardı. Nihayetinde dünyanın gidişatı değişmeyecekti ve çok şeyler kaybettiği söylenemezdi.

Bu sırada birbiri ardına gelen bütün bu olaylar, üzüntüler, servetinin ardından Güney Yıldızı’nın da kaybolması John Watkins’i çok ciddi sarsmıştı. Yatağa düşüp birkaç gün acı çektikten sonra öldü. Ne kızının yoğun ilgisi ne de Cyprien’in ve hatta onun yatağının başından ayrılmayarak bütün zamanını orada geçiren Jacobus Vandergaart’ın cesaret verici konuşmaları kötü sonun gelmesini engelleyebildi. Bu mükemmel adamın gelecek planları yapması, kopjeden sanki ortak mallanymış gibi bahsederek yapılacak bütün işler konu-

sunda onun fikrini sorması ve her şeyine ortak etmesi boşunaydı. Yaşlı çiftçinin kibri, bencilliği her şeye tek başına sahip olma isteği ve bütün bu alışkanlıkları onun her şeyini kaybettiği duygusuna yol açmıştı.

Bir akşam Alice ve Cyprien'i kendine çekerek ellerini birbirlerinin üzerine koyup tek kelime etmeden son nefesini verdi. Sevgili yıldızının arkasından on beş gün bile yaşamamıştı.

Sanki bu adamın kaderiyle bu ilginç taş arasında garip bir bağlantı vardı. En azından tesadüfler öyle gelişmişti ki mantıken olmasa da başka yollardan açıklanabilecek şekilde Griquland'da yaygın olan batıl inançla uyumlu gibiydi. Güney Yıldızı sahibine gerçekten de uğursuzluk getirmişti, onun sahneye çıkışıyla birlikte yaşlı çiftçinin zenginliğinin çöküşü başlamıştı.

Ama kamptaki bu gevezeler, John Watkins'ın başına gelen felaketlerin gerçek nedeninin kendi hataları olduğunu görmeyip bütün suçu sanki uğursuz bir kaderin taşıyıcısıymış gibi bu cevherin üzerine atıyorlardı. Bu dünyadaki birçok mutsuzluk gizemli bir şanssızlığın üzerine yüklenir, ama daha derinlere indiğimizde, nedeninin aslında bu mutsuzluğa uğrayanların kendileri olduğu görülür. Hak edilmemiş mutsuzluklar da var kabul, ama ekseriyetle insan ne ekiyorsa onu biçiyor. Eğer John Watkins, zenginliğe daha az bağlı olsaydı, elmas adı verilen bu küçük karbon kristallerine gereğinden fazla ve neredeyse suç teşkil edecek kadar değer vermeseydi, Güney Yıldızı'nın bulunması ve kaybolması, tıpkı Cyprien'de olduğu gibi onda da bir etki yaratmaz, fiziksel ve duygusal sağlığını bu

türden bir kazayla kaybetmezdi. Ancak elmaslara tüm kalbini vermişti o. Ve elmaslarla ölecekti.

Birkaç hafta sonra herkes büyük bir mutluluk içinde Cyprien Méré ile Alice Watkins'in sade bir şekilde yapılan evlilik törenini kutluyordu. Alice artık Cyprien'in karsıydı.

Dünya da bundan daha fazla ne isteyebilirdi?

Bu arada genç mühendis Alice'in ve hatta kendisinin bile beklemediği kadar zengin çıkmıştı.

Gerçekten de Güney Yıldızı bulunduktan sonra o farkında bile olmadan imtiyazı çok büyük değer kazanmıştı. Transvaal'daki yolculuğu sırasında Thomas Steel işletmeye devam etmiş ve çok verimli buluşlar yapmıştı onun hissesini satın almak için teklifler yağıyordu. Avrupa'ya gitmeden önce onu yüz bin franktan fazla bir paraya peşinen satmıştı.

Alice ve Cyprien vakit kaybetmeden Fransa'ya dönmek için Griqualand'ı terk ettiler ama Cyprien öncesinde Li, Bardik ve Matakiti'nin geleceklerini garantiye almak için Jacobus Vandergaart'ın yapacağı hayır işlerine onları ortak etti.

Yaşlı taş ustası kopjeyi eski komisyoncu Nathan tarafından yönetilen bir şirkete satmıştı. İşlerinin tasfiyesini başarılı bir şekilde tamamlayıp Fransa'daki manevi evlatlarının yanına gitmişti. Bu arada Cyprien'in yaptığı çalışmalar bilim dünyası tarafından takdir edilmiş ve önce mutluluğunu şimdi de zenginliğini garanti altına almıştı.

Thomas Steel yirmi bin İngiliz sterliniyle Lancashire'a döndü, evlendi, artık bir centilmen gibi tilki avlayıp her akşam bir şişe Porto içiyordu, bundan daha iyi ne olabilirdi.

Thomas Steel tilki avında.

Vandergaar-Kopje hâlâ tükenmemişti, Kap'tan ihraç edilen elmasların beşte birini sağlıyordu, ama hiçbir madencinin başka bir Güney Yıldızı bulmak için iyi veya kötü bir şansı olmamıştı.